

UZASADNIENIE

1. Część ogólna – uzasadnienie deregulacji dostępu do wykonywania zawodów

Przedmiotowy projekt ustawy stanowi kontynuację realizacji zapowiedzi zmian legislacyjnych wskazanych w exposé Premiera Donalda Tuska w dniu 18 listopada 2011 r., w którym znalazło się zobowiązanie do podjęcia działań rządowych w celu zmniejszenia liczby zawodów regulowanych w Polsce. Pierwszym etapem prac podjętych przez Ministerstwo Sprawiedliwości było opracowanie projektu pierwszej z trzech ustaw deregulacyjnych, ułatwiającego rozpoczęcie wykonywania czterdziestu dziewięciu zawodów z obszaru: zawodów prawniczych, pośrednictwa pracy, sportu i rekreacji, ochrony fizycznej, żeglugi oraz nauki jazdy i przewozu osób.

Niniejszy projekt stanowi kolejny etap realizacji celu postawionego przez Premiera w exposé. Przewiduje on deregulację lub całkowitą dereglamentację 9 zawodów rynku finansowego oraz 82 zawodów technicznych, pozostających w gestii Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej.

Warto przy tym nadmienić, że regulacja dostępu do zawodów, dotychczas pomijana w literaturze z zakresu ekonomii pracy, zaczyna być postrzegana jako jedno z istotnych zjawisk ograniczających zatrudnienie¹. Ograniczenie skali regulacji dostępu do wykonywania zawodów stało się też jednym z priorytetów pakietów anty kryzysowych implementowanych w krajach Unii Europejskiej. Przykładowo reforma tego typu stanowiła istotny element liberalizacji włoskiego rynku pracy, wprowadzanej na mocy przegłosowanego w marcu tego roku pakietu anty kryzysowego Premiera Mario Montiego². Także w przypadku Hiszpanii reforma deregulacyjna była zalecanym przez organizacje międzynarodowe komponentem szerszych reform strukturalnych rynku pracy³. W efekcie podjętych działań deregulacyjnych hiszpańskie Ministerstwo Gospodarki i Konkurencyjności

¹ E. F. Stephenson, E. E. Wendt, *Occupational Licensing: Scant Treatment in Labor Texts*, Econ Journal Watch Volume 6, Number 2 May 2009, pp181–194.

² <http://af.reuters.com/article/energyOilNews/idAFL6E8EL9V220120321>.

³ *Implementation of the Lisbon Strategy Structural Reforms in the context of the European Economic Recovery Plan - Annual country assessments: Recommendation for a COUNCIL RECOMMENDATION on the 2009 up-date of the broad guidelines for the economic policies of the Member States and the Community and on the implementation of Member States' employment policies; IMF Country Report No. 10/254, July 2010.*

przygotowało projekt ustawy, który przewiduje m.in. ograniczenie liczby izb (organizacji) zawodowych do 15 profesji, poszerzenie uprawnień dla techników (którzy mają zyskać dostęp do czynności dotychczas zarezerwowanych wyłącznie dla inżynierów) i ułatwienie dostępu do zawodu architekta. Również w zmagającej się z problemami gospodarczymi Grecji projektem deregulacji objęto 136 zawodów.

Pojęcie „zawodu regulowanego” definiowane jest w prawie unijnym jako działalność zawodowa lub zespół takich działalności, których podjęcie, wykonywanie lub jeden ze sposobów wykonywania wymaga bezpośrednio lub pośrednio posiadania specjalnych kwalifikacji zawodowych ujętych w przepisach prawa⁴. Z perspektywy ekonomii jako nauki, o regulacji dostępu do określonego zawodu możemy mówić w sytuacji, kiedy państwo (na dowolnym szczeblu administracji) kreuje ograniczenia (a co za tym idzie koszty) dla osób chcących wykonywać określony zawód⁵. Koszty utrzymania rozbudowanego systemu ponoszą też podatnicy. W praktyce do takich ograniczeń może należeć: obowiązek posiadania określonego wykształcenia (ogólnego, kierunkowego, podyplomowego), ukończenia kursu, zdania egzaminu, odbycia obowiązkowej praktyki itd.

Zagadnienie regulacji zasad podejmowania i wykonywania zawodu nie jest obojętne z perspektywy konstytucyjnej. Podstawowym wzorcem oceny jest art. 65, w powiązaniu z art. 31 ust. 3 oraz art. 32, oraz art. 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Przede wszystkim należy zaznaczyć, że ustrojodawca w art. 65 zadeklarował, że każdemu zapewnia się wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego oraz literaturze przedmiotu podkreśla się, że określono w tym przepisie „trzy rodzaje praw pozostających w funkcjonalnym związku: prawo do wyboru i wykonywania zawodu, prawo do wyboru miejsca pracy, prawo do ochrony przed pracą przymusową. [...] Jednakże pełna wolność pracy to nie tylko brak przymusu, ale również brak ograniczeń polegających na uniemożliwieniu podmiotom prawnym wykonywania określonego zawodu czy zatrudnienia, nie przymuszając jednocześnie do robienia czegoś innego” (wyrok TK z 26 kwietnia 1999 r., sygn. akt K 33/98). Podkreśla się, że zasada wolności pracy w ujęciu pozytywnym

⁴ Art. 3 ust. 1a dyrektywy 2005/36/WE, Dz. Urz. UE L 255 z 30.09.2005, z późn. zm.

⁵ A. Ciccone, E. Papaioannou, *Red Tape and Delayed Entry*, Journal of the European Economic Association, 2007, nr 5, s. 444–458.

obejmuje tzw. aspekt kwalifikacyjny, tj. możliwość wyboru rodzaju pracy, przy czym wolność wyboru i wykonywania zawodu „nie oznacza nieograniczonej swobody w tym zakresie. Do ustawodawcy należy wyraźne określenie przesłanek, od spełnienia których zależy wykonywanie danego zawodu. Ustawodawca nie może być w tym zakresie arbitralny, ale jest zobowiązany również do uwzględniania interesu danych podmiotów” (wyrok TK z 19 marca 2001 r., sygn. akt K 33/00). O ile z jednej strony ograniczenia wolności ekonomicznych, do jakich należy wolność wykonywania pracy, są mniej restrykcyjne niż w przypadku wolności i praw osobistych, o tyle wprowadzenie ograniczeń wykonywania pracy musi być uzasadnione koniecznością ochrony wartości konstytucyjnych, w szczególności tych, które wskazane zostały w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Zachodzi wobec powyższego konieczność uporządkowania docelowego stanu regulacji zasad podejmowania i wykonywania określonej grupy zawodów, tak aby zarówno ograniczenia były oparte o istotne i czytelne kryteria, jak również, aby między regulacjami dotyczącymi podobnych grup zawodowych nie zachodziły istotne, pozbawione podstawy merytorycznej, różnice. Wśród kryteriów, jakie powinny być brane pod uwagę przy klasyfikacji grup zawodowych, w odniesieniu do których należy stosować zbieżne kryteria, należy przede wszystkim wymienić: (a) powiązanie danego zawodu z funkcją publiczną, jaką realizuje on w zastępstwie organów administracji publicznej, (b) przynależność do grupy zawodów zaufania publicznego, również tych, o których mowa w art. 17 ust. 1 Konstytucji, (c) rola danego zawodu w zapewnianiu bezpieczeństwa lub porządku publicznego, osobistego i bezpieczeństwa obrotu prawnego, (d) konieczność zapewnienia minimum kompetencji dla rozpoczęcia świadczenia usług określonego rodzaju.

Zróznicowanie rozwiązań legislacyjnych zmierzających do regulacji dostępu do wykonywania określonych zawodów powodowane jest *legis ratio* leżącym u ich źródeł. W zależności od wagi i zasadności argumentacji leżącej u podstaw tworzenia przez prawodawcę określonych barier dostępu do danego zawodu, optymalną jest jedna z dwóch strategii redukcji tych barier:

1) deregulacja – redukcja ograniczeń stawianych przez prawodawcę przed osobami chcącymi wykonywać dany zawód, przy zgodzie co do pozostawienia go w katalogu zawodów regulowanych. Strategia ta dotyczy w szczególności zawodów zaufania publicznego. Prawodawca optymalizuje wtedy stosowane

regulacje, kierując się rachunkiem kosztów generowanych przez konkretne rozwiązania i korzyści wynikających z ograniczenia asymetrii informacji na rynku. Deregulacja (a więc redukcja kosztów w rozumieniu ekonomicznym wejścia do zawodu) może obejmować różne obszary ograniczeń, np.: zmniejszenie kosztów (finansowych) nabycia uprawnień do wykonywania danego zawodu, skrócenie ścieżki uzyskiwania uprawnień do wykonywania zawodu czy też zwiększenie prawdopodobieństwa uzyskania uprawnień do wykonywania danego zawodu, np. przez ujednoczenie stosownych egzaminów;

2) dereglamentacja – wyłączenie danego zawodu z katalogu zawodów regulowanych. Całkowita rezygnacja ustawodawcy z regulacji danego rynku jest efektywna w sytuacji, gdy brak jest przesłanek do dalszej interwencji państwa w danym segmencie rynku pracy. Zastosowanie tej strategii jest szczególnie zasadne w sytuacji, gdy przepisy regulujące dostęp do danego zawodu są wynikiem przeszłej sytuacji na danym rynku (nastąpiły zmiany na rynku, za którymi nie nadąża prawodawca)⁶ lub też powstały pod naciskiem grup zawodowych zainteresowanych uzyskiwaniem korzyści z ograniczenia konkurencji na rynku.

Zastosowanie bądź rezygnacja z konkretnych narzędzi regulacji jest wynikiem analizy specyfiki konkretnego rynku w obszarach determinant zmian cen, elastyczności podaży i popytu, występowania rynkowych mechanizmów zapewnienia jakości oraz ochrony wartości wskazanych w art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Niezbędnym jest zważenie wielokrotnie potwierdzonych empirycznie negatywnych następstw regulacji dostępu do wykonywania określonych zawodów oraz argumentów zwolenników regulacji rynków.

Za najistotniejszą konsekwencję utrzymywania barier regulacyjnych w dostępie do zawodów uważa się obniżenie poziomu zatrudnienia w sektorach, których dotyczy regulacja⁷. Zjawisko to dotyczy zwłaszcza przedstawicieli szczególnie zagrożonych

⁶ W literaturze ekonomicznej zjawisko to określane jest jako „path dependence”, co należy tłumaczyć jako zależność obecnie dokonywanych wyborów od przeszłych decyzji (często wydających się wówczas nieistotnymi). Zjawisko to występuje w szczególny sposób w prawodawstwie, w sytuacji gdy przeszły akt prawny (od dawna nieadekwatny do realiów rynku) determinuje kształt obecnych rozwiązań legislacyjnych. Więcej o zjawisku „path dependence” w procesach politycznych np. P. Pierson, *Increasing Returns, Path Dependence, and the Study of Politics*, *The American Political Science Review* 2000, nr 2, s. 251–267.

⁷ F. Adams, J.D. Jackson, R.B. Ekelund, *Occupational Licensing in a „Competitive” Labor Market: The Case of Cosmetology*, *Journal of Labor Research* 2002, nr 2, s. 261–278; J. Jacob, D. Murray, *Supply-side effects of the 150-hour educational requirement to CPA licensure*, *Journal of Regulatory Economics* 2006, nr 2, s. 159–178; R. Jackson, *Post-Graduate Educational Requirements and Entry into the CPA Profession*, *Journal of Labor Research* 2006, nr 1, s. 101–114.

bezrobociem segmentów rynku pracy⁸, takich jak osoby wchodzące na rynek pracy lub kobiety powracające do aktywności zawodowej po urlopie macierzyńskim lub wychowawczym. Wysoki poziom regulacji nakładającej obowiązek spełnienia kosztownych wymogów (w znaczeniu finansowym i kosztów alternatywnych poświęconego czasu) zniechęca lub wręcz uniemożliwia tym osobom podjęcie pracy w danym zawodzie, zakłócając w ten sposób mechanizm alokacji siły roboczej (zmniejszenie elastyczności rynku pracy).

Wielokrotnie wykazano także, że przedstawiciele regulowanych grup zawodowych są w stanie ograniczać dopływ potencjalnych konkurentów w czasach dekonunktury. W raporcie przygotowanym na zlecenie amerykańskiego Departamentu Zatrudnienia E. Rayack dowiódł, że w przypadku 10 z 12 badanych egzaminów zawodowych zdawalność malała w okresach wzrostu bezrobocia⁹. Do analogicznych konkluzji doprowadziło badanie wyników egzaminów audytorskich CPA (Certified Public Accountants) w końcu lat osiemdziesiątych¹⁰. Oznacza to, że *de facto* przepisy regulujące dostęp do tych zawodów stanowią narzędzie świadomego ograniczenia konkurencji na rynku.

Warto jednak podkreślić, że koszty społeczne utrzymywania regulacji dostępu do wykonywania określonych zawodów nie zawężają się do osób potencjalnie je wykonujących oraz ich klientów. Regulacja oddziałuje bowiem także na zawody powiązane z zawodami regulowanymi (świadczące usługi ich przedstawicielom, wykonujących czynności komplementarne), a nawet na zupełnie inne segmenty rynku pracy¹¹. Ograniczenie liczby osób wykonujących zawód regulowany prowadzi do niższego niż potencjalny popytu na usługi, których sami byli odbiorcami (oraz na usługi komplementarne). Dodatkowo osoby rezygnujące z ubiegania się o prawo do wykonywania zawodów regulowanych w sposób nieefektywny zwiększają liczbę osób wykonujących zawody nieobjęte regulacją.

⁸ S. Dorsey, *Occupational Licensing and Minorities*, Law and Human Behavior 1983, nr 2–3, s. 171–181.

⁹ E. Rayack, *An Economic Analysis of Occupational Licensure* Report prepared for the U.S. Department of Labor. 1976. Do analogicznych konkluzji doprowadziła też analiza zdawalności egzaminów taksówkarskich, przeprowadzona przez Ministerstwo Sprawiedliwości w ramach prac nad oceną skutków regulacji projektu pierwszej ustawy deregulacyjnej.

¹⁰ Young, S. David, „*The Economic Theory of Regulation: Evidence from the Uniform CPA Examination*” *The Accounting Review* 63 (April 1988):283-91.

¹¹ M. Kleiner, R. Kudrle, *Does Regulation Improve outputs and increase prices? The case of dentistry*, NBER Working Papers 5869, 1997.

Wykazano empirycznie, że może to prowadzić do spadku wynagrodzeń w tych sektorach¹² – wydawałoby się niemających nic wspólnego z regulacją.

Niebagatelną konsekwencją regulacji dostępu do zawodów, zwłaszcza wymagających kreatywności, jest groźba spadku innowacyjności. Wiąże się to z ryzykiem wystąpienia mechanizmu selekcji negatywnej. Polega on na tym, że jednostka (mająca predyspozycje do bycia innowatorem w danej dziedzinie) może zrezygnować z wyboru zawodu regulowanego, obawiając się np. spowolnienia kariery zawodowej (na skutek konieczności spełnienia wymogów długotrwałego stażu pracy, uzupełniania formalnego wykształcenia itd.), poniesienia wysokich kosztów¹³ bądź presji korporacyjnej.

Zwłaszcza regulacja ograniczająca napływ zdolnych i aktywnych osób do zawodów inżynierskich, związanych z tworzeniem innowacyjnych produktów, może obniżyć innowacyjność całej gospodarki (utożsamianą np. ze wskaźnikiem łącznej produktywności czynników wytwórczych (TFP), którą uznaje się w teorii wzrostu za jedyne niewyczerpalne źródło wzrostu gospodarczego¹⁴).

W swojej rezolucji z dnia 6 lipca 2010 r. wspierającej m.in. dostęp młodzieży do rynku pracy¹⁵ Parlament Europejski wyraził też przekonanie, że ograniczanie dostępu do wykonywania określonych zawodów rodzi również problem wyzysku.

Nadmierne regulowanie zawodów wpływa także niekorzystnie na rozwój gospodarczy państwa, powodując obniżenie jego konkurencyjności. Ma to szczególne znaczenie w odniesieniu do regulacji dostępu do zawodów świadczących usługi dla małych i średnich przedsiębiorstw (business-2-business), znoszonych w przedmiotowym projekcie. Dotyczy to zwłaszcza zawodów finansowych i inżynierskich. W ostatnich latach można zaobserwować tendencję do pogarszania się pozycji Polski w rankingach międzynarodowych badających konkurencyjność poszczególnych gospodarek. Przykładem takiego rankingu może być raport pt. *Global Competitiveness* przygotowywany przez Światowe Forum Ekonomiczne w Davos. Poniżej przedstawiono wartość zagregowanego indeksu konkurencyjności Polski w porównaniu z wybranymi gospodarkami rozwiniętymi.

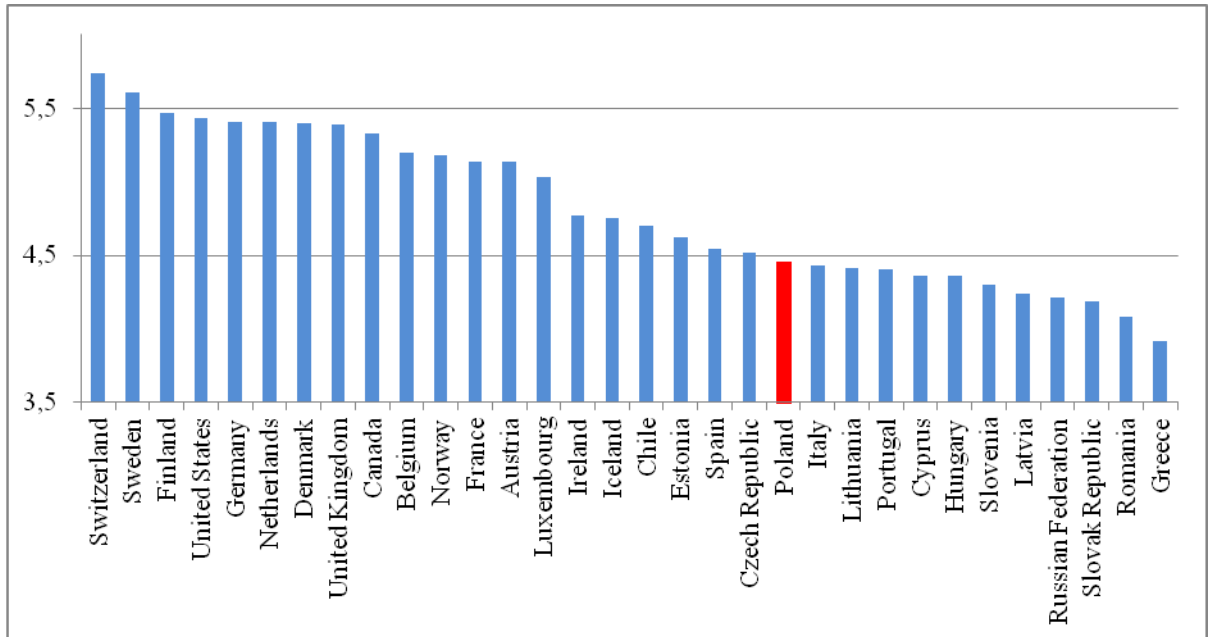
¹² M. Kleiner, M. Morris, A. Krueger, *The Prevalence and Effects of Occupational Licensing*, NBER Working Paper 14308, 2008.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ R. Barro, X. Sala-i-Martin, *Economic Growth*, MIT Press, 2004.

¹⁵ Dz. Urz. UE z dnia 2 grudnia 2011 r. C 351 E/29.

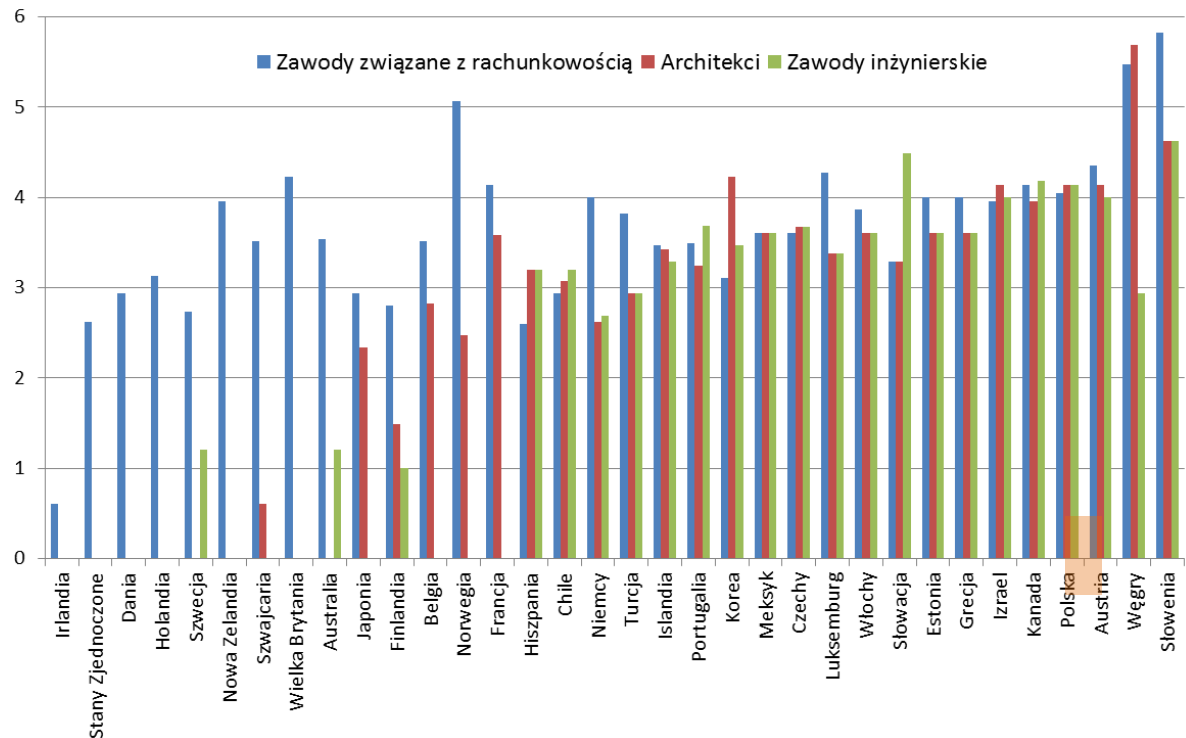
Rysunek 1. Indeks konkurencyjności gospodarek opracowany przez Światowe Forum Ekonomiczne

Źródło: Światowe Forum Ekonomiczne, The Global Competitiveness Report 2011-2012.

Niezbędnym elementem identyfikacji źródeł niskiej konkurencyjności polskiej gospodarki jest analiza poziomu regulacji dostępu do wybranych grup zawodowych, newralgicznych z punktu widzenia usług świadczonych dla biznesu (zwłaszcza sektora małych i średnich przedsiębiorstw). Pomocne mogą tu być dane zgromadzone w projekcie badawczym Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), przytoczone poniżej w zakresie grup zawodowych objętych deregulacją w niniejszym projekcie.

Rysunek 2. Poziom regulacji dostępu do grup niektórych zawodów objętych drugą transzą deregulacji (wartości indeksów OECD z 2008 r., gdzie wyższa wartość indeksu oznacza wyższy poziom regulacji)

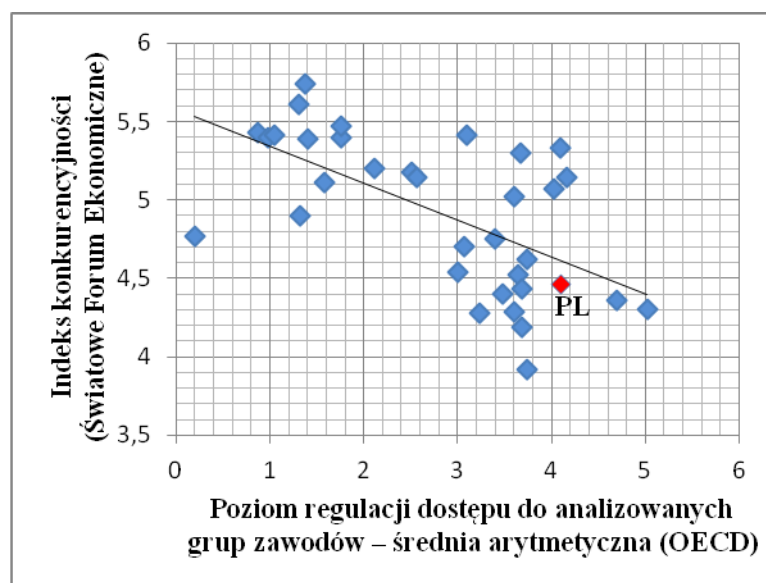
Źródło: OECD (2011), Product Market Regulation Database, www.oecd.org/economy/pmr

Analiza przytoczonych danych pozwala stwierdzić, że Polska zalicza się do krajów OECD najsilniej regulujących dostęp do analizowanych grup zawodów.

Zestawienie obu indeksów jeszcze wyraźniej uzmysławia, że utrzymywanie wysokiego poziomu regulacji dostępu do profesji świadczących usługi dla biznesu i znajdujących zatrudnienie zwłaszcza w małych i średnich firmach nie pomaga w budowaniu konkurencyjności kraju. W zaleceniach z dnia 10 lipca 2012 r. Rada UE¹⁶, dostrzegając przeszkody dla dalszego rozwoju (w szczególności w sektorze budownictwa, transportu i opieki zdrowotnej), zaleciła zmniejszenie ograniczeń w świadczeniu usług w ramach wolnych zawodów.

¹⁶ Zalecenie Rady z dnia 10 lipca 2012 r. w sprawie krajowego programu reform Polski z 2012 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012–2015 (Dz. Urz. UE 2012/C 219/19).

Rysunek 3. Porównanie wartości indeksu konkurencyjności gospodarek (Światowe Forum Ekonomiczne) oraz poziomu regulacji dostępu do zawodów związanych z rachunkowością, zawodów inżynierskich i architekta (OECD)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Światowe Forum Ekonomiczne, The Global Competitiveness Report 2011–2012 oraz OECD (2011), Product Market Regulation Database.

Aktywność prawodawcy przejawiająca się w ograniczeniu dostępu do wykonywania określonych zawodów przyczynia się ponadto do spadku poziomu konkurencji w obrębie regulowanej branży. Wiąże się to ze spadkiem dostępności i wzrostem kosztów świadczonych usług (przedstawiciele zawodów regulowanych uzyskują tzw. rentę ekonomiczną – dodatkową korzyść finansową wynikającą z zamknięcia konkurentom dostępu do rynku). Zjawisko to jest uniwersalne i zostało stwierdzone na przykładach tak różnych zawodów jak: np. technicy radiologii, farmaceuci, księgowi¹⁷ czy taksówkarze¹⁸. Na podstawie badań empirycznych można szacować, że w zależności od specyfiki danego rynku oraz restrykcyjności regulacji, wysokość renty ekonomicznej sięga 7–15 procent¹⁹.

W związku z tym konsekwencją redukcji barier ograniczających dostęp do wykonywania zawodów świadczących usługi bezpośrednio konsumentom jest

¹⁷ Przykładowo E. Timmons, R. Thornton, *The Effects of Licensing on the Wages of Radiologic Technologists*, Journal of Labor Research 2008, nr 4, s. 336–346; J. Pfeffer, *Some Evidence on Occupational Licensing and Occupational Incomes*, Social Forces 1974, nr 1, s. 102–111.

¹⁸ A. T. Moore i T. Balaker, *Do Economists Reach a Conclusion on Taxi Deregulation?*, Econ Journal Watch 2006, nr 1, s. 109–132.

¹⁹ M. Kleiner, A. Krueger, *Analyzing the extent and influence of occupational licensing on the labor market*, NBER Working Papers 14979, 2009.

wzrost dostępności usług i spadek ich cen. Z kolei w przypadku zawodów, których przedstawiciele świadczą usługi przedsiębiorstwom, doprowadzi to do obniżki kosztów prowadzenia działalności. Warto wspomnieć, że w przypadku takich zawodów jak usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych, koszty usług stanowią element kosztów stałych, a więc ich znaczenie relatywnie rośnie wraz ze spadkiem wielkości przedsiębiorstwa. W przypadku małych oraz mikroprzedsiębiorstw obniżka tych kosztów może stanowić istotne ułatwienie działalności.

Utrzymywanie rozbudowanego systemu regulacji nieuchronnie oznacza też wzrost kosztów funkcjonowania państwa. Koszty generują zarówno procedury egzaminacyjne, jak i nadzór nad systemem, finansowanie funkcjonowania rejestrów itd. Koszty te w wielu przypadkach zostały oszacowane w ocenie skutków regulacji projektu, stanowiącej część niniejszego uzasadnienia. Istotne jest także dostrzeżenie kosztów związanych z przygotowywaniem, uchwalaniem i wdrażaniem okresowych nowelizacji aktów prawnych, regulujących dane rynki.

Uzasadnieniem ponoszenia przez społeczeństwo wymienionych powyżej kosztów jest, w opinii zwolenników regulacji, poprawa sytuacji konsumentów. Powołując się na zjawisko asymetrii informacji, mogące występować na wielu rynkach²⁰, uzasadniają oni, że spadek podaży usług i wzrost ich kosztów jest następstwem uniemożliwienia wejścia do zawodu osobom niegwarantującym spełnienia określonych wymogów jakościowych. W skrajnych sytuacjach prowadzi to do „gold plating’u” przymusowego stworzenia na rynku standardu jakości znacznie przewyższającego rozsądne (i różne) zapotrzebowanie. M. Friedman określił to zjawisko mianem „efektu Cadillaca” – porównując regulację do próby wyeliminowania z rynku wszystkich samochodów, które nie dorównywałyby jakością wyrobom Cadillaca²¹. Oczywiście jest, że w konsekwencji prowadzi to do takiej sytuacji, że osoby, które normalnie zadowolilyby się niższym standardem usług, nie mają do nich w ogóle dostępu z uwagi na cenę Cadillaca.

Także koncepcja „asymetrii informacji” nie musi sama w sobie stanowić argumentu za wyeliminowaniem bądź ograniczeniem mechanizmów rynkowych. W podręcznikowym przykładzie teoria ta opisuje rynek używanych samochodów, na którym klienci nie są w stanie rozróżnić aut różnej jakości. W konsekwencji

²⁰ Za badania poświęcone asymetrii informacji na rynkach Komitet Noblowski nagrodził w 2001 r. trzech ekonomistów: J. Stiglitz, G. Akerlofa i A. Spence’a.

²¹ M. Friedman, 1982 „Capitalism and Freedom”.

następuje tzw. wyścig do dna – cena obniża się, a lepsze produkty zostają wypchnięte z rynku.

Rzeczywistość jednak prezentuje bardziej złożony obraz. Konsumenci nie są tu, jak w teorii, całkowicie zdani na informacje dostarczane przez sprzedających. Odbierają oni pewne informacje – tzw. sygnały – pozwalające im zidentyfikować produkty o różnej jakości²². Za przykład takiego „rynkowego” sygnału skutecznie zastępującego bezpośrednią ingerencję państwa mogą służyć certyfikaty wydawane przez organizacje branżowe.

Istnienie alternatywnych mechanizmów rynkowych nie jest jedynym argumentem podważającym zasadność ekspansji państwa. Wystarczy tu wskazać powszechne praktyki, stosowane przez grupy wykonujące regulowane profesje: narzucanie cen, ograniczenie możliwości reklamy, tworzenie barier wejścia do danego zawodu, narzucanie sposobu produkcji – mają one doprowadzić do dalszego zamknięcia rynku i poprawy sytuacji tych grup zawodowych. Ograniczają one także bodźce do wydajnej pracy, a tym samym obniżania cen i poszerzania wachlarza dostępnych produktów i usług.

Przykładowo badanie porównawcze przeprowadzone w Stanach Zjednoczonych po przejściu huraganu Katrina pozwoliło stwierdzić, że nie występuje zależność między jakością oferowanych w danym stanie usług budowlanych a poziomem regulacji dostępu do zawodów w branży budowlanej²³. Warte zauważenia jest także, że regulacja dostępu do zawodów technicznych, prowadząca do wzrostu cen usług, kreuje pewne niekorzystne bodźce dla konsumentów. Najistotniejszym z nich będzie zachęta do samodzielnego wykonywania usług zastrzeżonych dla certyfikowanych specjalistów²⁴.

Podobnie jak w przypadku zawodów technicznych, także w obszarze zawodów finansowych regulacja nie zawsze okazuje się najlepszym sposobem realizacji celów, przyświecających jej wprowadzeniu. Mimo konsensusu, że pożądaną odpowiedzią na kryzys finansowy z 2008 r. jest uzupełnienie ram regulacyjnych dla

²² A. M. Spence, *Signaling in retrospect and the informational structure of markets*, Nobel Prize Lecture, 8 XII 2001.

²³ D. Skarbek, *Occupational Licensing and Asymmetric Information: Post-Hurricane Evidence from Florida*, Cato Journal 2008, nr 1, s. 73–82.

²⁴ Tezę tą potwierdzają przykładowo badania empiryczne stwierdzające wyższą liczbę śmiertelnych porażen prądem w stanach o bardziej restrykcyjnej regulacji dostępu do zawodu elektryka. Zob. S. Carrol, R. Gaston, *Occupational Restrictions and the Quality of - Service Received: Some Evidence*, Southern Economic Journal 1981, nr 4, s. 959 i n.

rynków finansowych²⁵, dotyczy to regulacji działania instytucji finansowych, nie zaś dostępu do określonych zawodów. Należy bowiem podkreślić, że zarówno zwolennicy hipotezy, jakoby kryzys został spowodowany w głównej mierze przez niewłaściwe prowadzenie polityki pieniężnej przez FED²⁶, jak i ci, którzy kładą większy nacisk na funkcjonowanie transgranicznych instytucji finansowych²⁷, nie wiążą regulacji dostępu do zawodów finansowych, takich jak np. biegły rewident, z wybuchem kryzysu finansowego.

Należy w tym miejscu zauważyć, że proponowane w wielu krajach pakiety regulacyjne (czy też „makroostrożnościowe”) obejmujące zwiększenie nadzoru państwa nad dostępem do zawodów finansowych można postrzegać w świetle podejścia alarmu pożarowego (fire alarm approach), czyli gwałtownego wstrząsu skłaniającego polityków do natychmiastowej reakcji. Nie zmienia to faktu, że stosowana w ciągu ostatniego ćwierćwiecza między innymi w Stanach Zjednoczonych polityka „samoregulacji” przez organizacje branżowe, przy niewielkim udziale państwa, wydaje się być właściwie funkcjonującym modelem²⁸. Rolę samoregulacji wprowadzanej przez głównych uczestników rynku usług księgowych i audytorskich dla zapewnienia transparentności rynków podkreślało też wiele badań empirycznych²⁹.

Także w systemie brytyjskim prawodawca wymaga jedynie przynależności do jednej z organizacji (prywatnych) wydających certyfikaty branżowe. Obowiązek taki wynika z The Money Laundering Regulations z 2007 r.³⁰, mających na celu ograniczenie zjawiska prania brudnych pieniędzy (brytyjski prawodawca uznał, że zjawiska takie nie są jedynie domeną dużych spółek, ale także małych przedsiębiorstw korzystających z usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych).

Również w przypadku deregulacji innych „zawodów finansowych” skala potencjalnych zagrożeń wydaje się przejawiać. Przykładowo deregulacja

²⁵ Patrz np. The High-level Group of Financial Supervision in the EU, Chaired by Jacques de Larosiere, REPORT, Brussels, 25 Feb 2009, tzw. Raport de Larosiere.

²⁶ The High-level Group of Financial Supervision in the EU, Chaired by Jacques de Larosiere, REPORT, Brussels, 25 Feb 2009, tzw. Raport de Larosiere, s. 7.

²⁷ Np. P. Krugman, *The International Finance Multiplier*, October 2008.

²⁸ W.R. Kinney, Jr., *Twenty-Five Years of Audit Deregulation and Re-Regulation: What Does it Mean for 2005 and Beyond?*, *Auditing: a Journal of Practice & Theory*, Vol. 24, Supplement, 2005, pp. 89–109.

²⁹ Przegląd literatury w tym zakresie oferuje np. D. J. Cooper, K. Robson, *Accounting, professions and regulation: Locating the sites of professionalization*, *Accounting, Organizations and Society*, Volume 31, Issues 4–5, July–August 2006, s. 415–444.

³⁰ <http://www.legislation.gov.uk/uksi/2007/2157/contents/made>

profesji audytorskich (biegły rewident) wzbudza szereg obaw o bezpieczeństwo obrotu gospodarczego³¹. Należy jednakże zauważyć, że o ile rola biegłych rewidentów w systemie zapewnienia bezpieczeństwa obrotu gospodarczego jest bezsporna, o tyle np. wykrywanie oszustw nie jest głównym celem działania biegłych rewidentów. Rola biegłego rewidenta to przede wszystkim ocena, czy sprawozdanie finansowe nie zawiera istotnych zniekształceń i błędów (w tym wynikających z oszustw).

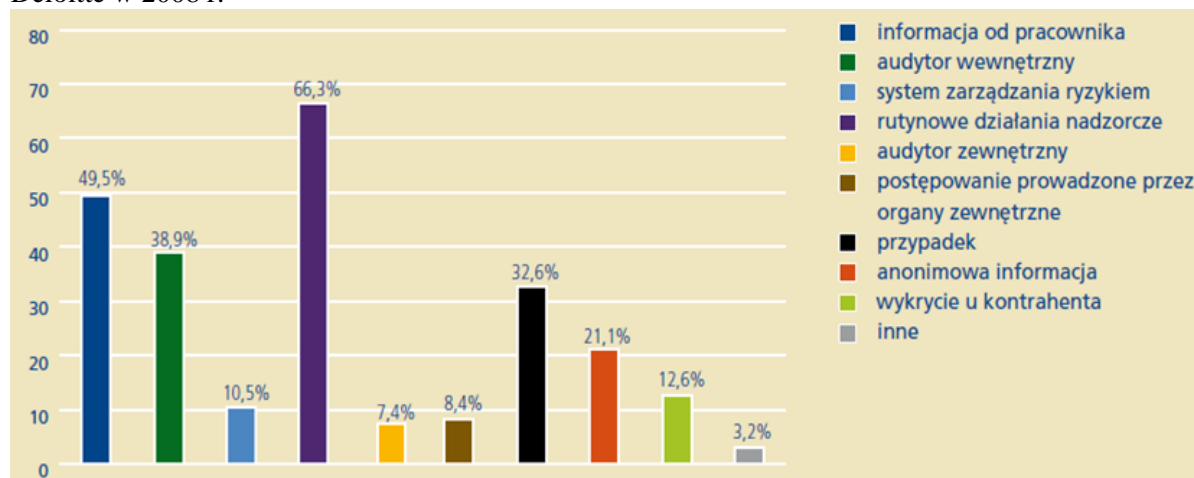
Nie powinny więc dziwić potwierdzone empirycznie fakty na temat roli audytu zewnętrznego w wykrywaniu oszustw korporacyjnych. Jak wynika z międzynarodowych badań przeprowadzonych w 2010 r. przez Stowarzyszenie Biegłych ds. Wykrywania Nadużyć (Association of Certified Fraud Examiners), audyt zewnętrzny doprowadził do wykrycia jedynie 4,6 proc. badanych oszustw; najskuteczniejszą metodą okazało się, zgodnie z przewidywaniami, donosicielstwo: 40,2 proc. ujawnionych oszustw. Istotną barierą okazał się także audyt wewnętrzny (wykrył 13,9 proc. nadużyć) oraz przypadek (8,3 proc.)³².

Analogiczne badanie przeprowadziła też w Polsce w 2008 r. firma Deloitte, opierając je jednak na badaniach ankietowych, a nie studiach przypadków. Jego wyniki pozostają zgodne z tendencjami wykazanymi w badaniu międzynarodowym. Do najefektywniejszych źródeł informacji o oszustwach należą rutynowe działania nadzorcze, informacje od pracowników oraz audyt wewnętrzny. Trudna do przecenienia pozostaje też rola przypadku. Audytora zewnętrznego jako źródło informacji o nadużyciach wskazało jedynie 7,4 proc. respondentów. Wyniki badania zaprezentowano na rysunku poniżej.

³¹ *Biegli rewidenty: Deregulacja nie jest zgodna z trendami UE*, Dziennik Gazeta Prawna, 25 kwietnia 2012.

³² ACFE, *Report to the Nations on Occupational Fraud and Abuse*, 2010 Global Fraud Study.

Rysunek 4. Wyniki badania ankietowego dotyczącego sposobów wykrycia nadużyć gospodarczych w polskich przedsiębiorstwach przeprowadzonego przez firmę konsultingową Deloitte w 2008 r.

Odpowiedzi na pytanie „W jaki sposób nadużycia gospodarcze zostały wykryte w Pana(i) firmie?”; możliwe było zaznaczenie więcej niż jednej odpowiedzi.

Źródło: Deloitte: „Nadużycia – niewidzialny wróg przedsiębiorstw 2008. Raport z badania nadużyć gospodarczych w polskich firmach”, 2008.

Niezależnie od dyskusji na temat skuteczności audytorów zewnętrznych, w świetle powyższych danych trudno oczekiwać, aby proponowane zmiany, ułatwiające dostęp do wykonywania zawodu biegłego rewidenta, miały negatywny wpływ na wykrywanie nadużyć w przedsiębiorstwach.

W toku realizacji reform liberalizujących dostęp do rynku pracy przez redukcję liczby zawodów regulowanych, konieczne jest także uwzględnienie innych, komplementarnych działań legislacyjnych. Kluczowym przykładem takich działań jest ograniczanie katalogu czynności, zastrzeżonych dla przedstawicieli określonej grupy zawodowej.

Strategia ta jest zasadna zwłaszcza w sytuacji, kiedy w wyniku analizy obiektywnych czynników wskazanych w niniejszym uzasadnieniu za właściwe uznaje się pozostawienie regulacji dostępu do określonego zawodu. W takim przypadku zasadna jest analiza, czy nie jest możliwe ograniczenie katalogu czynności, na których wykonywanie przedstawiciele tego zawodu posiadają monopol. Pozwoliłoby to na wprowadzenie w obrębie rynku „uwolnionych” czynności mechanizmów konkurencyjnych, a więc w konsekwencji spadek cen usług.

Niniejszy projekt realizuje powyższą strategię w odniesieniu do grupy zawodowej doradców podatkowych, wprowadzając oprócz skrócenia czasu trwania

obowiązkowej praktyki i likwidacji ograniczenia częstotliwości przystępowania do egzaminu poprawkowego daleko idące ograniczenie katalogu czynności, których wykonywanie jest zastrzeżone wyłącznie dla podmiotów uprawnionych w rozumieniu ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (Dz. U. z 2011 r. Nr 41, poz. 213). Tabela 1 przedstawia wprowadzane przez niniejszy projekt zmiany w tym zakresie.

Tabela 1. Wykaz czynności zastrzeżonych dla licencjonowanych doradców podatkowych przed i po wejściu w życie proponowanych zmian

<p style="text-align: center;">Czynności zastrzeżone dla osób wykonujących zawód doradcy podatkowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami (pkt 1); • prowadzenie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie im pomocy w tym zakresie; • sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie; • reprezentowanie podatników, płatników i inkasentów w postępowaniu przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych w sprawach wymienionych w pkt 1 powyżej.
<p style="text-align: center;">Czynności, których wykonywanie nie będzie wymagało wpisu na listę doradców podatkowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami; • prowadzenie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg rachunkowych, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie im pomocy w tym zakresie; • sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie.

Zródło: Opracowanie własne (materiały MF).

Nie mniej ważną niż *sensu stricto* działania deregulacyjne rolę niniejszego projektu jest także uporządkowanie stanu prawnego w obszarze regulacji dostępu do wybranych zawodów. Przykładem mogą być propozycje zmian w zakresie uprawnień budowlanych. Oprócz skrócenia ścieżki nabywania określonych uprawnień (opisanej szczegółowo w OSR projektu, będącej częścią niniejszego uzasadnienia), zdecydowano się na racjonalizację systemu uprawnień i specjalności w obrębie tych zawodów. Obecną, skomplikowaną strukturę (siatkę) uprawnień i specjalności budowlanych przedstawia Tabela 2.

Tabela 2. Siatka uprawnień i specjalności budowlanych w zależności od kierunku ukończonych studiów – stan obecny

kierunek ukończonych studiów	specjalność w zakresie	specjalność	zakres sieci, instalacji i urządzeń	architektoniczna	konstrukcyjno-budowlana	drogowa	mostowa	kolejowa	wyburzeniowa	telekomunikacyjna	instalacyjna	
											cieplne, wentylacyjne, gazowe, wodociągowe i kanalizacyjne	elektryczne i elektro-energetyczne
Architektura i urbanistyka				proj./k.r.b. b.o. k.r.b. o.z.	proj./k.r.b. o.z.							
Budownictwo				proj./k.r.b. o.z.	proj./k.r.b. b.o./o.z.	proj./k.r.b. b.o./o.z.	proj./k.r.b. b.o./o.z.	proj./k.r.b. b.o./o.z.	proj./k.r.b. b.o.		proj./k.r.b. o.z.	
Inżynieria środowiska					proj./k.r.b. o.z.						proj./k.r.b. b.o./o.z.	
Transport								proj./k.r.b. b.o./o.z.				
	sterowanie w transporcie	ruchem										proj./k.r.b. o.z.
	sterowanie ruchem											proj./k.r.b. o.z.
	zabezpieczenie pociągów	ruchu										proj./k.r.b. o.z.
	automatyka i robotyka											proj./k.r.b. o.z.
Górnictwo i geologia	eksploatacja złóż								proj./k.r.b. b.o.			
Inżynieria wojskowa									proj./k.r.b. b.o.			
Elektrotechnika												proj./k.r.b. b.o./o.z.
	telekomunikacja									proj./k.r.b. b.o./o.z.		
Elektronika i telekomunikacja	telekomunikacja									proj./k.r.b. b.o./o.z.		
Energetyka											proj./k.r.b. o.z.	
Inżynieria naftowa i gazownicza											proj./k.r.b. b.o.	
Wiertnictwo nafty i gazu	inżynieria gazownicza										proj./k.r.b. b.o.	

proj./k.r.b. – uprawnienie do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi; b.o. – bez ograniczeń; o.z. – w ograniczonym zakresie

Spoleczne opinie na temat ułatwiania dostępu do wykonywania zawodów były przedmiotem badania³³ przeprowadzonego przez Centrum Badania Opinii Społecznej w czerwcu 2012 r. – po opublikowaniu przez Ministerstwo Sprawiedliwości projektu ustawy o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów. Oprócz pytań szczegółowych, dotyczących dostępu do poszczególnych zawodów objętych projektem (m.in. zawodów prawniczych, geodety, pośrednika nieruchomości, instruktora sportu, przewodnika turystycznego, taksówkarza, pracownika ochrony fizycznej, instruktora nauki jazdy), w badaniu były zawarte również pytania o generalną opinię na temat deregulacji. Większość ankietowanych (55%) odpowiedziało, że generalnie rzecz biorąc, bardziej odpowiada im sytuacja, w której dostęp do wykonywania zawodów jest łatwy, a jakość usług weryfikuje rynek – czyli sami klienci. Za ograniczonym dostępem do zawodu, w którym wiedzę i umiejętności kandydatów sprawdzają samorządy zawodowe i urzędnicy, opowiedziało się blisko 2-krotnie mniej ankietowanych (29%).

Za łatwiejszym dostępem do wykonywania zawodów opowiadają się przede wszystkim uczniowie i studenci (77%). Nawet wśród osób, które same lub których członkowie najbliższej rodziny wykonują zawód objęty projektowaną deregulacją, przeważało przekonanie o rynkowej weryfikacji osób wykonujących dane zawody (56%). W tej grupie odsetek osób wskazujących na konieczność ograniczania dostępu do znacznej części zawodów było nieco większy niż w ogóle społeczeństwa (37%).

Konstytucja RP w art. 65 ust. 1 każdemu zapewnia wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy. Wolność ta nie jest jednak absolutna i jak każda podlega ograniczeniom, które zgodnie z dyspozycją art. 31 ust. 3 Konstytucji mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Co istotne, ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

³³ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia”, nr 265, przeprowadzone w dniach 14–20 czerwca 2012 r. na liczącej 1013 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Rozbudowany system zawodów regulowanych w Polsce budzi wątpliwości co do tego, czy wprowadzone ograniczenia wolności wyboru i wykonywania zawodu spełniają wymogi określone w art. 31 ust. 3 Konstytucji. Nie można też nie zauważać, że nadmierne ograniczanie dostępu do wykonywania zawodów jest sprzeczne z unijną zasadą swobody przepływu pracowników. Jej niepełna realizacja utrudnia rozwój jednolitego rynku wspólnotowego, a w konsekwencji nie sprzyja zwiększaniu konkurencyjności Unii Europejskiej, której niezbędnym elementem jest mobilność zawodowa jej obywateli.

W odniesieniu do wpływu proponowanych zmian na możliwość wykonywania zawodu w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej należy podkreślić, że deregulacja zawodów objętych projektem ustawy nie ograniczy wolności świadczenia usług transgranicznych mających charakter okazjonalny i tymczasowy. Działalność ta regulowana jest w Unii Europejskiej bardzo liberalnie. Odnoszą się do niej przepisy m.in. dyrektywy 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącej usług na rynku wewnętrznym³⁴ oraz dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych³⁵.

Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 16 dyrektywy 2006/123/WE z dnia 12 grudnia 2006 r. państwa zobowiązane są do uznania prawa usługodawców do świadczenia usług w państwie członkowskim innym niż to, w którym prowadzą przedsiębiorstwo, oraz zapewnienia możliwości swobodnego podjęcia i prowadzenia działalności na swoim terytorium. Świadczenie usług ma miejsce tylko w razie przeniesienia się usługodawcy na terytorium państwa przyjmującego w celu tymczasowego i okazjonalnego wykonywania zawodu. Element czasowy stanowi podstawowe kryterium pozwalające na odróżnienie świadczenia usług transgranicznych od stałego wykonywania danego zawodu na terenie innego państwa. Z kolei dyrektywa 2005/36/WE z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych dotyczy zniesienia barier związanych jedynie z kwalifikacjami zawodowymi, przy czym jej postanowienia pozostają bez wpływu na zakres innych dozwolonych ograniczeń, które mogą być nakładane przez poszczególne państwa na usługodawców świadczących usługi transgraniczne.

³⁴ Odpowiednio Dz. Urz. UE L 376 z 27.12.2006, s. 36.

³⁵ Odpowiednio Dz. Urz. UE L 255 z 30.09.2005, z późn. zm.

Co do zasady art. 56 i art. 57 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) wymagają nie tylko zniesienia wszelkiej dyskryminacji wobec osoby świadczącej usługi ze względu na jej przynależność państwową, ale również wszelkich ograniczeń swobody świadczenia usług nałożonych na tej podstawie, że osoba świadcząca usługi ma siedzibę w państwie członkowskim innym niż to, w którym usługa jest świadczona. W szczególności państwo członkowskie nie może uzależniać wykonania usług na swoim terytorium od przestrzegania wszystkich warunków wymaganych do założenia przedsiębiorstwa, co prowadziłoby do pozbawienia skuteczności postanowień Traktatu mających zapewnić swobodę świadczenia usług.

Ze względu na specyficzne wymagania w odniesieniu do niektórych usług, okoliczność, że państwo członkowskie uzależnia ich świadczenie od spełnienia warunków co do kwalifikacji osoby świadczącej usługi, na podstawie przepisów regulujących taką działalność w zakresie jurysdykcji tego państwa, nie może być uznana za niezgodną z art. 56 i art. 57 TFUE. Niemniej jednak, jako jedna z podstawowych zasad Traktatu, swoboda świadczenia usług może podlegać ograniczeniom tylko przez przepisy, które są uzasadnione interesem ogólnym i mają zastosowanie wobec wszystkich osób i przedsiębiorstw działających na terytorium państwa, w którym usługa jest świadczona, w takim zakresie, w jakim interes ten nie jest chroniony przez przepisy, którym osoba świadcząca takie usługi podlega w państwie członkowskim, w którym ma siedzibę. Podkreślić należy, że takie wymogi muszą być obiektywnie uzasadnione koniecznością zapewnienia, że przestrzegane są zasady wykonywania zawodu i że zagwarantowane są szczególne interesy podlegające ochronie.

Do osoby, która posiada prawo wykonywania zawodu w jednym z państw członkowskich Unii Europejskiej (państwo siedziby), w razie przeniesienia się do innego państwa (przyjmującego) w celu tymczasowego i okazjonalnego wykonywania zawodu, przewiduje się uproszczoną procedurę. Co do zasady, nie znajdują wobec niej zastosowania przepisy stosowane w przypadku osób zamierzających w sposób stały i ciągły wykonywać zawód na terytorium tego państwa. Państwa członkowskie nie mogą ograniczać swobodnego świadczenia usług przez nakładanie dodatkowych wymogów dotyczących kwalifikacji zawodowych, o ile dana osoba prowadzi zgodnie z prawem działalność w państwie siedziby. Oznacza to, że prowadzący stałą działalność w innym państwie może korzystać z tej swobody bez konieczności uzyskiwania stosownych zezwoleń, dokonywania dodatkowej

rejestracji czy też poddania się procedurze uznania kwalifikacji. Uproszczone procedury przewidziane w przepisach dyrektywy 2005/36/WE dotyczące kwalifikacji zawodowych mają zastosowanie do wszystkich objętych nią zawodów, zarówno w przypadku osób pracujących na własny rachunek, jak i wobec pracowników najemnych.

Deregulacja w proponowanym zakresie nie wpłynie negatywnie na możliwość świadczenia przez polskich obywateli usług transgranicznych w innych państwach, gdzie odpowiednie zawody pozostają regulowane bądź zakres regulacji jest szerszy niż w prawodawstwie polskim. W tym kontekście należy się odwołać do funkcjonującego w prawie europejskim pojęcia odwrotnej dyskryminacji. Polega ona na nakładaniu nadmiernych obciążeń i stawianiu barier wobec własnych obywateli w sytuacji, w której obywatele innych państw UE mają łatwiejszy dostęp. Taki stan faktyczny wynika bardzo często z rozdźwięku między liberalnymi i egalitarnymi regulacjami unijnymi (w tym i dyrektywy 2005/36/WE) a regulacjami krajowymi, które zawierają dodatkowe wymogi.

Należy także zaznaczyć, że w sytuacji gdy w danym kraju Unii wykonywanie określonego zawodu wymaga certyfikacji przez organizację branżową (np. usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych w Wielkiej Brytanii), deregulacja zawodu w Polsce nie wpłynie niekorzystnie na możliwość wykonywania tego zawodu przez Polaków certyfikowanych przez ojczyście organizacje. Przykładowo w aktualnie obowiązującym stanie prawnym Polak posiadający certyfikat Ministra Finansów, uprawniający go do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, może świadczyć takie usługi w Wielkiej Brytanii, jeżeli zostanie zarejestrowany przez jedno ze stowarzyszeń zrzeszających księgowych³⁶. Przykładowo, The Institute of Certified Bookkeepers, największa i najbardziej renomowana instytucja tego typu, wymaga w tym celu od kandydata zdania odpowiedniego egzaminu³⁷. Należy jednak zauważyć, że po deregulacji osoby posiadające certyfikat gwarantujący posiadanie odpowiedniego poziomu kwalifikacji zawodowych wystawiony przez organizację zrzeszającą polskich księgowych będą traktowane w ten sam sposób.

³⁶ Regulację tę wprowadzono na mocy The Money Laundering Regulations 2007, ustawy, która weszła w życie 15 grudnia 2007 r.

³⁷ Stanowi to uproszczenie w porównaniu do zwykłej procedury stosowanej przez tę organizację.

2. Uzasadnienie zmian w poszczególnych ustawach

Projekt ustawy stanowi drugi etap otwierania dostępu do zawodów regulowanych. Lista powstała w toku uzgodnień międzyresortowych – Ministerstwo Finansów oraz Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej zgłosiły swoje stanowiska w zakresie konieczności bądź braku konieczności regulacji zawodów sobie podległych i ewentualnego stopnia ich deregulacji. W ramach dalszych uzgodnień międzyresortowych wytypowana została lista zawodów, które zostaną poddane deregulacji w niniejszym projekcie. Kryteria tego wyboru były wieloaspektowe i składały się z takich elementów jak: złożoność regulacji, oczekiwania społeczne, stopień zaawansowania analiz nad daną profesją w poszczególnych ministerstwach oraz łatwość uzyskania wpływu na rynek pracy. Szczegółowe rozwiązania przedmiotowego projektu ustawy powstawały w ścisłej współpracy z właściwymi ministerstwami. W wyniku tego współdziałania Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało projekt obejmujący swoim zakresem następujące zawody:

- 1) architekt uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności architektonicznej;
- 2) architekt uprawniony do kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności architektonicznej;
- 3) architekt uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności konstrukcyjno-budowlanej;
- 4) inżynier budownictwa uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności architektonicznej;
- 5) inżynier budownictwa uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności konstrukcyjno-budowlanej;
- 6) inżynier budownictwa uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności konstrukcyjno-budowlanej;
- 7) inżynier inżynierii środowiska uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności konstrukcyjno-budowlanej;
- 8) inżynier budownictwa uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności drogowej;

- 9) inżynier budownictwa uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności drogowej;
- 10) inżynier budownictwa uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności mostowej;
- 11) inżynier budownictwa uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności mostowej;
- 12) inżynier budownictwa uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności kolejowej;
- 13) inżynier budownictwa uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności kolejowej;
- 14) inżynier budownictwa uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności wyburzeniowej;
- 15) inżynier budownictwa uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń cieplnych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych;
- 16) inżynier górnictwa i geologii w specjalności eksploatacja złóż uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności wyburzeniowej;
- 17) inżynier inżynierii wojskowej uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności wyburzeniowej;
- 18) inżynier telekomunikacji uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności telekomunikacyjnej;
- 19) inżynier telekomunikacji uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności telekomunikacyjnej;
- 20) inżynier elektrotechnik uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności telekomunikacyjnej;
- 21) inżynier elektrotechnik uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności telekomunikacyjnej;

- 22) inżynier inżynierii środowiska uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń ciepłych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych;
- 23) inżynier inżynierii środowiska uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń ciepłych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych;
- 24) inżynier energetyk uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń ciepłych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych;
- 25) inżynier transportu w specjalności sterowanie ruchem w transporcie lub sterowanie ruchem lub zabezpieczenie ruchu pociągów lub automatyka i robotyka uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych;
- 26) inżynier transportu uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności kolejowej;
- 27) inżynier transportu uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności kolejowej;
- 28) inżynier elektrotechnik uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych;
- 29) inżynier elektrotechnik uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych;
- 30) inżynier elektrotechnik w zakresie specjalności telekomunikacja uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności telekomunikacyjnej;
- 31) inżynier elektrotechnik w zakresie specjalności telekomunikacja uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności telekomunikacyjnej;

- 32) inżynier elektroniki i telekomunikacji w zakresie specjalności telekomunikacja uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności telekomunikacyjnej;
- 33) inżynier elektroniki i telekomunikacji w zakresie specjalności telekomunikacja uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie w specjalności telekomunikacyjnej;
- 34) inżynier inżynierii naftowej i gazowniczej uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń cieplnych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych;
- 35) inżynier górnik uprawniony do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń cieplnych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych;
- 36) usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych;
- 37) doradca podatkowy;
- 38) rzeczoznawca samochodowy;
- 39) diagnosta uprawniony do wykonywania badań technicznych pojazdów;
- 40) urbanista;
- 41) pilot samolotowy zawodowy;
- 42) pilot samolotowy liniowy;
- 43) pilot śmigłowiec zawodowy;
- 44) pilot śmigłowiec liniowy;
- 45) pilot wiatrakowiec zawodowy;
- 46) pilot sterowiec zawodowy;
- 47) pilot balonu wolnego;
- 48) pilot szybowcowy;
- 49) radiooperator pokładowy;
- 50) technik-mechanik lotniczy;
- 51) technik awionik;
- 52) dyspozytor lotniczy;
- 53) mechanik pokładowy (lotniczy);

- 54) skoczek spadochronowy;
- 55) nawigator lotniczy;
- 56) mechanik poświadczenia obsługi technicznej statku powietrznego;
- 57) zwrotniczy;
- 58) mostowniczy;
- 59) dróżnik obchodowy;
- 60) dyspozytor ruchu metra;
- 61) dyżurny ruchu i stacji metra;
- 62) manewrowy metra;
- 63) monter urządzeń sterowania ruchem pociągów metra;
- 64) monter urządzeń zdalnego sterowania i kontroli dyspozytorskiej metra;
- 65) prowadzący pociąg metra;
- 66) prowadzący pomocnicze pojazdy kolejowe metra;
- 67) broker ubezpieczeniowy;
- 68) agent ubezpieczeniowy;
- 69) aktuariusz;
- 70) nurek III klasy;
- 71) nurek II klasy;
- 72) nurek I klasy;
- 73) nurek satutowany;
- 74) kierownik prac podwodnych II klasy;
- 75) kierownik prac podwodnych I klasy;
- 76) operator systemów nurkowych;
- 77) agent celny;
- 78) biegły rewident;
- 79) przyjmujący zakłady wzajemne;
- 80) prowadzący kolektury gier liczbowych;
- 81) oficer mechanik;
- 82) szyper 2 klasy w żegludze krajowej;
- 83) szyper 1 klasy w żegludze krajowej;
- 84) szyper klasy 2 rybołówstwa morskiego;

- 85) szyper klasy 1 rybołówstwa morskiego;
- 86) pilot morski;
- 87) pilot pełnomorski;
- 88) maszynista specjalistycznych dźwignic kolejowych;
- 89) konserwator specjalistycznych dźwignic kolejowych;
- 90) maszynista specjalistycznych dźwignic portowych i urządzeń specjalistycznych w portowych technologicznych ciągach przeładowniczych;
- 91) konserwator specjalistycznych dźwignic portowych i urządzeń specjalistycznych w portowych technologicznych ciągach przeładowniczych.

W tym pośrednie ułatwienie w dostępie do zawodu (grupa, w stosunku do której możliwa jest regulacja na poziomie aktów wykonawczych, w związku ze sposobem obecnej regulacji) dotyczy następujących zawodów:

- oficer mechanik,
- szyper 2 klasy w żegludze krajowej,
- szyper 1 klasy w żegludze krajowej,
- szyper klasy 2 rybołówstwa morskiego,
- szyper klasy 1 rybołówstwa morskiego,
- pilot morski,
- pilot pełnomorski,

regulowanych rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 lutego 2005 r. w sprawie wykszolenia i kwalifikacji zawodowych marynarzy (Dz. U. Nr 47, poz. 445, z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 23 stycznia 2003 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych pilotów morskich (Dz. U. Nr 39, poz. 339), oraz zawodów:

- maszynista specjalistycznych dźwignic kolejowych,
- konserwator specjalistycznych dźwignic kolejowych,

regulowanych rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 18 lipca 2001 r. w sprawie trybu sprawdzania kwalifikacji wymaganych przy obsłudze i konserwacji urządzeń technicznych (Dz. U. Nr 79, poz. 849, z późn. zm.), a także zawodu:

- diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów,

regulowanego rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań w stosunku do diagnostów (Dz. U. Nr 246, poz. 2469, z późn. zm.).

2.1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm.)

Zawody: architekci i inżynierowie posiadający uprawnienia budowlane

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane w art. 14 ust. 1 reguluje następujące specjalności, w jakich udzielane są uprawnienia budowlane:

- 1) architektoniczna;
- 2) konstrukcyjno-budowlana;
- 3) drogowa;
- 4) mostowa;
- 5) kolejowa;
- 6) wyburzeniowa;
- 7) telekomunikacyjna;
- 8) instalacyjna w zakresie sieci, instalacji i urządzeń ciepłych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych;
- 9) instalacyjna w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych.

Zakres uprawnień, poza wspomnianą specjalnością, obejmuje projektowanie obiektów albo kierowanie robotami budowlanymi oraz posiada, w zależności od kierunku i stopnia ukończonych studiów, charakter ograniczony albo nieograniczony (bez ograniczeń).

Uzyskanie uprawnień budowlanych w wybranej specjalności wymaga:

- 1) ukończenia odpowiednich studiów wyższych i uzyskania dyplomu ukończenia wyższej uczelni;
- 2) zaliczenia praktyki zawodowej pod kierownictwem osoby posiadającej uprawnienia budowlane;

3) zdania egzaminu na uprawnienia budowlane.

Generalnie do uzyskania uprawnień bez ograniczeń w danej specjalności wymagane jest ukończenie studiów magisterskich na kierunku odpowiednim dla danej specjalności, zaś do uzyskania uprawnień w ograniczonym zakresie – ukończenie studiów zawodowych na kierunku odpowiednim dla danej specjalności lub ukończenie studiów na kierunku pokrewnym.

Wykaz wykształcenia odpowiedniego i pokrewnego dla poszczególnych specjalności uprawnień budowlanych znajduje się w załączniku 1 do rozporządzenia Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 kwietnia 2006 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (Dz. U. Nr 83, poz. 578). Schematycznie możliwość uzyskania uprawnień budowlanych w danej specjalności w zależności od kierunku ukończonych studiów przedstawia Tabela 2, gdzie uprawnienia bez ograniczeń zawsze odpowiadają ukończeniu studiów magisterskich na kierunku odpowiednim dla danej specjalności.

Warunkiem zaliczenia praktyki zawodowej jest praca polegająca na bezpośrednim uczestnictwie w pracach projektowych albo na pełnieniu funkcji technicznej na budowie pod kierownictwem osoby posiadającej odpowiednie uprawnienia budowlane, a w przypadku odbywania praktyki za granicą – pod kierunkiem osoby posiadającej uprawnienia odpowiednie w danym kraju. Wymogi odnośnie do wykształcenia i praktyki, w zależności od rodzaju uprawnień (projektowe lub wykonawcze, bez ograniczeń lub w ograniczonym zakresie) przedstawia Tabela nr 3.

Tabela 3. Aktualne wymogi odnośnie do wykształcenia i praktyki, w zależności od rodzaju uprawnień budowlanych

	Projektowanie bez ograniczeń i sprawdzanie projektów architektoniczno-budowlanych	Projektowanie w ograniczonym zakresie	Kierowanie robotami budowlanymi bez ograniczeń	Kierowanie robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie
Wymagane wykształcenie	<ul style="list-style-type: none"> studia magisterskie, na kierunku odpowiednim dla danej specjalności 	<ul style="list-style-type: none"> wyższe studia zawodowe (I stopnia), na kierunku odpowiednim dla danej specjalności, lub studia magisterskie, na kierunku pokrewnym dla danej specjalności 	<ul style="list-style-type: none"> studia magisterskie, na kierunku odpowiednim dla danej specjalności 	<ul style="list-style-type: none"> wyższe studia zawodowe (I stopnia), na kierunku odpowiednim dla danej specjalności, lub studia magisterskie, na kierunku pokrewnym dla danej specjalności
Praktyka przy	2 lata	2 lata	–	–

sporządzaniu projektów				
Praktyka na budowie	1 rok	1 rok	2 lata	3 lata
Egzamin	zdany egzamin na uprawnienia budowlane			

Egzamin na uprawnienia budowlane jest przeprowadzany co najmniej dwa razy w roku, w terminach ustalanych przez izbę. Egzaminy przeprowadzają okręgowe komisje kwalifikacyjne izb inżynierów budownictwa.

Podstawę uprawnień budowlanych stanowi:

- 1) wpis, w drodze decyzji administracyjnej, do centralnego rejestru osób posiadających uprawnienia budowlane, rzeczoznawców budowlanych oraz osób ukaranych z tytułu odpowiedzialności zawodowej w budownictwie, prowadzonego przez Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego, oraz
- 2) wpis na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego, potwierdzony zaświadczeniem wydanym przez tę izbę, z określonym w nim terminem ważności.

Architekci i inżynierowie z uprawnieniami budowlanymi mają obowiązek zawarcia ubezpieczenia OC, który powstaje w terminie do 30 dni od dnia wpisu na listę członków izby inżynierów budownictwa, nie później niż w dniu poprzedzającym dzień rozpoczęcia wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie. Minimalna suma gwarancyjna ubezpieczenia OC, w odniesieniu do jednego zdarzenia, którego skutki są objęte umową ubezpieczenia OC, wynosi równowartość w złotych 50 tys. euro.

W pierwotnej propozycji projekt zakładał zmiany w następujących obszarach:

- 1) z uwagi na podobny zakres kształcenia i praktyk zawodowych, połączenie uprawnień budowlanych wykonawczych i projektowych – art. 13 ust. 1 ustawy – Prawo budowlane;
- 2) umożliwienie osobom z wykształceniem średnim zawodowym posiadającym tytuł technika uzyskanie uprawnień budowlanych w ograniczonym zakresie do kierowania robotami budowlanymi, z wyłączeniem budowy, w zakresie określonym w dyplomie technika. Uzyskanie ww. uprawnień budowlanych wymaga spełnienia wymogów

określonych przepisem art. 14 ust. 3a, tj. uzyskania dyplomu technika w zawodzie budowlanym oraz odbycia dwuletniej praktyki na budowie.

Powyższa propozycja wyszła naprzeciw oczekiwaniom grup społecznych potencjalnie spełniających ww. wymogi, zainteresowanych uzyskaniem uprawnień budowlanych oraz budowlanego rynku pracy zainteresowanego zwiększeniem liczby kadry uprawnionej do kierowania prostymi robotami budowlanymi;

- 3) z uwagi na istotne podobieństwa, w zakresie nauki, praktyki zawodowej oraz wykonawstwa robót budowlanych, zakładano, iż uprawnienia budowlane udzielane dotychczasowo w specjalnościach: drogowej, mostowej, kolejowej i wyburzeniowej, w nowym stanie prawnym będą mieścić się w ramach specjalności konstrukcyjno-budowlanej. W związku z powyższym nowe brzmienie art. 14 ust. 1 ustawy – Prawo budowlane przewidywało następujące specjalności w zakresie uprawnień budowlanych:
 - a) architektoniczna,
 - b) konstrukcyjno-budowlana,
 - c) instalacyjna w zakresie sieci, instalacji i urządzeń cieplnych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych,
 - d) instalacyjna w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych;
- 4) likwidację specjalności telekomunikacyjnej w zakresie uprawnień budowlanych, ponieważ roboty budowlane wykonywane w tym obszarze nie powodują tak wysokiego ryzyka zagrożenia zdrowia, życia ludzkiego lub mienia, w stosunku do innych obszarów wykonywania uprawnień budowlanych;
- 5) projekt przewidywał skrócenie okresu trwania wymaganych praktyk zawodowych, w celu usprawnienia procesu uzyskiwania uprawnień budowlanych oraz umożliwienia szybszego pozyskiwania specjalistów na rynku pracy;
- 6) projekt przewidywał uporządkowanie systemu samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie przez wyeliminowanie z nowego systemu funkcji rzeczoznawcy budowlanego, który w rzeczywistości posiada zakres uprawnień bardzo zbliżonych do osób uprawnionych do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie bez ograniczeń.

Przepisy przejściowe projektu zakładały, że do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy wprowadzającej ww. zmiany, czyli w stosunku do osób, które pobrały dziennik praktyk oraz rozpoczęły odbywanie praktyk zawodowych, będą miały zastosowanie nowe przepisy. Natomiast jeżeli osoby te chciałyby uzyskać uprawnienia budowlane w dotychczasowym trybie, musiałyby zawiadomić o tym właściwy organ samorządu zawodowego, w terminie roku od dnia wejścia w życie zmian.

Propozycja nowego systemu prawnego w zakresie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie nie przewidywała istnienia rzeczoznawcy budowlanego.

W wyniku uzgodnień międzyresortowych oraz szerokich konsultacji społecznych, w tym z udziałem środowisk branżowych, podjęto decyzję o zmianie projektu w następującym zakresie:

- 1) zrezygnowano z połączenia uprawnień budowlanych wykonawczych i projektowych – art. 13 ust. 1 ustawy – Prawo budowlane. W wyniku analizy ustalono, iż ww. rozwiązanie nie przyczyni się do ułatwienia dostępu do zawodu, wręcz stwarza ryzyko dodatkowego spowolnienia procesu zdobywania odpowiedniej praktyki niezbędnej przy ubieganiu się o nadawanie uprawnień budowlanych, gdyż osoba zainteresowana musiałaby niezależnie od własnych preferencji oraz predyspozycji odbyć zarówno praktykę przy sporządzaniu projektów, jak i na budowie;
- 2) zmodyfikowano warunki w zakresie ułatwienia dostępu do zawodu osobom z wykształceniem średnim zawodowym posiadającym tytuł technika przez wydłużenie do 4 lat okresu wymaganej praktyki na budowie. Powyższa zmiana ma zagwarantować właściwy poziom wykonywania zadań związanych z posiadaniem uprawnień budowlanych, w szczególności w kontekście bezpieczeństwa przyszłych użytkowników. Dodatkowo jest konsekwencją zmian wprowadzonych w art. 14 ust. 3 ustawy – Prawo budowlane, różnicujących zakres uprawnień budowlanych adekwatnie do posiadanego poziomu wykształcenia oraz posiadanej praktyki;
- 3) odstąpiono od stworzenia jednej specjalności konstrukcyjno-budowlanej, w której mieściłaby się specjalność: mostowa, drogowa, kolejowa, wyburzeniowa. Ustalono, iż dla właściwego wykonywania uprawnień budowlanych zmierzających do uzyskania możliwie najwyższego poziomu bezpieczeństwa użytkowania projektowanych oraz

realizowanych obiektów budowlanych w zakresie: dróg, mostów, kolejnictwa wymagana jest w każdym z tych obszarów odmienna wiedza teoretyczna, zdobywana na odpowiednim kierunku studiów, oraz odmiennie doświadczenie zawodowe nabywane w toku odpowiedniej do przyszłych zadań zawodowych praktyki;

- 4) odstąpiono również od likwidacji specjalności telekomunikacyjnej w zakresie uprawnień budowlanych, mając na uwadze planowany rozwój, budowę oraz rozbudowę sieci telekomunikacyjnych, m.in. na podstawie ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. Nr 106, poz. 675, z późn. zm.), która jest emanacją priorytetu rządu w zakresie stworzenia sieci teleinformatycznej obejmującej swoim zasięgiem cały kraj. Planowanych jest w tym obszarze wiele inwestycji, finansowanych także ze środków unijnych, a zatem konieczne jest zapewnienie odpowiedniej kadry, która sprawnie poprowadzi inwestycje budowlane oraz sprosta wysokim wymaganiom i standardom związanym z Prawem zamówień publicznych w kontekście kontroli inwestycji w zakresie nie tylko finansowym, ale przede wszystkim technicznym;
- 5) ponadto projekt przewiduje dopuszczenie do wykonywania zawodu w zakresie kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń osób, które ukończyły studia pierwszego stopnia na kierunku odpowiednim dla danej specjalności oraz odbyły 3 letnią praktykę na budowie;
- 6) w celu ułatwienia dostępu do zawodu, przez ułatwienie odbywania praktyki zawodowej w zakresie projektowania, wprowadzono instytucję „patrona”. Osoba zainteresowana odbyciem praktyki projektowej, oprócz odbywania praktyki w formie zatrudnienia w biurze projektowym, mogłaby odbyć praktykę pod opieką patrona. Patronem byłaby osoba posiadająca odpowiednie uprawnienia budowlane oraz będąca czynnym członkiem samorządu zawodowego. Wprowadzone zmiany umożliwią także sprawowanie patronatu przez osoby posiadające uprawnienia budowlane w ograniczonym zakresie, jednak taka osoba będzie mogła objąć patronat tylko nad osobą ubiegającą się o uprawnienia budowlane w ograniczonym zakresie. Wprowadzenie instytucji patrona ułatwi dostęp do uzyskiwania uprawnień budowlanych, gdyż znacznie zwiększy się liczba podmiotów, u których można odbywać praktykę. Dodatkowo projekt ustawy przewiduje, przy spełnieniu

odpowiednich wymogów określonych w projekcie, możliwość skrócenia odbywanej przy patronie praktyki przy sporządzaniu projektów;

- 7) wprowadzono modyfikacje w zakresie zmiany charakteru oraz usytuowania w systemie rzeczoznawstwa budowlanego. Zgodnie z wcześniejszą propozycją zawartą w projekcie, rzeczoznawstwo budowlane nie będzie samodzielną funkcją techniczną w budownictwie. Jednakże tytuł ten nie zniknie zupełnie, bowiem jego dalsze istnienie jest celowe. Zgodnie z przedstawioną propozycją tytuł rzeczoznawcy budowlanego zostanie przeniesiony w zakres kompetencji samorządów zawodowych przez wprowadzenie stosownych zmian w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów. Przy nadawaniu tytułu rzeczoznawcy budowlanego będzie także określany okres, do kiedy tytuł zachowuje ważność.

Istnienie tego tytułu jest także niezbędne z uwagi na fakt, że podczas procesu inwestycyjnego lub budowlanego, a także poza nim, konieczne bywa dokonanie szczegółowych i specjalistycznych analiz, które może przeprowadzić wyłącznie osoba z wieloletnim doświadczeniem, stale podnosząca poziom swojej wiedzy, specjalizująca się w stosunkowo wąskiej dziedzinie budownictwa. Rzeczoznawca budowlany, z racji swojej specyficznej i znaczącej wiedzy oraz praktyki w zakresie zagadnień objętych rzeczoznawstwem związanych z budownictwem, będzie mógł wykonywać powierzone zadania w ramach zaleceń określonych przepisami prawa, tj. np. przez uczestnictwo w komisji do spraw katastrof budowlanych, o której mowa w art. 76 ustawy – Prawo budowlane, oraz w ramach tzw. dobrej praktyki, np. być powoływany jako biegły w sprawach dotyczących budownictwa. Weryfikacja dokonana przez właściwą izbę będzie gwarantem, iż osoba ta posiada najwyższy poziom wiedzy i doświadczenia;

- 8) zakres ograniczeń uprawnień budowlanych do kierowania robotami budowlanymi dla osób, które uzyskały tytuł zawodowy technika albo dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie nauczonym na poziomie technika, w zawodach związanych z budownictwem, w zakresie odpowiednim dla danej specjalności, zostanie określony w drodze rozporządzenia w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie – zgodnie z delegacją wynikającą z art. 16 ustawy – Prawo budowlane.

W celu ułatwienia dostępu do zawodu, do praktyki zawodowej wymaganej dla uzyskania uprawnień budowlanych zaliczana będzie praktyka odbyta podczas studiów – szczegółowe rozwiązania prawne w tej kwestii znajdą odzwierciedlenie w ww. projekcie rozporządzenia.

Dodatkowo proponuje się zwolnienie z egzaminu absolwentów studiów wyższych prowadzonych na podstawie umowy uczelni z właściwym samorządem zawodowym, o której mowa w art. 168b ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 i 742) w zakresie odpowiadającym programowi kształcenia opracowanemu z udziałem organu samorządu zawodowego oraz w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie projektowanego art. 16 ustawy – Prawo budowlane.

W celu ułatwienia dostępu do zawodu planuje się odejście od zasady, iż praktyka, o której mowa w art. 14 ust. 4 ustawy – Prawo budowlane, musi się odbywać pod kierunkiem osoby posiadającej uprawnienia w pełnym zakresie. Rozwiązania umożliwiające odbywanie praktyki pod kierunkiem osoby posiadającej takie uprawnienia, o jakie osoba odbywająca praktykę będzie się ubiegała, znajdują się w ww. projekcie rozporządzenia.

2.2. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r. poz. 330 i 613)

Zawód: usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych

Wprowadzane zmiany mają na celu ułatwienie dostępu do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych (podmiotom świadczącym usługi w ramach outsourcingu) i zwiększenie liczby osób wykonujących ten zawód. Obowiązujące aktualnie zasady nabywania uprawnień do wykonywania zawodu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, odnoszące się do kryteriów merytorycznych, stanowią naturalne ograniczenie dostępu do wykonywania tego zawodu. Dotyczy to praktyki zawodowej oraz alternatywnie specjalistycznego wykształcenia wyższego lub zdania egzaminu państwowego.

Należy zauważyć, że regulacje dostępu do wymienionego zawodu chronią dobro ekonomiczne, które może być zabezpieczone przez prawo podatkowe, prawo karne skarbowe, prawo cywilne i ubezpieczeniowe, a zatem obecny poziom wymogów, z punktu widzenia założeń, z jakich wychodzą twórcy projektu, jest nadmierny.

Istota zmian w tym zakresie przewiduje likwidację procesu wydawania certyfikatu księgowego przez Ministra Finansów. W konsekwencji czynności z zakresu usługowego

prowadzenia ksiąg rachunkowych będzie mogła wykonywać każda osoba, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych i nie była karana za ściśle określony katalog przestępstw, tj. za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo skarbowe oraz za czyn określony w rozdziale 9 ustawy o rachunkowości, a także posiada ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej.

Tym samym przyjęte w ustawie wymogi dot. posiadania pełnej zdolności do czynności prawnych oraz niekaralności, a także obowiązek posiadania ubezpieczenia OC, zostały określone na poziomie, który zapewni minimalizację ryzyka w obrocie gospodarczym, a jednocześnie nie będzie stanowić bariery w dostępie do zawodu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Proponowane zmiany mają pozwolić na przejęcie przez rynek procesu weryfikacji księgowych pracujących w outsourcingu. Przewiduje się, że w przyszłości, na wzór niektórych innych krajów UE (np. Wielka Brytania), funkcję obecnego certyfikatu księgowego przejmą poświadczenia wydawane przez instytucje funkcjonujące na rynku.

Konsekwencją wprowadzonych zmian jest m.in. doprecyzowanie brzmienia art. 4 ust. 5 odnośnie do odpowiedzialności kierownika jednostki i przedsiębiorcy usługowo prowadzącego księgi rachunkowe za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości jednostki oraz dostosowania art. 79 pkt 6 w zakresie odpowiedzialności karnej, wobec zniesienia szczególnych wymagań w stosunku do przedsiębiorców (nie będą oni musieli powierzać wykonywania czynności księgowych osobom w szczególny sposób uprawnionym).

Dereglamentacja usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych nastąpi z dniem wejścia w życie ustawy deregulacyjnej.

Jednakże w art. 23 w ust. 2–4 projektowanej ustawy uwzględniono sytuację osób, które będą znajdowały się w trakcie procedury egzaminacyjnej bezpośrednio przed dniem wejścia w życie ustawy deregulacyjnej i nie zdążą złożyć wniosku o wydanie certyfikatu księgowego. Jest to uzasadnione tym, że procedura obejmująca przystąpienie do egzaminu, ogłoszenie wyników, wydanie zaświadczeń oraz ewentualne odwołania jest znacznie dłuższa niż 1 miesiąc, czyli proponowane w projekcie *vacatio legis* ustawy. Ponadto na

podstawie art. 23 ust. 6 wykaz osób, które przed dniem wejścia w życie ustawy uzyskały certyfikat księgowy, mimo że będzie zawierał już tylko dane o charakterze archiwalnym, będzie nadal publikowany na stronie internetowej Ministra Finansów, co umożliwi w sposób najdogodniejszy i powszechnie dostępny weryfikację autentyczności okazywanych certyfikatów księgowych, którymi nadal będzie można się posługiwać w celu poświadczenia swoich kwalifikacji zawodowych.

2.3. Ustawa z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (Dz. U. z 2011 r. Nr 41, poz. 213)

Zawód: **doradca podatkowy**

Celem opracowania projektu nowelizacji ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym, zwanej dalej ustawą o doradztwie podatkowym, jest zniesienie niektórych ograniczeń w podejmowaniu i wykonywaniu zawodu doradcy podatkowego oraz czynności doradztwa podatkowego.

Nowelizacja ma na celu przede wszystkim umożliwienie zawodowego wykonywania większości czynności doradztwa podatkowego podmiotom innym niż podmioty dotychczas uprawnione, tj. doradcy podatkowi, radcowie prawni, adwokaci, biegli rewidenci i podmioty uprawnione do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Przewiduje ona, że w kompetencji osób, których kwalifikacje zostały zweryfikowane (licencjonowani doradcy podatkowi, adwokaci i radcowie prawni) pozostaną jedynie czynności polegające na reprezentowaniu podatników, płatników i inkasentów w postępowaniu przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych w sprawach z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami – ze względu na fakt, że wiążą się one z wchodzeniem w stałe interakcje z władzą publiczną i często pociągają za sobą nieodwracalne skutki dla podmiotu reprezentowanego. Wprowadzenie tego rodzaju rozwiązań sprawi, że wykonywanie większości czynności doradztwa podatkowego będzie dostępne dla każdego. Konsekwencją nowelizacji będzie zatem zwiększenie dostępności usług doradztwa podatkowego i obniżenie ich cen.

Zmiana art. 27 i art. 31 ustawy o doradztwie podatkowym ma na celu umożliwienie doradcom podatkowym wykonywania zawodu i jednocześnie pozostawania w zatrudnieniu w podmiotach innych niż podmioty uprawnione do wykonywania doradztwa podatkowego. Pozostając w zatrudnieniu w wymienionych podmiotach, doradca podatkowy będzie uprawniony do wykonywania zawodu jedynie na rzecz tych podmiotów, a nie będzie mógł wykonywać doradztwa na rzecz podmiotów zewnętrznych w stosunku do pracodawcy. Przyjęcie takiego rozwiązania pozwoli zbliżyć zasady wykonywania doradztwa podatkowego do zasad świadczenia pomocy prawnej przez radców prawnych, którzy świadczą pomoc prawną, pozostając w zatrudnieniu w podmiotach, których wyłącznym przedmiotem działalności nie jest świadczenie pomocy prawnej. Dopuszczenie możliwości wykonywania zawodu doradcy podatkowego i pozostawania w zatrudnieniu we wskazanych wyżej podmiotach będzie możliwe w przypadku, jeżeli nie będzie powodować konfliktu interesów.

Ze względu na to, że przepisy ustawy o doradztwie podatkowym umożliwiają zdobycie uprawnień do wykonywania doradztwa podatkowego obywatelom wszystkich państw, zasadne jest umożliwienie obywatelom innych państw zaliczenia na poczet praktyki zawodowej czynności doradztwa podatkowego wykonywanych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub w państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), będących stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym – ze względu na zbieżność systemów i regulacji podatkowych w tych państwach. Powyższe rozwiązanie związane jest z dążeniem ww. krajów do ujednoczenia wykonywania doradztwa podatkowego i zrównania sposobu traktowania czynności doradztwa podatkowego wykonywanych w tych państwach m.in. przez wspólne Europejskie Zasady Wykonywania Zawodu Doradcy Podatkowego w ramach Confédération Fiscale Européenne (CFE).

Ponadto, w przypadku osób starających się o licencję doradcy podatkowego (uprawnionego do reprezentowania klientów w postępowaniach przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli aktów administracyjnych w sprawach z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami), przewidziano skrócenie okresu praktyki zawodowej odbytej w Polsce z 2 lat do 6 miesięcy, a w przypadku absolwentów studiów wyższych,

których program kształcenia zrealizowany został w ramach umowy zawartej między uczelnią a Komisją Egzaminacyjną do Spraw Doradztwa Podatkowego – możliwość zwolnienia z części pisemnej egzaminu.

2.4. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 1137, z późn. zm.)

Zawody: rzeczoznawca samochodowy i diagnosta uprawniony do wykonywania badań technicznych pojazdów

W proponowanym rozwiązaniu zakłada się obniżenie kryteriów obowiązkowych, jakie musi spełniać osoba będąca rzeczoznawcą samochodowym. Zmianą proponowanego rozwiązania w stosunku do obecnie funkcjonującego jest obniżenie wymaganego wykształcenia z wyższego na średnie oraz odpowiednie obniżenie wymaganej praktyki zawodowej. Zamiast 5-letniej praktyki w dziedzinie związanej z motoryzacją proponowana zmiana przewiduje wymóg posiadania 2-letniej praktyki w dziedzinie związanej z motoryzacją. Wymóg posiadania określonej praktyki nie będzie natomiast obowiązywał w przypadku osób, które ukończyły studia wyższe drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie o specjalności samochodowej.

Celem projektowanej zmiany jest ułatwienie dostępu do zawodu regulowanego rzeczoznawca samochodowy, w szczególności dla osób młodych oraz osób, które mogły mieć kłopoty z właściwym udokumentowaniem posiadanej praktyki zawodowej o określonym profilu w dotychczasowym wymaganym 5-letnim okresie.

W odniesieniu do zawodu diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów, przepis art. 84 ust. 2 ustawy – Prawo o ruchu drogowym uzupełniono o wymogi odpowiedniego wykształcenia i praktyki, które szczegółowo określono w dodanym ust. 2b. Zmianą proponowanego rozwiązania w stosunku do obecnie funkcjonującego jest, w zależności od posiadanego wykształcenia technicznego, obniżenie długości wymaganej praktyki w stacji obsługi pojazdów lub w zakładzie (warsztacie) naprawy pojazdów na stanowisku naprawy lub obsługi pojazdów.

Obniżenie wymogów w zakresie wykształcenia w odniesieniu do rzeczoznawców i diagnostów samochodowych w żaden sposób nie wpłynie na poziom merytorycznego

przygotowania tych osób do wykonywania czynności zawodowych. Zgodnie z ideą deregulacji celem zmian jest ułatwienie dostępu do zawodu, ale bez obniżania jakości i merytorycznego poziomu jego wykonywania. W szczególności nie spowoduje to niezgodności przepisów krajowych z regulacją dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/40/WE z dnia 6 maja 2009 r. w sprawie badań zdatności do ruchu drogowego pojazdów silnikowych i ich przyczep.

Przepisy art. 84 ust. 2c i 2e zostały dodane w związku z dublowaniem się zakresu obowiązkowego szkolenia, prowadzonego przez komercyjne firmy szkoleniowe, z programem studiów wyższych w obszarze nauk technicznych obejmujących wiedzę i umiejętności dotyczące diagnostyki samochodowej, prowadzonych w wielu uczelni technicznych, jak również potencjalnej zbieżności praktyki odbywanej w czasie studiów, zwłaszcza na kierunkach o profilu praktycznym. Natomiast przepis art. 84 ust. 2d ma na celu precyzyjne wskazanie wymagań formalnych związanych ze zwolnieniem z obowiązku odbycia szkolenia, o którym mowa w art. 84 ust. 2 ustawy – Prawo o ruchu drogowym.

Z uwagi na to, iż ww. przepisy dotyczące wykształcenia i praktyki były dotychczas regulowane w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań w stosunku do diagnostów, po wejściu w życie proponowanych przepisów niezbędne będzie wydanie nowego rozporządzenia.

2.5. Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 42, z późn. zm.)

Zawód: **urbanista**

Opis zawodu

Urbanista, projektant zagospodarowania terenu w aktualnie obowiązującym stanie prawnym zajmuje się tworzeniem projektów dokumentów planistycznych, takich jak: miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz plany zagospodarowania przestrzennego województwa, jak również projektów decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, o których mowa w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Urbaniści znajdują zatrudnienie zarówno w administracji, przy publicznych pracach

planistycznych, jak i w prywatnych biurach. Zgodnie z art. 6. ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów, prawo samodzielnego projektowania przestrzeni w skali regionalnej i lokalnej lub kierowania zespołem prowadzącym takie projektowanie przysługuje wyłącznie osobom wpisanym na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego (tj. izby samorządu zawodowego urbanistów).

W myśl art. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym „opracowywanie projektów planów zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest projektowaniem zagospodarowania przestrzennego, odpowiednio w skali regionalnej i lokalnej (...)”. Organem sporządzającym projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (zadanie własne gminy), po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu odpowiednio do sporządzania planu miejscowego lub do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jest wójt (odpowiednio burmistrz albo prezydent miasta). Projekt planu miejscowego oraz studium gminy, podlegający konsultacjom społecznym, uchwalany jest następnie przez radę gminy (radę miasta). Uchwalony plan miejscowy jest ogłaszany przez wojewodę w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa sporządzają organy samorządu województwa. Plan ten uchwała sejmik województwa. Podobnie jak w przypadku planów zagospodarowania przestrzennego województwa oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, plan miejscowy sporządzony przez urbanistę nie jest samodzielnie funkcjonującym i mającym moc prawną dokumentem.

Mając powyższe na uwadze, trudno wskazać powody, dla których prawo samodzielnego projektowania przestrzeni w skali regionalnej i lokalnej zagwarantowane jest jedynie dla osób spełniających formalne kryterium przynależności do izby urbanistów. Należy zauważyć, że członkami tych izb są również osoby posiadające uprawnienia architektoniczne, dla których obecny stan prawny – o ile chcą świadczyć usługi w pełnym

zakresie swoich kwalifikacji – rodzi **konieczność podwójnej przynależności**. Dlatego też projektowana ustawa znosi ograniczenie prawa samodzielnego projektowania przestrzeni w skali regionalnej i lokalnej lub kierowania zespołem prowadzącym takie projektowanie wyłącznie dla osób wpisanych na listę członków izby samorządu zawodowego urbanistów.

Konstytucja RP, zawody zaufania publicznego

Przepis art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej określa, że: „w drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należyтым wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”. Ponadto, zgodnie z ust. 2 ww. przepisu, w drodze ustawy można tworzyć również inne rodzaje samorządu. Samorządy te nie mogą naruszać wolności wykonywania zawodu ani ograniczać wolności podejmowania działalności gospodarczej. Przepis ten wprowadza zatem fakultatywność tworzenia dwóch rodzajów samorządów: reprezentujących osoby wykonujące zawody zaufania publicznego oraz samorządów innego typu, mogących skupiać osoby wykonujące inne zawody lub inne podmioty.

Jednocześnie przepis art. 65 ust. 1 Konstytucji stwierdza, że każdemu zapewnia się wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy. Normy konstytucyjne nakazują zatem, zgodnie z zasadą proporcjonalności, wyważenie przez ustawodawcę między zapewnieniem, że określone zawody (także zaufania publicznego) wykonywane będą przez osoby posiadające cechy, kompetencje, kwalifikacje wymagane prawem publicznym, a zabezpieczeniem wolności wynikającej z art. 65 ust. 1 Konstytucji.

W tej sytuacji należy stwierdzić, że prawo publiczne dzieli wszystkie zawody na trzy grupy: zawody zaufania publicznego, zawody niebędące zawodami zaufania publicznego, lecz regulowane przepisami prawa publicznego, zawody inne, wykonywane na podstawie przepisów ogólnych (ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, ustawa – Kodeks pracy). Przepisy Konstytucji nie definiują pojęcia zawodu zaufania publicznego ani nie zawierają wskazówek co do cech, jakie wyróżniają takie zawody spośród innych profesji podlegających regulacji prawa publicznego. Przyjęto w związku z tym dwa rozwiązania: pierwsze zakłada zawarcie w przepisach ustawowych klauzuli, że dany zawód ma charakter zawodu zaufania publicznego (art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach

patentowych: Zawód rzecznika patentowego jest zawodem zaufania publicznego), drugie zakłada wywiedzenie tego faktu z charakteru zawodu oraz wytycznych poszukiwanych poza brzmieniem norm prawnych. Przykładowo Trybunał Konstytucyjny wskazał w wyroku w sprawie SK 20/00 z dnia 7 maja 2002 r. (OTK-A 2002/3/29), że spełnienie wysokich wymagań stawianych przez ustawodawcę osobom wykonującym zawód zaufania publicznego jest uzasadnione tym, iż powierzone są im zadania o szczególnym charakterze lub szczególnej doniosłości z punktu widzenia zadań państwa, troski o realizację interesu publicznego czy gwarancji wolności i praw jednostki.

Charakter zawodu urbanisty

W toku prac nad projektem ustawy prowadzona była dyskusja dotycząca charakteru zawodu urbanisty. Z jednej strony, na podstawie zacytowanego powyżej orzeczenia, poszukiwano w zawodzie urbanisty cech, które sprawiają, że zalicza się on do zawodów zaufania publicznego. Argumentowano bowiem, że istotą urbanistyki jako działalności zawodowej jest sporządzanie projektów dokumentów planistycznych i decyzji, których zawartość rozstrzyga (w przypadku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu – w sposób władczy) o sposobie gospodarowania przestrzenią, przy czym immanentną cechą procesu sporządzania tych dokumentów jest poszukiwanie kompromisów między interesem publicznym a interesami jednostkowymi. **Interes publiczny w rozumieniu urbanistyki rozumiany jest niezwykle szeroko**, składają się na niego nie tylko uogólnione cele i dążenia społeczności, ale także potrzeba zapewnienia odpowiedniego poziomu ochrony wartości wysoko cenionych, takich jak: środowisko naturalne, dziedzictwo narodowe, bezpieczeństwo publiczne, zdrowie i warunki życia ludzi, wreszcie ład przestrzenny. Działalność zawodowa urbanisty wymaga szczegółowej, interdyscyplinarnej wiedzy, niezbędnego doświadczenia zawodowego oraz dbałości o dobro publiczne i zrównoważony rozwój.

Jak wskazuje Krajowa Izba Urbanistów, relacje urbanista – zamawiający są złożone, „ponieważ dotyczą nie tylko tych dwóch stron, ale także setek lub tysięcy właścicieli nieruchomości, których bezpośrednio dotyczą działania urbanisty”. Szczególną cechą zawodu zaufania publicznego pozostaje głównie wykonywanie zadań o szczególnym

charakterze lub szczególnej doniosłości z punktu widzenia zadań państwa oraz obowiązku troski o realizację interesu publicznego (wspomniany wyrok SK 20/00). Jak czytamy dalej: „»Zawód zaufania publicznego« to zawód polegający na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, z czym wiąże się przyjmowanie informacji dotyczących życia osobistego (...), a ich wykonywanie określone jest dodatkowo normami etyki zawodowej, szczególną treścią ślubowania, tradycją korporacji zawodowej czy z charakterem wykształcenia wyższego i uzyskanej specjalizacji (aplikacji)”. Sędziowie TK wyrazili jednocześnie pogląd, że „spełnienie wysokich wymagań stawianych przez ustawodawcę osobom wykonującym zawód zaufania publicznego jest uzasadnione tym, iż powierzone są im zadania o szczególnym charakterze lub szczególnej doniosłości z punktu widzenia zasad państwa, troski o realizację interesu publicznego czy gwarancji wolności i praw jednostki”.

Powyższy wyrok dotyczył zawodu adwokata. Wielość argumentacji dotyczącej szczególnej więzi z klientem jako cechy takiego zawodu wynika z faktu, że w dotychczasowym orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (który pozostaje głównym źródłem wykładni pojęcia „zawód zaufania publicznego”) pojawiały się oceny dotyczące głównie zawodów polegających na relacji z osobami fizycznymi. W wyroku z dnia 19 października 1999 r. (sygn. SK 4/99) Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że tego rodzaju zawód charakteryzuje się tym, iż jest wykonywany przez osoby mające kwalifikacje określone w przepisach właściwych dla danego zawodu; jest wykonywany w formach określonych w przepisach właściwych dla danego zawodu; wiąże się z przynależnością do samorządu zawodowego; tworzy szczególną więź zaufania między osobą wykonującą zawód i świadczącą usługi na rzecz klienta a klientem; wiąże się z dostępem do informacji dotyczących sfery prywatności osoby fizycznej lub tajemnicy przedsiębiorcy; gwarantuje, że informacje uzyskane przez wykonującego zawód stanowią, w zakresie wynikającym z przepisów właściwych dla danego zawodu, tajemnicę zawodową, której ujawnienie może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w przepisach ustawowych; posiada zasady etyczne jego wykonywania.

Odnosząc powyższe do zawodu urbanisty należy wskazać, że nie spełnia on wielu z zaproponowanych przez Trybunał Konstytucyjny warunków. Z uwagi na to, że klientem urbanisty jest organ administracji publicznej, nie można w tym przypadku mówić o szczególnej więzi zaufania między osobą wykonującą zawód i świadczącą usługi na rzecz

klienta a klientem czy o dostępie do informacji dotyczących sfery prywatności osoby fizycznej lub tajemnicy przedsiębiorcy. Zaliczenie danej profesji do grupy zawodów zaufania publicznego powinno być stosowane ostrożnie zważając, z uwagi na fakt, że ze statusu takiego może być wywodzone ograniczenie innych wartości konstytucyjnych.

Samorząd zawodowy

Należy zauważyć, że niezależnie od rozstrzygnięcia sporu o charakter zawodu urbanisty (tj. nawet w sytuacji uznania go za zawód zaufania publicznego), posiadanie tej cechy nie przesądza obowiązku istnienia instytucji samorządu, w której członkostwo stanowi warunek konieczny wykonywania zawodu. Konstytucja (art. 17) nadaje zawodom zaufania publicznego prawo posiadania samorządów, ale też nakłada na nie obowiązek sprawowania pieczy nad wykonywaniem tych zawodów. Samorząd zawodowy ma zatem do spełnienia dwa podstawowe zadania, które są jednocześnie formalnymi przesłankami uznania danego zawodu za zawód zaufania publicznego:

- 1) reprezentowanie osób wykonujących zawód zaufania publicznego;
- 2) sprawowanie pieczy nad należytym wykonywaniem tego zawodu w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Przez sprawowanie pieczy nad wykonywaniem zawodu należy rozumieć obowiązek przynależności do samorządu, nadzór bądź uczestnictwo w nadawaniu uprawnień. Trzeba zauważyć, że w przypadku zawodu urbanisty (i w porównaniu z innymi zawodami, np. inżynierem czy architektem), tak rozumiany nadzór ma charakter ograniczony. Izba przeprowadza egzamin zawodowy tylko w jednym przypadku (tj. wobec osób, które ukończyły studia inne niż kierunkowe i w których programie nie było zagadnień urbanistycznych). Jest to ścieżka wykorzystywana przez adeptów tego zawodu niezwykle rzadko. W ciągu ostatnich dziesięciu lat jedynie 20 osób przystąpiło do egzaminu ze znajomości przepisów prawnych dotyczących gospodarki przestrzennej oraz praktycznego zastosowania wiedzy w zakresie urbanistyki w celu uzyskania uprawnień urbanisty a 15 z nich uzyskało te uprawnienia tą drogą.

Trzeba też dodać, że przepis art. 17 ust. 1 Konstytucji („w drodze ustawy można tworzyć samorzady zawodowe (...)”) oznacza, że w drodze ustawy dozwolone jest tworzenie samorządów zawodowych, a zatem ustawodawca dysponuje znacznym zakresem swobody w zakresie przyznawania statusu zawodu zaufania publicznego w rozumieniu formalnym,

z czego wynika również, że możliwe jest istnienie zawodu zaufania publicznego, który nie będzie przez ustawodawcę uregulowany w takim stopniu.

Jak czytamy w literaturze, „Konstytucja a zwłaszcza jej art. 17, nie chroni korporacji zawodowych. Konstytucja a zwłaszcza jej art. 17, nie zobowiązuje ustawodawcy do powołania korporacji zawodowej i nie chroni istnienia wcześniej powołanej korporacji zawodowej. Zgodnie z art. 17 ust. 1 Konstytucji ustawodawca może nie tylko swobodnie powołać korporację zawodu zaufania publicznego, ale też może swobodnie rozwiązać taką, już istniejącą korporację zawodową. [...] Konstytucja a zwłaszcza jej art. 17, nie chroni także kompetencji korporacji zawodowych, w tym kompetencji zastanych – przedkonstytucyjnych. Ustawodawca może swobodnie w ramach m.in. art. 17 ust. 1 Konstytucji wyznaczyć zakres kompetencji korporacji zawodowej, tak korporacji nowo powoływanej, jak również modyfikując kompetencje korporacji już istniejącej.”³⁸.

Mając na uwadze powyższe, w szczególności:

- 1) brak potrzeby i wystarczających przesłanek ku utrzymywaniu obowiązku samodzielnego projektowania przestrzeni w skali regionalnej i lokalnej lub kierowania zespołem prowadzącym takie projektowanie tylko przez członków izb urbanistów, co skutkuje niespełnianiem przesłanki z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, tj. sprawowania pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu,
 - 2) swobodę ustawodawcy w tworzeniu i znoszeniu samorządów zawodowych,
 - 3) wątpliwości co do możliwości zaliczenia urbanisty w poczet zawodów zaufania publicznego (możliwość taka powstaje bowiem tylko przy szerokiej interpretacji pojęcia interesu publicznego, co z uwagi na fakt, że z pojęcia tego wywodzone ma być ograniczenie innych wartości konstytucyjnych, należy uznać za niewskazane),
- należy stwierdzić, że nie ma wystarczających przesłanek do zaliczenia samorządu zawodowego urbanistów do wskazanych w art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, a tym samym podstaw do ograniczenia zagwarantowanej w art. 65 Konstytucji RP wolności wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy.

Należy jednak podkreślić, że jednostki samorządu terytorialnego, jako główni odbiorcy usług świadczonych przez urbanistów, po wejściu w życie proponowanych zmian nadal

³⁸ T. Krawiel Tomasz, Czy Konstytucja chroni korporacje zawodowe? Kogo chroni art. 17 Konstytucji? Teza nr 4 PUG z dnia 28 grudnia 2007 r. PUG z dnia 28 grudnia 2007 r.

korzystać będą z prawa zlecenia prac z zakresu planowania przestrzennego wyłącznie profesjonalistom spełniającym odpowiednie kryteria, niezależnie od ich przynależności do izby samorządu zawodowego. Ustawa – Prawo zamówień publicznych (Pzp) przyznaje zamawiającemu narzędzia gwarantujące wybór wykonawcy dającego rękojmię rzetelnego i należytego wykonania zamówienia. O udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wykonawcy, którzy spełniają warunki dotyczące posiadania wiedzy i doświadczenia (art. 22 ust. 1 pkt 2 ustawy Pzp), a także dysponowania odpowiednim potencjałem technicznym oraz osobami zdolnymi do wykonania zamówienia (art. 22 ust. 1 pkt 3 ustawy Pzp). Zamawiający każdorazowo, przygotowując postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego, powinien wziąć pod uwagę wszystkie wymagania i okoliczności związane z należyтым wykonaniem zamówienia publicznego, a następnie wskazać minimalne wymagania, po spełnieniu których uzna, iż wykonawca spełnia warunek udziału w postępowaniu. Nie będzie natomiast uzasadnione żądanie przez zamawiającego przynależności wykonawców czy też osób uczestniczących w wykonywaniu zamówienia, którego przedmiotem jest świadczenie usług urbanistycznych, do izby samorządu zawodowego. Po wejściu w życie proponowanych zmian art. 22 ust. 1 pkt 1 ustawy Pzp nie będzie już stanowił podstawy dla tak sformułowanego warunku. Z treści ww. przepisu wynika bowiem, iż zamawiający może żądać posiadania uprawnień do wykonywania danej działalności lub czynności tylko w przypadku, gdy ustawy nakładają taki obowiązek.

Likwidacja samorządu zawodowego urbanistów:

Projektowane rozwiązanie obliguje organy samorządu zawodowego urbanistów do podjęcia czynności likwidacyjnych i zakończenia tych czynności w terminie sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. W tym czasie organy samorządu zawodowego urbanistów mają działać pod ich dotychczasowymi nazwami z dopiskiem „w likwidacji”. Projekt ustawy obliguje Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Izby Urbanistów, zwołany przez Krajową Radę Izby Urbanistów, do podjęcia uchwały o przeznaczeniu majątku samorządu zawodowego urbanistów. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Izby Urbanistów poinformuje ministra właściwego do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia podjęcia uchwały, o jej treści. W przypadku niepodjęcia ww. uchwały minister właściwy do spraw budownictwa, lokalnego planowania

i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa złoży do sądu okręgowego w Warszawie wniosek w sprawie rozstrzygnięcia o przeznaczeniu majątku samorządu. Sąd orzeka o przeznaczeniu majątku na określony cel społeczny. Propozycja zakłada, że koszty likwidacji zostaną pokryte z majątku samorządu zawodowego.

W ustawie proponuje się, aby projekty planów zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowego planu odbudowy sporządzały osoby, które spełniają jeden z warunków:

- 1) posiadają dyplom ukończenia studiów wyższych w zakresie architektury, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej albo
- 2) posiadają dyplom ukończenia studiów wyższych w zakresie innym niż określone w pkt 1 oraz ukończyły studia podyplomowe w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej.

Tym samym następuje scedowanie odpowiedzialności za określenie innych wymogów (np. doświadczenia) wobec projektantów na zamawiającego (np. organy samorządu gminy).

Dodatkowo przewiduje się, że w przypadku sporządzenia projektu decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, zadanie to powierza się osobie, o której mowa wyżej, albo osobie wpisanej na listę izby samorządu zawodowego architektów. Podobne rozwiązanie przewidziano w przypadku projektu decyzji o ustaleniu warunków zabudowy.

Analogiczne rozwiązania zaproponowano w ustawie z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu (Dz. U. Nr 84, poz. 700, z późn. zm.) (w zakresie przygotowania projektu decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie terminalu) oraz w ustawie z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (w zakresie sporządzenia projektu decyzji o ustaleniu lokalizacji regionalnej sieci szerokopasmowej).

Proponowane przepisy przejściowe rozstrzygają również co do prowadzonych postępowań dyscyplinarnych wszczętych i niezakończonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy i stanowi, że ulegają one umorzeniu w dniu jej wejścia w życie. W tym momencie również uprzednio orzeczone kary dyscyplinarne wobec członków samorządu ulegają zatarciu.

Takie rozstrzygnięcie spowoduje, że postępowania w sprawie odwołań od orzeczeń Krajowego Sądu Dyscyplinarnego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej urbanistów, które zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami art. 54 ust. 4 ustawy o samorządach architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów były prowadzone przez sądy apelacyjne – sądy pracy i ubezpieczeń społecznych, po wejściu w życie ustawy deregulacyjnej zostaną umorzone przez ten sąd na podstawie art. 355 § 1 kpc w zw. z art. 54 ust. 5 ustawy o samorządach architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów. Przesłanie bowiem istnieć przedmiot zaskarżenia.

Natomiast postępowania dotyczące:

- 1) wpisu na listę członków izby urbanistów,
- 2) świadczenia usług transgranicznych,
- 3) uznawania kwalifikacji zawodowych urbanisty

– wszczęte i niezakończone do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy umarza się.

2.6. Ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze (Dz. U. z 2012 r. poz. 933, z późn. zm.)

Zawody: pilot, radiooperator pokładowy, technik-mechanik lotniczy i technik awionik

Załączony projekt zmiany ustawy – Prawo lotnicze obejmuje, zgodnie z dotychczasowymi ustaleniami, rezygnację z wymogu wykształcenia jako jednego z warunków uzyskania licencji lub świadectwa kwalifikacji. Dodatkowo do projektu została dołączona zmiana polegająca na usunięciu licencji radiooperatora pokładowego – która jest *de facto* uprawnieniem wpisywanym do poszczególnych licencji, a nie odrębną licencją – oraz przepisy dotyczące uznawania świadectwa kwalifikacji skoczka spadochronowego (art. 95 ust. 4b) i rezygnacji z badań lotniczo-lekarskich.

W ramach art. 94 ust. 6 w pkt 1 ustawy – Prawo lotnicze uchyla się lit. s (radiooperator pokładowy). Licencja radiooperatora pokładowego nie jest obecnie wydawana w Rzeczypospolitej Polskiej, ponieważ zgodnie z brzmieniem przepisu 3.4 Załącznika 1 (Licencjonowanie Personelu) do Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym, sporządzonej w Chicago dnia 7 grudnia 1944 r. (Dz. U. z 1959 r. Nr 35, poz. 212 i 214, z późn. zm.), w wydawanych w Polsce licencjach lotniczych (oraz świadectwach kwalifikacji) do licencji pilota na daną specjalność lotniczą dokonuje się wpisu

potwierdzającego spełnianie przez kandydata/pilota wymagań dotyczących umiejętności i wiedzy w zakresie procedur radiotelefonii i frazeologii lotniczej.

W kwestii ogólnej (kompleksowej) deregulacji należy stwierdzić, iż obecnie, zgodnie z brzmieniem art. 96 ust. 2 ustawy – Prawo lotnicze, wymóg wykształcenia jest jednym z wymogów podstawowych, obligatoryjnych do wydania licencji lotniczej. Ze względu na fakt, iż w dniu 25 listopada 2011 r. Komisja Europejska opublikowała rozporządzenie WE nr 1178/2011 z dnia 3 listopada 2011 r. ustanawiające wymagania techniczne i procedury administracyjne odnoszące się do załóg w lotnictwie cywilnym zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 216/2008 (Dz. Urz. UE L 311 z 25.11.2011, str. 1), sytuacja w tym zakresie ulegnie zasadniczej zmianie od dnia 8 kwietnia 2013 r. (data rozpoczęcia obowiązywania rozporządzenia WE nr 1178/2011 w Polsce – po zgłoszeniu przez RP stosownej notyfikacji do KE oraz Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Lotniczego (EASA)). Wspomniane rozporządzenie zawiera bowiem nowe, wspólne dla wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej wymagania z zakresu szkolenia, licencjonowania i badań lotniczo-lekarskich pilotów w lotnictwie cywilnym w ramach licencji wskazanych w art. 94 ust. 6 pkt 1 lit. a–g, j–p ustawy – Prawo lotnicze, które to regulacje nie zawierają w swoich wymaganiach warunku posiadania sprecyzowanego poziomu wykształcenia. Mając to na uwadze, postanowiono zrezygnować z warunkowania wydawania licencji lotniczych (oraz świadectw kwalifikacji) wymogiem wykształcenia kandydata, w celu dostosowania przepisów krajowych (ustawy – Prawo lotnicze) do hierarchicznie wyższych przepisów rozporządzenia unijnego. Jednocześnie postanowiono zastosować tzw. deregulację systemową w zakresie wykształcenia, w myśl zasady: *argumentum a maiori ad minus*. W innym przypadku częściowa deregulacja wykształcenia, wobec specjalności „wyższych rangą”, tj. dotyczących licencji, m.in. zawodowych, przy pozostawieniu warunku wykształcenia do wydania np. świadectw kwalifikacji skoczkom spadochronowym (które regulowane są jedynie przepisami krajowymi) prowadziłyby do niezrozumiałej sytuacji, w której dla specjalności „niższej rangi” stawiane są bardziej rygorystyczne wymagania.

Zniesienie wymogu wykształcenia do wydawania licencji zostało zaproponowane w pełnym zakresie, z wyjątkiem specjalności praktykant-kontroler oraz kontroler ruchu lotniczego, gdzie wymóg taki określony jest bezpośrednio w art. 8 ust. 2 lit. b

rozporządzenia Komisji (UE) nr 805/2011 z dnia 10 sierpnia 2011 r. ustanawiającego szczegółowe zasady licencjonowania kontrolerów ruchu lotniczego oraz wydawania określonych certyfikatów na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 216/2008 (Dz. Urz. UE L 206 z 11.08.2011, str. 21).

Wraz z nowelizacją przepisów regulujących dostęp do zawodów lotniczych uwzględniono postulat środowiska lotniczego dotyczący wyłączenia skoczków spadochronowych spod obowiązku badań lotniczo-lekarskich. Podobne stanowisko przyjęto w odniesieniu do innych specjalności lotniczych, dla których ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze ustanowiła wymóg posiadania świadectwa kwalifikacji, a co za tym idzie obowiązek poddawania się badaniom lotniczo-lekarskim. Dotyczy to również np. mechaników poświadczenia obsługi technicznej statków powietrznych.

W większości krajów skoczkom spadochronowym nie jest stawiany wymóg poddawania się badaniom lotniczo-lekarskim. Obecnie szkolenia spadochronowe oraz skoki spadochronowe wykonuje się na spadochronach szybujących. Dlatego też, prowadząc prace nad projektem rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w sprawie wymagań w zakresie sprawności psychicznej i fizycznej osób ubiegających się o świadectwo kwalifikacji członka personelu lotniczego lub posiadających świadectwo kwalifikacji członka personelu lotniczego, zaproponowano maksymalnie łagodne wymagania zdrowotne dla skoczków spadochronowych. Zlikwidowano m.in. wymóg badania odcinka lędźwiowo-krzyżowego, który faktycznie miał rację bytu wówczas, gdy skoki wykonywano na spadochronach klasycznych, a obecnie stałby się wymogiem nieprzystającym do rzeczywistości. Jednakże w świetle obowiązujących przepisów ustawy – Prawo lotnicze, która w sposób jednoznaczny na mocy art. 95 ust. 6 i art. 96 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 94 ust. 3 *in fine* i art. 105 ust. 1 przesądza o obowiązku weryfikacji sprawności psychicznej i fizycznej skoczków spadochronowych na podstawie badań lotniczo-lekarskich, nie jest możliwe przyjęcie jakiegokolwiek rozwiązania, które pozwoliłoby zwolnić skoczków spadochronowych z obowiązku badań.

Jedynym wyjściem z istniejącej sytuacji jest nowelizacja art. 105 ustawy i poszerzenie katalogu specjalności wskazanych w art. 105 ust. 1a na członków personelu lotniczego następujących specjalności: pilot motolotni, mechanik poświadczenia obsługi statków

powietrznych i mechanik lotniczy obsługi technicznej oraz skoczek spadochronowy. W kwestii uzasadnienia dla wyłączenia spod obowiązku badań lotniczo-lekarskich pilotów motolotni oraz mechaników poświadczenia obsługi statków powietrznych i mechaników lotniczych obsługi technicznej należy mieć na uwadze, że specjalności te regulowane są przepisami prawa krajowego. Wymóg posiadania badań lotniczo-lekarskich w tych przypadkach nie znajduje oparcia w żadnych regulacjach międzynarodowych. Nie znajduje się żadnego uzasadnienia, dla którego – przy wyłączeniu spod obowiązku badań lotniczo-lekarskich pilotów lotni, paralotni oraz skoczków spadochronowych – tym badaniom mieli podlegać np. piloci motolotni. Dodatkowo w odniesieniu do personelu technicznego należy wskazać również, że przepisy europejskie odnoszące się do wspólnotowej licencji mechaników wydawanej zgodnie z załącznikiem III (część 66) do rozporządzenia Komisji (WE) 2042/2003 z dnia 20 listopada 2003 r. w sprawie nieprzerwanej zdatności do lotu statków powietrznych oraz wyrobów lotniczych, części i wyposażenia, a także w sprawie zezwoleń udzielanych instytucjom i personelowi zaangażowanemu w takie zadania (Dz. Urz. UE L 315 z 28.11.2003, str. 1, z późn. zm.), nie wymagają od nich badań lotniczo-lekarskich. Tym bardziej więc nie ma podstaw, aby dla mechanika poświadczenia obsługi technicznej statków powietrznych posiadającego świadectwo kwalifikacji czy też mechanika lotniczego obsługi technicznej wykonującego czynności lotnicze na podstawie licencji krajowej (art. 94 ust. 6 pkt 3 ustawy – Prawo lotnicze) stawiany był wymóg badań lotniczo-lekarskich. Prowadzi to bowiem do niezrozumiałej sytuacji, w której bardziej rygorystyczne wymagania stawiane są dla specjalności „rangi niższej” niż mechanik obsługi technicznej statku powietrznego posiadający licencję Part 66.

Dla pozostałych, niewymienionych tutaj specjalności lotniczych zachowany zostaje wymóg badań lotniczo-lekarskich. Powyższe nie zmienia także dotychczasowych rozwiązań przyjętych dla informatorów służby informacji powietrznej oraz informatorów lotniskowej służby informacji powietrznej, dla których zachowany powinien być wymóg przechodzenia badań lotniczo-lekarskich.

Dodatkowo należy mieć na uwadze, że wyłączenie obowiązku badań lotniczo-lekarskich powinno być nadal ograniczone dyspozycją art. 105 ust. 1b. Dlatego wskazano na konieczność zastosowania w tym zakresie regulacji analogicznej do tej, która obecnie obowiązuje w stosunku do pilotów lotni i paralotni. Wymóg badań lotniczo-lekarskich dla

skoczków spadochronowych powinien być pozostawiony w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej z wykorzystaniem uprawnień skoczka spadochronowego lub też w przypadku współzawodnictwa sportowego. W tych sytuacjach bowiem skoczek spadochronowy często ponosi odpowiedzialność nie tylko za siebie, ale również za inną osobę, z którą np. wykonuje skok tandemowy. Ograniczenie z ust. 1b nie dotyczy wyłączonych spod obowiązku badań lotniczo-lekarskich mechaników poświadczania obsługi technicznej statków powietrznych oraz mechaników lotniczych obsługi technicznej, bowiem co do zasady nie wykonują oni czynności lotniczych na podstawie uprawnień wskazanych w ust. 1b, a ponadto w większości wykonują czynności lotnicze w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Tym samym więc zastosowanie wobec nich ograniczenia wyłączenia spod obowiązku badań lotniczo-lekarskich czyniłoby samo wyłącznie z ust. 1a całkowicie niecelowym.

Ponadto, w ramach zmian przepisów ustawy – Prawo lotnicze, postanowiono rozszerzyć niniejszą nowelę ustawową przez propozycję wprowadzenia redakcyjnych zmian do art. 95 ust. 2 pkt 7 oraz ust. 4b.

W toku prac legislacyjnych nad ostatnią nowelizacją ustawy – Prawo lotnicze, w wyniku opracowywania kolejnych wersji projektu zmiany ustawy, przepis art. 95 ust. 2 pkt 7 omyłkowo nie objął swoim zakresem mechaników poświadczania obsługi spadochronów, gdyż odesłał jedynie do pkt 1–5a tego przepisu, podczas gdy specjalność skoczka spadochronowego znajduje się w pkt 6. Tym samym, przez oczywistą omyłkę pisarską pominięto świadectwo kwalifikacji mechanika poświadczania obsługi spadochronu. Dlatego też proponuje się, aby przepis art. 95 ust. 2 pkt 7 brzmiał: „7) mechanik poświadczania obsługi statków powietrznych, o których mowa w pkt 1–6;”.

Kolejna zmiana, dotycząca art. 95, odnosi się do ust. 4b, w którym również bez wyraźnej przyczyny pominięto świadectwa kwalifikacji skoczków spadochronowych wydawanych m.in. przez państwa członkowskie UE, co oznaczało konieczność uznawania takich świadectw przez Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego (dalej „Prezes Urzędu”) zgodnie z art. 95 ust. 4a ustawy. Wymóg taki natomiast powstał na skutek omyłkowego zastosowania w odesłaniu do ust. 2 pkt 5a i pkt 7 spójnika „i” zamiast myślnika. Myślnik pozwoliłby, aby regulacją tego przepisu objęty był też skoczek spadochronowy.

Spowodowało to stan, w którym każdy skoczek spadochronowy posiadający dokument uprawniający go do wykonywania skoków spadochronowych wydany w państwie członkowskim UE, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, musi uzyskać od Prezesa Urzędu uznanie takiego dokumentu. Takie rozwiązanie jest całkowicie nieuzasadnione. Wielu skoczków unijnych przyjeżdża do Polski w celu uczestnictwa w zawodach sportowych, często dosłownie na kilka dni. W tym czasie wydanie świadectwa uznania bardzo często jest po prostu fizycznie niemożliwe. Dlatego też proponuje się, aby przepis art. 95 ust. 4b otrzymał brzmienie: „4b. Świadectwo kwalifikacji oraz inne dokumenty stwierdzające posiadane kwalifikacje, wydane dla specjalności, o których mowa w ust. 2 pkt 1–3 i 5a–7, przez właściwy organ lub uprawniony podmiot państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, nie wymagają uznania przez Prezesa Urzędu.”.

2.7. Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 16, poz. 94, z późn. zm.)

Zawody: zwrotniczy, mostowniczy, dróżnik obchodowy, dyspozytor ruchu metra, dyżurny ruchu i stacji metra, manewrowy metra, monter urządzeń sterowania ruchem pociągów metra, monter urządzeń zdalnego sterowania i kontroli dyspozytorskiej metra, prowadzący pociąg metra, prowadzący pomocnicze pojazdy kolejowe metra

Obecnie obowiązujący wykaz zawodów regulowanych, określony na podstawie art. 18 ustawy z dnia 18 marca 2008 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 63, poz. 394) w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 20 stycznia 2009 r. w sprawie stażu adaptacyjnego i testu umiejętności w toku postępowania o uznanie kwalifikacji zawodowych do wykonywania zawodów regulowanych (Dz. U. Nr 17, poz. 90, z późn. zm.) jest taki sam jak wykaz stanowisk bezpośrednio związanych z prowadzeniem i bezpieczeństwem ruchu

kolejowego, prowadzeniem określonych rodzajów pojazdów kolejowych oraz pojazdów kolejowych metra, określony w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie pracowników zatrudnionych na stanowiskach bezpośrednio związanych z prowadzeniem i bezpieczeństwem ruchu kolejowego, prowadzeniem określonych rodzajów pojazdów kolejowych oraz pojazdów kolejowych metra (Dz. U. Nr 59, poz. 301, z późn. zm.).

Deregulacji podlegają zawody: zwrotniczy, mostowniczy, dróżnik obchodowy, dyspozytor ruchu metra, dyżurny ruchu i stacji metra, manewrowy metra, monter urządzeń sterowania ruchem pociągów metra, monter urządzeń zdalnego sterowania i kontroli dyspozytorskiej metra, prowadzący pociąg metra, prowadzący pomocnicze pojazdy kolejowe metra. Zawody te nadal pozostają zawodami bezpośrednio związanymi z prowadzeniem i bezpieczeństwem ruchu kolejowego oraz prowadzeniem pojazdów kolejowych. Wymagania kwalifikacyjne, sposób egzaminowania oraz zasady oceny zdolności fizycznych i psychicznych będzie określał pracodawca. Dla zawodów kolejowych, tj. zwrotniczy, mostowniczy i dróżnik obchodowy, np. w PKP Polskich Liniach Kolejowych S. A. będzie to określone w Instrukcji IA-5 o przygotowaniu zawodowym pracowników PKP Polskich Linii Kolejowych S. A. oraz w Instrukcji S-1 o badaniach lekarskich. Natomiast dla zawodów metra, tj. dyspozytor ruchu metra, dyżurny ruchu i stacji metra, manewrowy metra, monter urządzeń sterowania ruchem pociągów metra, monter urządzeń zdalnego sterowania i kontroli dyspozytorskiej metra, prowadzący pociąg metra, prowadzący pomocnicze pojazdy kolejowe metra, istnieje potrzeba zmiany przepisów art. 18 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym, nakładającego na metro obowiązek uzyskania świadectwa bezpieczeństwa oraz zmian w art. 19, dotyczących warunków uzyskania od Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego (dalej „UTK”) świadectwa bezpieczeństwa. W wyniku wprowadzonych zmian dopuszczenie do wykonywania przewozów i zarządzania infrastrukturą w metrze będzie uzależnione od uzyskania przez przedsiębiorcę świadectwa bezpieczeństwa (dodany ust. 3a w art. 18 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym). Warunkiem uzyskania ww. świadectwa będzie pozytywna weryfikacja posiadanych przez przedsiębiorcę świadectw dopuszczenia, a także zaakceptowanie przygotowanych przez przedsiębiorcę przepisów wewnętrznych dotyczących właściwego przygotowania pracowników metra.

Będzie to szczególnie istotne w przypadku prowadzących pociągi metra, w odniesieniu do których wzorcem dla stawianych im wymagań będą wymogi obowiązujące maszynistów kolejowych.

Uzyskanie przez przedsiębiorcę metra świadectwa bezpieczeństwa stanowić będzie gwarancję bezpiecznego prowadzenia ruchu metra oraz wykonywania przewozów. Ponadto Prezes UTK, jako centralny organ administracji rządowej będący krajową władzą bezpieczeństwa, m.in. w zakresie ruchu kolejowego, będzie sprawował nadzór nad bezpiecznym wykonywaniem przewozów przez metro, zgodnie z warunkami określonymi w ustawie o transporcie kolejowym, m.in. przez przedłużanie, zmianę, cofanie świadectwa bezpieczeństwa, kontrolę ruchu metra, a także przez wydawanie decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Już w obecnym stanie prawnym (art. 2 ustawy o transporcie kolejowym), do zadań Prezesa UTK należy nadzór nad bezpieczeństwem ruchu i eksploatacji metra. Dodatkowym zadaniem dla UTK będzie jedynie wydawanie dokumentu „świadectwo bezpieczeństwa” i będzie ono realizowane w ramach zadań własnych UTK, a co za tym idzie w ramach posiadanego budżetu.

W związku z deregulacją ww. zawodów istnieje potrzeba zmiany przepisów art. 22d ww. ustawy o transporcie kolejowym, dotyczących wydania nowego rozporządzenia dla stanowisk, które pozostają zawodami regulowanymi, oraz dodaniu do projektu ustawy przepisów przejściowych dotyczących zachowania uprawnień do wykonywania dotychczasowych czynności przez pracowników podlegających deregulacji oraz do zachowania ważności orzeczenia lekarskiego dotyczącego posiadanej zdolności fizycznej i psychicznej, a także czas na uzyskanie świadectwa bezpieczeństwa przez metro.

2.8. Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz. U. Nr 124, poz. 1154, z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 2010 r. Nr 11, poz. 66, z późn. zm.)

Zawody: **broker ubezpieczeniowy, agent ubezpieczeniowy oraz aktuariusz**

W zakresie działalności ubezpieczeniowej i pośrednictwa ubezpieczeniowego z uwagi m.in. na ochronę interesów finansowych (ekonomicznych) poszczególnych podmiotów

i wymogi transpozycji prawa Unii Europejskiej do krajowego porządku prawnego (w szczególności: dyrektywy 2009/138/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej (Wyłłacalność II – SOLVENCY II) oraz dyrektywy 2002/92/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego) nie jest możliwa całkowita deregulacja zawodu aktuarusza oraz działalności brokera i agenta ubezpieczeniowego. Jednak przewiduje się uproszczenie i złagodzenie w znaczący sposób kryteriów dostępu do tych zawodów/tej działalności (m.in. przez uwzględnienie doświadczenia zawodowego, rezygnację – w niektórych przypadkach – z egzaminu zawodowego).

Broker ubezpieczeniowy

Obecnie na listę brokerów ubezpieczeniowych może być wpisana osoba fizyczna, która:

- 1) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo:
 - a) przeciwko życiu i zdrowiu,
 - b) przeciwko wymiarowi sprawiedliwości,
 - c) przeciwko ochronie informacji,
 - d) przeciwko wiarygodności dokumentów,
 - e) przeciwko mieniu,
 - f) przeciwko obrotowi gospodarczemu,
 - g) przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi,
 - h) skarbowe;
- 3) daje rękojmię należytego wykonywania działalności brokerskiej;
- 4) posiada co najmniej średnie wykształcenie;
- 5) zdała egzamin (odpowiedni do zakresu działalności) przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych, powoływaną przez Ministra Finansów na wniosek Komisji Nadzoru Finansowego;
- 6) posiada co najmniej trzyletnie doświadczenie zawodowe w zakresie ubezpieczeń zdobyte w okresie 5 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o uzyskanie zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej;
- 7) zawarła umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania

działalności brokerskiej.

Proponuje się rezygnację z egzaminu w przypadku posiadania sześcioletniego doświadczenia zawodowego w zakresie ubezpieczeń, odpowiedniego do zakresu działalności. Ponadto, w przypadku konieczności złożenia egzaminu, przewiduje się obowiązkowe zwolnienie z egzaminu na wniosek kandydata, który ukończył studia wyższe uznane przez Komisję Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych za równorzędne (obejmujące zakres tematów egzaminacyjnych dla brokerów).

Agent ubezpieczeniowy

Czynności agencyjne mogą być wykonywane wyłącznie przez osobę fizyczną, która spełnia następujące warunki:

- 1) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo:
 - a) przeciwko życiu i zdrowiu,
 - b) przeciwko wymiarowi sprawiedliwości,
 - c) przeciwko ochronie informacji,
 - d) przeciwko wiarygodności dokumentów,
 - e) przeciwko mieniu,
 - f) przeciwko obrotowi gospodarczemu,
 - g) przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi,
 - h) skarbowe;
- 3) daje rękojmię należytego wykonywania czynności agencyjnych;
- 4) posiada co najmniej średnie wykształcenie;
- 5) odbyła szkolenie prowadzone przez zakład ubezpieczeń zakończone zdaniem egzaminem.

Proponuje się rezygnację z obowiązkowego szkolenia dla kandydatów i pozostawienie jedynie sprawdzianu wiedzy w formie egzaminu organizowanego przez zakład ubezpieczeń. Szkolenia wstępne, które były kosztownym wymogiem dla zakładów ubezpieczeń i nie znajdowały uzasadnienia w przypadku kandydatów posiadających odpowiednią wiedzę, będą miały charakter dobrowolny.

Aktuariusz

Do rejestru aktuariuszy może być wpisana osoba fizyczna, spełniająca następujące wymagania:

- 1) ukończyła studia wyższe;
- 2) przez okres co najmniej 2 lat wykonywała czynności z zakresu matematyki ubezpieczeniowej, finansowej i statystyki, pod kierunkiem aktuariusza;
- 3) złożyła z pozytywnym wynikiem egzamin aktuarialny;
- 4) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 5) korzysta z pełni praw publicznych;
- 6) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, przestępstwo przeciwko mieniu lub za przestępstwo skarbowe.

Jako alternatywę względem obowiązku złożenia z wynikiem pozytywnym egzaminu aktuarialnego proponuje się możliwość uzyskania tytułu aktuariusza przez osoby, które ukończyły studia wyższe uznane przez Komisję Egzaminacyjną dla Aktuariuszy za równorzędne (obejmujące zakres egzaminu aktuarialnego) oraz posiadają pozytywną opinię aktuariusza, pod którego kierunkiem wykonywały czynności z zakresu matematyki ubezpieczeniowej, finansowej lub statystyki.

2.9. Ustawa z dnia 17 października 2003 r. o wykonywaniu prac podwodnych (Dz. U. Nr 199, poz. 1936, z późn. zm.)

Zawody: nurek, kierownik prac podwodnych, operator systemów nurkowych

Deregulacja zawodów związanych z wykonywaniem prac podwodnych wiąże się z wprowadzeniem zmian do art. 19–21 obecnie obowiązującej ustawy z dnia 17 października 2003 r. o wykonywaniu prac podwodnych.

W zakresie prac podwodnych proponuje się zmniejszenie liczby zawodów do trzech: nurka, kierownika prac podwodnych oraz operatora systemów nurkowych. W dwóch pierwszych zawodach wprowadza się dyplomy z odpowiednimi klasami różnicującymi uprawnienia do wykonywania prac podwodnych. Związane jest to ze specyfiką pracy w środowisku podwyższonego ciśnienia (głębokości wykonywania prac), które wymusza stosowanie odpowiednio dostosowanego sprzętu, mieszanin oddechowych, a także rozwiązań

organizacyjno-technicznych, jakie musi zastosować kierownik prac podwodnych. Dodatkowo rozwiązanie to pokazuje możliwą ścieżkę awansu zawodowego w ramach danego zawodu.

W projektowanym art. 20 ustawy o wykonywaniu prac podwodnych określone zostały wymagania, jakie musi spełnić osoba do uzyskania dyplomu w ramach poszczególnych zawodów. W stosunku do obecnego stanu zrezygnowano z określania poziomu wykształcenia dla zawodu nurka i operatora systemów nurkowych. W przypadku kierownika prac podwodnych wykształcenie zostało obniżone z wykształcenia wyższego do średniego, bez określania jego typu. Dodatkowym ułatwieniem i obniżeniem kosztów dla osób podwyższających swoje kwalifikacje w ramach zawodu nurka i kierownika prac podwodnych jest utrzymanie wymogu egzaminu praktycznego tylko dla dyplomu nurka III klasy i dyplomu kierownika prac podwodnych III klasy. Są to dyplomy najniższe w hierarchii poszczególnych zawodów. Przy ubieganiu się o dyplomy wyższych klas będzie wymagany tylko egzamin teoretyczny oraz określona praktyka, której wymiar roczny w przypadku nurka został zmniejszony z 250 godzin do 100 godzin (art. 21 ust. 2). Okres rocznej praktyki dla kierowników prac podwodnych został określony na 150 godzin kierowania pracami podwodnymi (art. 21 ust. 4).

Do systemu uprawnień do wykonywania prac podwodnych proponuje się wprowadzić dyplom kierownika prac podwodnych III klasy. Wynika to zarówno z zapotrzebowania środowiska zawodowego, jak i specyfiki polskiego rynku pracy związanego z wykonywaniem prac podwodnych. Większość prac na terenie kraju wykonywana jest na głębokościach nieprzekraczających 20 metrów, dlatego przewidziano możliwość ubiegania się o powyższy dyplom przez osoby posiadające dyplom nurka III klasy oraz dwuletnią praktykę zawodową. Obecnie do kierowania takimi pracami niezbędne są uprawnienia kierownika prac podwodnych II klasy, do których uzyskania wymagane jest również posiadanie dyplomu nurka II klasy z roczną praktyką zawodową.

Zmiany w załączniku do ustawy mają charakter porządkujący.

2.10. Ustawa z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne (Dz. U. Nr 68, poz. 622, z późn. zm.)

Zawód: **agent celny**

Zaproponowane brzmienie przepisu art. 80 ustawy – Prawo celne przewiduje rezygnację z konieczności zdawania przez kandydatów na agentów celnych egzaminów przed komisją powołaną przez Ministra Finansów na rzecz wymogu posiadania kwalifikacji lub doświadczenia w zakresie obsługi celnej podmiotów gospodarczych. Rezygnacja z tej, zasadniczej z punktu widzenia obowiązujących kryteriów, przesłanki ubiegania się o możliwość wykonywania zawodu agenta celnego powoduje zasadniczą zmianę w stawianych kandydatom wymogach. Stanowi to istotny element procesu liberalizacji dostępu do zawodu agenta celnego i zaproponowanej deregulacji tego zawodu.

W przypadku osób bez doświadczenia w zawodzie agenta celnego wymóg posiadania minimalnych wymaganych kwalifikacji jest niezbędny. Studia na kierunkach w dziedzinie nauk ekonomicznych, prawnych lub technicznych, w których toku studenci mają możliwość zapoznania się ze szczegółowymi zagadnieniami z zakresu prawa administracyjnego i finansowego, w szczególności prawa celnego, dają kandydatowi do zawodu pogłębioną znajomość tych zagadnień, związaną z ukończonym kierunkiem studiów.

Z uwagi na to, iż absolwenci innych kierunków studiów niż wskazane w ust. 2 pkt 1 nie spełniają kryteriów wpisu na listę agentów celnych, mimo ukończenia co najmniej studiów pierwszego stopnia, w katalogu przewidziano możliwość ubiegania się o wpis na listę agentów celnych przez absolwentów studiów podyplomowych wskazanych kierunków.

Jako alternatywę w zakresie poziomu wymaganego wykształcenia proponuje się wprowadzenie możliwości wpisu na listę agentów celnych osób posiadających doświadczenie w sprawach celnych. Określenie wymaganego minimalnego doświadczenia dla takich osób na poziomie 3 lat wynika z projektowanych przepisów wykonawczych do Unijnego Kodeksu Celnego, które będą obowiązywać bezpośrednio.

W systemie edukacyjnym w Polsce funkcjonują szkoły policealne służące zdobywaniu lub zmianie kwalifikacji zawodowych i specjalistycznych. Absolwenci szkół policealnych przygotowujących kadry w zawodzie „agent celny” posiadają już pewną wiedzę z zakresu

obsługi celnej. Dlatego proponuje się umożliwienie zaliczenia do stażu zawodowego okresu specjalistycznego kształcenia zawodowego w szkołach policealnych (a więc nadal na poziomie szkolnictwa średniego).

Zachowanie warunku braku skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi lub za przestępstwo skarbowe związane jest z koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa obrotu towarowego z zagranicą i wiarygodnością agentów celnych. Wykonywanie zawodu agenta celnego polega bowiem na reprezentowaniu klientów przed organami celnymi i podatkowymi w zakresie rozliczeń z budżetem państwa (w zakresie wyliczania należności celnych oraz podatkowych).

W przypadku gdy organ celny poweźmie informację o toczącym się postępowaniu przeciwko agentowi celnemu w sprawach dotyczących przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi lub przestępstw skarbowych, może zawiesić jego działalność na czas toczącego się postępowania. Jest to przepis funkcjonujący także w obecnym brzmieniu art. 80 ustawy – Prawo celne (art. 80 ust. 3).

W projektowanym przepisie art. 80 ust. 5 proponuje się wprowadzenie obowiązku zawiadomienia organu prowadzącego listę agentów celnych o wszelkich zmianach danych dotyczących posiadania zdolności do czynności prawnych oraz ewentualnego skazania agenta celnego prawomocnym wyrokiem za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi lub przestępstwo skarbowe.

W przypadku naruszenia jednego z tych warunków, organ celny prowadzący listę agentów celnych będzie zobowiązany wszcząć postępowanie dotyczące skreślenia osoby z listy agentów celnych. Skreślenie z listy agentów celnych nastąpi również w przypadku śmierci agenta celnego. W porównaniu z przepisami obecnie obowiązującymi proponuje się ograniczenie możliwości skreślenia z listy agentów celnych jedynie we wskazanych dwóch przypadkach. Osoba wpisana na listę agentów celnych uzyska praktycznie bezterminową gwarancję zachowania uprawnień do wykonywania tego zawodu.

W art. 80 ust. 8 zawarto upoważnienie dla ministra właściwego do spraw finansów publicznych do wydania rozporządzenia w sprawie sposobu prowadzenia listy agentów celnych. Jednocześnie w ustawie zmieniającej ww. przepisy ustawy – Prawo celne proponuje się wprowadzenie przepisu przejściowego, stanowiącego o utrzymaniu wpisów na liście agentów celnych ważnych w dniu wejścia w życie zmian do ustawy. Tym samym dla osób będących agentami celnymi w tym dniu wejście w życie nowej regulacji z wyższymi wymaganiami nie spowoduje zmiany ich dotychczasowego statusu zawodowego.

2.11. Ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. Nr 77, poz. 649, z późn. zm.)

Zawód: **biegły rewident**

W projekcie ustawy proponowane są następujące rozwiązania:

- 1) doprecyzowanie zasad zaliczania poszczególnych egzaminów z przedmiotów objętych postępowaniem kwalifikacyjnym

Obecnie zgodnie z art. 9 ust. 5 ustawy Komisja Egzaminacyjna może zwolnić kandydata na biegłego rewidenta, na jego wniosek, z wybranych egzaminów z przedmiotów objętych postępowaniem kwalifikacyjnym, jeżeli w tym zakresie zdał egzaminy uniwersyteckie lub równorzędne. Proponuje się, w miejsce dotychczasowej możliwości, nałożenie na Komisję Egzaminacyjną obowiązku zaliczenia kandydatowi na biegłego rewidenta, na jego wniosek, poszczególnych egzaminów z przedmiotów objętych postępowaniem kwalifikacyjnym, jeżeli w tym zakresie zdał egzaminy uniwersyteckie lub równorzędne. Obowiązujące warunki zostaną uelastycznione, tak aby np. osoba, która ukończyła studia wyższe z dziedziny prawa, mogła mieć zaliczone poszczególne egzaminy sprawdzające wiedzę teoretyczną w tym obszarze, jeżeli zasób wiedzy zdobytej w ramach toku studiów pokrywa się z zakresem egzaminów wymaganych w postępowaniu kwalifikacyjnym.

- 2) wprowadzenie możliwości zaliczenia części postępowania kwalifikacyjnego na podstawie ukończenia studiów wyższych

Proponuje się ponadto wprowadzenie możliwości zaliczenia części postępowania kwalifikacyjnego, w obszarze sprawdzenia wiedzy teoretycznej, na podstawie ukończenia studiów wyższych o kierunku obejmującym zakresem kształcenia wiedzę, o której mowa w art. 9 ust. 1 i 2 ustawy. Celem proponowanej zmiany jest stworzenie warunków kształcenia na studiach wyższych, których wybór pozwoli na kształtowanie ścieżki kariery w kierunku zdobywania uprawnień biegłego rewidenta. Ukończenie studiów wyższych spełniających kryteria kształcenia z zakresu wiedzy, o której mowa w art. 9 ust. 1 i 2 ustawy, umożliwi absolwentowi przystępującemu do postępowania kwalifikacyjnego na biegłego rewidenta zaliczenie części tego postępowania. W rezultacie kandydat na biegłego rewidenta będzie mógł uzyskać zaliczenie postępowania kwalifikacyjnego na poziomie obejmującym sprawdzenie wiedzy teoretycznej, z którym wiąże się obowiązek zdania 10 egzaminów. W ramach postępowania kwalifikacyjnego kandydatowi pozostanie obowiązek odbycia praktyki w rachunkowości, aplikacji pod kierunkiem biegłego rewidenta i zdanie egzaminu dyplomowego. Proponowana zmiana będzie skutkować potrzebą uzupełnienia katalogu zadań Komisji Egzaminacyjnej, o którym mowa w art. 7 ustawy, o możliwość zaliczania, na wniosek kandydata, części postępowania kwalifikacyjnego w obszarze sprawdzenia wiedzy teoretycznej na podstawie ukończenia studiów wyższych o kierunku obejmującym zakresem kształcenia wiedzę, o której mowa w art. 9 ust. 1 i 2 ustawy. Ponadto do zadań Komisji Egzaminacyjnej będzie należało stwierdzanie, na wniosek jednostek organizacyjnych uprawnionych do nadawania stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych, uznania studiów wyższych w Rzeczypospolitej Polskiej lub zagranicznych studiów wyższych uznawanych w Rzeczypospolitej Polskiej za równorzędne, które zakresem kształcenia obejmują wiedzę teoretyczną w zakresie wskazanym w art. 9 ust. 1 i 2, jak również spełniają kryteria uznawania tych egzaminów.

- 3) wprowadzenie możliwości zaliczenia części postępowania kwalifikacyjnego prowadzonego przez organ uprawniony do nadawania uprawnień biegłego rewidenta w innym państwie Unii Europejskiej

Proponuje się ponadto wprowadzenie możliwości zaliczenia części postępowania kwalifikacyjnego, w obszarze sprawdzenia wiedzy teoretycznej, w drodze zaliczenia

kandydatowi na biegłego rewidenta poszczególnych egzaminów, które zdał w ramach postępowania kwalifikacyjnego, prowadzonego przez organ uprawniony do nadawania uprawnień biegłego rewidenta w innym państwie Unii Europejskiej, co do których Komisja Egzaminacyjna stwierdzi, że zakresem kształcenia obejmują wiedzę teoretyczną w zakresie wskazanym w art. 9 ust. 1 i 2. W myśl postanowień dyrektywy 2006/43/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych, zmieniającej dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG oraz uchylającej dyrektywę Rady 84/253/EWG (Dz. Urz. UE L 157 z 09.06.2006, str. 87), zwanej dalej „dyrektywą 2006/43/WE”, osoba, która pomyślnie przeszła egzamin uniwersytecki lub równoważny prowadzony w ramach postępowania kwalifikacyjnego przez organ uprawniony do nadawania uprawnień biegłego rewidenta w innym państwie członkowskim, może mieć uznane za zdane egzaminy, jeżeli są one zharmonizowane z zakresem tematycznym określonym w porządku prawnym innego państwa członkowskiego, w którym osoba ta ubiega się o uzyskanie uprawnień biegłego rewidenta.

W rezultacie kandydat na biegłego rewidenta będzie mógł uzyskać zaliczenie poszczególnych egzaminów z postępowania kwalifikacyjnego na poziomie obejmującym sprawdzenie wiedzy teoretycznej, o której mowa w art. 9 ust. 1 i 2, co przyczynić się może do skrócenia procedury kwalifikacyjnej. W ramach postępowania kwalifikacyjnego kandydatowi pozostanie obowiązek zdania pozostałych egzaminów, odbycia praktyki w rachunkowości, aplikacji pod kierunkiem biegłego rewidenta i zdanie egzaminu dyplomowego. Proponowana zmiana będzie skutkować również potrzebą uzupełnienia katalogu zadań Komisji Egzaminacyjnej, o którym mowa w art. 7 ustawy, o możliwość zaliczania, na wniosek kandydata, części postępowania kwalifikacyjnego.

- 4) dostosowanie wymagań dotyczących zdawania egzaminu dyplomowego do nowo proponowanych rozwiązań

Obecnie przepisy art. 5 ust. 2 pkt 7 w związku z art. 9 ust. 3 ustawy stanowią, że egzamin dyplomowy odbywa się w formie ustnej i obejmuje wiedzę zdobytą w trakcie aplikacji. Ponieważ zgodnie z postanowieniami dyrektywy 2006/43/WE egzamin ten

powinien odpowiadać egzaminowi ukończenia studiów wyższych, oraz mieć na celu sprawdzenie umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy teoretycznej do samodzielnego i należytego wykonywania zawodu biegłego rewidenta, w szczególności badania rocznych sprawozdań finansowych oraz rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych, zaproponowane nowe rozwiązania dotyczące przystępowania do postępowania kwalifikacyjnego oznaczać będą potrzebę wprowadzenia zmian do przepisów ustawy regulujących formę i zakres merytoryczny przeprowadzania egzaminów pisemnych i egzaminu dyplomowego, również na poziomie zmian wytycznych w delegacji ustawowej, o której mowa w art. 9 ust. 8 ustawy. Egzamin pisemny powinien obejmować swoim zakresem sprawdzenie wiedzy teoretycznej, natomiast egzamin dyplomowy powinien polegać na sprawdzeniu wiedzy teoretycznej w praktyce (tryb i sposób przeprowadzania egzaminów powinien być uregulowany w akcie wykonawczym).

- 5) wprowadzenie możliwości zaliczenia praktyki i aplikacji w drodze długoletniego doświadczenia zawodowego

Proponuje się wprowadzenie dodatkowej procedury wpisu do rejestru biegłych rewidentów dla osoby posiadającej co najmniej 15-letnie doświadczenie zawodowe w zakresie rachunkowości, prawa i finansów, po zaliczeniu przez nią egzaminów z wiedzy, o której mowa w art. 9 ust. 1 i 2 ustawy oraz egzaminu dyplomowego, bez konieczności odbycia rocznej praktyki i co najmniej dwuletniej aplikacji albo trzyletniej aplikacji. Rozwiązanie takie dopuszcza dyrektywa 2006/43/WE. Nowe rozwiązania będą wymagały uwzględnienia w zakresie dotyczącym zadań Komisji Egzaminacyjnej (art. 7 ustawy) oraz na poziomie zmian wytycznych w delegacji ustawowej, o której mowa w art. 9 ust. 8 ustawy.

- 6) uproszczenie regulacji w zakresie odbywania praktyki i aplikacji

Ustawa w art. 5 ust. 2 pkt 5 nakłada na kandydata na biegłego rewidenta obowiązek odbycia rocznej praktyki w zakresie rachunkowości i co najmniej dwuletniej aplikacji pod kierunkiem biegłego rewidenta, jako jednego z warunków uzyskania uprawnień biegłego rewidenta. Proponuje się uelastyczyć dotychczasowe regulacje w drodze uznania za spełniony warunek trzyletniego szkolenia praktycznego (o którym mowa

w dyrektywie 2006/43/WE) zarówno w sytuacji, gdy osoba ubiegająca się o wpis do rejestru biegłych rewidentów:

- a) odbyła roczną praktykę w zakresie rachunkowości w państwie Unii Europejskiej oraz co najmniej dwuletnią aplikację w podmiocie uprawnionym do badania sprawozdań finansowych zarejestrowanym w państwie Unii Europejskiej pod kierunkiem biegłego rewidenta lub pod kierunkiem biegłego rewidenta zarejestrowanego w państwie Unii Europejskiej albo
- b) odbyła trzyletnią aplikację w podmiocie uprawnionym do badania sprawozdań finansowych zarejestrowanym w państwie Unii Europejskiej pod kierunkiem biegłego rewidenta lub pod kierunkiem biegłego rewidenta zarejestrowanego w państwie Unii Europejskiej.

Nowe rozwiązania będą wymagały uwzględnienia zmian wytycznych w delegacji ustawowej, o której mowa w art. 9 ust. 8 ustawy.

- 7) doprecyzowanie zasad zaliczania praktyki w zakresie rachunkowości na poczet postępowania kwalifikacyjnego

Obecnie Komisja Egzaminacyjna, na podstawie art. 9 ust. 7 ustawy, może zwolnić kandydata na biegłego rewidenta, na jego wniosek, z praktyki w zakresie rachunkowości. Proponuje się, w miejsce dotychczasowej możliwości, nałożenie na Komisję Egzaminacyjną obowiązku zaliczania kandydatowi na biegłego rewidenta, na jego wniosek, praktyki w przypadku spełnienia warunków określonych w ustawie. Ponadto proponuje się uprościć zaliczanie praktyki, w drodze uznania kandydatowi na biegłego rewidenta możliwości łączenia form odbywania praktyki, czyli zatrudnienia w podmiocie uprawnionym do badania sprawozdań finansowych, jak również pozostawania w stosunku pracy na samodzielnym stanowisku w komórkach finansowo-księgowych, przy czym łączny czas powinien wynosić co najmniej 3 lata (obecna regulacja nie daje możliwości łącznego zaliczania tych dwóch warunków).

- 8) umożliwienie prowadzenia i odbywania doskonalenia zawodowego przez różne uprawnione jednostki i w różnych formach

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy biegły rewident jest obowiązany stale podnosić kwalifikacje zawodowe, w tym przez odbywanie obligatoryjnego doskonalenia

zawodowego. Zasady obligatoryjnego doskonalenia zawodowego dla biegłych rewidentów oraz ustalania kryteriów i nadawania uprawnień jednostkom przeprowadzającym obligatoryjne doskonalenie zawodowe określa samorząd zawodowy w formie uchwał na podstawie art. 4 ust. 3 w związku z art. 21 ust. 2 pkt 3 lit. e i pkt 10 ustawy. Zgodnie z obowiązującymi zasadami obligatoryjnego doskonalenia zawodowego biegły rewident, który wykonuje czynnie zawód, jest obowiązany do odbycia 40 godz. doskonalenia zawodowego w roku, zaś biegły rewident niewykonyjący zawodu – do 24 godz. doskonalenia zawodowego w roku. Co do zasady warunkiem zaliczenia doskonalenia zawodowego przez biegłego rewidenta jest odbycie szkoleń prowadzonych przez jednostki, które wyznacza samorząd zawodowy według ustalonych przez siebie kryteriów. Celem proponowanych zmian będzie poszerzenie możliwości zaliczania obligatoryjnego doskonalenia zawodowego. Proponuje się zatem przeniesienie do ustawy oraz aktów wykonawczych (w miejsce dotychczasowych uchwał) regulacji określających zasady odbywania obligatoryjnego doskonalenia zawodowego oraz zasady uzyskiwania uprawnień do przeprowadzania obligatoryjnego doskonalenia zawodowego. Ponadto proponuje się wprowadzić rozwiązania polegające na:

- a) możliwości odbywania różnych form szkolenia, np. e-learning, publikacje z zakresu rachunkowości lub rewizji finansowej, wygłaszanie własnych referatów lub uczestnictwo w szkoleniach, konferencjach, kursach, seminariach organizowanych przez samorząd zawodowy biegłych rewidentów oraz instytucje zajmujące się szkoleniem i doskonaleniem zawodowym,
- b) możliwości częściowego zaliczania doskonalenia zawodowego w drodze złożonego przez biegłego rewidenta oświadczenia o podniesieniu kwalifikacji zawodowych, z wybranego przez siebie zakresu tematycznego, czyli tzw. samokształcenie zawodowe (doksztalcanie zawodowe), pod warunkiem że zakres ten musi wiązać się z wykonywaniem zawodu, a uzyskana wiedza i umiejętności w danym zakresie są dla biegłego rewidenta przydatne w praktyce,
- c) określeniu kryteriów do uzyskania uprawnień dla jednostek przeprowadzających obligatoryjne doskonalenie zawodowe.

Proponowane zmiany, m.in. dotyczące minimalnej liczby godzin doskonalenia zawodowego, będą zgodne z Międzynarodowymi Standardami Edukacyjnymi IFAC (Międzynarodowej Federacji Księgowych).

9) zniesienie ograniczenia w zakresie równego dostępu do wykonywania zawodu

Obecnie ustawa w art. 3 różnicuje dostęp do wykonywania zawodu przez biegłego rewidenta w zależności od wyboru formy prawnej jego wykonywania. Na przykład biegły rewident, który wykonuje zawód jako osoba fizyczna prowadząca działalność we własnym imieniu i na własny rachunek (art. 3 ust. 2 pkt 1 ustawy) albo zatrudniona na podstawie umowy o pracę, nie może dodatkowo wykonywać zawodu w innej formie prawnej, jaką jest umowa zlecenia. Natomiast, wykonując ten zawód jako wspólnik spółki osobowej, ma możliwość dodatkowego wykonywania zawodu na podstawie umowy zlecenia.

Proponuje się zatem uporządkowanie katalogu form wykonywania zawodu, w sposób który umożliwi biegłemu rewidentowi, niezależnie od tego, w której z form już wykonuje zawód, równy dostęp do wyboru każdej z form wykonywania zawodu, tj.:

- a) prowadząc działalność we własnym imieniu i na własny rachunek,
- b) jako wspólnik podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych,
- c) pozostając w stosunku pracy z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych,
- d) na podstawie umowy cywilnoprawnej z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych.

W związku z powyższym proponuje się również uchylenie przepisu art. 3 ust. 6 ustawy, który stanowi, że biegli rewidenci zatrudnieni w samorządzie biegłych rewidentów i pracujący w charakterze pracownika naukowo-dydaktycznego lub naukowego mogą wykonywać zawód wyłącznie na podstawie umowy cywilnoprawnej z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych. Oznacza to, że nie mogą wykonywać zawodu w innej formie prawnej. Proponowana zmiana pozwoli znieść to ograniczenie ustawowe, wprowadzając jednolity, równy dostęp do wykonywania zawodu dla wszystkich biegłych rewidentów.

10) zmiana zakresu delegacji ustawowej w sprawie postępowania kwalifikacyjnego na biegłych rewidentów

Propozycje nowych rozwiązań w przedmiocie deregulacji powodują potrzebę uzupełnienia obecnego zakresu delegacji ustawowej, określonej w art. 9 ust. 8 ustawy.

Obok dotychczasowej delegacji obejmującej:

- a) warunki przystąpienia do postępowania kwalifikacyjnego,
- b) tryb i sposób przeprowadzania egzaminów,
- c) tryb i termin wnoszenia odwołań od wyników egzaminów,
- d) zasady odbywania praktyki i aplikacji,

proponuje się dodanie następujących regulacji:

- e) warunki udzielania zaliczeń egzaminów, o których mowa w art. 9 ust. 5, 5a, 5c i 6 ustawy,
- f) zasady oraz zakres odbywania praktyki i aplikacji oraz uznawania wymogu, o którym mowa w art. 5 ust. 2a pkt 1.

Dotychczasowa delegacja ustawowa dla Krajowej Rady Biegłych Rewidentów również wymaga zmian polegających na wprowadzeniu następujących dodatkowych regulacji:

- a) wykaz zagadnień istotnych dla badania sprawozdania finansowego, które składają się na egzamin z prawa gospodarczego, o którym mowa w art. 5 ust. 3 i 4,
- b) program praktyki i aplikacji,
- c) zasady dokumentowania praktyki i aplikacji oraz spełnienia wymogu, o którym mowa w art. 5 ust. 2 pkt 1.

11) wprowadzenie nowej delegacji ustawowej dla ministra właściwego do spraw finansów publicznych w sprawie obligatoryjnego doskonalenia zawodowego

W związku z propozycją zmian ustawy w zakresie obligatoryjnego doskonalenia zawodowego, proponuje się wprowadzenie delegacji ustawowej, która obejmowałaby następujące regulacje:

- a) szczegółowe kryteria oraz wymogi formalne związane z nadawaniem uprawnień dla jednostek ubiegających się o uzyskanie uprawnienia do przeprowadzania obligatoryjnego doskonalenia zawodowego,
- b) formy i sposób odbywania obligatoryjnego doskonalenia zawodowego.

Z uwagi na to, iż zakres proponowanych zmian obejmuje zasady obligatoryjnego doskonalenia zawodowego i postępowania kwalifikacyjnego, należy zapewnić odpowiednie *vacatio legis* do wydania nowych przepisów wykonawczych, tak aby organy Krajowej Izby Biegłych Rewidentów, Komisja Egzaminacyjna oraz uczelnie wyższe mogły dostosować się do nowych przepisów.

2.12. Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540, z późn. zm.)

Zawody: przyjmujący zakłady wzajemne oraz prowadzący kolektury gier liczbowych

W art. 24 w ust. 1 w pkt 2 proponuje się wprowadzenie ułatwienia polegającego na wyłączeniu z obowiązku posiadania świadectwa zawodowego osób przyjmujących zakłady wzajemne oraz osób prowadzących kolektury gier liczbowych. W związku z tym w art. 24 ust. 2 należy przez dodanie pkt 5 doprecyzować, iż obowiązek posiadania świadectwa zawodowego nie dotyczy osób przyjmujących zakłady wzajemne oraz prowadzących kolektury gier liczbowych. Należy mieć na uwadze, iż wymienione podmioty mają obowiązek prowadzenia tych gier zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz postanowieniami regulaminu gry.

Jednocześnie w celu utrzymania odpowiedniej jakości usług świadczonych przez osoby przyjmujące zakłady wzajemne i osoby prowadzące kolektury gier liczbowych proponuje się dodanie nowego przepisu art. 24a, wprowadzającego obowiązek odbycia szkolenia z zakresu dotyczącego przepisów o grach hazardowych przez te osoby, które do tej pory zobowiązane były do uzyskania świadectwa zawodowego oraz świadectwa uznanego za równoważne. Zarówno podmiot wykonujący monopol państwa, jak i podmiot zarządzający zakładami wzajemnymi obowiązani są wydać uczestnikowi szkolenia pisemne zaświadczenie o odbyciu szkolenia. Natomiast osoby, które ukończyły to szkolenie, są obowiązane umieścić zaświadczenie o odbyciu szkolenia, w widocznym miejscu, w kolekturze gier liczbowych oraz w punkcie przyjmowania zakładów wzajemnych.

Konsekwencją wprowadzonych zmian jest uchylenie w art. 25 ust. 6 oraz wykreślenie w art. 25 w ust. 7 wyrazów „albo uznanie świadectwa, o którym mowa w ust. 6,”. Należy wskazać, że zmiany w ustawie o grach hazardowych nie dotyczą zwolnienia z obowiązku

posiadania świadectw zawodowych osób pełniących określone funkcje lub zajmujących określone stanowiska związane z nadzorowaniem gier hazardowych. Instytucja świadectw równoważnych w zamierzeniu projektodawców ustawy i *de facto* w praktyce dotyczy osób bezpośrednio prowadzących grę (kolektorów), na co wskazuje program szkoleń przedstawiany Ministrowi Finansów, zgodnie z art. 25 ust. 6. W związku z powyższym, tak jak dotychczas, osoby pełniące określone funkcje lub zajmujące określone stanowiska związane z nadzorowaniem gier hazardowych, w podmiocie prowadzącym działalność w zakresie gier objętych monopolem państwa, będą obowiązane uzyskać świadectwo zawodowe wydane przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych. O wydanie świadectwa zawodowego dla ww. kręgu osób występuje podmiot urządzający gry objęte monopolem państwa.

W związku z proponowanymi zmianami należało dokonać odpowiednich dostosowań w przepisach ustawy, dotyczących opłat za wydanie świadectwa zawodowego. I tak w art. 68 ust. 1 pkt 3 wykreślono wyrazy „albo uznanie za równoważne z nim świadectwa, o którym mowa w art. 25 ust. 6” oraz w ust. 4 pkt 2 wyrazy „albo organ uznający za równoważne z nim świadectwo, o którym mowa w art. 25 ust. 6”. Natomiast w art. 69 ust. 2 pkt 2 lit. a wykreślono z katalogu opłat dla stanowisk lub funkcji, z którymi wiąże się obowiązek bezpośredniego prowadzenia gry hazardowej – przyjmujących zakłady wzajemne, a w ust. 3 wykreślono fragment dotyczący opłat za uznanie za równoważne ze świadectwem zawodowym świadectwa wydanego przez wyspecjalizowaną jednostkę, o której mowa w art. 25 ust. 6.

Ponadto zaproponowano wprowadzenie przepisu przejściowego (art. 35 projektu), zgodnie z którym osoby posiadające świadectwa zawodowe lub świadectwa uznane za równoważne ze świadectwami zawodowymi nie mają obowiązku odbycia szkolenia, o którym mowa w art. 24a, do czasu upływu ważności świadectwa. W ciągu 4 miesięcy od dnia upływu ważności świadectwa zawodowego lub świadectwa uznanego za równoważne ze świadectwem zawodowym osoby prowadzące kolektury gier liczbowych oraz osoby przyjmujące zakłady wzajemne obowiązane są odbyć szkolenie, o którym mowa w art. 24a. Zagadnienia regulowane niniejszą ustawą zmieniającą ustawę o grach hazardowych nie są objęte prawem Unii Europejskiej i nie podlegają procedurze notyfikacji w rozumieniu

przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

2.13. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz. U. Nr 228, poz. 1368, z późn. zm.)

Zawody: szyper żeglugi krajowej i szyper rybołówstwa morskiego, oficer mechanik, pilot morski i pilot pełnomorski

Proponowane zmiany rozszerzają wyłączenie wymaganego wykształcenia w stosunku do osób posiadających najniższe dyplomy w żegludze krajowej i rybołówstwie morskim w dziale maszynowym. Powyższa regulacja ułatwi dostęp do wykonywania zawodu oficerowi mechanikowi w żegludze krajowej. Obecnie wymaganie dotyczące wykształcenia średniego nie obowiązywało jedynie osób z najniższymi dyplomami w dziale pokładowym w żegludze krajowej i rybołówstwie. Po zmianie, osoby z dyplomem oficera mechanika w żegludze krajowej będą wyłączone z konieczności posiadania wykształcenia średniego w ramach ujednoczenia dostępu do zawodów w żegludze krajowej i rybołówstwie morskim.

Ponadto w ramach deregulacji zawodów proponuje się wprowadzenie jednego zawodu szypra żeglugi krajowej z podziałem na klasy (klasy 1 oraz klasy 2). Odpowiedni dyplom będzie uprawniał do zajmowania stanowisk na różnych statkach w żegludze krajowej. Sposób zdobywania dyplomów dających określone uprawnienia pozwala na wybór różnych alternatywnych ścieżek umożliwiających uzyskanie danego dyplomu.

Analogiczne rozwiązanie jak w żegludze krajowej proponuje się zastosować w rybołówstwie morskim. Wprowadzenie zawodu szypra rybołówstwa morskiego z podziałem na różne uprawnienia (klasy 1, klasy 2 oraz nieograniczone) umożliwi obejmowanie różnych stanowisk na różnych statkach rybackich w zależności od potrzeb i możliwości poszczególnych osób (rybaków). Zastosowano również zróżnicowane ścieżki dostępu do zawodu. Proponuje się zastosowanie ścieżek przejścia z żeglugi krajowej do rybołówstwa morskiego oraz z rybołówstwa morskiego do żeglugi krajowej.

Deregulacja zawodów pilota morskiego oraz pilota pełnomorskiego polega na wprowadzeniu jednego zawodu pilota morskiego z określonymi uprawnieniami do świadczenia usług pilotowych na dany rejon pilotowy. Poszczególne rejony pilotowe nie ulegną zmianie, a uprawnienia pilotowe będą wydawane w zależności od rejonu, w którym dany pilot morski odbywał praktykę pilotową. Wymagania w stosunku do poszczególnych uprawnień pilotowych pozostaną bez zmian z uwagi na zachowanie bezpieczeństwa żeglugi w portach, torach podejściowych oraz akwenie Morza Bałtyckiego wymagających usług pilotowych.

2.14. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.)

Przedmiotowa nowelizacja ustawy ma na celu ułatwienie dostępu do rynku pracy absolwentom uczelni wyższych. Uelastycznienie zasad prowadzenia studiów wyższych oraz indywidualne podejście do każdego z zawodów powodują konieczność stworzenia możliwości zawarcia porozumienia między uczelniami a podmiotami nadającymi uprawnienia zawodowe (lub innymi podmiotami reprezentowanymi przez osoby posiadające uprawnienia zawodowe) w zakresie podejścia do uznawania egzaminów odbywanych podczas studiów przy nadawaniu uprawnień zawodowych.

Wprowadzany projektem ustawy art. 168b umożliwia uczelniom (ust. 1) stworzenie studiów o profilu praktycznym. Ust. 2 określa zakres ww. umowy, która miała by charakter pisemny i miałyby regulować m.in. kwestię opracowywania programu studiów, prowadzenia zajęć, realizacji praktyk i staży, a także oczekiwanych efektów kształcenia. Zgodnie z ust. 3 ukończenie takich studiów stanowić będzie podstawę do zwolnienia z części lub całości postępowania kwalifikacyjnego do wykonywania danego zawodu.

Z jednej strony studia o profilu praktycznym pozwalają na znacznie szybsze uzyskanie niezbędnych uprawnień, z drugiej zaś stwarzają możliwość szerokiego uwzględnienia w procesie kształcenia perspektywy pracodawcy. Proponowana zmiana przyczyni się do

lepszego dopasowania systemu edukacji do potrzeb rynku pracy i podniesienia jakości nauczania.³⁹

Wprowadzane przedmiotowym projektem ustawy zmiany w omówionych wyżej poszczególnych ustawach wymuszają wprowadzenie szeregu **przepisów przejściowych**, które odnoszą się do:

- 1) zachowania w mocy, przez określony czas, dotychczasowych przepisów wykonawczych wydanych na podstawie zmienianych ustaw;
- 2) wpisania na listę rzeczoznawców budowlanych prowadzoną na podstawie ustawy zmienianej w art. 5 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą osób, które uzyskały tytuł rzeczoznawcy budowlanego na podstawie przepisów dotychczasowych;
- 3) zachowania w mocy uprawnień budowlanych uzyskanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy;
- 4) zachowania w mocy, przez określony czas, uchwał organów Krajowej Izby Biegłych Rewidentów;
- 5) zachowania w mocy certyfikatów księgowych wydanych na podstawie przepisów dotychczasowych;
- 6) ewidencji certyfikatów księgowych wydanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy;
- 7) zachowania w mocy uprawnień osób wpisanych na listę agentów celnych na podstawie przepisów dotychczasowych;
- 8) wszczętych na podstawie art. 76b i art. 76f ustawy o rachunkowości i niezakończonych postępowań w sprawach o wydanie certyfikatu księgowego oraz w sprawach o zakwalifikowanie do egzaminu sprawdzającego kwalifikacje;
- 9) czasu trwania praktyki kandydatów na doradców podatkowych, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy nie rozpoczęli praktyki w organach podatkowych bądź rozpoczęli praktykę u doradcy podatkowego lub w spółce doradztwa podatkowego;

³⁹ Jest to jedno z działań przewidzianych w Zaleceniach Rady z dnia 10 lipca 2012 r. w sprawie krajowego programu reform Polski z 2012 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012–2015 (Dz. Urz. UE 2012/C 219/19).

- 10) zachowania w mocy uprawnień osób wpisanych na listę rzeczoznawców samochodowych na podstawie przepisów dotychczasowych;
- 11) sposobu zakończenia postępowań egzaminacyjnych dla nurków wszczętych i niezakończonych do dnia wejścia w życie ustawy;
- 12) zwolnienia osoby (prowadzącej kolektury gier liczbowych lub przyjmującej zakłady wzajemne) posiadającej ważne świadectwo zawodowe lub świadectwo uznane za równoważne ze świadectwami zawodowymi z obowiązku odbycia szkolenia dotyczącego przepisów o grach hazardowych, do czasu upływu ważności świadectwa;
- 13) okresu, w trakcie którego osoba prowadząca kolektury gier liczbowych i osoba przyjmująca zakłady wzajemne jest obowiązana odbyć szkolenie dotyczące przepisów o grach hazardowych, od dnia upływu ważności dotychczasowego świadectwa zawodowego.

Przewiduje się, że ustawa **wejdzie w życie po upływie 60 dni od dnia ogłoszenia**, z wyjątkiem zmian odnoszących się do ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym, **które wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2014 r.** Ponadto przepisy ustawy o wykonywaniu prac podwodnych, w zakresie, w jakim dotyczą kierownika prac podwodnych III klasy, **wchodzą w życie po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.** Dodatkowo w związku z koniecznością przekazania danych zawartych w centralnym rejestrze rzeczoznawców budowlanych przez Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego (GINB) odpowiednim izmom krajowym samorządu architektów i inżynierów budownictwa należało określić wcześniejszy termin wejścia w życie przepisu art. 22 ust. 2 ustawy, określając go na dzień wejścia w życie z dniem ogłoszenia ustawy, aby GINB miał 60 dni na przekazanie tych danych.

Wprowadzenie *vacatio legis* dla wejścia w życie przepisów odnoszących się do ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym z dniem 1 stycznia 2014 r. wynika stąd, iż proponowane rozwiązania mają charakter zmian systemowych całego procesu postępowania kwalifikacyjnego oraz doskonalenia zawodowego, które obejmują adresatów.

Zachodzi zatem uzasadniona konieczność wprowadzenia przepisu dającego możliwość dostosowania się do nowych rozwiązań legislacyjnych, zważywszy na ich wpływ na stosunki powstałe pod rządami ustawy dotychczasowej, które będą wynikały zarówno z ustawy, jak i aktów wykonawczych wydanych na podstawie nowych delegacji ustawowych.

Jeżeli zaś chodzi o propozycje wprowadzenia terminu (do dnia 30 czerwca 2014 r.) na podjęcie uchwał Krajowej Izby Biegłych Rewidentów z zachowaniem nowych regulacji, należy zaznaczyć, że rolą tych przepisów jest umożliwienie dostosowania systemu prawa oraz instytucji prawnych do nowych wymagań ustawy przez wyznaczenie odpowiedniego do tego terminu. W powyższym przypadku z chwilą wejścia w życie nowych przepisów ustawy oraz aktów wykonawczych Krajowa Izba Biegłych Rewidentów powinna mieć zapewniony czas na dostosowanie dotychczasowych uchwał. Takie rozwiązania zapewniają adresatom norm ciągłość, funkcjonalność i skuteczność postępowania zgodnie z przepisami prawa.

Proponowana konstrukcja przepisów jest zastosowana m.in. w obecnie obowiązującej ustawie z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 596).

Projekt ustawy nie wymaga uzyskania opinii, dokonania konsultacji czy też uzgodnienia, o których mowa w § 12a uchwały nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. Nr 13, poz. 221, z późn. zm.).

Zgodnie z wymogiem art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.), projekt ustawy został zamieszczony na stronie podmiotowej BIP Rządowego Centrum Legislacji, a dodatkowo na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Zainteresowanie pracami nad projektem przedmiotowej ustawy zgłosiły następujące podmioty: Instytut Logistyki i Magazynowania, Związek Maklerów i Doradców, Polska Izba Biur Rachunkowych, Andrzej Falkowski oraz Andrzej Kamiński. Wykaz podmiotów wraz z formularzami zgłoszenia zainteresowania pracami, zgodnie z przepisami ustawy o działalności lobbingskiej, został umieszczony na stronie BIP Ministerstwa Sprawiedliwości.

3. **Uznawanie kwalifikacji zawodowych w Unii Europejskiej**

W kontekście wpływu proponowanych zmian na możliwość wykonywania zawodu w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej należy podkreślić, że deregulacja zawodów objętych projektem ustawy nie ograniczy wolności świadczenia usług transgranicznych. Warunkiem korzystania z tej swobody jest prowadzenie działalności w państwie siedziby w sposób zgodny z prawem oraz brak prawomocnie orzeczonego zakazu lub ograniczenia w wykonywaniu zawodu.

Działalność w zakresie świadczenia usług transgranicznych, mająca charakter okazjonalny i tymczasowy, regulowana jest w Unii Europejskiej bardzo liberalnie. Odnoszą się do niej przepisy m.in. dyrektywy 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącej usług na rynku wewnętrznym (Dz. Urz. UE L 376 z 27.12.2006, s. 36) oraz dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz. Urz. UE L 255 z 30.09.2005, str. 22, z późn. zm.).

Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 16 dyrektywy z dnia 12 grudnia 2006 r. państwa zobowiązane są do uznania prawa usługodawców do świadczenia usług w państwie członkowskim innym niż to, w którym prowadzą przedsiębiorstwo, oraz zapewnienia możliwości swobodnego podjęcia i prowadzenia działalności na swoim terytorium. Świadczenie usług ma miejsce tylko w razie przeniesienia się usługodawcy na terytorium państwa przyjmującego w celu tymczasowego i okazjonalnego wykonywania zawodu. Element czasowy stanowi podstawowe kryterium pozwalające na odróżnienie świadczenia usług transgranicznych od stałego wykonywania danego zawodu.

Dyrektywa z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych sankcjonuje wspólnotowe rozróżnienie między prowadzeniem działalności stałej w ramach swobody przedsiębiorczości a świadczeniem usług. Podkreślić należy, że dotyczy ona zniesienia barier związanych jedynie z kwalifikacjami zawodowymi, a jej postanowienia pozostają bez wpływu na zakres innych dozwolonych ograniczeń, które mogą być nakładane przez poszczególne państwa na usługodawców świadczących usługi transgraniczne.

Do osoby, która posiada prawo wykonywania zawodu w jednym z państw członkowskich Unii Europejskiej (państwo siedziby), w razie przeniesienia się do innego państwa (przyjmującego) w celu tymczasowego i okazjonalnego wykonywania zawodu, znajduje zastosowanie uproszczona procedura. Co do zasady w stosunku do niej nie znajdują zastosowania przepisy stosowane w przypadku osób zamierzających w sposób stały i ciągły wykonywać zawód na terytorium tego państwa. Państwa członkowskie nie mogą ograniczać swobodnego świadczenia usług przez nakładanie dodatkowych wymogów dotyczących kwalifikacji zawodowych, o ile dana osoba prowadzi zgodnie z prawem działalność w państwie siedziby. Oznacza to, że prowadzący stałą działalność w innym państwie może korzystać z tej swobody bez konieczności uzyskiwania stosownych zezwoleń, dokonywania dodatkowej rejestracji czy też poddania się procedurze uznania kwalifikacji. Uproszczone przepisy dyrektywy 2005/36/WE dotyczące kwalifikacji zawodowych mają zastosowanie do wszystkich objętych nią zawodów, zarówno w przypadku osób pracujących na własny rachunek, jak i wobec pracowników najemnych. Podkreślić należy, że zarówno w przypadku czasowego wykonywania zawodu w formie świadczenia usług, jak i prowadzenia stałej praktyki usługodawca jest zobowiązany do przestrzegania obowiązujących w państwie przyjmującym zasad wykonywania zawodu, w tym w szczególności dotyczących etyki zawodowej. Usługodawca, który świadczy usługi na terenie państwa przyjmującego, podlega obowiązującym w nim przepisom dotyczącym wykonywania zawodu, mającym charakter zawodowy, ustawowy lub administracyjny, które regulują kwestie bezpośrednio związane z kwalifikacjami zawodowymi, takie jak definicja zawodu, używanie tytułów zawodowych, związane z ochroną i bezpieczeństwem konsumentów, jak również przepisom dyscyplinarnym.

II. OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Cel wprowadzenia nowelizacji

Celem projektu ustawy jest zmiana ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów w Polsce polegająca na częściowej lub całkowitej deregulacji niektórych zawodów w zakresie ułatwienia w ich wykonywaniu.

2. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje ustawa

Osoby wykonujące obecnie i planujące rozpoczęcie wykonywania zawodu, organizacje zrzeszające posiadających dane kwalifikacje, przedsiębiorcy i organy zatrudniające osoby wykonujące dany zawód, organizacje konsumentów, organy i instytucje organizujące szkolenia zawodowe, przyznające i uznające uprawnienia.

3. Konsultacje społeczne

Organizacje zgłoszone do konsultacji społecznych: Forum Związków Zawodowych, Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność”, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, Business Centre Club, Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, Krajowa Izba Gospodarcza, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan, Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego, Polska Izba Ubezpieczeń, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Komisja Nadzoru Finansowego, Krajowa Izba Doradców Podatkowych, Trójstronna Komisja ds. Społeczno-Gospodarczych, Polska Rada Biznesu, Związek Banków Polskich, Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa, Komisja Nadzoru Audytowego, Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych, Krajowa Rada Spółdzielcza, Krajowy Związek Banków Spółdzielczych, Polski Instytut Dyrektorów, ACCA Polska, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Rada Konsultacyjna Służby Celnej, Izba Gospodarcza Producentów i Operatorów Urządzeń Rozrywkowych, Związek

Pracodawców Prowadzących Gry Losowe i Zakłady Wzajemne, Stowarzyszenie Menedżerów Firm Działających w Zakresie Gier Losowych, Stowarzyszenie Pracodawców i Pracowników Firm Bukmacherskich, Rzecznik Ubezpieczonych, Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, Stowarzyszenie Polskich Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych, Polskie Stowarzyszenie Aktuariuszy, Krajowa Rada Biegłych Rewidentów, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Izba Zarządzających Funduszami i Aktywami, Izba Gospodarcza Ubezpieczeń i Obsługi Ryzyka, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pośredników Ubezpieczeniowych i Finansowych, Polska Izba Pośredników Ubezpieczeniowych i Finansowych, Polska Izba Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych, Krajowa Rada Doradców Podatkowych, Naczelna Rada Adwokacka, Krajowa Izba Radców Prawnych, Krajowa Izba Biegłych Rewidentów, Stowarzyszenie Biegłych Rewidentów, Księgowych, Doradców Podatkowych, Prawników i Ekonomistów „Libertas”, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Stowarzyszenie Rzeczników Techniki Samochodowej i Ruchu Drogowego, Polski Związek Motorowy, TÜVPOL Sp. z o.o., Akademia Morska w Gdyni, Akademia Morska w Szczecinie, Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte, Ośrodek Szkolenia Zawodowego Gospodarki Morskiej – Centrum Szkolenia Nurków Zawodowych (ośr. szkoleniowy), Związek Zawodowy Marynarzy Kontraktowych, Krajowa Sekcja Marynarzy i Rybaków NSZZ „Solidarność”, Ogólnopolski Związek Zawodowy Oficerów i Marynarzy, Związek Armatorów Polskich, Zrzeszenie Rybaków Morskich – Organizacja Producentów, Krajowa Izba Gospodarki Morskiej, Stowarzyszenie Armatorów Rybackich w Kołobrzegu, Stowarzyszenie Rybak w Tolkmicku, Związek Rybaków Polskich w Ustce, Polskie Stowarzyszenie Pilotów Morskich, Komisja Kwalifikacyjna dla Nurków, Stowarzyszenie Nurków Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Nurków Zawodowych, OPZZ „Konfederacja Pracy”, BCN Explorer (ośr. szkoleniowy), Bałtyckie Centrum Nurkowe „EXPLORER” Gdynia, Aqua Works, U.P.H.OiT. JAMAR – J. Raszewska, MARINEX Sp. z o.o., Metro Warszawskie Sp. z o.o., PKP S.A., PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., PKP Cargo S.A., PKP Intercity S.A., Przewozy Regionalne Sp. z o.o., PKP Linia Hutnicza Szerokotorowa Sp. z o.o., Izba Gospodarcza Transportu Lądowego, Federacja Związków Zawodowych Pracowników PKP, Związek Zawodowy Dyżurnych Ruchu PKP, Sekcja Krajowa Kolejarzy NSZZ „Solidarność”, Związek Zawodowy Dyżurnych Ruchu, Związek Pracodawców Kolejowych,

Związek Niezależnych Przewoźników Kolejowych, Instytut Lotnictwa, Aeroklub Polski, Aeroklub Rzeszowski, Aeroklub Ziemi Piłskiej, Aeroklub Opolski, Aeroklub Ziemi Lubuskiej, Aeroklub Północnego Mazowsza, Aeroklub Lubelski w Radawcu, Aeroklub Mielecki, „AEROKRAK” Szkoła Latania Rekreacyjnego, Aeroklub Szczeciński, Aeroklub Krakowski, Aeroklub Bielsko-Bialski, ALTI – Szkoła Paralotniowa, Aeroklub Gliwicki, „AVIATOR” – Mieczysław Matyasik, Szkoła Pilotażu Paralotni „Fly School” Jacek Gocyla, „Beskid-Paragliding” – Tomasz Zarzecki, „Dynamic Sport” Wojciech Pierzyński, Aeroklub Leszczyński, „ALBATROS” Wojciech Owczarz, „Bielik” – Ryszard Najman, Aeroklub Częstochowski, Aeroklub Słupski, Aeroklub Warszawski, Poznańska Szkoła Latania na Paralotniach s.c., Aeroklub Wrocławski, „Szybie Sprzętu Sportowego” Bogusław Pelczar, „HENOR” Szkoła Motolotniowa Henryk Orwat, „KOMPOL” – Szkoła Motolotniowa Alojzy Dernbach, „FALCO” Marcin Sokół, Szkoły Swobodnego Latania „Głajt”, „Parapaltech” Andrzej Palenik, „HEY PILOT” Aleksander Opoczyński, AEROTEKA Sp. z o.o., Aeroklub Włocławski, „AVIA-TECH” Szkoła Lotnicza, „AVIATOR” Świętokrzyska Szkoła Latania, „PARAPASJA” Jan Lidke, „KLIF” Gdyńska Szkoła Paralotniowa, EASYAIR D. Malec s.j., Aeroklub Poznański, Parolotniowa Szkoła Albatrosów, Aeroklub Kielecki, „Nauka Latania” Marcin Tobiszewski, „AIRACTION” Szkoła Latania, „GAGARIN” Lubelska Szkoła Parolotniowa, „Szkoła Latania” Arkadiusz Pomarański, SKYDIVE MAZURY Sp. z o.o., Szkoła Parolotniowa „Fly2Live”, „Fly Adventure” Szkoła Sportów Lotniczych, Adams' School of PPG Andrzej Adamek, „Szkoła Bezpiecznego Latania” Tomasz Wesółowski, „Feniks” Szkoła Latania, Polskie Stowarzyszenie Sportów Powietrznych, Aeroklub Warmińsko-Mazurski, Aeroklub Białostocki, Aeroklub Elbląski, MOTO-LOT DG, „Pat.Paragliding – Extreme”, Aeroklub Rybnickiego Okręgu Węglowego, „Paralotnie” Kamil Antkowiak, Aeroklub Śląski w Katowicach, „PARASTYLE” Sylwia Grzybowska, Centralna Szkoła Szybowcowa AP; „Cloudbase” Szkoła Parolotniowa, „Altus” Szkoła Pilotażu Parolotni, „AXON POLSKA” Krzysztof Romicki, „Omega” Szkoła Spadochronowa, Bieszczadzka Szkoła Parolotniowa, SILVAIR Sp. z o.o., „TOP” Wojciech Łuczyński, Skydive.PL Sp. z o.o., A. Gdański – Ośrodek Szkolenia Spadochronowego, Parabara.eu Bartosz Kamiński, „Szkoła Parolotniowa” Tomasz Wójcik, Aeroklub Ziemi Zamojskiej, SkyDive-Club 3Miasto, FHU „TARM” – SkyDive Toruń, „Sky Trekking” Szkoła Latania Rekreacyjnego, „Para-Sol” Ośrodek Szkolenia Spadochronowego, „SKOCZEK” Szkoła Spadochronowa, „Atmosfera”

Ośrodek Szkolenia Spadochronowego, „LANG”, Aeroklub Podkarpacki, Wielkopolskie Stowarzyszenie Lotnicze, SKRZYDŁO – Wojskowy Klub Spadochronowy, Szkoła Spadochronowa Marcin Laskowski, OSL Krzysztof Jurkiewicz, PROAVIATION FPHU Andrzej Skowron, „Bravo-Delta” M. Cedro, LET SK WILGA, Aeroklub Jeleniogórski, Aeroklub Kujawski, Aeroklub Łódzki, „BB-Aero”, Ośrodek Szkolenia Spadochronowego NORMAL Piotr Jafernik, Szkoła Latania na Paralotniach „MUMINEK” Dariusz Cisek, „Aloha Aviation” TOMASZ CHODYRA, „DRAGON” Paralotniowa Szkoła Latania Tomasz Kudaszewicz, KAMIL MAŃKOWSKI „PROPPG”, AVIATION SERVICE Stanisław Nowakowski, JANKI Grzegorz Jankiewicz, AOS Politechniki Rzeszowskiej, Związek Rzemiosła Polskiego, Stowarzyszenie Instruktorów Lotniowych i Paralotniowych, Polskie Stowarzyszenie Paralotniowe – PSP, Lotnicza Amatorska Federacja Rzeczypospolitej Polskiej – LAF RP, Związek Zawodowy „Budowlani”, Stowarzyszenie Architektów Polskich, Izba Architektów Rzeczypospolitej Polskiej, Polska Izba Inżynierów Budownictwa, Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Krajowa Izba Urbanistów Rzeczypospolitej Polskiej, Polska Izba Przemysłowo-Handlowa Budownictwa, Izba Projektowania Budowlanego, Stałe Przedstawicielstwo Kongresu Budownictwa Polskiego, WACETOB Warszawskie Centrum Postępu Techniczno-Organizacyjnego Budownictwa, Fundacja Wszechnicy Budowlanej, Polski Związek Pracodawców Budownictwa, Stowarzyszenie Polski Kongres Drogowy, Ogólnopolska Izba Gospodarcza Drogownictwa, Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych, Instytut Techniki Budowlanej, Instytut Rozwoju Miast, Instytut Badawczy Dróg i Mostów, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa, Stowarzyszenie Elektryków Polskich, Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych, Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji RP Zarząd Krajowy, Transportowy Dozór Techniczny, Instytut Transportu Samochodowego, Polska Izba Stacji Kontroli Pojazdów, Przemysłowy Instytut Motoryzacji, Związek Pracodawców Motoryzacji, Polski Związek Przemysłu Motoryzacyjnego, Stowarzyszenie Kierowników Stacji Kontroli Pojazdów, Ogólnopolski Związek Pracodawców Transportu Drogowego, Związek Powiatów Polskich, Stowarzyszenie Ekspertów i Doradców Rynku Gier Hazardowych, Związek Miast Polskich, Unia Metropolii Polskich, Federacja Związków Gmin i Powiatów RP, Unia Miasteczek Polskich, Związek Powiatów Polskich, Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Krajowy Sekretariat Budownictwa

i Przemysłu Drzewnego NSZZ Solidarność, Krajowa Izba Projektowania Architektonicznego, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. S. Leszczyckiego PAN, Dolnośląski Urząd Wojewódzki, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki, Lubelski Urząd Wojewódzki, Lubuski Urząd Wojewódzki, Małopolski Urząd Wojewódzki, Łódzki Urząd Wojewódzki, Opolski Urząd Wojewódzki, Podkarpacki Urząd Wojewódzki, Podlaski Urząd Wojewódzki, Pomorski Urząd Wojewódzki, Śląski Urząd Wojewódzki, Świętokrzyski Urząd Wojewódzki, Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki, Wielkopolski Urząd Wojewódzki, Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie, Pomorski Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Wyniki konsultacji społecznych przedstawia tabelaryczne zestawienie stanowiące załącznik nr 1 do OSR.

4. Skutki społeczno-gospodarcze oraz finansowe ustawy

4.1. Deregulacja dostępu do zawodu urbanisty

Do Izby Urbanistów, zgodnie z ustawą z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów, może należeć osoba, która:

- 1) posiada uprawnienia urbanistyczne uzyskane na podstawie art. 51 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym;
- 2) posiada uprawnienia do projektowania w planowaniu przestrzennym uzyskane na podstawie ustawy z dnia 12 lipca 1984 r. o planowaniu przestrzennym;

- 3) posiada dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku architektura, urbanistyka lub gospodarka przestrzenna, a także doświadczenie zawodowe zdobyte w czasie dwuletniej pracy związanej z gospodarką przestrzenną;
- 4) posiada dyplom ukończenia studiów wyższych, innych niż wyżej wymienione, które w obowiązującym programie nauczania realizują zagadnienia związane z architekturą i urbanistyką lub gospodarką przestrzenną w wymiarze co najmniej 90 godzin, uzupełnionych studiami podyplomowymi w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej, a także doświadczenie zawodowe zdobyte w czasie trzyletniej pracy związanej z gospodarką przestrzenną;
- 5) posiada dyplom ukończenia studiów wyższych, innych niż określone wyżej, uzupełnionych studiami podyplomowymi w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej, ma doświadczenie zawodowe zdobyte w czasie trzyletniej pracy związanej z gospodarką przestrzenną, a także złożyła egzamin ze znajomości przepisów prawnych dotyczących gospodarki przestrzennej oraz praktycznego zastosowania wiedzy w zakresie urbanistyki;
- 6) jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, który nabył kwalifikacje zawodowe projektowania zagospodarowania przestrzeni i zagospodarowania przestrzennego w skali lokalnej i regionalnej, odpowiadające wymaganiom określonym wyżej, oraz posiada odpowiednią decyzję o uznaniu kwalifikacji zawodowych.

Egzamin ze znajomości przepisów prawnych dotyczących gospodarki przestrzennej oraz praktycznego zastosowania wiedzy w zakresie urbanistyki przeprowadza się w przypadku ubiegania się o członkostwo w Izbie Urbanistów przez osoby, posiadające dyplom ukończenia studiów wyższych, innych niż określone w art. 5 ust. 3 pkt 3 i 4 ustawy o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów, uzupełnionych studiami podyplomowymi w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej, mających doświadczenie zawodowe zdobyte w czasie trzyletniej pracy związanej z gospodarką przestrzenną.

Egzamin ten przeprowadza okręgowa komisja kwalifikacyjna właściwa dla miejsca zamieszkania zainteresowanego (-ej).

Warunkiem przystąpienia do egzaminu jest:

- 1) złożenie wniosku o przeprowadzenie egzaminu;

- 2) wniesienie opłaty egzaminacyjnej;
- 3) udokumentowanie wykształcenia, o którym mowa w art. 5 ust. 3 pkt 5 ww. ustawy;
- 4) udokumentowanie posiadania doświadczenia zawodowego, o którym mowa w art. 5 ust. 3 pkt 5 ww. ustawy.

Termin przeprowadzenia egzaminów określa właściwa rada okręgowa na podstawie informacji o liczbie złożonych wniosków przekazywanej co najmniej raz na pół roku przez właściwą okręgową komisję kwalifikacyjną. O terminie egzaminu zainteresowanych zawiadamia się imiennie, co najmniej 30 dni przed datą jego rozpoczęcia, oraz zamieszcza się informację w siedzibie i na stronie internetowej izby okręgowej.

Egzamin składa się z dwóch części, tj. pisemnej i ustnej. W ramach części pisemnej, która odbywa się w formie testu zawierającego 50 pytań, sprawdza się znajomość przepisów prawnych, dotyczących gospodarki przestrzennej. W ramach części ustnej, zainteresowany otrzymuje w drodze losowania 5 pytań, dotyczących zastosowania wiedzy urbanistycznej. Warunkiem dopuszczenia do części ustnej egzaminu jest udzielenie 40 poprawnych odpowiedzi na pytania z części pisemnej. W części ustnej członkowie komisji egzaminacyjnej mogą zadawać zainteresowanemu pytania dodatkowe, związane tematycznie z wylosowanymi przez niego pytaniami.

Opłaty egzaminacyjne (i inne opłaty) są przyjmowane na podstawie uchwał. Obecnie opłata za egzamin wynosi 600 zł. Opłata za egzamin poprawkowy wynosi również 600 zł. Inne koszty związane z dojściem do zawodu oraz jego wykonywaniem są następujące⁴⁰:

- 1) opłata za wpis na listę członków Izby Urbanistów – 150 zł;
- 2) opłata za potwierdzenie kwalifikacji zawodowych dla osób nieposiadających uprawnień:
 - a) zdobytych w kraju – 2 000 zł,
 - b) zdobytych za granicą – 3 500 zł;
- 3) opłata za egzamin poprawkowy – 600 zł;
- 4) miesięczna składka członkowska – 90 zł;
- 5) opłata za wydanie zaświadczenia o przynależności do izby – 20 zł.

⁴⁰ Obowiązujące opłaty ustanowione zostały uchwałą Pierwszego Krajowego Zjazdu Izby Urbanistów Nr I/11/2002 z dnia 29 czerwca 2002 r. (zmienione uchwałą: Nr 9/V/2006 z V Krajowego Zjazdu Izby Urbanistów z 2 czerwca 2006 r., Nr 10/VI/2007 VI Krajowego Zjazdu Izby Urbanistów z dnia 11 maja 2007 r. i Nr 10/VII/2008 VII Krajowego Zjazdu Izby Urbanistów z dnia 14 czerwca 2008 r.) oraz uchwałą Nr 15/2009 Krajowej Rady Izby Urbanistów z dnia 26 września 2009 r. – dane za 2010 r.

Tabela 4. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do wykonywania zawodu urbanisty

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
<ul style="list-style-type: none"> • wykształcenie wyższe o kierunkach architektura, urbanistyka lub gospodarka przestrzenna • <u>dwuletnie</u> doświadczenie zawodowe związane z gospodarką przestrzenną <p>albo</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykształcenie wyższe zawierające w programie zagadnienia związane z architekturą i urbanistyką lub gospodarką przestrzenną w wymiarze co najmniej 90 godzin • studia podyplomowe w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej • <u>trzyletnie</u> doświadczenie zawodowe związane z gospodarką przestrzenną <p>albo</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykształcenie wyższe • studia podyplomowe w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej • <u>trzyletnie</u> doświadczenie zawodowe związane z gospodarką przestrzenną • zdany egzamin ze znajomości przepisów prawnych dotyczących gospodarki przestrzennej oraz praktycznego zastosowania wiedzy w zakresie urbanistyki 	<p>Wobec sporządzającego projekt planu zagospodarowania przestrzennego utrzymany zostaje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymóg wykształcenia kierunkowego (tj. architektura, urbanistyka lub gospodarka przestrzenna) <p>albo</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymóg wykształcenia wyższego uzupełnionego kierunkowymi studiami podyplomowymi. <p>Zlikwidowany zostaje tym samym wymóg praktyki zawodowej i egzaminu, a ponadto, wskutek likwidacji izby zawodowej urbanistów, zniesiony zostanie obowiązek przynależności do samorządu.</p> <p>Następuje scedowanie odpowiedzialności za określenie wymogów (np. doświadczenia) wobec projektantów na zamawiającego.</p>

Do zadań samorządów zawodowych urbanistów należy w szczególności m.in. współdziałanie w doskonaleniu kwalifikacji zawodowych urbanistów (art. 8 pkt 8 ustawy o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów). Członkowie izby obowiązani są więc do dbałości o rozwój zawodu przez podnoszenie kwalifikacji, w tym przez uczestnictwo w różnych formach doskonalenia kwalifikacji zawodowych.

Wpływ regulacji na rynek pracy

Zgodnie z danymi otrzymanymi z Krajowej Izby Urbanistów za pośrednictwem Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, obecnie liczba członków tej izby, a więc czynnych zawodowo urbanistów posiadających uprawnienia, wynosi 1297 osób. Od 2002 r. do 2006 r. liczba ta dosyć szybko wzrastała, z 961 członków w 2002 r. do 1241 w 2006 r. (wzrost o 280 osób w ciągu 4 lat). Natomiast od 2006 r. można zaobserwować znaczne spowolnienie wzrostu liczby członków Krajowej Izby Urbanistów (wzrost z 1241 członków w 2006 r. do 1297 w 2012 r., co stanowi wzrost

o 56 członków w ciągu 6 lat). Dane dotyczące liczby osób posiadających uprawnienia do wykonywania zawodu urbanisty przedstawia Tabela 5.

Tabela 5. Liczba osób posiadających uprawnienia do wykonywania zawodu urbanisty w okresie 2002–2012

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba osób posiadających uprawnienia do wykonywania zawodu urbanisty	961	1087	1128	1203	1241	1255	1292	1317	1333	1301	1297
Liczba osób przystępujących do egzaminu w danym roku	-	-	5	3	2	-	-	1	4	3	2
Liczba osób, które zdały egzamin	-	-	5	3	2	-	-	0	2	1	2

Z danych przedstawionych przez Krajową Izbę Urbanistów wynika, że w ciągu ostatnich dziesięciu lat jedynie 20 osób przystąpiło do egzaminu ze znajomości przepisów prawnych dotyczących gospodarki przestrzennej oraz praktycznego zastosowania wiedzy w zakresie urbanistyki w celu uzyskania uprawnień urbanisty, a 15 z nich uzyskało te uprawnienia tą drogą. Pozwala to stwierdzić że nie jest to preferowana ścieżka uzyskania uprawnień urbanisty przez kandydatów do tego zawodu. Zdecydowanie częściej uprawnienia do wykonywania zawodu urbanisty uzyskiwane są na podstawie dwóch pozostałych ścieżek, tzn. osobom, które posiadają bądź wykształcenie wyższe o kierunkach architektura, urbanistyka lub gospodarka przestrzenna i dwuletnie doświadczenie zawodowe związane z gospodarką przestrzenną, bądź inne wykształcenie wyższe na kierunkach, które w obowiązującym programie nauczania realizują zagadnienia związane z architekturą i urbanistyką lub gospodarką przestrzenną w wymiarze co najmniej 90 godzin, uzupełnionych studiami podyplomowymi w zakresie planowania przestrzennego, urbanistyki lub gospodarki przestrzennej i trzyletnie doświadczenie zawodowe związane z gospodarką przestrzenną.

Likwidacja samorządu urbanistów

Projekt przewiduje likwidację samorządu urbanistów. Czynności likwidacyjne podejmą organy samorządu na podstawie przepisów dotychczasowych, które stosuje się w zakresie niezbędnym do przeprowadzania likwidacji samorządu. Do czynności likwidacyjnych należą w szczególności:

- 1) zakończenie interesów bieżących;
- 2) ściągnięcie wierzytelności;
- 3) wypełnienie zobowiązań;
- 4) upłynnienie majątku samorządu.

Tabela 6. Wartość majątku trwałego i oprogramowania komputerowego poszczególnych izb urbanistów

Lp.	Nazwa izby	Wartość majątku
1	Północna Okręgowa Izba Urbanistów	40 544,00 zł
2	Zachodnia Okręgowa Izba Urbanistów	52 198,00 zł
3	Południowa Okręgowa Izba Urbanistów	60 333,93 zł
4	Okręgowa Izba Urbanistów w Warszawie	44 423,36 zł
5	Krajowa Izba Urbanistów	43 399,41 zł
Razem		240 898,70 zł

Zródło: Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej

Izby urbanistów zatrudniają łącznie 12 osób na umowę o pracę oraz z 20 osobami (fizycznymi lub prawnymi) zawarte są umowy cywilnoprawne. Umowy te trzeba będzie po likwidacji samorządu zawodowego rozwiązać.

Porównanie międzynarodowe

Zawód urbanisty spośród państw Unii Europejskiej, zgodnie z danymi bazy zawodów regulowanych⁴¹ jest zawodem regulowanym w takich państwach jak: Cypr (Πολιτοδόμος – Χωροτάκτης), Niemcy (Stadtplaner), Irlandia (Chartered town planner, Town planner), Holandia (Stedenbouwkundige), Rumunia (Urbanist), Słowenia (Odgovorni projektant, Pooblašteni prostorski načrtovalec), Szwajcaria (Urbaniste) i Wielka Brytania (Chartered town planner).

⁴¹ http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/index.cfm?action=profession&id_profession=6670

4.2. Deregulacja dostępu do zawodu architekta i inżyniera posiadających uprawnienia budowlane

Aktualne wymogi dotyczące dostępu do zawodu architekta i inżyniera posiadających uprawnienia budowlane zostały szczegółowo opisane w części uzasadnienia dotyczącej zmiany ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane. Zbiorcze zestawienie wymogów odnośnie do wykształcenia i praktyki, w zależności od rodzaju uprawnień budowlanych, zawiera Tabela 7.

Tabela 7. Aktualne wymogi odnośnie do wykształcenia i praktyki, w zależności od rodzaju uprawnień budowlanych

	projektowanie bez ograniczeń i sprawdzanie projektów architektoniczno-budowlanych	projektowanie w ograniczonym zakresie	kierowanie robotami budowlanymi bez ograniczeń	kierowanie robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie
wymagane wykształcenie	<ul style="list-style-type: none"> studia magisterskie, na kierunku odpowiednim dla danej specjalności 	<ul style="list-style-type: none"> wyższe studia zawodowe (I stopnia), na kierunku odpowiednim dla danej specjalności, lub studia magisterskie, na kierunku pokrewnym dla danej specjalności 	<ul style="list-style-type: none"> studia magisterskie, na kierunku odpowiednim dla danej specjalności 	<ul style="list-style-type: none"> wyższe studia zawodowe (I stopnia), na kierunku odpowiednim dla danej specjalności, lub studia magisterskie, na kierunku pokrewnym dla danej specjalności
praktyka przy sporządzaniu projektów	2 lata	2 lata	–	–
praktyka na budowie	1 rok	1 rok	2 lata	3 lata
egzamin	zdany egzamin na uprawnienia budowlane			

Warunkiem zaliczenia praktyki zawodowej jest praca polegająca na bezpośrednim uczestnictwie w pracach projektowych albo na pełnieniu funkcji technicznej na budowie pod kierownictwem osoby posiadającej odpowiednie uprawnienia budowlane, a w przypadku odbywania praktyki za granicą pod kierunkiem osoby posiadającej uprawnienia odpowiednie w danym kraju.

Egzamin na uprawnienia budowlane jest przeprowadzany co najmniej dwa razy w roku, w terminach ustalanych przez izbę. Egzamin przeprowadzają okręgowe komisje kwalifikacyjne izb inżynierów budownictwa.

Zakres proponowanych zmian w uzyskiwaniu uprawnień budowlanych, w odniesieniu do aktualnych wymogów, przedstawia Tabela 8.

Tabela 8. Proponowane wymogi odnośnie do wykształcenia i praktyki, w zależności od rodzaju uprawnień budowlanych

	projektowanie bez ograniczeń i sprawdzanie projektów architektoniczno-budowlanych	projektowanie w ograniczonym zakresie	kierowanie robotami budowlanymi bez ograniczeń	kierowanie robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie
wymagane wykształcenie	<ul style="list-style-type: none"> studia magisterskie, na kierunku odpowiednim dla danej specjalności 	<ul style="list-style-type: none"> wyższe studia zawodowe (I stopnia), na kierunku odpowiednim dla danej specjalności lub studia magisterskie, na kierunku pokrewnym dla danej specjalności 	<ul style="list-style-type: none"> studia magisterskie lub studia zawodowe (I stopnia), na kierunku odpowiednim dla danej specjalności 	<ul style="list-style-type: none"> wyższe studia zawodowe (I stopnia), na kierunku odpowiednim dla danej specjalności lub studia magisterskie, na kierunku pokrewnym dla danej specjalności, lub studia zawodowe (I stopnia) na kierunku pokrewnym, lub tytuł zawodowy technika albo dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie nauczonym na poziomie technika w zawodach związanych z budownictwem w zakresie odpowiednim dla tej specjalności
praktyka przy sporządzaniu projektów	1 rok*	1 rok*	–	–
praktyka na budowie	1 rok**	1 rok**	1,5 roku dla studiów magisterskich lub 3 lata dla studiów zawodowych (I stopnia)**	1,5 roku dla studiów zawodowych (I stopnia) odpowiednich i magisterskich pokrewnych 3 lata dla studiów zawodowych pokrewnych 4 lata dla dyplomu technika albo dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie nauczonym na poziomie technika w zawodach związanych z budownictwem w zakresie odpowiednim dla tej specjalności **
egzamin	<ul style="list-style-type: none"> Proponuje się możliwość zwolnienia z egzaminu na uprawnienia budowlane absolwentów studiów wyższych prowadzonych na podstawie umowy uczelni z właściwym samorządem zawodowym w zakresie odpowiadającym programowi kształcenia opracowanemu z udziałem organu samorządu zawodowego oraz na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie projektowanego upoważnienia ustawowego. 			

	<ul style="list-style-type: none"> • Przy ubieganiu się o uprawnienia budowlane w innej specjalności lub w innym zakresie niż posiadane, egzamin jest przeprowadzany w zakresie ograniczonym do zagadnień nieobjętych zakresem egzaminu, obowiązującym przy ubieganiu się o posiadane uprawnienia budowlane.
--	---

* Dodatkowo proponuje się zwiększenie możliwości odbywania praktyki, poprzez wprowadzenie instytucji „patrona”. Osoba zainteresowana odbyciem praktyki projektowej, oprócz odbywania praktyki w formie zatrudnienia w biurze projektowym, mogłaby odbyć praktykę pod opieką patrona. Patronem byłaby osoba posiadająca odpowiednie uprawnienia budowlane będąca czynnym członkiem samorządu zawodowego.

Patron może zdecydować o skróceniu rocznej praktyki, nie więcej jednak niż o 6 miesięcy, przy czym, po uzyskaniu przez osobę odbywającą tę praktykę wpisu na listę członków samorządu zawodowego, przez okres o jaki praktyka została skrócona ponosi on odpowiedzialność zawodową za projekty architektoniczno-budowlane sporządzane przez osobę, która odbyła praktykę oraz jest obowiązany do sprawdzania tych projektów.

**Projektowane zmiany zakładają również możliwość uznania jako części lub całości okresu praktyki odbywanej na studiach o profilu praktycznym w zakresie odpowiadającym programowi kształcenia opracowanemu z udziałem samorządu zawodowego i zgodnie z warunkami umowy pisemnej o której mowa w art. 168b ust 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym.

Tabela 9. Proponowane wymogi odnośnie do wykształcenia i praktyki przy ubieganiu się o łączne uprawnienia budowlane do projektowania i kierowania robotami w danej specjalności

	projektowanie, sprawdzanie projektów architektoniczno-budowlanych i kierowanie robotami budowlanymi bez ograniczeń	projektowanie, sprawdzanie projektów architektoniczno-budowlanych i kierowanie robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie
wymagane wykształcenie	<ul style="list-style-type: none"> • studia magisterskie, na kierunku odpowiednim dla danej specjalności 	<ul style="list-style-type: none"> • studia zawodowe (I stopnia), na kierunku odpowiednim dla danej specjalności, lub • studia magisterskie, na kierunku pokrewnym dla danej specjalności
praktyka przy sporządzaniu projektów	1 rok*	1 rok*
praktyka na budowie	1,5 roku**	1,5 roku**
egzamin	<ul style="list-style-type: none"> • Proponuje się możliwość zwolnienia z egzaminu na uprawnienia budowlane absolwentów studiów wyższych prowadzonych na podstawie umowy uczelni z właściwym samorządem zawodowym w zakresie odpowiadającym programowi kształcenia opracowanemu z udziałem organu samorządu zawodowego oraz na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie projektowanego upoważnienia ustawowego. • Przy ubieganiu się o uprawnienia budowlane w innej specjalności lub w innym zakresie niż posiadane, egzamin jest przeprowadzany w zakresie ograniczonym do zagadnień nieobjętych zakresem egzaminu, obowiązującym przy ubieganiu się o posiadane uprawnienia budowlane. 	

Dodatkowo proponuje się aby okres praktyki wymagany do uzyskania uprawnień budowlanych w odpowiednim zakresie pomniejszyć o okres praktyki odbyty do posiadanych już uprawnień budowlanych, jeżeli zarówno uprawnienia posiadane jak również uzyskiwane mieszczą się w ramach tej samej specjalności.

Proponuje się również wprowadzenie możliwości zdawania egzaminu na uprawnienia budowlane do projektowania i kierowania robotami w danej specjalności **łącznie**.

Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych

Obowiązek przeprowadzania postępowań kwalifikacyjnych oraz nadawania uprawnień budowlanych zgodnie z ustawą z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów, ciąży na samorządach zawodowych, tj. odpowiednio na Krajowej Izbie Architektów oraz Krajowej Izbie Inżynierów Budownictwa. Działalność izb jest finansowana ze składek członkowskich, z zapisów, darowizn i dotacji, z wpływów z działalności gospodarczej oraz z innych wpływów, nie generuje zatem kosztów dla sektora finansów publicznych.

Oплата za postępowanie kwalifikacyjne przy nadawaniu uprawnień budowlanych wynosi⁴²:

1. z tytułu kwalifikowania wykształcenia i praktyki zawodowej jest równa 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę (obecnie – 800 zł⁴³);
2. z tytułu przeprowadzenia egzaminu jest równa 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę (obecnie – 800 zł);
3. z tytułu ponownego przeprowadzenia części ustnej egzaminu jest równa 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę (obecnie – 480 zł).

Proponowane zapisy o opłatach przenosi się do ustawy i ustala w następującej wysokości:

1. z tytułu kwalifikowania wykształcenia i praktyki zawodowej nie przekracza 22% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej z kwartału poprzedzającego kwartał, w którym dokonuje się uiszczenia opłaty, ogłoszonego przez

⁴² (§ 13 ust. 1 rozporządzenie Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 kwietnia 2006 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie)

⁴³ Od 1 stycznia 2013 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosi 1600 zł (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 2012 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2013 r.).

Prezesa GUS na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie 812 zł⁴⁴);

2. z tytułu przeprowadzenia egzaminu nie przekracza 22% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej (...) (obecnie 812 zł);
3. z tytułu ponownego przeprowadzenia części ustnej egzaminu nie przekracza 13% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej (...) (obecnie 480 zł).

W przypadku egzaminu łącznego na uprawnienia budowlane do projektowania, sprawdzania projektów architektoniczno-budowlanych i kierowania robotami budowlanymi, kwoty te nie przekraczają odpowiednio: 33%, 33% i 19% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej z kwartału poprzedzającego kwartał, w którym dokonuje się uiszczenia opłaty, ogłoszonego przez Prezesa GUS na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Należy zatem stwierdzić, że w związku z proponowaną zmianą zapisu i przeniesieniem go do ustawy, wysokość opłat nie ulegnie podwyższeniu.

Wpływ projektowanej regulacji na bezpieczeństwo

Architekci i inżynierowie z uprawnieniami budowlanymi mają obowiązek zawarcia ubezpieczenia OC, który powstaje w terminie do 30 dni od dnia wpisu na listę członków izby inżynierów budownictwa, nie później niż w dniu poprzedzającym dzień rozpoczęcia wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie. Minimalna suma gwarancyjna ubezpieczenia OC, w odniesieniu do jednego zdarzenia, którego skutki są objęte umową ubezpieczenia OC, wynosi równowartość w złotych 50 tys. euro.

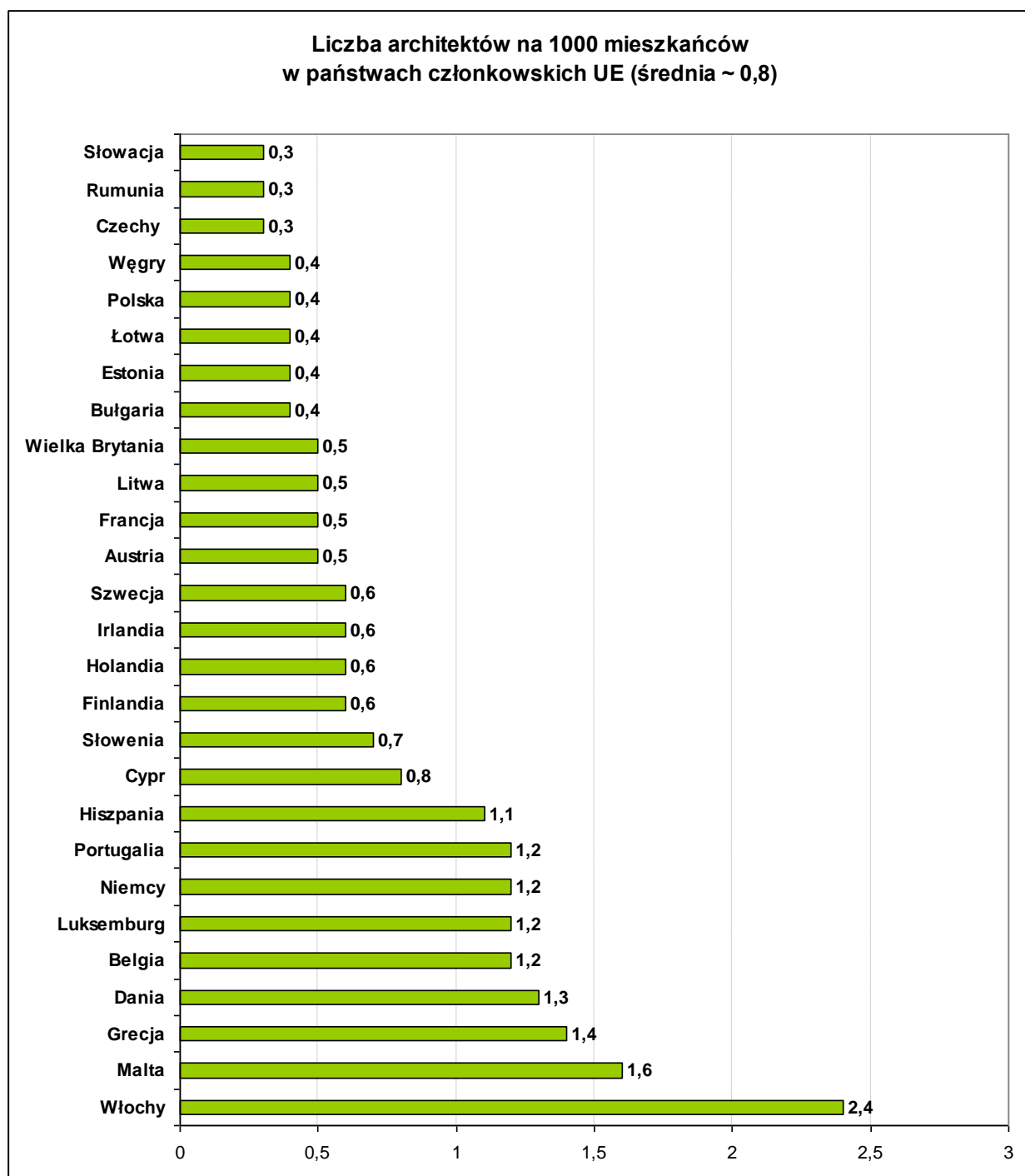
Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i rynek pracy

Szacunki zawarte w publikacji „The Architectural Profession in Europe” Rady Architektów Europy (Architects' Council of Europe) pokazują, iż pod względem liczby architektów na 1000 mieszkańców, Polska zajmuje 23 miejsce na 27 państw Unii Europejskiej (stan na

⁴⁴ Przeciętne wynagrodzenie w czwartym kwartale 2012 r. wyniosło 3690,30 zł (Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 11 lutego 2013 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w czwartym kwartale 2012 r.

1 stycznia 2008 r.). Na tle państw o podobnych wynikach gospodarczych oraz uwarunkowaniach historycznych, natomiast o znacznie mniejszej liczbie populacji, Polska dysponuje zbliżoną do średniej liczbą architektów na 1000 mieszkańców. Pomimo tego że liczba architektów stale rośnie, według stanu na koniec września 2009 r. liczba czynnych zawodowo architektów wynosiła 8948 i wzrosła w latach 2002–2009 (przy stanie liczebnym na koniec września 2009 r.) o około 40%, co przekłada się na średni roczny wzrost 5%, to wciąż jest to mniej niż przeciętnie w państwach Unii Europejskiej. W raporcie Rady Architektów Europy z roku 2010 pozycja Polski nie poprawiła się w stosunku do innych państw Unii Europejskiej. Dane te wskazują na stosunkowo niski stopień rozwoju sektora usług architektonicznych w Polsce oraz być może również na niższą konkurencję w tym sektorze na tle krajów Unii Europejskiej, a także przeciętną intensywność rywalizacji na tle krajów Europy Środkowo-Wschodniej⁴⁵.
Poniższy wykres przedstawia porównanie liczby architektów przypadającej na 1000 mieszkańców w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

⁴⁵ *Raport z badania stanu konkurencji w krajowym sektorze usług profesjonalnych. Architekt. Inżynier budowlany;* Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów Departament Analiz Rynku, kwiecień 2010 r.

Dane na podstawie: The Architectural Profession in Europe 2010. A Sector Study by the Architect's Council of Europe, s. 12.

Liczba czynnych zawodowo architektów równa jest liczbie osób posiadających nieograniczone uprawnienia budowlane w specjalności architektonicznej i należących do izby zawodowej architektów (Izby Architektów Rzeczypospolitej Polskiej).

Tabela 10. Liczba członków Izby Architektów RP w latach 2002–2009

IZBA	LICZBA CZŁONKÓW																							
	CZYNNI								ZAWIESZENI								SKREŚLENI							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Dolnośląska	807	751	761	812	858	927	1001	1005	46	73	74	68	70	52	61	72	69	159	189	182	180	184	183	181
Kujawsko-Pomorska	179	186	187	190	188	186	195	194	10	11	5	7	11	14	14	18	2	16	5	4	9	5	3	2
Lubelska	156	157	151	149	154	158	167	174	8	14	5	3	4	4	6	8	9	17	17	19	22	25	26	27
Lubuska	104	92	98	104	111	114	122	125	6	2	4	0	0	2	0	1	1	11	2	2	0	1	2	
Łódzka	310	395	434	468	476	463	520	528	87	30	38	45	58	26	24	0	0	51	25	35	41	60	61	0
Małopolska	802	924	1001	1045	1081	1167	1215	1349	2	2	2	4	4	1	16	20	93	111	117	130	172	164	207	209
Mazowiecka	1219	1736	1418	1443	1500	1570	1643	1730	157	61	83	67	45	53	50	15	20	115	57	70	21	26	37	13
Opolska	94	106	114	119	124	129	133	142	0	0	0	3	3	5	6	8	0	3	0	2	3	7	2	1
Podkarpacka	141	164	178	189	191	203	215	227	41	3	0	3	3	1	4	0	1	12	3	5	3	5	2	1
Podlaska	169	177	187	213	228	247	255	278	37	11	1	2	3	5	7	bd	0	18	2	2	1	0	0	bd
Pomorska	622	596	638	664	687	739	776	815	81	39	21	18	16	13	30	38	4	129	149	157	177	171	174	191
Śląska	788	871	913	983	1006	1050	1126	1179	65	33	18	14	31	27	20	25	0	48	102	108	149	173	188	198
Świętokrzyska	88	102	112	118	119	121	120	130	14	4	2	4	5	5	11	10	0	2	0	11	5	7	1	3
Warmińsko-Mazurska	141	141	147	150	155	162	169	174	3	3	0	4	0	0	1	1	1	11	1	7	1	2	1	4
Wielkopolska	378	437	453	483	519	553	697	658	29	13	8	18	21	19	18	17	5	10	20	11	7	9	4	9
Zachodnio-Pomorska	371	386	400	404	427	447	481	518	29	25	22	5	9	15	13	18	4	25	36	66	71	79	79	86
RAZEM	6369	7221	7192	7534	7824	8236	8835	8948	615	324	283	265	283	242	281	251	209	738	725	811	862	918	927	927
Stopy wzrostu czynnych zawodowo architektów (w %)	-	13,38	-0,4	4,76	3,85	5,27	7,27	-																

*Dane zawierają wyniki tylko pierwszej sesji egzaminacyjnej przeprowadzonej w 2009 r.

Źródło: Raport z badania stanu konkurencji w krajowym sektorze usług profesjonalnych. Architekt. Inżynier budowlany; Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów Departament Analiz Rynku, kwiecień 2010 r.

Tabela 11. Liczba czynnych zawodowo inżynierów budowlanych z kategorii budownictwo ogólne w latach 2004–2009

IZBA	LICZBA CZŁONKÓW													
	CZYNNI						ZAWIESZENI				SKREŚLENI			
	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
Dolnośląska	bd	bd	5161	5381	5594	5733	380	451	476	562	1587	1740	1864	1953
Kujawsko-Pomorska	bd	bd	2992	3095	3165	3186	144	167	181	202	457	550	632	722
Lubelska	bd	bd	2520	2595	2714	2800	298	354	367	396	398	432	465	501
Lubuska	bd	bd	1404	1544	1595	1629	190	159	182	195	482	518	536	580
Łódzka	bd	bd	3329	3486	3556	3591	272	282	298	1156	512	613	715	774
Małopolska	bd	bd	5004	5304	5549	5729	340	297	356	374	1247	1453	1565	1737
Mazowiecka	bd	bd	8008	8358	8632	8771	961	981	1038	144	1787	2013	2190	2342
Opolska	bd	bd	1385	1421	1489	1534	91	114	128	217	307	352	382	399
Podkarpacka	bd	bd	2587	2727	2874	2966	190	191	199	175	402	465	513	563
Podlaska	bd	bd	1618	1692	1776	1826	122	128	144	414	365	412	438	485
Pomorska	bd	bd	3631	3819	4001	4063	338	334	377	410	332	429	492	585
Śląska	bd	bd	6614	6947	7189	7278	1110	1121	1203	283	716	763	822	874
Świętokrzyska	bd	bd	1726	1824	1926	1970	125	132	145	236	521	573	616	645
Warmińsko-Mazurska	bd	bd	2276	2433	2478	2506	653	260	348	348	69	488	505	532
Wielkopolska	bd	bd	4502	4739	4901	4949	246	231	250	1354	435	546	639	733
Zachodnio-Pomorska	bd	bd	2706	2845	2990	3049	261	181	192	170	495	614	690	756
Razem	52554	53680	55463	58210	60429	61580	5721	5383	5884	6636	10112	11961	13064	14181
Stopy wzrostu liczby czynnych zawodowo inżynierów w kategorii budownictwo (w %)	-	2,14	3,32	4,95	3,81	-								

*Dane zawierają wyniki tylko pierwszej sesji egzaminacyjnej przeprowadzonej w 2009 r.

Źródło: Raport z badania stanu konkurencji w krajowym sektorze usług profesjonalnych. Architekt. Inżynier budowlany; Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów Departament Analiz Rynku, kwiecień 2010 r.

Osoby posiadające ograniczone uprawnienia w specjalności architektonicznej oraz osoby, które posiadają ograniczone uprawnienia w specjalności konstrukcyjno-budowlanej należą do samorządu zawodowego **inżynierów** budownictwa. Polska Izba Inżynierów Budownictwa nie posiada danych dotyczących liczby osób, które posiadają jednocześnie nieograniczone uprawnienia budowlane w specjalności konstrukcyjno-budowlanej oraz ograniczone w specjalności architektonicznej, dlatego członkowie Izby, którzy posiadają uprawnienia budowlane w specjalności konstrukcyjno-budowlanej w nieograniczonym i ograniczonym zakresie, jak również posiadający uprawnienia budowlane w specjalności

architektonicznej w ograniczonym zakresie są ewidencjonowani w PIIB pod jedną kategorią budownictwa ogólnego⁴⁶.

Według stanu na koniec września 2009 r. liczba czynnych zawodowo inżynierów budowlanych z kategorii budownictwo ogólne wynosiła 61 580 i wzrosła ona w latach 2004–2009 (przy stanie liczebnym na koniec września 2009 r.) o 17,17%, co przekłada się na średni roczny wzrost rzędu 3,22%.

Zgodnie ze sprawozdaniem z działalności za 2011 r., liczba członków Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa, zarejestrowanych w 16 okręgowych izbach, na dzień 31 grudnia 2011 r., wynosiła: 115 250 (we wszystkich kategoriach uprawnień budowlanych).

Tabela 12. Liczba członków Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa z podziałem na kategorie uprawnień według stanu na 2011 r.

Branża (kategoria uprawnień)	Liczba	Udział procentowy
Budownictwo ogólne (BO)	62 641	54,35%
Instalacje sanitarne (IS)	21 570	18,72%
Budownictwo elektryczne (IE)	16 735	14,52%
Budownictwo drogowe (BD)	7 973	6,92%
Budownictwo wodne i melioracyjne (WM)	2 283	1,98%
Budownictwo mostowe (BM)	1 603	1,39%
Budownictwo kolejowe (BK)	1 494	1,30%
Budownictwo telekomunikacyjne (BT)	930	0,81%
Budownictwo wyburzeniowe (BW)	21	0,02%
Ogółem:	115 250	100,00%

Źródło: dane pochodzą ze sprawozdania Krajowej Rady Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa za 2011 r.

Porównanie międzynarodowe w zakresie regulacji dostępu do wykonywania zawodów architekta oraz inżyniera posiadających uprawnienia budowlane

Wśród barier dostępu do zawodów regulowanych architekta oraz inżyniera z zakresu budownictwa wyróżnić można bariery legislacyjne takie jak: wymóg uzyskania określonego wykształcenia (odpowiedniego lub pokrewnego), wymóg odbycia obowiązkowej praktyki zawodowej, obowiązek zdania egzaminu zawodowego a także opłaty za przystąpienie do niego oraz wszelkie inne opłaty związane ze ścieżką dostępu do zawodu oraz obligatoryjne członkostwo w izbie zawodowej.

Zawody architekta jak i inżyniera są zawodami zaufania publicznego a ich wykonywanie podlega ścisłej regulacji. Osoby posiadające uprawnienia budowlane jako uczestnicy

⁴⁶ Raport z badania stanu konkurencji w krajowym sektorze usług profesjonalnych. Architekt. Inżynier budowlany; Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów Departament Analiz Rynku, kwiecień 2010 r.

procesu budowlanego pełnią funkcję społeczną, odpowiadają za bezpieczeństwo twórców i użytkowników dzieła inżynierskiego. Rzetelne przygotowanie do zawodu – wiedza techniczna zdobywana na uczelni wyższej – stanowi zatem nie tylko warunek formalny, precyzyjnie zdefiniowany przez ustawodawcę, ale przede wszystkim daje gwarancję należytego wykonywania zawodu inżyniera budownictwa.

Dyrektywa 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych, w przypadku zawodu architekta, dopuszcza co najmniej czteroletnie studia w pełnym wymiarze godzin albo sześć lat studiów na uniwersytecie lub w porównywalnej instytucji oświatowej, z których co najmniej trzy lata prowadzone są w pełnym wymiarze godzin, a kształcenie zakończone jest zdaniem egzaminu na poziomie szkoły wyższej (art. 46 ust. 1). Ze wszystkich państw Unii Europejskiej tylko w Niemczech, Bułgarii, Hiszpanii, Grecji, Luksemburgu oraz Holandii prowadzone są studia architektoniczne trwające cztery lata, a więc minimalny okres dopuszczony w dyrektywie. W zdecydowanej większości państw UE studia architektoniczne trwają tak jak w Polsce – 5 lat, lub dłużej.

Obowiązek odbycia praktyki zawodowej w przypadku zawodu architekta nie występuje we wszystkich państwach Unii Europejskiej. Nie występuje on w Danii, Hiszpanii, Finlandii, Grecji, we Włoszech (gdzie współczynnik liczby architektów na 1000 mieszkańców jest najwyższy w UE – 2,4⁴⁷), Holandii i Szwecji. W państwach takich jak Cypr, Francja, Luksemburg oraz Portugalia obowiązuje praktyka zawodowa w wymiarze jednego roku. Dość częste jest uregulowanie długości obowiązkowej praktyki na poziomie 2 bądź 3 lat, czyli podobnie jak w Polsce. Natomiast najdłuższe okresy obowiązkowych praktyk występują w Estonii (4 lata) oraz na Litwie (3–5 lat). Wartość mediany obowiązkowych okresów praktyk wynosi 2 lata, oznacza to, iż 50% państw Unii Europejskiej stosuje 2 lata oraz więcej obowiązkowego okresu praktyki zawodowej oraz 50% państw Unii Europejskiej stosuje co najwyżej 2 lata obowiązkowej praktyki zawodowej. Skrócenie obecnie obowiązującego w Polsce okresu trwania praktyki zawodowej wymaganej do ubiegania się o uprawnienia budowlane do projektowania obiektów i sprawdzania projektów architektoniczno-budowlanych z 3 lat, w tym 2 lata przy sporządzaniu projektów i 1 rok na budowie, do 2 lat, w tym 1 rok przy sporządzaniu projektów i 1 rok na budowie pozwoli przyspieszyć wejście młodych architektów na rynek pracy oraz przyspieszyć wzrost liczby architektów w Polsce. Egzamin zawodowy w przypadku architektów

⁴⁷ „*The Architectural Profession in Europe*” Rady Architektów Europy (Architects' Council of Europe), str. 13.

przeprowadzany jest w większości państw członkowskich Unii Europejskiej, wyjątkami w tym zakresie są Niemcy, Cypr, Dania, Hiszpania, Estonia, Finlandia i Węgry, które nie weryfikują kwalifikacji kandydatów do zawodu architekta za pomocą egzaminów. W krajach w których taki egzamin się przeprowadza w większości jest on przeprowadzany przez izby zawodowe. Brak rozłączności izby zawodowej oraz instytucji przeprowadzającej egzamin występuje oprócz Polski również w Grecji, na Węgrzech, w Irlandii (od 2008 r.), w Portugalii, Słowenii i w Republice Czeskiej. W zdecydowanej większości krajów Unii Europejskiej, jednym z warunków do uzyskania pełnych uprawnień do wykonywania zawodu architekta jest członkostwo w izbie zawodowej. Jedynie Dania, Finlandia oraz Szwecja nie posiadają takiego wymogu, jako kraje w których generalnie występuje mało regulacji dostępu do zawodu, nie istnieją izby zawodowe a także nie przeprowadza się egzaminu zawodowego.

Zawód inżyniera budownictwa nie jest zawodem regulowanym w następujących krajach: Belgia, Dania, Estonia, Finlandia, Holandia, Luxemburg, Norwegia, Rumunia, Szwecja oraz Wielka Brytania. Należy jednak podkreślić, że na przykład w Wielkiej Brytanii odpowiedni prestiż zawodowy i potwierdzenie wysokich kwalifikacji nadaje tytuł „Chartered Engineer”. Tytuł „Chartered Engineer” można uzyskać po ukończeniu studiów wyższych, odbyciu odpowiedniej praktyki zawodowej oraz zdaniu egzaminu pisemnego i ustnego.

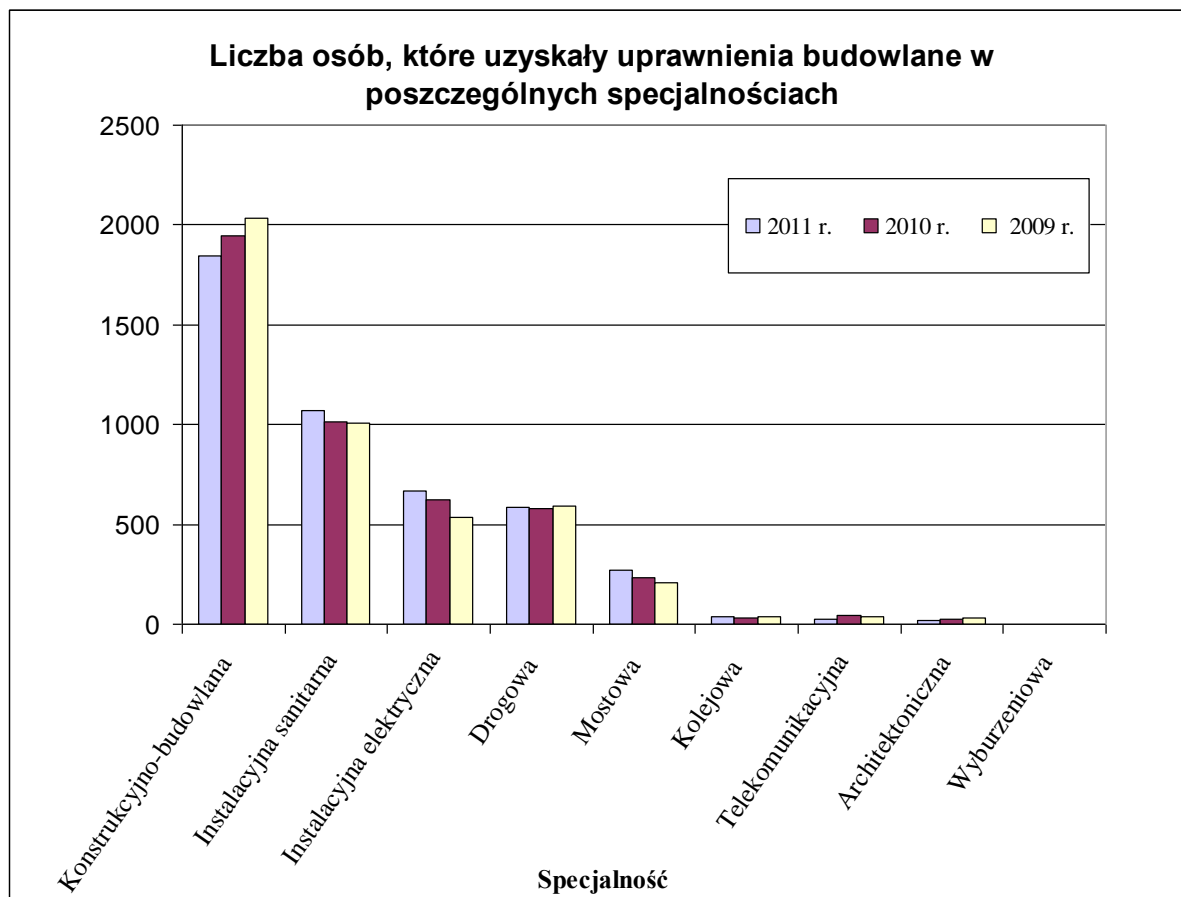
Do grupy zawodów regulowanych zalicza się zawód inżyniera budownictwa w następujących krajach: Austria, Cypr, Czechy, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Niemcy, Portugalia, Litwa, Łotwa, Malta, Słowacja, Słowenia, Szwajcaria i Lichtenstein, Węgry i Włochy. W wielu krajach uprawnienia budowlane są nadawane bez podziału na specjalności techniczno-budowlane, dlatego zespoły uznające kwalifikacje zawodowe do pełnienia samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie, w czasie postępowania skrupulatnie weryfikują doświadczenie zawodowe wnioskodawców⁴⁸.

Regulacje dotyczące wejścia do zawodu inżyniera budowlanego w Polsce (konieczność ukończenia pięcioletnich studiów magisterskich, obowiązkowa 2-letnia praktyka zawodowa – w przypadku uprawnień do kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń lub 3-letnia – w przypadku uprawnień do projektowania bez ograniczeń w odniesieniu do

⁴⁸ „Analiza programów nauczania wyższych uczelni kształcących kadry dla budownictwa”, Polska Izba Inżynierów Budownictwa, Krajowa Komisja Kwalifikacyjna, grudzień 2011 r., s. 21.

konstrukcji obiektu, wraz z obowiązkową przynależnością do izby zawodowej, która jednocześnie egzaminuje i nadaje uprawnienia), odpowiadające wymogom stosowanym w zawodzie architekta, przy takim punkcie odniesienia należy określić jako relatywnie restrykcyjne, w szczególności biorąc pod uwagę zazwyczaj niższy, w porównaniu z architektami, poziom restrykcyjności regulacji dotyczących inżynierów w poszczególnych krajach⁴⁹. Proponowane w projekcie ustawy zmiany umożliwiają osobom z wykształceniem średnim zawodowym, posiadającym tytuł technika na uzyskanie uprawnień budowlanych w ograniczonym zakresie do kierowania robotami budowlanymi, z wyłączeniem budowy, w zakresie określonym w dyplomie technika. Wyżej wymienione osoby mogły by się ubiegać o uzyskanie tych uprawnień **po odbyciu czteroletniej praktyki na budowie**. Propozycja takiej regulacji wychodzi naprzeciw oczekiwaniom grup społecznych potencjalnie spełniających te wymogi, zainteresowanych uzyskaniem uprawnień budowlanych oraz budowlanego rynku pracy zainteresowanego zwiększeniem liczebności kadry uprawnionej do kierowania prostymi robotami budowlanymi.

⁴⁹ *Raport z badania stanu konkurencji w krajowym sektorze usług profesjonalnych. Architekt. Inżynier budowlany;* Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów Departament Analiz Rynku, kwiecień 2010 r., str. 76.

Opracowanie własne na podstawie sprawozdań Krajowej Komisji Kwalifikacyjnej Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa

(specjalność instalacyjno-sanitarna – specjalność w zakresie sieci, instalacji i urządzeń cieplnych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych;

specjalność instalacyjno-elektryczna – specjalność instalacyjna w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych).

Tabela 13. Liczba uprawnień budowlanych w poszczególnych specjalnościach w latach 2009–2011

Rodzaj specjalności uprawnień budowlanych	2009 r.	2010 r.	2011 r.
Konstrukcyjno-budowlana	2035	1945	1848
Instalacyjno-sanitarna	1008	1017	1072
Instalacyjno-elektryczna	533	626	665
Drogowa	589	577	588
Mostowa	205	236	271
Kolejowa	36	33	39
Telekomunikacyjna	36	45	25
Architektoniczna	31	23	20
Wyburzeniowa	0	2	0
Razem	4473	4504	4528

Wyniki konsultacji społecznych

W wyniku uzgodnień międzyresortowych oraz szerokich konsultacji społecznych, w tym z udziałem środowisk branżowych podjęto decyzję o zmianie projektu w stosunku do pierwotnych propozycji w następującym zakresie:

1. Odstąpiono od stworzenia jednej specjalności konstrukcyjno-budowlanej, w której mieściłaby się specjalność: mostowa, drogowa, kolejowa, wyburzeniowa.
2. Odstąpiono również od likwidacji specjalności telekomunikacyjnej w zakresie uprawnień budowlanych, mając na uwadze planowany rozwój, budowę oraz rozbudowę sieci telekomunikacyjnych, m.in. w oparciu o ustawę z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. Nr 106, poz. 675, z późn. zm.).
3. Ponadto projekt przewiduje dopuszczenie do wykonywania zawodu w zakresie kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń osób, które ukończyły studia pierwszego stopnia na kierunku odpowiednim dla danej specjalności oraz odbyły trzyletnią praktykę na budowie.
4. Zmodyfikowano warunki w zakresie ułatwienia dostępu do zawodu osobom z wykształceniem średnim zawodowym posiadającym tytuł technika poprzez wydłużenie do 4 lat okresu wymaganej praktyki na budowie. Dopuszczenie techników do uprawnień budowlanych było realizacją postulatów środowiska budowlanego.

Tabela 14. Porównanie wymogów dostępu do zawodu architekta w państwach członkowskich UE

Architekt	Długość studiów	Długość obowiązkowej praktyki zawodowej po ukończeniu studiów	Egzamin zawodowy	Instytucja egzaminująca	Instytucja egzaminująca niezależna od izby zawodowej	Obowiązek członkostwa w samorządzie zawodowym
Austria	5 lat	3 lata (z czego przynajmniej 1 rok w biurze i przynajmniej 1 rok na budowie)	Tak	Oprócz Izb w procesie nadawania uprawnień bierze również udział Ministerstwo Gospodarki, Rodziny i Młodzieży	Tak	Tak, do Izb Regionalnych
Belgia	5 lat	2 lata	Nie	Brak egzaminu	Tak	Tak, do Krajowej Izby oraz do Regionalnych Izb
Bulgaria	4 lata	2 lata	Tak	Egzamin przeprowadza komisja w składzie nauczycieli akademickich, przedstawicieli administracji i zaproszonych praktyków	Tak	Tak, do Związku Architektów
Cypr	Brak danych	1 rok	Nie	Brak egzaminu	Tak	Tak, do Związku Architektów
Czechy	5 lat, czasem 6 lub 7	3 lata	Tak	Egzamin przeprowadzany przez Izbę Architektów	Nie	Tak, do Izby Architektów
Dania	5 lat	0	Nie	Brak egzaminu	Tak	Brak obowiązku, istnieją dobrowolne organizacje zawodowe
Estonia	Brak danych	4 lata	Nie	Brak egzaminu	Tak	Tak, do Związku Architektów

Finlandia	5 lat	0	Nie	Brak egzaminu	Tak	Brak obowiązku, istnieją dobrowolne organizacje zawodowe
Francja	5 lat	1 rok (zawierający 150 godzin zajęć i 6 miesięcy praktyki)	Tak	Egzamin przeprowadza komisja akademicka przy udziale przedstawiciela samorządu zawodowego	Tak	Tak, do Krajowej Rady oraz 26 Regionalnych Rad
Grecja	5 lat oraz 4 lata+6 miesięcy praktyki na uniwersytetach technicznych	0	Tak	Egzamin przeprowadza Izba Architektów i Inżynierów	Nie	Tak, do Izby Architektów oraz Inżynierów
Hiszpania	6 lat dla pełnych uprawnień projektowych	0	Nie	Brak egzaminu	Tak	Tak, do Rady oraz 18 Rad Regionalnych
Holandia	5 lat uniwersytety techniczne oraz 4 lata akademie architektury	0 (w planach 2 lata)	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Tak, do Biura Rejestracji Architektów
Irlandia	5 lat	2 lata	Tak	Egzamin przeprowadza Królewski Instytut Architektów Irlandii	Nie	Tak, od 2008 roku do Królewskiego Instytutu Architektów Irlandii
Litwa	6 lat	3–5 lat	Tak	Egzamin jest państwowy przeprowadzany przez Ministerstwo Środowiska	Tak	Tak, do Izby Architektów
Luksemburg	4 lata minimum	1 rok	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Tak, do Związku Architektów oraz Inżynierów

Łotwa	Brak danych	3 lata	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Tak, do Izby Architektów
Malta	5 lat	2 lata	Tak	Egzamin jest państwowy, przeprowadzany przez Ministerstwo Zasobów i Infrastruktury	Tak	Tak, do Izby Architektów
Niemcy	5 lat studiów uniwersyteckich lub 4 lata studiów + 6 miesięcy przygotowania (Fachhochschule)	2–3 lata (w zależności od landu)	Nie	Brak egzaminu	Tak	Tak, w Izbie Federalnej oraz w jednej z 16 izb landowych
Polska	5 lat	3 lata (z czego 1 rok na budowie)	Tak	Egzamin przeprowadzany przez Izbę Architektów	Nie	Tak, do Izby Architektów
Portugalia	5 lat	1 rok minimum	Tak	Egzamin przeprowadzany przez Związek Architektów	Nie	Tak, do Związku Architektów i 2 związków regionalnych
Rumunia	6 lat	Od 6 miesięcy do 2 lat	Tak	Brak danych	Brak danych	Tak, do Związku Architektów
Słowacja	6 lat	2 lata (proste obiekty), 3 lata (skomplikowane obiekty)	Tak	Egzamin przeprowadzany jest przez Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego	Tak	Tak, do Izby Architektów
Słowenia	Brak danych	2 lub 3 lata	Tak	Egzamin przeprowadzany przez Izbę Architektów oraz Rozwoju Przestrzennego	Nie	Tak, do Izby Architektów oraz Rozwoju Przestrzennego

Szwecja	5 lat (obejmujące 16 tygodni praktyki)	0	Nie	Brak egzaminu	Tak	Brak obowiązku, istnieją dobrowolne organizacje zawodowe
Węgry	5 lat, możliwe 4 i 3 lata	2 lata	Nie, ale co 5 lat kwalifikacje są sprawdzane przez Izbę Architektów	Brak egzaminu	Nie	Tak, do Izby Architektów
Wielka Brytania	5 lat	2 lata	Tak	Decyzje komisji egzaminacyjnej, w której skład wchodzi nauczyciele akademicy oraz przedstawiciele praktyków, podlegają ocenie przez Królewski Instytut Architektów Wielkiej Brytanii oraz akceptacji jednostki rejestrującej architektów (Architects Registration Board)	Tak	Przynależność ze względu na tytuł zawodowy, a nie ze względu na możliwość świadczenia usług, do jednostki rejestrującej architektów (Architects Registration Board). Przynależność do organizacji zawodowej jest nieobowiązkowa, ale 80% architektów należy dobrowolnie do Królewskiego Instytutu Architektów Wielkiej Brytanii
Włochy	5 lat	0	Tak	Egzamin jest państwowy, kontrolowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości	Tak	Tak, do Krajowej Rady oraz Rad Regionalnych

Źródło: Raport Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Departament Analiz Rynku, Raport z badania stanu konkurencji w krajowym sektorze usług profesjonalnych. Architekt, Inżynier budowlany, opracowanie na podstawie Architect's Council of Europe, access to the Profession, 2009.

Tabela 15. Podstawowe dane dotyczące egzaminów w zakresie zawodów architekta

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Wysokość opłaty egzaminacyjnej	Wpływ z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo)	Koszty przeprowadzenia egzaminów (memoriałowo)					Koszty nadzoru	
					Koszty z tytułu wynagrodzenia komisji egzaminacyjnej	Koszty z tytułu układania pytań	Koszty wynajęcia sali	Koszty obsługi egzaminu (personel dodatkowy)	Inne koszty		
2002	264	235	1030,92	491068,28	96224,64	0	1276,00	3657,00	15937,23	0	
2003	sesja letnia	184	136	1047,9	333170,78	41468,67	0	2558,00	0	6311,90	56444
	sesja zimowa	232	206	1114,34	158198,72	52439,31	0	3057,20	2761,89	7073,48	
2004	sesja letnia	191	160	1138,42	380769,19	50145,63	0	1886,00	2675,90	4951,79	49816
	sesja zimowa	234	203	1115,26	464578,12	40138,45	0	2666,80	2614,60	5009,8	
2005	sesja letnia	217	149	1202,74	226338,76	53236,86	0	1806,70	10919,34	7202,47	92784
	sesja zimowa	231	197	100 euro z tyt. kwalifikowania wykształcenia i praktyki, 150 euro z tyt. przeprowadzenia egzaminu (po kursie NBP na dzień wpłaty)	170484,62	14202,39	0	2298,00	9701,20	11433,03	
2006	sesja letnia	231	171	j.w.	393316,14	53646,25		2083,40	8311,95	6869,77	67736
	sesja zimowa	274	226	899,1	173864,42	85195,75	0	3748,60	8781,48	17834,13	
2007	590	461	936	558967,18	264772,9	8000	7859,46	23970,43	54765,11	70267	
2008	815	673	1126	762344,14	345555,2	0	12587,86	49378,72	58417,25	63204	
2009	947	621	1276	1062181,11	423551,73	0	31339,85	41180,24	31047,47	60257	
2010	1087	683	1316	1165226,60	502969,03	0	29926,62	52265,09	38231,12	73817	
2011	1029	758	1386	1113385,87	443154,88	6000	19082,07	52536,39	45526,9	71718	
2012	sesja letnia	442	315	1500	1194178,60	294143,20		10810,38	20823,64	26151,97	75000

* Dane z lat 2002–2004 zostały podane jako szacunkowe

4.3. Deregulacja dostępu do zawodu biegłego rewidenta

Zakres zadań wykonywanych przez biegłych rewidentów można określić na podstawie ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym⁵⁰. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy zawód biegłego rewidenta polega na wykonywaniu czynności rewizji finansowej, zdefiniowanej w art. 2 pkt 2 ustawy, przez którą rozumie się badanie, przeglądy sprawozdań finansowych lub inne usługi poświadczające, o których mowa w odrębnych przepisach lub standardach rewizji finansowej. Celem badania sprawozdania finansowego jest wyrażenie przez biegłego rewidenta pisemnej opinii wraz z raportem uzupełniającym opinię, o tym, czy sprawozdanie finansowe jest prawidłowe oraz rzetelne i jasno przedstawia sytuację majątkową, finansową i wynik finansowy jednostki. Przedmiotem działalności biegłych rewidentów, obok badania sprawozdań finansowych może być:

- usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych,
- przeglądy sprawozdań finansowych,
- ekspertyzy i opinie ekonomiczno-finansowe,
- doradztwo podatkowe,
- doradztwo w zakresie organizacji i informatyzacji rachunkowości,
- prowadzenie postępowania likwidacyjnego i upadłościowego,
- działalność wydawnicza i szkoleniowa w zakresie rachunkowości.

Tabela 17. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu biegłego rewidenta

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
Wymóg odbycia rocznej praktyki w zakresie rachunkowości w państwie Unii Europejskiej oraz co najmniej dwuletniej aplikacji pod kierunkiem biegłego rewidenta.	Uproszczenie regulacji w zakresie odbywania praktyki i aplikacji. Wprowadzenie wymogu odbycia: a) rocznej praktyki w zakresie rachunkowości w państwie Unii Europejskiej oraz co najmniej dwuletniej aplikacji w podmiocie uprawnionym do badania sprawozdań finansowych zarejestrowanym w państwie Unii Europejskiej pod kierunkiem biegłego rewidenta lub pod kierunkiem biegłego rewidenta zarejestrowanego w państwie Unii Europejskiej, albo

⁵⁰ Dz. U. Nr 77, poz. 649, z 2010 r. Nr 182, poz. 1228 oraz z 2012 r. poz. 855.

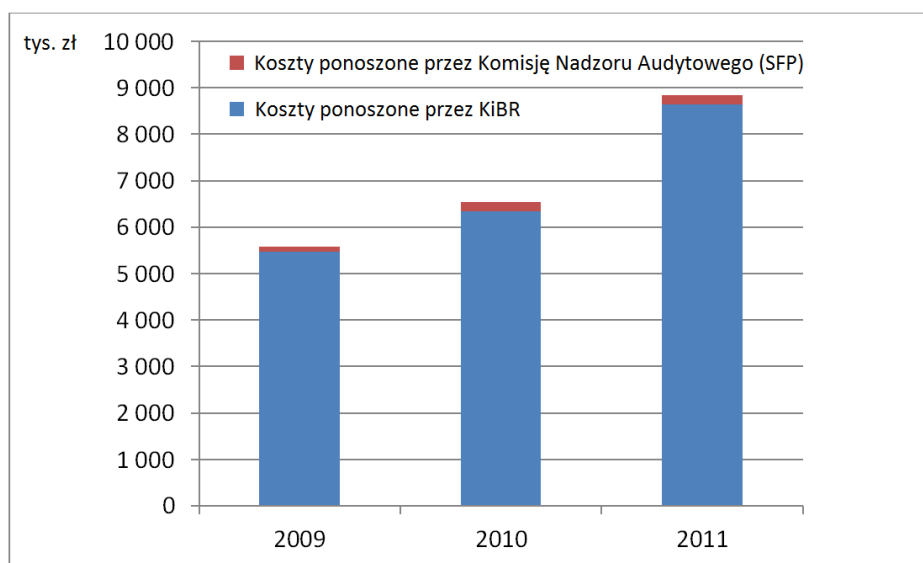
	<p>b) trzyletniej aplikacji w podmiocie uprawnionym do badania sprawozdań finansowych zarejestrowanym w państwie Unii Europejskiej pod kierunkiem biegłego rewidenta lub pod kierunkiem biegłego rewidenta zarejestrowanego w państwie Unii Europejskiej.</p> <p>Wprowadzenie możliwości zaliczenia praktyki i aplikacji w drodze co najmniej 15-letniego doświadczenia zawodowego w zakresie rachunkowości, prawa i finansów.</p> <p>Wprowadzenie możliwości zaliczania praktyki w zakresie rachunkowości w drodze uznania możliwości łączenia form odbywania praktyki, czyli zatrudnienia w podmiocie uprawnionym do badania sprawozdań finansowych, jak również pozostawiania w stosunku pracy na samodzielnym stanowisku w komórkach finansowo-księgowych, przy czym łączny czas powinien wynosić co najmniej 3 lata (stworzenie możliwości łącznego zaliczania tych dwóch warunków).</p>
<p>Obowiązkowe zdanie 10 egzaminów pisemnych oraz ustnego egzaminu dyplomowego przed Komisją Egzaminacyjną powoływaną przez Ministra Finansów.</p> <p>Możliwość zwolnienia kandydata na biegłego rewidenta, na jego wniosek, z egzaminów objętych postępowaniem kwalifikacyjnym, jeżeli w tym zakresie zdał egzaminy uniwersyteckie lub równorzędne.</p> <p>(Opłata za każdy egzamin pisemny z zakresu, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i 2 ustawy wynosi 400 zł zaś opłata za egzamin dla osób, o których mowa w art. 5 ust. 3 i 4 ustawy, wynosi 20% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za poprzedni rok kalendarzowy (679,90 zł), w zaokrągleniu do pełnych dziesiątek złotych w dół.</p> <p>Opłata za egzamin dyplomowy, sprawdzający wiedzę zdobytą w trakcie aplikacji, wynosi 750 zł⁵¹).</p>	<p>Pozostawienie obowiązku zdania egzaminów, z wiedzy o której mowa w art. 9 ust. 1 i 2 ustawy.</p> <p>Wprowadzenie dodatkowych możliwości w drodze:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zaliczenia części postępowania kwalifikacyjnego w obszarze sprawdzenia wiedzy teoretycznej, na podstawie ukończenia studiów wyższych o kierunku obejmującym zakresem kształcenia wiedzę wymaganą w postępowaniu kwalifikacyjnym, – zaliczenia kandydatowi na biegłego rewidenta, na jego wniosek egzaminów z wiedzy teoretycznej, jeżeli zdał on egzaminy w ramach postępowania kwalifikacyjnego, prowadzonego przez organ uprawniony do nadawania uprawnień biegłego rewidenta w innym państwie Unii Europejskiej, co do których stwierdzi, że zakresem kształcenia obejmują wiedzę teoretyczną w zakresie wskazanym w art. 9 ust. 1 i 2.
<p>Obowiązek odbycia obligatoryjnego doskonalenia zawodowego w każdym roku kalendarzowym.</p>	<p>Uelastycznienie systemu obligatoryjnego doskonalenia zawodowego, w szczególności poprzez wprowadzenie nowych możliwości zaliczania tego doskonalenia, m.in. w ramach samokształcenia zawodowego.</p> <p>Wprowadzenie możliwości przeprowadzania szkolenia w ramach obligatoryjnego doskonalenia zawodowego przez jednostki do tego uprawnione na podstawie określonych kryteriów.</p>

⁵¹ Uchwała nr 842/11/2012 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie wysokości opłat za poszczególne egzaminy, obowiązuje od dnia 2 kwietnia 2012 r.

Różny dostęp do wykonywania zawodu w zależności od wyboru formy prawnej jego wykonywania.	Wprowadzenie równego dostępu do wykonywania zawodu dla wszystkich biegłych rewidentów poprzez zniesienie ustawowego ograniczenia w zakresie wykonywania zawodu biegłego rewidenta w zależności od wyboru formy prawnej jego wykonywania.
---	--

Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych

Zwraca się uwagę, że zgodnie z art. 8 ust. 4 ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym, koszty egzaminów dla kandydatów na biegłych rewidentów ponosi Krajowa Izba Biegłych Rewidentów, i finansuje je z opłat egzaminacyjnych. Z kolei koszty nadzoru obejmujące w szczególności koszty czynności licencyjno-rejestracyjnych (w tym prowadzenie rejestrów i list), kontroli, prowadzenia postępowań o charakterze sankcyjnym są ponoszone zarówno przez Komisję Nadzoru Audytowego (będącą organem administracji publicznej, której działalność jest finansowana z budżetu), jak i KiBR (finansowane przez Izbę). Poniższy wykres ilustruje strukturę tych kosztów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Ministerstwo Finansów.

Powyższa analiza prowadzi do wniosku, że żadna z proponowanych zmian nie przyczyni się do wzrostu kosztów ponoszonych przez sektor finansów publicznych z tytułu regulacji dostępu do zawodu biegłego rewidenta.

Wpływ regulacji na rynek pracy

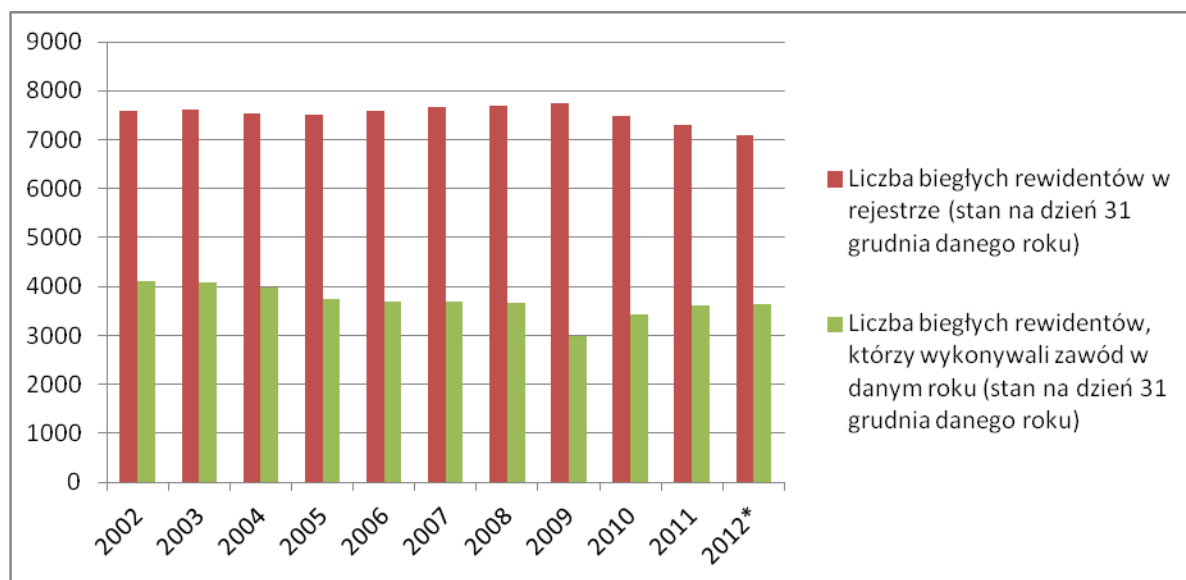
Zgodnie z danymi przedstawionymi przez Ministerstwo Finansów do rejestru biegłych rewidentów wpisanych było 7328 osób (stan na koniec 2011 r.), z czego 3606 aktywnych zawodowo. W strukturze wiekowej biegłych rewidentów dominowały osoby w wieku 60 i więcej lat (46,93% wszystkich biegłych rewidentów), zaś kolejną najbardziej liczną grupą wiekową byli biegli rewidenci w wieku od 55 do 59 lat (12,65%). Znaczna część najstarszych biegłych rewidentów nie jest czynna zawodowo (ponad 50% ogólnej liczby biegłych rewidentów). Dopiero kolejne według liczebności grupy biegłych rewidentów są w młodszym wieku: od 35 do 39 lat (11,79%) oraz od 30 do 34 lat (9,88%). Odpowiednie dane liczbowe przedstawia Tabela 18.

Tabela 18. Liczba biegłych rewidentów według wieku w latach 2009–2011 (według stanu na koniec roku)

przedział wiekowy	2009	2010	2011	
do 25 lat	0	3	3	0,04%
25–29 lat	105	53	39	0,53%
30–34 lata	636	640	724	9,88%
35–39 lat	710	790	864	11,79%
40–44 lata	331	392	485	6,62%
45–49 lat	338	307	298	4,07%
50–54 lata	667	606	549	7,49%
55–59 lat	1163	1017	927	12,65%
od 60 lat	3784	3670	3439	46,93%
Ogółem	7734	7478	7328	100,00%
w tym czynnych zawodowo	2980	3431	3606	49,21%

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Poniższy wykres prezentuje zmiany liczby osób, wpisanych do rejestru i wykonujących zawód biegłego rewidenta na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat.

*– dane za pierwsze półrocze 2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Ministerstwo Finansów.

Daje się zauważyć, że na przestrzeni ostatnich czterech lat rośnie liczba osób aktywnie wykonujących zawód biegłego rewidenta, pomimo że spada liczba osób posiadających uprawnienia do jego wykonywania. Wskazuje to, że istnieje potencjał do wzrostu zatrudnienia w zawodzie po zmianie otoczenia instytucjonalnego.

Podsumowując należy oczekiwać, że ograniczenie barier dostępu do zawodu biegłego rewidenta może wywrzeć pozytywny wpływ na zatrudnienie w branży. Nie jest jednak możliwe dokładne oszacowanie skali tego efektu.

Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki

Według informacji przekazanych przez podmioty uprawnione do badania sprawozdań finansowych⁵² w sprawozdaniach rocznych P11, spośród 1712 podmiotów 1387 wykonało badania w roku 2011 (tj. 81% wszystkich podmiotów). Podmioty te wykonały łącznie 27 992 badania, z których 22 877 (tj. 81,2%) stanowiły badania obligatoryjne. Jednostki, które mają obowiązek poddawania badaniu i ogłaszania sprawozdań finansowych, określa art. 64 ustawy o rachunkowości. Są to m.in. banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady

⁵² Zgodnie z art. 47 ustawy o biegłych rewidentach podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych może być wyłącznie jednostka, w której czynności rewizji finansowej wykonują biegli rewidenty, i wpisana na listę podmiotów uprawnionych. Możliwe są m.in. następujące formy prawne: biegły rewident prowadzący działalność gospodarczą we własnym imieniu i na własny rachunek, spółka cywilna, spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka kapitałowa lub spółdzielnia.

reasekuracji, emitenci papierów wartościowych dopuszczonych do publicznego obrotu oraz emitenci zamierzający ubiegać się lub ubiegający się o dopuszczenie do obrotu na jednym z rynków regulowanych krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego, firmy inwestycyjne, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, powszechne towarzystwa emerytalne, spółki akcyjne, podmioty spełniające określone kryteria rozmiarów działalności. Odpowiednie dane liczbowe przedstawia Tabela 19.

Tabela 19. Liczba podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz podstawowe informacje o ich działalności w latach 2009–2011

	2009 r.	2010 r.	2011 r.
Liczba podmiotów, które przekazały sprawozdania P11	1 981	1 814	1 712
Liczba podmiotów, które wykonały badania w roku objętym sprawozdaniem	1 429	1 426	1 387
Liczba wykonanych badań	26 569	27 030	27 992
w tym liczba badań obligatoryjnych	21 549	21 959	22 877

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Przychody uzyskane przez podmioty uprawnione do badania sprawozdań finansowych w 2011 r. z tytułu wykonywania czynności rewizji finansowej wyniosły 728,5 mln zł, w tym przychody podmiotów wykonujących czynności rewizji finansowej w jednostkach zainteresowania publicznego 571,8 mln zł⁵³. Art. 2 pkt 4 ustawy o biegłych rewidentach do jednostek zainteresowania publicznego zalicza m.in. emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym państwa Unii Europejskiej (z wyłączeniem jednostek samorządu terytorialnego), banki, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, zakłady ubezpieczeń, instytucje pieniądza elektronicznego, otwarte fundusze emerytalne oraz powszechne towarzystwa emerytalne, określone rodzaje funduszy inwestycyjnych, podmioty prowadzące działalność maklerską (z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność wyłącznie w zakresie przyjmowania i przekazywania zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych lub w zakresie doradztwa inwestycyjnego).

Należy zauważyć, że o ile przekonanie o roli biegłych rewidentów w systemie zapewnienia bezpieczeństwa obrotu gospodarczego jest bezsporne, o tyle wykrywanie oszustw nie jest

⁵³ Sprawozdanie Komisji Nadzoru Audytowego za 2011 r., dostępne pod adresem http://www.mf.gov.pl/_files/_bip/kna/2012_04_30_spr_kna.pdf (8 VIII 2012).

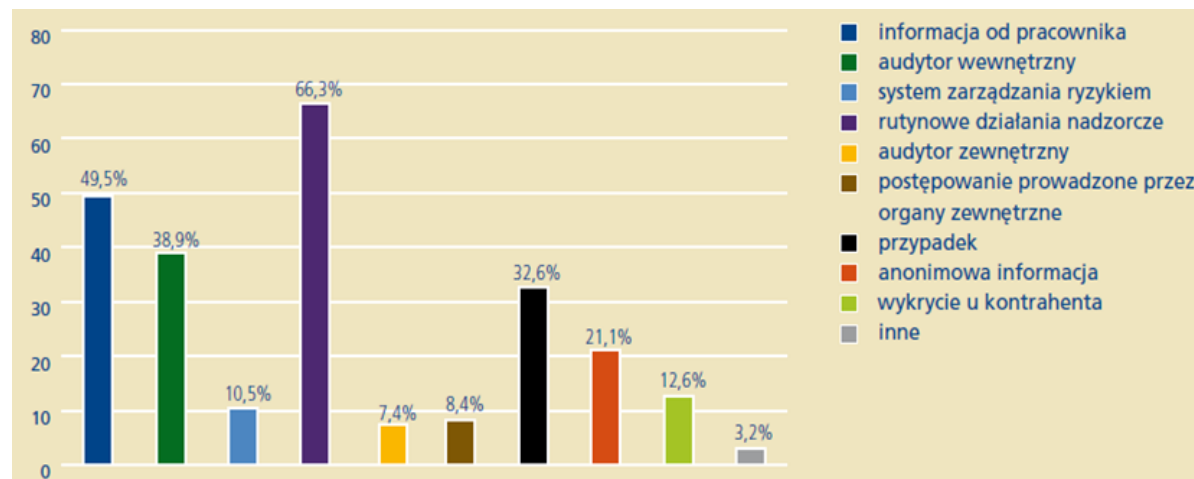
głównym celem działania biegłych rewidentów. Rola biegłego rewidenta to przede wszystkim ocena czy sprawozdanie finansowe nie zawiera istotnych zniekształceń i błędów (w tym wynikających z oszustw). Nie powinno więc dziwić, że jak wynika z międzynarodowych badań przeprowadzonych w 2010 r. przez Stowarzyszenie Biegłych ds. Wykrywania Nadużyć (Association of Certified Fraud Examiners) audyt zewnętrzny doprowadził do wykrycia jedynie 4,6% badanych oszustw. (najskuteczniejszą metodą okazało się, zgodnie z przewidywaniami, donosicielstwo: 40,2% ujawnionych oszustw). Istotną barierą okazał się także audyt wewnętrzny (wykrył 13,9% nadużyć) oraz przypadek (8,3%)⁵⁴.

Analogiczne badanie przeprowadziła też w Polsce w 2008 r. firma Deloitte, opierając je jednak na badaniach ankietowych, nie studiach przypadków. Jego wyniki pozostają zgodne z tendencjami wykazanymi w badaniu międzynarodowym. Do najefektywniejszych źródeł informacji o oszustwach należą rutynowe działania nadzorcze, informacje od pracowników oraz audyt wewnętrzny. Trudna do przecenienia pozostaje też rola przypadku. Audytora zewnętrznego jako źródło informacji o nadużyciach wskazało jedynie 7,4% respondentów. Wyniki badania zaprezentowano na rysunku poniżej.

⁵⁴ ACFE, "Report to the Nations on Occupational Fraud and Abuse", 2010 Global Fraud Study.

Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród polskich przedsiębiorców w 2008 r. przez Deloitte. Odpowiedzi na pytanie „W jaki sposób nadużycia gospodarcze zostały wykryte w Pana(i) firmie?”

(możliwe było wybranie więcej niż jednej odpowiedzi, stąd wyniki nie sumują się do 100%)

Źródło: Deloitte: „Nadużycia – niewidzialny wróg przedsiębiorstw 2008. Raport z badania nadużyć gospodarczych w polskich firmach”, 2008.

Niezależnie od dyskusji na temat skuteczności audytorów zewnętrznych, w świetle powyższych danych trudno oczekiwać, aby proponowane zmiany, ułatwiające dostęp do wykonywania zawodu biegłego rewidenta oraz uelastyczniające system doskonalenia zawodowego miały negatywny wpływ na bezpieczeństwo obrotu a co za tym idzie konkurencyjność gospodarki. Projektowane zmiany nie modyfikują też obowiązującego obecnie systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Ponadto należy wskazać, że proponowane zmiany organizacji systemu obowiązkowego doskonalenia zawodowego biegłych rewidentów stwarzają przestrzeń do rozwoju, na zasadach rynkowych, przedsiębiorstw zajmujących się prowadzeniem stosownych szkoleń. Należy oczekiwać, że doprowadzi to do poszerzenia oferty szkoleń, zarówno w obszarze przekazywanych treści, jak i ich formy (np. szkolenia e-learningowe).

Przykładowe dobre praktyki w zakresie regulacji dostępu do wykonywania zawodu biegłego rewidenta (porównanie międzynarodowe)

We wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej zawód biegłego rewidenta (zawód polegający na wykonywaniu obowiązkowych badań sprawozdań finansowych) jest

regulowany. Wykonywanie zawodu wymaga zdania odpowiednich egzaminów i wpisania do rejestru – rozwiązanie to funkcjonuje także w Polsce.

Z kolei za wzór dobrych praktyk w zakresie obowiązkowego doskonalenia zawodowego biegłych rewidentów mogą służyć rozwiązania irlandzkie. Przykładowo CPA⁵⁵ (Instytut of Certified Public Accountants in Ireland) będący, podobnie jak KiBR, organizacją członkowską IFAC, musi spełniać jej wymogi dotyczące kształcenia ustawicznego. Podstawowym wymogiem stawianym przed kształceniem ustawicznym członków jest zapewnienie im nowej wiedzy niezbędnej do wykonywania zawodu. W związku z tym każdy członek CPA informując o odbytych szkoleniach musi wykazać, że są one dla niego przydatne w pracy zawodowej (jeśli firma wchodzi na nowy rynek uznawane są np. szkolenia językowe itp.). Nie można jednak uznać za kształcenie ustawiczne szkoleń obejmujących wiedzę podstawową.

Kształcenie ustawiczne podzielone jest na 2 typy zajęć:

- Strukturyzowane (mieralne, weryfikowalne i nastawione przede wszystkim na naukę):
 - bezpośrednie (kursy tradycyjne – zajęcia w klasie, kursy dostarczane elektronicznie – sieć, płyty),
 - pośrednie (badania naukowe, prowadzenie zajęć, publikacje naukowe, szkolenie w pracy – np. nowy system komputerowy lub nowa branża),
- Nie-strukturyzowane (mieralne, ale niemożliwe do zweryfikowania – np. prenumeraty, uczestnictwo w dyskusjach branżowych).

W kontekście rozwoju rynku szkoleń dla biegłych rewidentów oczekiwanego w związku z proponowanymi zmianami, warto zauważyć że w ramach kształcenia ustawicznego CPA coraz częściej dostarczane są za pośrednictwem nowoczesnych środków przekazu: komputer, tablet, telefon komórkowy, płyty CD i DVD. Forma ta pozwala biegłym oszczędzić czas dojazdu na szkolenie i zapewnia dużą elastyczność.

⁵⁵ Należy zaznaczyć, że CPA jest jedną z 6 organizacji samorządowych biegłych rewidentów (i jedną z 9 zrzeszających księgowych) – rozwiązania stosowane przez CPA nie są więc uniwersalne dla całej profesji biegłych rewidentów w Irlandii.

4.4. Dereglamentacja dostępu do zawodu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych

Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych jest działalnością gospodarczą, w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, polegającą na świadczeniu usług w zakresie:

- prowadzenia, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym,
- okresowego ustalania lub sprawdzania drogą inwentaryzacji rzeczowego stanu aktywów i pasywów,
- wyceny aktywów i pasywów,
- sporządzania sprawozdań finansowych,
- gromadzenia i przechowywania dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą.

Tabela 20. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych

Aktualne wymogi	Proponowane zmiany
<p>3 lata praktyki w księgowości na terytorium RP w przypadku:</p> <p>a) wykształcenia wyższego magisterskiego uzyskanego na kierunku rachunkowość lub na innym kierunku ekonomicznym o specjalności rachunkowość lub innej, dla której plan studiów i program kształcenia odpowiadał wymogom określonym przez organy uczelni dla specjalności rachunkowość, w jednostkach organizacyjnych uprawnionych, zgodnie z odrębnymi przepisami, do nadawania stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych,</p> <p>b) wykształcenia wyższego magisterskiego (lub równorzędnego) oraz ukończenia studiów podyplomowych z zakresu rachunkowości w jednostkach organizacyjnych uprawnionych, zgodnie z odrębnymi przepisami, do nadawania stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych.</p>	<p>Rezygnacja z wymogu posiadania wykształcenia wyższego kierunkowego, bądź wyższego uzupełnionego studiami podyplomowymi z zakresu rachunkowości, na rzecz samoregulacji rynku usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych</p>
<p>W przypadku osób z wykształceniem średnim konieczne jest zdanie egzaminu państwowego zakończonego uzyskaniem certyfikatu księgowego. Zgodnie z § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 8 kwietnia 2009 r. w sprawie uprawnień do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych (Dz. U. Nr 62, poz. 508) osoba ubiegająca się o zakwalifikowanie do egzaminu uiszcza opłatę egzaminacyjną w wysokości 40% minimalnego wynagrodzenia za pracę, tj. obecnie 640 zł.</p>	<p>Rezygnacja z egzaminu państwowego, na rzecz samoregulacji rynku usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych</p>

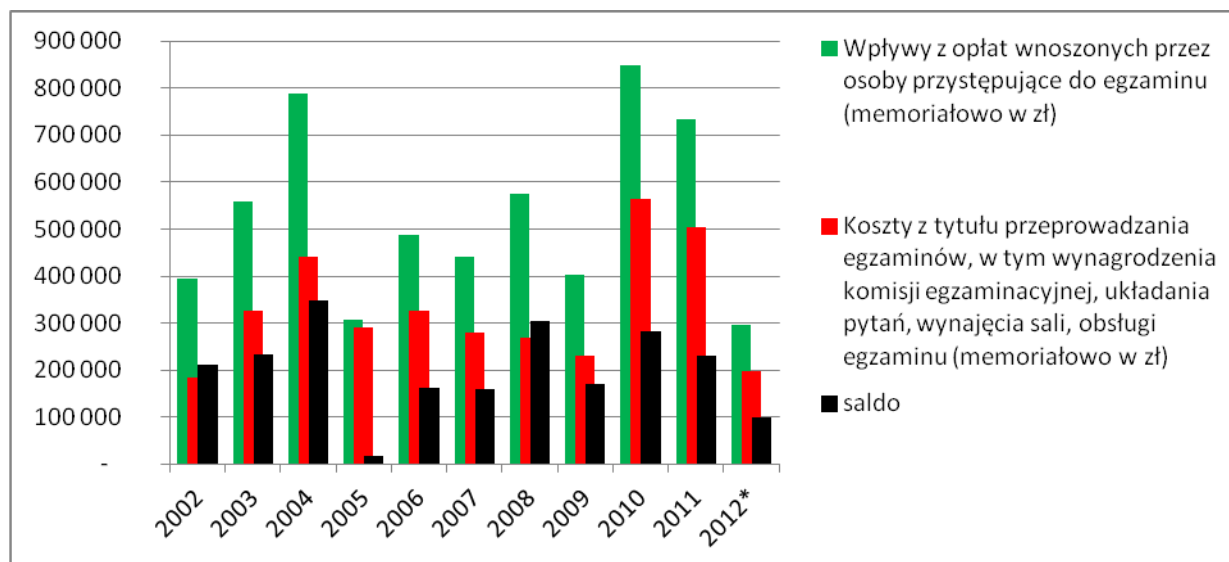
Praktyka dwuletnia w księgowości dla osób, które zdały egzamin lub praktyka trzyletnia dla osób posiadających wykształcenie wyższe kierunkowe	Zniesienie wymogu odbycia praktyki (w obu przypadkach)
Obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej	bez zmian
Wymóg niekaralności za przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów, przeciwko mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi a także za przestępstwa skarbowe	bez zmian
Posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych	bez zmian
Korzystanie z pełni praw publicznych	Rezygnacja z wymogu korzystania z pełni praw publicznych

Działalność polegającą na usługowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych oraz ksiąg podatkowych mogą wykonywać:

- przedsiębiorcy, będący osobami fizycznymi, jeżeli są uprawnieni do wykonywania czynności z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych,
- pozostali przedsiębiorcy, pod warunkiem że czynności z tego zakresu będą wykonywane przez osoby uprawnione.

Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych

Proponowane zmiany mogą oddziaływać na sektor finansów publicznych, poprzez zmiany w kosztach nadzoru nad usługowym prowadzeniem ksiąg rachunkowych (w ubiegłym roku według MF alokowano w tym celu 7 etatów, w 2010 – 9 zaś w 2009 – 10) oraz poprzez zmiany wpływów i kosztów organizacji egzaminów państwowych. Z uwagi na fakt, że jedynie kilka procent (2–7 w ostatnich pięciu latach) osób uzyskujących uprawnienia do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych zdaje egzamin państwowy, sektor finansów publicznych nie jest w zauważalny sposób obciążony kosztami utrzymywania barier w dostępie do wykonywania zawodu. Poniżej zaprezentowano zestawienie wpływów i kosztów z tytułu organizacji egzaminów państwowych:

*– stan na koniec maja 2012

Źródło: Dane przekazane przez Ministerstwo Finansów.

Utrzymująca się w ciągu ostatniej dekady prawidłowość przewyższania kosztów z tytułu prowadzenia egzaminów przez wpływy z tytułu opłat egzaminacyjnych uprawdopodabnia tezę, że wprowadzenie proponowanych zmian ograniczy wpływy sektora finansów publicznych, należy jednak podkreślić że skala zmiany jest zanedbywalnie mała.

Wpływ regulacji na rynek pracy

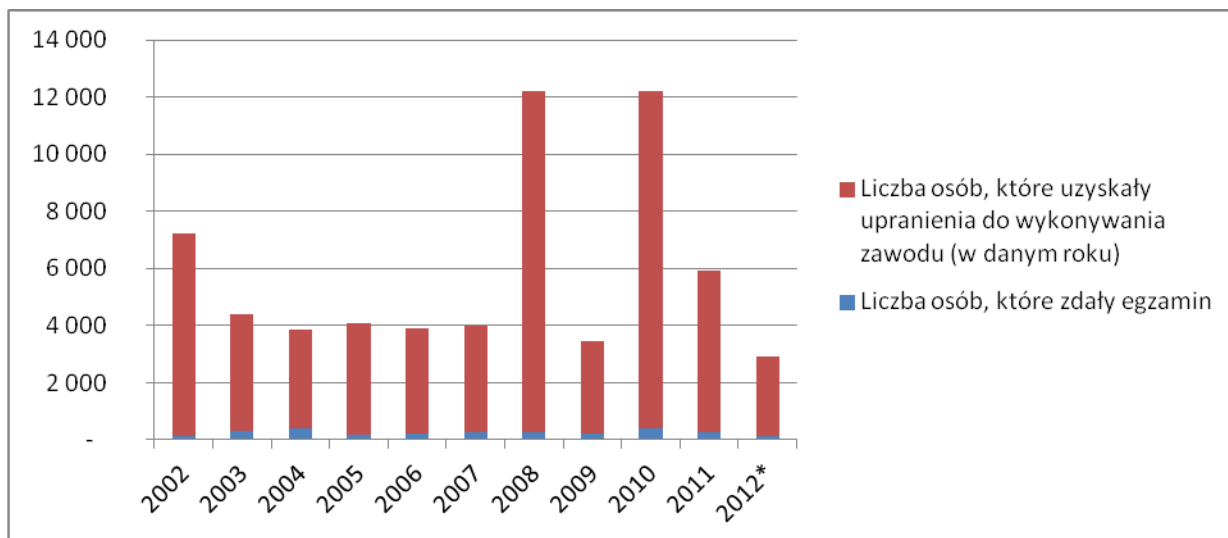
Jak wynika z danych przedstawionych przez Ministerstwo Finansów, do wykonywania usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych upoważnione są osoby posiadające certyfikat księgowego uprawniający do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych w latach 2002–2012 (do pierwszego półrocza 2012 wydano 56 934), osoby posiadające świadectwo kwalifikacyjne wydawane w latach 1994–2001 (wydano 34 787) a także, zgodnie z art. 76a ust. 4 ustawy o rachunkowości⁵⁶ osoby wpisane do rejestru biegłych rewidentów lub na listę doradców podatkowych.

Zgodnie z przytoczonymi przepisami Art. 76b ust. 1 ustawy o rachunkowości w obecnym stanie prawnym istnieją dwie alternatywne ścieżki uzyskania uprawnień do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych:

- egzamin państwowy,
- wykształcenie wyższe kierunkowe i obowiązkowa praktyka w księgowości.

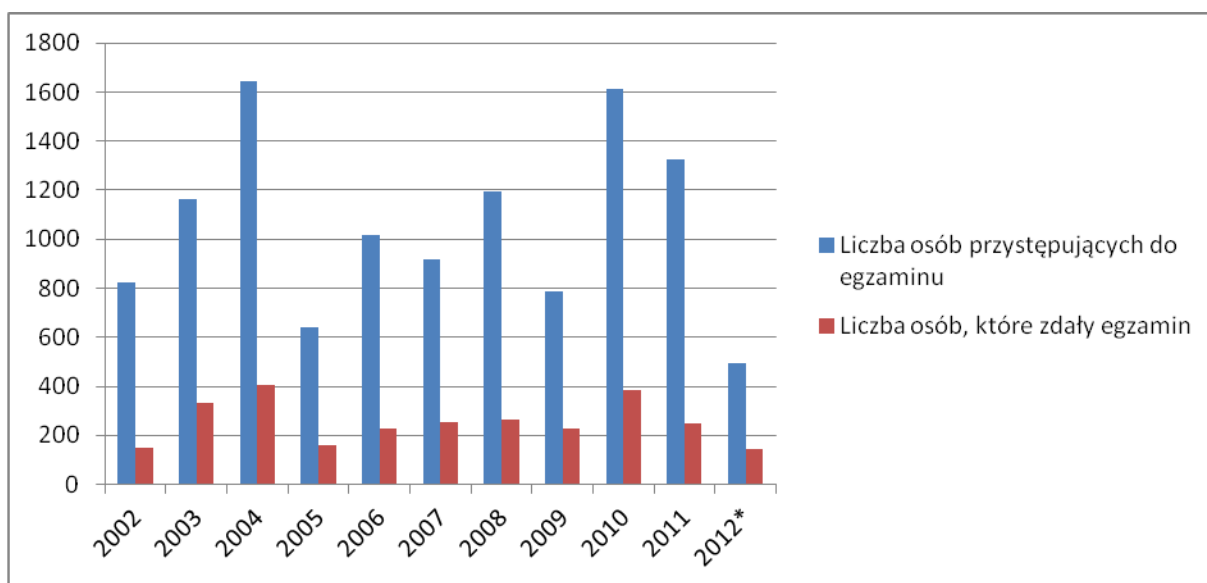
⁵⁶ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 1994 r. Nr 121, poz. 591).

Przedstawione poniżej dane potwierdzają, że jedynie bardzo niewielka grupa osób zainteresowanych wykonywaniem zawodu wybiera pierwszą z wymienionych ścieżek.

Źródło: Dane przekazane przez Ministerstwo Finansów.

Jednakże zestawienie danych dotyczących zdawalności egzaminów uzmysławia, że jest on poważną barierą dla osób zainteresowanych usługowym prowadzeniem ksiąg rachunkowych⁵⁷:

*– stan na koniec maja 2012

Źródło: Dane przekazane przez Ministerstwo Finansów.

⁵⁷ Jednakże zdawalność nie wydaje się odpowiadać na zmiany sytuacji na rynku co uprawdopodobnia tezę, że barierą jest poziom trudności egzaminu.

Należy więc oczekiwać, że dereglamentacja usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych przyczyni się do wzrostu zainteresowania świadczeniem takich usług. Nie jest jednakże możliwe dokonanie wiarygodnej prognozy wpływu tej zmiany na poziom zatrudnienia w zawodzie.

Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki

Z uwagi na fakt, że z usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych korzystają przede wszystkim małe i średnie przedsiębiorstwa, ułatwienie dostępu do zawodu może doprowadzić do obniżenia kosztów stałych ich funkcjonowania (poprzez spadek cen usług w związku ze zwiększeniem konkurencji na rynku). W badaniu obciążeń administracyjnych wykonanym w 2010 r. Ministerstwo Gospodarki oszacowało koszty administracyjne ponoszone przez wszystkie przedsiębiorstwa z tytułu dokumentowania płatności związanych z prowadzoną działalnością na kwotę ponad 3,7 mld zł, z tytułu prowadzenia rachunkowości przez przedsiębiorstwa prowadzące księgi rachunkowe na ponad 13,7 mld zł, natomiast prowadzenia ewidencji rachunkowej zapewniającej określenie dochodu – przez przedsiębiorstwa będące płatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych – na ok. 12,7 mld zł.

Jednakże ze względu na zapewnienie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego wskazanym byłoby zwiększenie roli podmiotów prywatnych, które na zasadach rynkowych zapewniałyby spełnienie stosownych standardów przez swoich członków. Podkreślenia wymaga także fakt, że rynek usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, zwłaszcza w przypadku mikroprzedsiębiorstw jest w dużej mierze oparte o tzw. „kontrakty relacyjne” – relacje pomiędzy stronami (np. osobista znajomość) wpływa na warunki zawieranych transakcji⁵⁸. Można więc oczekiwać, że rynkowy mechanizm weryfikacji jakości usług oraz „samoregulacja” branżowa może z powodzeniem zastąpić interwencję państwa.

Porównanie międzynarodowe w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych

W obrębie Unii Europejskiej istnieje daleko idące zróżnicowanie stopnia regulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Za przykład kraju nieregulującego dostępu do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych można wymienić np. system brytyjski,

⁵⁸ Master J. K., Miles G., D'Souza D., Orr J. P., Risk Propensity, Trust and Transaction Costs in Relational Contracting, *Journal of Business Strategies*, vol. 21, no. 1, 2004.

z silną „regulacją rynkową” tzn. preferujący, na zasadach rynkowych, osoby posiadające certyfikaty wydawane przez renomowane prywatne instytucje. W przypadku usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych przynależność do tego rodzaju instytucji jest obligatoryjna na mocy The Money Laundering Regulations z 2007 r.⁵⁹. We Włoszech, które także cechuje niski poziom regulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, certyfikat potwierdzający zdanie egzaminu państwowego jest wymagany tylko wobec osób, które chcą się posługiwać oficjalnymi tytułami zawodowymi: *dottore commercialista* lub *esperto contabile*.

Inne kraje zdecydowały się na dalej idącą regulację rynku usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, przykładowo we Francji – do prowadzenia ksiąg rachunkowych i sporządzania sprawozdania finansowego uprawniony jest *expert comptable*. Uzyskanie tego tytułu wymaga posiadania wykształcenia wyższego z rachunkowości oraz trzyletniej praktyki (regulatorem jest Stowarzyszenie Dyplomowanych Księgowych podlegające nadzorowi Ministerstwa Finansów). W przypadku Portugalii, uprawniony do prowadzenia księgowości, sporządzania sprawozdania finansowego oraz sprawozdań dla celów podatkowych jest dyplomowany księgowy – *tecnico oficial de contas*, zaś świadczenie takich usług wymaga rejestracji (organem rejestrującym jest *Ordem Dos Tecnicos Oficiais de Contas* – Stowarzyszenie Dyplomowanych Księgowych). W Niemczech uprawnieni do sporządzania sprawozdań finansowych są wyłącznie doradcy podatkowi, biegli rewidenci oraz adwokaci. Z kolei uprawnienia do prowadzenia ksiąg rachunkowych nabywają osoby spełniające kryteria wykształcenia i 3-letniego doświadczenia zawodowego. Za przykład działań deregulacyjnych w obszarze usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych należy uznać Austrię – dotychczas do sporządzania sprawozdań finansowych uprawnieni byli wyłącznie doradcy podatkowi, biegli rewidenci oraz adwokaci. W ostatnim czasie, w wyniku działań środowiska księgowych, nastąpiło pewne otwarcie w dostępie do tego zawodu dla księgowych bilansowych, którzy mogą sporządzać sprawozdania finansowe dla najmniejszych jednostek nieprzekraczających progów (obroty do 400 tys. euro; suma bilansowa do 150 tys. euro) i prowadzących księgi rachunkowe na zasadzie dobrowolności⁶⁰.

⁵⁹ <http://www.legislation.gov.uk/ukxi/2007/2157/contents/made>

⁶⁰ Powyższe dane zostały zebrane poprzez system IMI oraz Narodowe Punkty Kontaktowe ds. uznawania kwalifikacji w celu ustalenia regulacji w zakresie dostępu do zawodu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych natomiast nie były zbierane dane o regulacji samego zawodu księgowego.

4.5. Deregulacja dostępu do zawodu doradcy podatkowego

Zgodnie z obecnie obowiązującym art. 2 ust. 1 ww. ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (Dz. U. z 2011 r. Nr 41, poz. 213) do czynności doradztwa podatkowego zalicza się:

1. udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami;
2. prowadzenie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie im pomocy w tym zakresie;
3. sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie;
4. reprezentowanie podatników, płatników i inkasentów w postępowaniu przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych w sprawach wymienionych w pkt 1.

Stosownie do przepisów przedmiotowej ustawy podmiotami uprawnionymi do wykonywania doradztwa podatkowego (wszystkich czynności wymienionych w punktach 1–4) są:

- osoby fizyczne wpisane na listę doradców podatkowych,
- spółki doradztwa podatkowego,
- adwokaci i radcowie prawni,
- biegli rewidentzi (w ograniczonym zakresie) oraz
- inne podmioty wymienione w art. 4 ust. 1 ustawy o doradztwie podatkowym (m.in. podmioty uprawnione do badania sprawozdań finansowych).

Ponadto, zgodnie z art. 76a ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, uprawnionymi do wykonywania czynności wymienionych w pkt 2–3 są przedsiębiorcy uprawnieni do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Jak wynika z art. 4 ust. 2 ustawy o doradztwie podatkowym, spółki oraz inne podmioty wymienione w art. 4 ust. 1 wspomnianej ustawy wykonują czynności doradztwa podatkowego (czynności wymienione w art. 2 ust. 1 tej ustawy) wyłącznie przez doradców podatkowych, radców prawnych, adwokatów oraz – w ograniczonym zakresie – biegłych rewidentów. Zatem w obecnym stanie prawnym, spółki i inne jednostki organizacyjne mogą

wykonywać wszystkie czynności doradztwa podatkowego, w tym czynności w zakresie reprezentacji przed organami i sądami, przy czym czynności te wykonują przez wymienione w art. 4 ust. 2 osoby fizyczne.

Dzięki deregulacji doradztwa podatkowego większość czynności z jego zakresu (czynności wymienione w art. 2 ust. 1 pkt 1–3, obecnie zastrzeżone tylko dla doradców podatkowych, radców prawnych, adwokatów czy – w ograniczonym zakresie – biegłych rewidentów i przedsiębiorców uprawnionych do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych) będą mogły wykonywać również osoby, które nie były poddane reżimowi sprawdzenia kwalifikacji zawodowych przez odpowiednie organy państwowe. Osoby wykonujące te czynności nie będą objęte obowiązkiem zawarcia umowy ubezpieczenia OC za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem tych czynności (obowiązkiem takim objęci będą nadal doradcy podatkowi).

Tabela 21. Zakres czynności z zakresu doradztwa podatkowego zastrzeżonych dla określonych grup podmiotów w obecnym stanie prawnym oraz proponowane zmiany

Zakres czynności	Grupy podmiotów uprawnione do wykonywania w obecnym stanie prawnym	Grupy podmiotów uprawnione do wykonywania według projektu ustawy
1) udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami	<ul style="list-style-type: none"> • doradcy podatkowi, • adwokaci i radcowie prawni, • biegli rewidenci. 	wszyscy (czynność zderegulowana)
2) prowadzenie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg rachunkowych, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie im pomocy w tym zakresie	<ul style="list-style-type: none"> • doradcy podatkowi, • adwokaci i radcowie prawni, • biegli rewidenci, • przedsiębiorcy wykonujący usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych (art. 76a ust. 2 ustawy o rachunkowości). 	wszyscy (czynność zderegulowana)
3) sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie	<ul style="list-style-type: none"> • doradcy podatkowi, • adwokaci i radcowie prawni, • biegli rewidenci, • przedsiębiorcy wykonujący usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych (art. 76a ust. 2 ustawy o rachunkowości). 	wszyscy (czynność zderegulowana)

4) reprezentowanie podatników, płatników i inkasentów w postępowaniu przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych w sprawach wymienionych w pkt 1	<ul style="list-style-type: none"> • doradcy podatkowi, • adwokaci i radcowie prawni. 	<ul style="list-style-type: none"> • doradcy podatkowi, • adwokaci i radcowie prawni.
--	---	---

Ponieważ pewna część spraw podatkowych kończy się postępowaniem prowadzonym przed organem podatkowym lub sądem administracyjnym, a wynik tego postępowania często pociąga za sobą nieodwracalne skutki dla podmiotu reprezentowanego, kompetencje w zakresie reprezentowania przed wskazanymi powyżej instytucjami powinny należeć wyłącznie do podmiotów, których kwalifikacje do świadczenia tego rodzaju czynności zostały wcześniej zweryfikowane. Z tego powodu czynności związane z reprezentacją podatników pozostaną zastrzeżone wyłącznie dla zawodowego ich wykonywania przez licencjonowane podmioty: doradców podatkowych oraz adwokatów i radców prawnych. Tabela 22 zawiera informacje o liczbie postępowań przed Izbą Finansową i Izbą Gospodarczą Naczelnego Sądu Administracyjnego, w których pełnomocnikami byli doradcy podatkowi oraz adwokaci i radcy prawni.

Tabela 22. Udział pełnomocników stron w postępowaniach przed Izbą Finansową i Izbą Gospodarczą Naczelnego Sądu Administracyjnego w latach 2007–2011

		2007	2008	2009	2010	2011
Izba Finansowa	Doradcy podatkowi	333	508	526	946	643
	Adwokaci	162	201	341	334	243
	Radcy prawni	595	574	682	558	505
Izba Gospodarcza	Doradcy podatkowi	-	-	-	43	242
	Adwokaci	146	138	60	232	258
	Radcy prawni	568	278	287	442	475

1. Dane na podstawie Informacji o działalności sądów administracyjnych, publikowanych przez NSA za lata 2007–2011.
2. W danych uwzględniono jedynie doradców podatkowych niebędących adwokatami lub radcami prawnymi.
3. Na zmiany liczby przypadków, gdy doradca podatkowy był pełnomocnikiem klienta w Izbie Finansowej i Gospodarczej w latach 2009–2011 miały wpływ przejęcie przez Izbę Gospodarczą (od Izby Finansowej) kompetencji w sprawach z zakresu podatku akcyzowego oraz reprezentowania klientów przez doradców podatkowych w sprawach z zakresu cel dopiero od 2010 r.

Nie każde wykonanie czynności zaliczonych na mocy ustawy do czynności doradztwa podatkowego podlega reżimowi ustawy o doradztwie podatkowym, lecz tylko takie, któremu można przypisać walor zawodowego wykonywania tych czynności, tj. w sposób stały, ciągły i zarobkowy. Wykonywaniu czynności doradztwa podatkowego przez podmioty posiadające najwyższe kwalifikacje (doradca podatkowy, radca prawny i adwokat) przypisuje się zawsze charakter zawodowy. Należy zwrócić uwagę, że zawodowy charakter reprezentowania klientów w postępowaniach przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych w sprawach podatkowych nie wyłącza prawa podatnika do ustanowienia pełnomocnika działającego w trybie ustawy – Ordynacja podatkowa, zgodnie z którym pełnomocnikiem strony może być osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Zaproponowane w projekcie ustawy rozwiązanie zbliży zasady wykonywania czynności doradztwa podatkowego do zasad świadczenia pomocy prawnej, którą mogą świadczyć nie tylko adwokaci i radcowie prawni działający w większości w kancelariach prawnych, ale również osoby nieposiadające takich uprawnień.

Deregulacja nie pozbawi uprawnień do wykonywania czynności doradztwa podatkowego osób, które wcześniej nabyły takie uprawnienia. Zarówno zatem doradcy podatkowi, jak też spółki doradztwa podatkowego będą mogły wykonywać wszystkie czynności doradztwa podatkowego. Zastrzeżenie czynności doradztwa podatkowego polegających na reprezentacji podatników (art. 2 ust. 1 pkt 4) jest możliwe nie tylko dla osób fizycznych, ale także dla jednostek organizacyjnych wymienionych w art. 4 ust. 1, gdyż – jak wynika z art. 4 ust. 2 – podmioty te wykonują te czynności przez osoby fizyczne posiadające kwalifikacje doradcy podatkowego albo radcy prawnego (tak jak w obecnym stanie prawnym). Istotą zawodu doradcy podatkowego będzie nadal wykonywanie wszystkich czynności określonych w art. 2 ust. 1 ustawy o doradztwie podatkowym, w tym czynności zastrzeżonych, które wymienione są w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o doradztwie podatkowym.

Tabela 23. Aktualne regulacje i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu doradcy podatkowego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
Wykształcenie wyższe	Bez zmian
Pełna zdolność do czynności prawnych	bez zmian
Pełnia praw publicznych	bez zmian
Niekaralność	bez zmian
Nieskazitelną charakter i rękojmią prawidłowego wykonywania zawodu doradcy podatkowego	bez zmian
Zdanie egzaminu na doradcę podatkowego, składającego się z części pisemnej i ustnej. Warunkiem dopuszczenia do części ustnej jest zdanie części pisemnej egzaminu. W przypadku negatywnego wyniku z części pisemnej, egzamin może być powtarzany, ale nie wcześniej niż za 3 miesiące. W przypadku niezaliczenia części ustnej, w ciągu roku od dnia przystąpienia do egzaminu może on być powtarzany, jednak nie częściej niż co 3 miesiące.	Możliwość zwolnienia z części pisemnej egzaminu absolwentów studiów wyższych, których program kształcenia zrealizowany został w ramach umowy zawartej między uczelnią a Komisją Egzaminacyjną. Zniesienie minimalnego, 3-miesięcznego odstępu między terminami egzaminów w przypadku ponownego zdawania.
Odbycie, po zdaniu egzaminu, 2-letniej praktyki zawodowej: <ul style="list-style-type: none"> • 2-miesięcznej w urzędzie skarbowym, • 2-miesięcznej w izbie skarbowej, • 2-miesięcznej w urzędzie kontroli skarbowej, • 18-miesięcznej u doradcy podatkowego lub w spółce doradztwa podatkowego 	Skrócenie okresu praktyki zawodowej odbytej w Polsce do 6 miesięcy
Wpis na listę doradców podatkowych i obowiązkowa przynależność do Krajowej Izby Doradców Podatkowych	bez zmian
Obowiązkowe ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności doradztwa podatkowego	bez zmian
Obowiązek stałego podnoszenia kwalifikacji (udział we wszystkich formach podnoszenia kwalifikacji organizowanych przez jednostki organizacyjne Krajowej Izby Doradców Podatkowych lub inne podmioty, w szczególności uczelnie wyższe, stowarzyszenia i organizacje w zakresie działania zbieżnym z tematyką egzaminu na doradcę podatkowego)	bez zmian

Wpływ regulacji na bezpieczeństwo klientów

Umożliwienie wykonywania czynności doradztwa podatkowego podmiotom, których kwalifikacje nie zostały uprzednio sprawdzone przez odpowiednie instytucje nie zwiększy w sposób znaczący ryzyka dla podatników korzystających z usług tych podmiotów. Zauważyć należy, że w sprawach podatkowych kończących się postępowaniem prowadzonym przed organem podatkowym lub sądem administracyjnym, w których potencjalne szkody mogą być największe, podatnika reprezentować będzie mógł – stosownie

do przedmiotowej nowelizacji – podmiot posiadający odpowiednie uprawnienia, tj. doradca podatkowy, radca prawny albo adwokat.

Uzyskanie wpisu na listę doradców podatkowych będzie łatwiejsze (skrócenie okresu praktyki, możliwość zwolnienia z części pisemnej egzaminu w przypadku ukończenia odpowiednich studiów wyższych), jednak ułatwienie dostępu do zawodu nie powinno mieć wpływu na kwalifikacje doradców. W przypadku szkody wyrządzonej klientowi przy wykonywaniu czynności doradztwa podatkowego, klient ma możliwość dochodzenia odszkodowania z obowiązkowego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej doradcy podatkowego. Minimalna suma gwarancyjna ubezpieczenia wynosi równowartość w złotych 10 tys. euro. Ponadto, doradców podatkowych nadal będą obowiązywały zasady etyki i tajemnicy zawodowej (art. 51 ust. 1 ustawy o doradztwie podatkowym).

Dodatkowo należy nadmienić, iż obowiązujące przepisy Kodeksu karnego skarbowego pozwalają ograniczyć ewentualne ryzyko podatnika korzystającego z usług doradztwa podatkowego, gdyż przewidują następujące rozwiązania:

- za przestępstwa skarbowe lub wykroczenia skarbowe odpowiada, jak sprawca, także ten, kto na podstawie przepisu prawa, decyzji właściwego organu, umowy lub faktycznego wykonywania zajmuje się sprawami gospodarczymi, w szczególności finansowymi, osoby fizycznej, osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, której odrębne przepisy przyznają zdolność prawną (art. 9 § 3 kks),
- nie podlega karze za przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe, kto złożył prawnie skuteczną, w rozumieniu przepisów ustawy – Ordynacja podatkowa lub ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej, korektę deklaracji podatkowej wraz z uzasadnieniem przyczyny korekty i w całości uiścił, niezwłocznie lub w terminie wyznaczonym przez uprawniony organ, należność publicznoprawną uszczuploną lub narażoną na uszczuplenie (art. 16a kks).

Deregulacja czynności doradztwa podatkowego obejmująca dopuszczenie do wykonywania czynności wymienionych w art. 2 ust. 1 pkt 1–3 ustawy o doradztwie podatkowym podmiotów nieposiadających szczególnych uprawnień pociąga za sobą właściwie konieczność uchylecia sankcji karnej przewidzianej w art. 81 ust. 1 ustawy o doradztwie podatkowym. Jednocześnie jednak, ze względu na fakt, że – zgodnie z art. 9 i art. 15 ustawy o doradztwie podatkowym – zarówno oznaczenie „doradca podatkowy”, jak i „spółka doradztwa podatkowego” podlega ochronie prawnej, proponuje się wprowadzenie grzywny

w wysokości do 50 000 zł za bezprawne posługiwanie się tymi oznaczeniami. Ponadto, proponuje się wprowadzenie takiej samej sankcji karnej za wykonywanie czynności doradztwa podatkowego określonych w art. 2 ust. 1 pkt 4 przez podmioty nieposiadające uprawnień.

Wpływ regulacji na rynek pracy

Zgodnie z rejestrem prowadzonym przez Krajową Izbę Doradców Podatkowych, uprawnionych do wykonywania doradztwa podatkowego jest 8955 osób⁶¹. Zdawalność egzaminów na doradcę podatkowego od 1 stycznia 2005 r. do 31 maja 2012 r. nieznacznie przekraczała 1/3 – szczegółowe dane (z podziałem na liczbę kandydatów przystępujących do części pisemnej i ustnej egzaminu) przedstawia Tabela 24.

Tabela 24. Zdawalność egzaminów na doradcę podatkowego w okresie od 2002 r. do maja 2012 r.

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu w danym roku		Liczba osób które zdały egzamin
	część pisemna	część ustna	
2002	b.d.	b.d.	50
2003	b.d.	b.d.	185
2004	b.d.	b.d.	171
2005	b.d.	b.d.	229
2006	b.d.	b.d.	219
2007	239	269	267
2008	746	489	204
2009	739	585	265
2010	986	779	227
2011	582	457	268
2012*	407	330	112

* – stan na dzień 31.05.2012 r.; dane Ministerstwa Finansów.

Zmiany zaproponowane w art. 22 ust. 13a i art. 24 ust. 5 i 6 ustawy związane są z realizacją regulacji art. 168b ustawy o szkolnictwie wyższym. Zaproponowane rozwiązanie ma na celu umożliwienie Komisji Egzaminacyjnej zawierania z uczelniami umów, które będą

⁶¹ <http://www.bip.kidp.pl/doradcy.php>; dostęp dn. 14.11.2012 r.

określać studia, których absolwenci będą czasowo zwolnieni z przystępowania do części pisemnej egzaminu na doradcę podatkowego.

Zgodnie z obecnym brzemieniem art. 24 ust. 3 zd. 2 ustawy o doradztwie podatkowym, w przypadku niezaliczenia egzaminu termin ponownego podejścia może być wyznaczony nie wcześniej niż za 3 miesiące. Natomiast art. 24 ust. 4 ww. ustawy stanowi, iż w przypadku pozytywnego wyniku z części pisemnej egzaminu, kandydat może przystępować do części ustnej egzaminu w okresie roku, nie częściej jednak niż co 3 miesiące. Obecnie zatem zarówno do egzaminu poprawkowego z części pisemnej, jak i ustnej egzaminu można przystępować nie częściej niż co 3 miesiące. Ułatwienie dostępu do zawodu doradcy podatkowego objęte nowelizacją ustawy polegać będzie na likwidacji wymienionego w art. 24 ust. 3 i 4 ww. ustawy ograniczenia częstotliwości przystępowania do poprawkowego egzaminu na doradcę podatkowego, co powinno ułatwić jego zaliczenie. Obecnie, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy o doradztwie podatkowym, na listę doradców podatkowych wpisuje się osobę fizyczną, która odbyła w Polsce 2-letnią praktykę zawodową, przy czym praktykę odbywa się w urzędach i izbach skarbowych oraz w urzędach kontroli skarbowej w łącznym wymiarze 6 miesięcy (po dwa miesiące w każdym z urzędów), natomiast u doradcy podatkowego lub w spółce doradztwa podatkowego w wymiarze 18 miesięcy. Proponuje się skrócenie czasu trwania praktyki zawodowej do 6 miesięcy.

Uwolnienie wykonywania części czynności doradztwa podatkowego przez osoby nieposiadające uprawnień powinno przyczynić się do powstania dodatkowych możliwości podjęcia zatrudnienia czy rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej we wspomnianym zakresie (np. sporządzania deklaracji podatkowych). Rynek usług doradztwa podatkowego nie jest równomierny, a doradcy podatkowi mogą wykonywać również inną działalność gospodarczą – pod warunkiem iż nie powoduje ona powstania konfliktu interesów i nie narusza niezależności doradcy podatkowego. W mniejszych miejscowościach funkcjonują głównie małe kancelarie doradztwa podatkowego, prowadzące także usługi z zakresu rachunkowości. W większych miastach rynek usług tworzą zarówno mniejsze kancelarie, jak i większe firmy doradcze, które w znacznej części obsługują podmioty gospodarcze. Należy również pamiętać, iż czynności doradztwa podatkowego – w pełnym lub w ograniczonym zakresie – mogą wykonywać także adwokaci, radcowie prawni, biegli rewidenci oraz osoby uprawnione do usługowego

prowadzenia ksiąg rachunkowych. Z tego powodu nie jest możliwe oszacowanie jak duża liczba nowych miejsc pracy powstanie dzięki deregulacji zawodu doradcy podatkowego przewidzianej w projektowanej ustawie.

Wpływ regulacji na gospodarkę

Deregulacja czynności doradztwa podatkowego określonych w art. 2 ust. 1 pkt 1–3 ustawy o doradztwie podatkowym ma na celu umożliwienie ich wykonywania przez podmioty nieposiadające uprawnień doradcy podatkowego, radcy prawnego, adwokata, biegłego rewidenta lub uprawnień do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. W odniesieniu do czynności „uwolnionych” podatnik będzie w dalszym ciągu mógł korzystać z usług doradcy podatkowego, posiadającego określone kwalifikacje formalne (adwokata, radcy prawnego, biegłego rewidenta) oraz związanego zasadami etyki i tajemnicy zawodowej. Podkreślić zatem należy, że prawo posługiwania się tytułem doradcy przysługiwać będzie wyłącznie doradcy podatkowemu wpisanemu na listę (licencjonowanemu).

Zgodnie z art. 27 ustawy o doradztwie podatkowym, doradcy podatkowi mogą wykonywać swój zawód, uczestnicząc w spółkach niemających osobowości prawnej, pod warunkiem że komplementariuszami w spółce komandytowej i spółce komandytowo-akcyjnej oraz wspólnikami w pozostałych spółkach są wyłącznie doradcy podatkowi, adwokaci, radcowie prawni, biegli rewidenci, rzecznicy patentowi lub prawnicy zagraniczni. Większość komplementariuszy w spółce komandytowej i spółce komandytowo-akcyjnej oraz wspólników w pozostałych spółkach stanowić muszą doradcy podatkowi, radcowie prawni, adwokaci i biegli rewidenci. Jeżeli w spółce komandytowej i spółce komandytowo-akcyjnej jest nie więcej niż dwóch komplementariuszy lub pozostałe spółki składają się z dwóch wspólników, jeden z nich powinien być doradcą podatkowym, radcą prawnym, adwokatem lub biegłym rewidentem.

Zmiana art. 27 ustawy o doradztwie podatkowym ma na celu umożliwienie doradcom podatkowym wykonywania zawodu:

- 1) jako osoba fizyczna prowadząca działalność we własnym imieniu i na własny rachunek lub jako uczestnik spółki niemającej osobowości prawnej (tak jak dotychczas);

- 2) jako osoba pozostająca w stosunku pracy z podmiotami wymienionymi w pkt 1 oraz z podmiotami wymienionymi w art. 3 oraz art. 4 ust. 1 ustawy o doradztwie podatkowym;
- 3) jako osoba pozostająca w stosunku pracy z podmiotami innymi niż podmioty uprawnione do wykonywania doradztwa podatkowego (tj. u przedsiębiorcy, którego definicję wprowadziła ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej).

Z rozszerzeniem możliwości wykonywania zawodu przez doradców podatkowych na podstawie stosunku pracy nawiązywanego z podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą (przedsiębiorcą) wiąże się to, że zasadne jest wprowadzenie pewnych warunków wykonywania zawodu. Dopuszczenie możliwości wykonywania zawodu doradcy podatkowego i pozostawania w zatrudnieniu w wymienionych podmiotach powinno być możliwe w przypadku, jeśli nie będzie powodować konfliktu interesów, dlatego w art. 31 dodaje się ust. 1a–1c.

Przewiduje się, że efektem zmian proponowanych w projekcie ustawy będzie obniżenie cen usług, zwłaszcza w zakresie czynności uwolnionych, określonych w art. 2 ust. 1 pkt 1–3 ustawy o doradztwie podatkowym. Ma to szczególnie istotne znaczenie dla grupy prawie 1,8 mln małych i średnich przedsiębiorstw, które muszą składać zeznania do celów podatkowych – co nierzadko wiąże się z koniecznością zasięgnięcia porad, opinii i wyjaśnień z zakresu obowiązków podatkowych. Koszty tych usług stanowią proporcjonalnie większe obciążenie dla małych i średnich przedsiębiorstw, zatem nawet stosunkowo niewielki spadek ich cen może przyczynić się do znacznej poprawy warunków prowadzenia działalności. W badaniu obciążeń administracyjnych, wykonanym przez Ministerstwo Gospodarki w roku 2010⁶², roczny koszt administracyjny ponoszony przez przedsiębiorstwa z tytułu składania zeznań do celów podatkowych oszacowano na kwotę ponad 10,2 mld zł.

Rynek firm kancelarii podatkowych był przedmiotem badania ankietowego, którego wyniki zamieszczone zostały w rankingu firm doradztwa podatkowego w dzienniku Rzeczpospolita z dnia 19 czerwca 2012 r. Łączne przychody netto z doradztwa podatkowego 49 firm, które udzieliły informacji o przychodach, wyniosły w 2011 r. 721,7

⁶² <http://www.mg.gov.pl/node/8581?theme=mg>

mln zł, przy czym sektor ten odznaczał się umiarkowaną koncentracją: przychody każdej z czterech największych firm wynosiły ponad 100 mln zł i stanowiły łącznie ponad 2/3 przychodów całej populacji objętej badaniem. Przychody przypadające na jedną osobę uprawnioną do doradztwa podatkowego w największych 8 firmach wynosiły ponad 1 mln zł, jednak wartość tego wskaźnika malała wraz ze spadkiem przychodów firmy. Informacje o przychodach z doradztwa podatkowego oraz liczbie osób uprawnionych do doradztwa w 49 firmach objętych rankingiem zawiera Tabela 25.

Tabela 25. Przychody netto z doradztwa podatkowego oraz liczba osób uprawnionych do doradztwa w 49 firmach objętych rankingiem firm doradztwa podatkowego według danych za 2011 r.

	Przychody netto z doradztwa podatkowego [mln zł]	Doradcy podatkowi	Adwokaci, radcowie prawni	Pozostałe osoby uprawnione do doradztwa podatkowego	Przychody netto na jednego doradcę podatkowego [tys. zł]	Przychody netto na jedną osobę uprawnioną do doradztwa [tys. zł]
Łącznie	721,72	724	108	80	997	791
CR4*	67,5%	57,3%	35,2%	10,0%	1 173	1 056
CR8*	79,8%	67,1%	44,4%	51,3%	1 185	1 002

Źródło: Ranking firm doradztwa podatkowego, Rzeczpospolita, 19 czerwca 2012 r.

* CR4 – dotyczy 4 największych firm, CR8 – dotyczy 8 największych firm.

Porównanie międzynarodowe

Zawód doradcy podatkowego nie został poddany szczegółowej regulacji na szczeblu wspólnotowym, w związku z tym w państwach Unii Europejskiej obowiązują krajowe przepisy, dotyczące podjęcia oraz wykonywania zawodu doradcy podatkowego. Warunki dostępu i wykonywania zawodu doradcy podatkowego były jednak przedmiotem zainteresowania Komisji Europejskiej, która dokonała przeglądu obowiązujących w tym zakresie przepisów w poszczególnych krajach Unii Europejskiej⁶³. Wyniki wspomnianego przeglądu wskazują, że jest to zawód regulowany w ośmiu innych (oprócz Polski) krajach Unii Europejskiej: w Czechach, Niemczech, na Węgrzech, w Grecji, Austrii, Portugalii, Słowacji i Rumunii, a także w Chorwacji, która zakończyła już negocjacje w sprawie przyjęcia do Unii Europejskiej i podpisała traktat akcesyjny. We Francji, Luksemburgu, Portugalii, Belgii, Szwecji, Hiszpanii, Litwie, Włoszech, Norwegii i Cyprze wykonywanie

⁶³ Wspomniany przegląd w zakresie doradztwa podatkowego jest jednym z elementów realizowania propozycji zawartych w Komunikacie Komisji Europejskiej z dnia 27 stycznia 2011 r. „W kierunku lepszego funkcjonowania jednolitego rynku usług”.

doradztwa podatkowego jest zastrzeżone tylko dla określonych zawodów regulowanych (prawników albo księgowych). W Szwecji, Hiszpanii, na Litwie, we Włoszech, w Norwegii i na Cyprze prawnicy i księgowi, mimo iż są zawodami regulowanymi, muszą spełnić jeszcze dodatkowe wymagania kwalifikacyjne, żeby wykonywać doradztwo podatkowe.

W niektórych państwach obowiązują również dodatkowe wymogi wobec spółek doradztwa podatkowego, takie jak obowiązek posiadania przez doradców podatkowych większości udziałów lub akcji spółki (Polska, Niemcy, Słowacja, Belgia, Lichtenstein), przedstawicielstwo w zarządzie doradców podatkowych (Polska, Niemcy, Rumunia, Belgia) oraz ograniczenia formy prawnej wykonywania działalności (Słowacja, Belgia, Włochy). W opinii Komisji Europejskiej usługi doradztwa podatkowego posiadają duży potencjał rozwoju, w szczególności w zakresie świadczenia usług transgranicznych. Komisja Europejska podkreśla, że ograniczenia dotyczące własności udziałów i akcji, oraz składu zarządu oraz formy prawnej wykonywania działalności mogą utrudniać mobilność przedsiębiorstw. Jednocześnie Komisja Europejska rekomenduje rozważenie czy ww. ograniczenia są konieczne dla ochrony nadrzędnego interesu publicznego, w szczególności w przypadku, gdy regulacje przewidują wymogi dotyczące uzyskania odpowiednich kwalifikacji, koniecznych dla wykonywania zawodu. Komisja Europejska uznała, że wskazane jest rozważenie, czy wysoką jakość usług można uznać za nadrzędny interes publiczny w rozumieniu art. 15 dyrektywy o usługach na rynku wewnętrznym.

Niemcy

W Niemczech osoby chcące wykonywać czynności doradztwa podatkowego oraz używać tytułu doradcy podatkowego (niem. Steuerberater) obowiązane są uzyskać odpowiednie kwalifikacje. W Niemczech jakakolwiek forma pomocy w sprawach podatkowych, nawet gdyby była ona bezpłatna, jest już traktowana jako doradztwo podatkowe, do wykonywania którego należy posiadać uprawnienia. Oprócz doradców podatkowych czynności doradztwa podatkowego mogą wykonywać prawnicy, biegli rewidenci i przysięgli księgowi.

Doradca podatkowy musi mieć ukończone min. 4-letnie studia wyższe na kierunku nauki prawne lub ekonomiczne oraz wykazać co najmniej 2-letnie doświadczenie zawodowe w doradztwie podatkowym pod opieką doświadczonego doradcy. W przypadku studiów trwających krócej niż 4 lata, wymiar praktyki zawodowej zwiększa się do 3 lat. Dostęp do

egzaminu mają także osoby z wykształceniem handlowym z 7–10-letnim doświadczeniem w pracy w doradztwie podatkowym (nie mniej niż 16 godzin tygodniowo).

Egzamin na doradcę podatkowego obejmuje bardzo szeroki zakres tematyczny i składa się z części pisemnej i ustnej. Egzamin przeprowadza izba doradców podatkowych i obejmuje on wszystkie zagadnienia z zakresu prawa podatkowego. Koszt egzaminu, wraz ze sprawdzeniem faktu spełnienia wszystkich niezbędnych warunków wynosi 1200 EUR. Po zdanym egzaminie można zostać powołanym na stanowisko doradcy podatkowego. Wszyscy doradcy podatkowi, tj. 78 110 indywidualnych doradców oraz 8169 spółek doradztwa podatkowego (stan na 30.09.2010 r.), są obligatoryjnie członkami samorządu zawodowego.

Austria

W Austrii obowiązuje model podobny do niemieckiego: osoba chcąca świadczyć usługi doradztwa podatkowego obowiązana jest do uzyskania szczególnych kwalifikacji. Doradcy podatkowi w Austrii obowiązkowo przynależą do samorządu zawodowego (Kammer der Wirtschaftstreuhänder). Kandydaci na doradców podatkowych muszą zdobyć podczas studiów wyższych 800 tzw. jednostek naukowych w czterech określonych dziedzinach oraz posiadać trzyletnie doświadczenie praktyczne.

Czechy

W Czechach funkcjonuje model rynku usług doradztwa podatkowego, w którym do wykonywania tegoż zawodu potrzebne są szczególne kwalifikacje. Tytuł, jaki przynależy doradcom podatkowym w Czechach to Danovy poradce. Wszyscy doradcy obowiązani są do przynależności do samorządu zawodowego (Komora Danovych Poradcu CR). Osoby chcące wykonywać czynności doradztwa podatkowego muszą posiadać minimum 3-letnie wykształcenie uniwersyteckie (licencjat). Nie ma obowiązku odbywania praktyk zawodowych, jednakże po ukończeniu studiów kandydaci na doradców podatkowych muszą zdać egzamin kwalifikacyjny, aby zostać członkiem samorządu zawodowego.

Inne kraje

W niektórych krajach brak jest szczególnych wymagań dotyczących wykonywania czynności doradztwa podatkowego oraz posługiwania się tytułem doradcy podatkowego. Członkostwo w stowarzyszeniach zawodowych jest dobrowolne, jednakże same

stowarzyszenia zawodowe określają wymagania kwalifikacyjne i zazwyczaj kodeksy etyki obowiązujące ich członków. Taki model obowiązuje w Irlandii, Wielkiej Brytanii, Holandii, Rosji, Hiszpanii, Szwajcarii oraz na Łotwie, przy czym w Irlandii i Wielkiej Brytanii członkowie niektórych stowarzyszeń zawodowych (m.in. The Chartered Institute of Taxation) uważani są formalnie za osoby wykonujące zawód regulowany.

W kilku krajach UE brak jest szczególnych regulacji i wymagań dotyczących wykonywania czynności doradztwa podatkowego oraz posługiwania się tytułem doradcy podatkowego, a członkostwo w stowarzyszeniach zawodowych jest dobrowolne. Od członków stowarzyszenia nie wymaga się posiadania szczególnych kwalifikacji. Taki model funkcjonuje w Finlandii, we Włoszech, na Malcie oraz w Luksemburgu.

Dodatkowo należy nadmienić, że narodowe organizacje i stowarzyszenia doradców podatkowych z większości państw europejskich zrzeszone są w Confédération Fiscale Européenne (CFE), która jest europejską organizacją założoną w 1959 r. jako stowarzyszenie prawa francuskiego. Obecnie obejmuje 33 narodowe organizacje doradców podatkowych z 24 państw Europy, grupujących łącznie ponad 180 tysięcy czynnych doradców podatkowych. Głównym celem CFE jest zrzeszenie wszelkich organizacji doradców podatkowych ze wszystkich państw europejskich i obrona interesów tej grupy zawodowej oraz zapewnienie odpowiedniej jakości usług świadczonych przez doradców podatkowych.

Tabela 26. Liczba doradców podatkowych w Polsce i w innych państwach UE, w których zawód ten jest regulowany, według stanu na 30 września 2010 r.

Państwo	Liczba doradców podatkowych	Liczba doradców na 100 tys. mieszkańców
Polska	ok. 8900 indywidualnych doradców podatkowych ok. 415 osób prawnych uprawnionych do doradztwa podatkowego	24,4
Austria	4058 samych doradców podatkowych	48,5
Czechy	4209 indywidualnych doradców podatkowych 620 spółek doradztwa podatkowego	46,0
Grecja	14 000 indywidualnych doradców podatkowych kilka spółek doradztwa podatkowego (brak dokładnych danych)	123,8
Niemcy	78 110 indywidualnych doradców podatkowych 8169 spółek doradztwa podatkowego	105,5
Rumunia	5176 indywidualnych doradców podatkowych 402 spółki doradztwa podatkowego	26,0

Słowacja	801 indywidualnych doradców podatkowych 80 spółek doradztwa podatkowego	16,2
----------	--	------

Liczba doradców podatkowych w poszczególnych państwach UE jest znacznie zróżnicowana. Tabela 26 przedstawia odpowiednie dane porównawcze. W wymienionych powyżej państwach funkcjonuje bardzo podobny model świadczenia usług doradztwa podatkowego. Wielkość rynku oraz ilość doradców podatkowych zależą jednak przede wszystkim od liczby ludności oraz od zapotrzebowania na usługi doradcze, nie zaś od tego, jak regulowany jest dostęp do zawodu. Wyraźnie większa liczba doradców podatkowych w Niemczech, gdzie zawód jest szczegółowo regulowany, jak się wydaje, nie wynika z tego, że usługi może świadczyć tam każda osoba, ale z faktu, że jest zapotrzebowanie na takie usługi, a także pięćdziesięcioletniej tradycji funkcjonowania zawodu doradcy podatkowego w tym kraju.

4.6. Deregulacja dostępu do zawodów brokera ubezpieczeniowego, agenta ubezpieczeniowego i aktuarusza

Wpływ na sektor finansów publicznych

Komisja Nadzoru Finansowego (dalej „KNF”) sprawuje nadzór ubezpieczeniowy obejmujący w szczególności:

- nadzór nad wykonywaniem działalności przez brokerów ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych,
- nadzór nad działalnością zakładu ubezpieczeń w zakresie korzystania z usług agentów ubezpieczeniowych oraz, w przypadku tzw. multiagentów, kontrolę spełniania obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej,

- prowadzenie rejestru pośredników ubezpieczeniowych,

które to kwestie regulowane są w ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz. U. Nr 124, poz. 1154, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o pośrednictwie ubezpieczeniowym”, oraz

- prowadzenie rejestru aktuaruszy,

przy czym wykonywanie zawodu aktuarusza regulowane jest w ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 2010 r. Nr 11, poz. 66, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o działalności ubezpieczeniowej”.

Zgodnie z ustawą z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (art. 19 ust. 1), wydatki budżetu państwa związane z kosztami funkcjonowania KNF i Urzędu KNF pokrywane są z wpłat wnoszonych przez podmioty nadzorowane. Koszty nadzoru nad działalnością brokerską pokrywane są z wpłat wnoszonych przez zakłady ubezpieczeń⁶⁴. W ustawie budżetowej na 2011 r. wpłaty zakładów ubezpieczeń na pokrycie kosztów nadzoru zostały zaplanowane w kwocie 24 321,0 tys. zł, natomiast rzeczywiste wpłaty wyniosły 27 950,7 tys. zł, tj. były wyższe o 14,9%. Z kolei rzeczywiste koszty nadzoru nad działalnością ubezpieczeniową i brokerską wyniosły 21 563,0 tys. zł, co oznacza, że były o 11,3% mniejsze od wielkości planowanej oraz o 22,8% niższe od wpłat wniesionych przez zakłady ubezpieczeń⁶⁵.

Brokerzy ubezpieczeniowi i reasekuracyjni

Zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej wydawane są przez Komisję Nadzoru Finansowego osobom fizycznym i osobom prawnym po weryfikacji spełnienia przez wnioskodawcę warunków określonych w ustawie o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Osoba fizyczna wnioskująca o wydanie zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej musi m.in. zdać egzamin przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych (dalej „Komisja Egzaminacyjna”) oraz posiadać co najmniej trzyletnie doświadczenie zawodowe w zakresie ubezpieczeń zdobyte w okresie 5 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku. W przypadku brokerów posiadających osobowość prawną przynajmniej połowa członków zarządu musi spełniać powyższe warunki. Z kolei osoby fizyczne zatrudnione przez brokera do wykonywania czynności brokerskich muszą wykazać się m.in. zdaniem egzaminem przed Komisją Egzaminacyjną, ale nie jest od nich wymagane doświadczenie zawodowe, zaś broker zatrudniający taką osobę ma obowiązek zgłosić ją do rejestru prowadzonego przez KNF.

⁶⁴ Aktualne przepisy wykonawcze w tym zakresie stanowi rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie wpłat na pokrycie kosztów nadzoru nad działalnością ubezpieczeniową, reasekuracyjną oraz w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego (Dz. U. poz. 978).

⁶⁵ *Sprawozdanie z działalności Komisji Nadzoru Finansowego w roku 2011*, http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_KNF_2011_tcm75-29701.pdf, s. 214–215.

Tabela 27. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie wykonywania działalności brokera ubezpieczeniowego lub reasekuracyjnego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
pełna zdolność do czynności prawnych	bez zmian
niekaralność za umyślne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, wymiarowi sprawiedliwości, ochronie informacji, wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, skarbowe	bez zmian
wykształcenie co najmniej średnie	bez zmian
posiadanie 3 lat doświadczenia zawodowego w zakresie ubezpieczeń zdobyte w okresie 5 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o uzyskanie zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej	bez zmian
posiadanie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej lub innej równoważnej gwarancji w kwocie 1 000 000 euro w odniesieniu do jednego zdarzenia oraz 1 500 000 euro w odniesieniu do wszystkich zdarzeń za szkody	bez zmian (wymóg dyrektywy 2002/92/WE w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego)
zdanie egzaminu przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych jest koniecznym warunkiem wykonywania zawodu	rezygnacja z egzaminu w przypadku: – posiadania sześcioletniego doświadczenia zawodowego w zakresie ubezpieczeń, odpowiedniego do zakresu działalności, – zwolnienia z egzaminu na wniosek kandydata, który ukończył studia wyższe uznane przez Komisję Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych za równorzędne (obejmujące zakres tematów egzaminacyjnych dla brokerów) oraz zaliczył egzaminy na tych studiach przeprowadzone w formie pisemnej, z zachowaniem zasady anonimowości oceny prac, a od ukończenia studiów nie upłynęło więcej niż 3 lata.
obowiązek doskonalenia umiejętności zawodowych przez odbywanie raz na trzy lata szkolenia zawodowego polegającego na odbyciu określonej liczby godzin zajęć i zakończonego wydaniem przez podmiot przeprowadzający szkolenie poświadczenia	bez zmian

Urząd KNF zapewnia obsługę administracyjno-biurową związaną z przeprowadzaniem egzaminów dla brokerów ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych. Komisję Egzaminacyjną w składzie 5 osób powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw instytucji finansowych na wniosek Przewodniczącego KNF. Osobom wchodzącym w skład Komisji przysługuje wynagrodzenie za udział w egzaminie (800 zł dla przewodniczącego, po 700 zł dla zastępcy przewodniczącego i sekretarza oraz 600 zł dla każdej z pozostałych dwóch osób wchodzących w skład komisji egzaminacyjnej), 50 zł za opracowanie każdego pytania testowego oraz 200 zł za przygotowanie testu jednokrotnego wyboru, który składa się ze 100 wspomnianych pytań. Ponadto z tytułu samych egzaminów Urząd KNF ponosi dodatkowe koszty (oprócz kosztów wynagrodzenia osób wchodzących w skład Komisji

Egzaminacyjnej), takie jak koszty wynajęcia sali na egzamin. W 2011 r. odbyły się 3 egzaminy dla kandydatów na brokerów ubezpieczeniowych oraz 3 egzaminy dla kandydatów na brokerów reasekuracyjnych, do których przystąpiło odpowiednio: 711 osób oraz 25 osób.

Osoby przystępujące do egzaminu przed Komisją Egzaminacyjną wnoszą opłatę w wysokości 600 zł, która stanowi dochód budżetu państwa i nie jest przeznaczona na pokrycie kosztów nadzoru. Tabela 28 przedstawia wpływy i wydatki z tytułu organizacji egzaminów na brokerów ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych w okresie od 2009 r. do I półrocza 2012 r. Z zestawienia wynika, że wpływy z opłat pokrywają koszty organizacji egzaminów z dużym naddatkiem i w analizowanym okresie były około 3-krotnie wyższe od wydatków z tytułu organizacji egzaminów.

Tabela 28. Wpływy i wydatki z tytułu organizacji egzaminów przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych w okresie od 2009 r. do I półrocza 2012 r.

Rok	Wpływy z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu	Wydatki z tytułu organizacji egzaminów	Nadwyżka wpływów nad wydatkami	Relacja wpływów do wydatków
2009	316 200	100 524	215 676	3,1
2010	381 000	104 248	276 752	3,7
2011	355 200	123 096	232 104	2,9
2012*	283 800	52 846	230 954	5,4

* dane za I półrocze 2012 r.

Źródło: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

Zgodnie z projektowaną zmianą przewiduje się obowiązkowe zwolnienie z egzaminu na wniosek kandydata, który ukończył studia wyższe uznane przez Komisję Egzaminacyjną za równorzędne (obejmujące zakres tematów egzaminacyjnych dla brokerów). Ponadto warunek zdania egzaminu nie będzie stosowany do osób ubiegających się o zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej, które posiadają sześciolateczne doświadczenie zawodowe w zakresie ubezpieczeń, odpowiednie do zakresu działalności. Można oczekiwać, że część osób skorzysta z tych możliwości, jednak w przypadku ubiegania się o zwolnienie z egzaminu Komisja Egzaminacyjna będzie musiała dodatkowo rozpatrywać wnioski o uznanie ukończonych studiów wyższych za równorzędne. Spodziewanym efektem proponowanego ułatwienia dostępu do zawodu brokera ubezpieczeniowego i reasekuracyjnego będzie również zwiększenie zainteresowania jego wykonywaniem wśród potencjalnych kandydatów. Spowoduje to po stronie dochodów sektora finansów

publicznych wzrost wpływów z opłat wnoszonych przez osoby ubiegające się o wykonywanie zawodu brokera, a po stronie wydatkowej – zwiększenie kosztów funkcjonowania Komisji Egzaminacyjnej, której zakres zadań zwiększy się o uznawanie studiów wyższych za równorzędne. Ze względu na brak możliwości wiarygodnego oszacowania zmian w zainteresowaniu wykonywaniem zawodu brokera nie można podać ich szacunków kwotowych.

Wydanie zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej wymaga wniesienia opłaty skarbowej w kwocie 1087 zł na rachunek Urzędu Dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy⁶⁶. Ponadto wykonywanie działalności brokerskiej podlega wpisowi do rejestru oraz kontroli w miejscu prowadzenia działalności. Oba te zadania wykonuje KNF.

Podstawowym celem przeprowadzanych kontroli było sprawdzenie, czy działalność podmiotu prowadzącego działalność brokerską jest zgodna z prawem oraz uzyskanym zezwoleniem, a w szczególności⁶⁷.

- spełnianie warunków wymaganych do uzyskania zezwolenia i prowadzenia działalności brokerskiej,
- wykonywanie czynności przygotowawczych oraz zawieranie lub doprowadzanie do zawarcia umów ubezpieczenia,
- uczestniczenie w zarządzaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia, także w sprawach o odszkodowanie,
- organizowanie i nadzorowanie czynności brokerskich,
- kontakty z zakładami ubezpieczeń.

Tabela 29 przedstawia podstawowe informacje o liczbie przeprowadzonych kontroli oraz działaniach podjętych w następstwie stwierdzonych naruszeń prawa.

Tabela 29. Liczba kontroli przeprowadzonych w miejscu prowadzenia działalności brokerskiej oraz działania podjętej w ich następstwie w latach 2009–2011

	2009	2010	2011
Liczba przeprowadzonych kontroli	14	13	15
Liczba kontroli w stosunku do liczby brokerów	1,5%	1,4%	1,5%
Działania podjęte w następstwie wyników kontroli:			
- cofnięcie zezwolenia,	1	-	-
- nałożenie kar finansowych,	3	3	2
- wydanie zaleceń pokontrolnych.	9	2	5

Źródło: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

⁶⁶ Wynika to z art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. c) ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej, w związku z częścią III pkt 33 załącznika do ustawy (Dz. U. z 2012 r. poz. 1282, z późn. zm.).

⁶⁷ Por. sprawozdania z działalności Komisji Nadzoru Finansowego za lata 2009, 2010 i 2011.

Tabela 30 zawiera dokonane przez KNF szacunki opłat, które powinny być wniesione do Urzędu Dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy za wydanie zezwolenia, jak również przychody budżetu państwa z tytułu kar nałożonych na brokerów w związku z naruszeniem przepisów prawa. Ze względu na oczekiwane zwiększenie zainteresowania wykonywaniem działalności brokerskiej spodziewać się można nieznacznego zwiększenia dochodów sektora finansów publicznych z tytułu wydawania nowych zezwoleń.

Tabela 30. Szacunek opłat skarbowych za wydanie zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej oraz przychody budżetu państwa z tytułu kar nałożonych na brokerów w latach 2009–2011

Rok	Opłaty skarbowe należne za wydanie zezwolenia	Przychody budżetu państwa z tytułu kar	
		nałożone	wyegzekwowane
2009	63 046	23 000	10 500
2010	75 003	12 500	4 000
2011	121 744	11 500	20 000

Źródło: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

W związku z brakiem zindywidualizowanych danych za każde prowadzone postępowanie, UKNF nie jest w stanie przedstawić dokładnych kosztów nadzoru nad pośrednictwem ubezpieczeniowym w zakresie działalności brokerskiej. W 2011 r. za nadzór nad brokerami odpowiadało 5 pracowników Urzędu KNF. Wykorzystując informacje dotyczące wydatków bieżących Urzędu KNF zgodnie z metodą kosztu standardowego można dokonać przybliżonego szacunku kosztów nadzoru nad działalnością brokerską na poziomie 850 tys. zł, z czego ok. 650 tys. zł stanowiły wydatki na wynagrodzenia i pochodne. W następstwie proponowanych zmian można oczekiwać zwiększenia konkurencji na rynku brokerskim i związanych z tym pozytywnych efektów podaźowych. Jednak o liczbie podmiotów, które będą wykonywały działalność brokerską i, tym samym, będą objęte nadzorem KNF, decyduje również strona popytowa rynku. W tej sytuacji nie jest możliwe wyznaczenie prognozowanej liczby podmiotów wykonujących działalność brokerską, jednak można ocenić, że proponowane zmiany nie będą miały istotnego wpływu na sektor finansów publicznych.

Agenci ubezpieczeniowi

Agent ubezpieczeniowy jest przedsiębiorcą wykonującym działalność agencyjną na podstawie umowy zawartej z zakładem ubezpieczeń i wpisanym do rejestru agentów

ubezpieczeniowych. Prowadzone w ramach tej działalności czynności agencyjne mogą być wykonywane przez osobę fizyczną, która:

- posiada pełną zdolność do czynności prawnych,
- nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo z określonego katalogu spraw,
- daje rękojmię należytego wykonywania czynności agencyjnych,
- posiada co najmniej średnie wykształcenie,
- odbyła szkolenie prowadzone przez zakład ubezpieczeń zakończone zdaniem egzaminem.

Jeżeli agent jest przedsiębiorstwem w formie spółki posiadającej osobowość prawną, wówczas co najmniej połowa członków zarządu musi spełniać powyższe warunki, zaś w przypadku spółki nieposiadającej osobowości prawnej warunki te muszą spełniać wspólnicy spółki – o ile są osobami fizycznymi – lub co najmniej połowa członków zarządu – jeżeli wspólnikami są osoby prawne.

Tabela 31. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie wykonywania działalności agenta ubezpieczeniowego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
pełna zdolność do czynności prawnych	bez zmian
niekaralność za umyślne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, wymiarowi sprawiedliwości, ochronie informacji, wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, skarbowe	bez zmian
wykształcenie co najmniej średnie	bez zmian
obowiązek ukończenia przez osobę fizyczną, mającą zamiar wykonywać czynności agencyjne, szkolenia prowadzonego przez zakład ubezpieczeń, zakończonego zdany egzaminem ⁶⁸	rezygnacja z obligatoryjnego szkolenia dla kandydatów i pozostawienie jedynie sprawdzianu wiedzy w formie egzaminu organizowanego przez zakład ubezpieczeń
posiadanie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej lub innej równoważnej gwarancji w kwocie 1 000 000 euro w odniesieniu do jednego zdarzenia oraz 1 500 000 euro w odniesieniu do wszystkich zdarzeń za szkody w przypadku agentów ubezpieczeniowych wykonujących czynności agencyjne na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń w zakresie tego samego działu ubezpieczeń	bez zmian (wymóg dyrektywy 2002/92/WE w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego)
obowiązek doskonalenia umiejętności zawodowych przez odbywanie raz na trzy lata szkolenia zawodowego, prowadzonego przez zakład ubezpieczeń ⁶⁹	bez zmian

⁶⁸ Kwestie szkoleń i egzaminów szczegółowo reguluje rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 lipca 2005 r. w sprawie minimalnego zakresu szkolenia osób ubiegających się o wykonywanie czynności agencyjnych oraz zakresu obowiązujących tematów egzaminu i trybu jego przeprowadzania (Dz. U. Nr 125, poz. 1053).

– Osoba, która zamierza wykonywać czynności agencyjne, a która dotychczas nie ukończyła żadnego szkolenia ma obowiązek ukończyć co najmniej 152-godzinne szkolenie (§ 5 ust. 1 pkt 1).

– Osoba, która ukończyła szkolenie z zagadnień ogólnych ma obowiązek ukończyć co najmniej 48-godzinne szkolenie (§ 5 ust. 1 pkt 3) – dot. np. osób zmieniających zakład ubezpieczeń.

– Osoby wymienione w § 2 rozporządzenia mają obowiązek ukończyć 36-godzinne szkolenie (§ 5 ust. 1 pkt 4) – dot. pracowników banków, SKOK-ów i tzw. podmiotów zwolnionych.

– Osoby, o których mowa w art. 9 ust. 1a ustawy o pośrednictwie, o ile nie wykonują czynności agencyjnych, mają obowiązek ukończyć 8-godzinne szkolenie (§ 5 ust. 1 pkt 5) – szkolenie to przechodzi się tylko raz niezależnie od liczby zakładów ubezpieczeń, z którymi agent współpracuje.

– Osoba, która ukończyła szkolenie z zakresu działalności danego zakładu ubezpieczeń lub na dzień złożenia przez ten zakład wniosku o wpis (bądź o zmianę wpisu) wykonuje czynności agencyjne (przejście od jednego agenta ubezpieczeniowego do drugiego agenta ubezpieczeniowego w ramach tego samego zakładu ubezpieczeń) nie jest zobowiązana do ukończenia żadnego szkolenia.

– Osoba, która przeszła tylko szkolenie, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 4 i zmienia pracodawcę na agenta ubezpieczeniowego innego niż podmioty określone w § 2 jest zobowiązana do ukończenia szkolenia 152-godzinnego (§ 5 ust. 1 pkt 1) – dot. osób, które przeszły szkolenie dla agentów będących SKOK-ami, BANK-ami i tzw. podmiotami zwolnionymi.

– Osoba, która ukończyła tylko szkolenie, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 5 jest zobowiązana do ukończenia szkolenia 152-godzinnego (§ 5 ust. 1 pkt 1) – dot. osób wymienionych w art. 9 ust. 1a, które zamierzają wykonywać czynności agencyjne.

⁶⁹ Kwestie szkoleń i egzaminów szczegółowo reguluje rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 lipca 2005 r. w sprawie przeprowadzania szkoleń zawodowych osób wykonujących czynności agencyjne albo czynności brokerskie (Dz. U. Nr 125, poz. 1051).

Nadzór nad działalnością agenta ubezpieczeniowego sprawuje zakład ubezpieczeń, który odpowiada również za szkodę wyrządzoną przez agenta w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych i składa wnioski do KNF o dokonanie wpisu agenta do rejestru agentów ubezpieczeniowych. Dokonanie wpisu do rejestru agentów ubezpieczeniowych wymaga wniesienia opłaty skarbowej w wysokości 110 zł na rachunek Dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy. Natomiast zmiana wpisu do rejestru wymaga uiszczenia opłaty w wysokości 55 zł albo 110 zł – w zależności od tego czy wnioskuje o nią zakład ubezpieczeń, na wniosek którego agent został wpisany do rejestru, czy inny zakład⁷⁰. Tabela 32 zawiera informacje o liczbie czynności dokonanych w rejestrze agentów oraz o dochodach sektora finansów publicznych z tytułu opłaty skarbowej.

Tabela 32. Liczba czynności dokonanych w rejestrze agentów ubezpieczeniowych oraz dochody sektora finansów publicznych z opłaty skarbowej w latach 2009–2011

	2009	2010	2011
Liczba czynności dokonanych w rejestrze agentów ubezpieczeniowych	72 305	120 868	79 213
Dochody sektora finansów publicznych z tytułu opłaty skarbowej	2 007 610	1 932 590	1 928 740

Źródło: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

Podmiot wykonujący czynności agencyjne na rzecz więcej niż jednego zakładu ubezpieczeń, tzw. multiagent, podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej w kwocie 1 mln euro w odniesieniu do jednego zdarzenia oraz 1,5 mln euro w odniesieniu do wszystkich zdarzeń. Komisja ma prawo kontrolować działalność zakładu ubezpieczeń w zakresie korzystania z usług agentów ubezpieczeniowych oraz multiagentów w zakresie spełnienia obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia.

Tabela 33 przedstawia podstawowe informacje o liczbie przeprowadzonych kontroli oraz działaniach podjętych w następstwie stwierdzonych naruszeń prawa.

Tabela 33. Liczba przeprowadzonych kontroli działalności w zakresie działalności agencyjnej w latach 2009–2011

	2009	2010	2011
Liczba przeprowadzonych kontroli zakładów ubezpieczeń w zakresie korzystania z usług agentów	4	10	19
Liczba wydanych zaleceń pokontrolnych	-	3	3
Liczba stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie	-	-	111

⁷⁰ Wynika to z art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. c) ustawy o opłacie skarbowej, w związku z częścią I pkt 34 i 35 załącznika do ustawy.

obowiązkowego ubezpieczenia OC			
--------------------------------	--	--	--

Źródło: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

W 2011 r. za nadzór nad agentami ubezpieczeniowymi odpowiadało 11 pracowników Urzędu KNF. W oparciu o metodę kosztu standardowego, przy wykorzystaniu informacji dotyczącej wydatków bieżących Urzędu KNF, można dokonać przybliżonego szacunku kosztów nadzoru nad agentami ubezpieczeniowymi na ok. 1,9 mln zł, z czego ok. 1,4 mln zł stanowiły wydatki na wynagrodzenia i pochodne. W następstwie proponowanych zmian można oczekiwać zwiększenia liczby agentów. Spowoduje to wzrost dochodów sektora finansów publicznych z tytułu opłaty skarbowej oraz ilości czynności nadzorczych (choć nie powinno się to przełożyć na zwiększenie liczby osób nadzorujących w Urzędzie KNF agentów ubezpieczeniowych). Łącznie, proponowane zmiany nie będą miały istotnego wpływu na sektor finansów publicznych.

Aktuariusze

Egzamin aktuarialny przeprowadzany jest co najmniej 2 razy w roku i składa się z czterech części:

- matematyka finansowa,
- matematyka ubezpieczeń na życie,
- matematyka pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych,
- prawdopodobieństwo i statystyka.

Tabela 34. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu aktuarusza

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wymóg zdania z pozytywnym wynikiem egzaminu przed Komisją Egzaminacyjną dla Aktuariuszy przy Komisji Nadzoru Finansowego	możliwość uzyskania tytułu aktuarusza przez osoby, które ukończyły studia wyższe uznane przez Komisję Egzaminacyjną dla Aktuariuszy za równorzędne (obejmujące zakres egzaminu aktuarialnego) oraz zaliczyły egzaminy na tych studiach przeprowadzone w formie pisemnej, z zachowaniem zasady anonimowości oceny prac, a od ukończenia studiów nie upłynęło więcej niż 3 lata
ukończenie studiów wyższych	bez zmian
wykonywanie przez okres co najmniej 2 lat czynności z zakresu matematyki ubezpieczeniowej, finansowej i statystyki, pod kierunkiem aktuarusza	bez zmian
pełna zdolność do czynności prawnych	bez zmian
korzystanie z pełni praw publicznych	bez zmian
niekaralność za umyślne przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, przestępstwo przeciwko mieniu lub za przestępstwo skarbowe	bez zmian

Egzamin przeprowadza Komisja Egzaminacyjna dla Aktuariuszy działająca przy Komisji Nadzoru Finansowego. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 20 listopada 2003 r. w sprawie nadania regulaminu działania Komisji Egzaminacyjnej dla Aktuariuszy, ustalenia wysokości opłat egzaminacyjnych oraz wynagrodzenia członków tej Komisji⁷¹, za każde przystąpienie do egzaminu od osoby przystępującej pobiera się opłatę egzaminacyjną w wysokości 350 zł. Rozwiązywanie każdej części testu trwa 100 minut. Zakres tematyczny i szczegóły dotyczące sposobu przeprowadzania egzaminu określone zostały rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 20 listopada 2003 r. w sprawie zakresu obowiązujących tematów egzaminów aktuarialnych oraz trybu przeprowadzania tych egzaminów⁷².

Za udział w każdej sesji egzaminacyjnej osobom wchodzącym w skład Komisji (Komisja składa się z sześciu członków, w tym przewodniczący, zastępca i sekretarz) przysługuje wynagrodzenie w wysokości 1400 zł dla przewodniczącego Komisji, 1200 zł dla zastępcy przewodniczącego Komisji i sekretarza Komisji oraz 1000 zł dla każdego z pozostałych członków Komisji. Ponadto za przygotowanie zadań egzaminacyjnych przysługuje wynagrodzenie w wysokości 75 zł za każde zadanie.

⁷¹ Dz. U. z 2003 r. Nr 211, poz. 2055.

⁷² Dz. U. z 2003 r. Nr 211, poz. 2054.

Tabela 35 przedstawia wpływy i wydatki z tytułu organizacji egzaminów aktuarialnych w okresie od 2009 r. do I półrocza 2012 r. Wpływy z opłat były w tym okresie około 2-krotnie wyższe od wydatków ponoszonych w związku z organizacją egzaminów.

Tabela 35. Wpływy i wydatki z tytułu organizacji egzaminów przed Komisją Egzaminacyjną dla Aktuariuszy w okresie od 2009 r. do I półrocza 2012 r.

Rok	Wpływy z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu	Wydatki z tytułu organizacji egzaminów	Nadwyżka wpływów nad wydatkami	Relacja wpływów do wydatków
2009	87 150	42 375	44 775	2,06
2010	120 400	66 976	53 424	2,25
2011	94 500	49 108	45 392	1,92
2012*	68 250	36 168	32 082	1,89

* dane za I półrocze 2012 r.

Źródło: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

Proponowane zmiany umożliwiają uzyskanie wpisu do rejestru aktuariuszy przez osoby, które nie zdawały egzaminu aktuarialnego, lecz ukończyły studia wyższe uznane przez Komisję Egzaminacyjną dla Aktuariuszy za równorzędne (obejmujące zakres egzaminu aktuarialnego), a także spełniły pozostałe wymogi. Oczekiwanym efektem zmiany może być mniejsze zainteresowanie zdawaniem egzaminu, jednak nie powinno to mieć większego wpływu na sektor finansów publicznych.

Wpływ na rynek pracy oraz na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość

Pośrednicy ubezpieczeniowi (brokerzy i agenci)

Porównanie liczby zarejestrowanych w Polsce pośredników ubezpieczeniowych z liczbą notyfikowanych w Polsce pośredników zarejestrowanych za granicą pokazuje, że w Polsce zarejestrowanych było 36 426 pośredników ubezpieczeniowych, podczas gdy liczba notyfikowanych w Polsce pośredników zarejestrowanych za granicą wynosi 7761⁷³ (tj. 21% liczby pośredników zarejestrowanych w Polsce). Notyfikowani w Polsce pośrednicy ubezpieczeniowi koncentrują się w trzech krajach pochodzenia: w Czechach (2298 pośredników notyfikowanych w Polsce, tj. 21,9 na 100 tys. mieszkańców Czech), w Austrii (1814, tj. 21,6 na 100 tys. mieszkańców) oraz w Słowacji (1408, tj. 26,1 na 100 tys. mieszkańców). Pośrednicy ubezpieczeniowi mający siedzibę lub miejsce

⁷³ Liczba notyfikacji przekazanych do Komisji Nadzoru Finansowego przez europejskie organy nadzoru według stanu na dzień 31.12.2011 r. Z praktyki KNF wynika, że nie wszystkie europejskie organy nadzoru dokonują bieżącej aktualizacji zgłoszonych wcześniej danych.

zamieszkania w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej podlegają nadzorowi krajów macierzystych i nie podlegają wpisowi do krajowych rejestrów brokerów ubezpieczeniowych lub agentów ubezpieczeniowych. Z tego względu informacja na temat zagranicznego pośrednika ograniczona jest jedynie do potwierdzenia otrzymania jego notyfikacji od macierzystego organu rejestrowego. Ponadto decyzja o notyfikacji, jak również liczba notyfikacji przekazywanych przez poszczególne państwa członkowskie, stanowi ich suwerenną decyzję i państwa członkowskie nie mają obowiązku składania Komisji Nadzoru Finansowego wyjaśnień w kwestii prowadzonej przez nie polityki w tym zakresie. Możliwy jest zatem arbitraż regulacyjny w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego, tj. rejestracja działalności w innym państwie członkowskim UE, w którym obowiązują łagodniejsze wymogi, i podjęcie działalności w Polsce na podstawie notyfikacji. W takim przypadku obniżenie wymogów związanych z prowadzeniem pośrednictwa ubezpieczeniowego w Polsce do minimalnych wymagań dyrektywy 2002/92/WE w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego będzie sprzyjało niwelowaniu różnic w rejestrowaniu działalności w kraju i za granicą.

Brokerzy ubezpieczeniowi i reasekuracyjni

Działalność brokerska polega na wykonywaniu, w imieniu lub na rzecz podmiotu poszukującego ochrony ubezpieczeniowej, czynności polegających na zawieraniu lub doprowadzaniu do zawarcia umów ubezpieczenia, wykonywaniu czynności przygotowawczych do zawarcia umów ubezpieczenia oraz uczestniczeniu w zarządzaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia, także w sprawach o odszkodowanie, jak również na organizowaniu i nadzorowaniu czynności brokerskich (art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym Dz. U. Nr 124, poz. 1154, z późn. zm.). Broker powinien działać w interesie klienta, w szczególności wybierając najkorzystniejsze dla niego rozwiązania ochrony ubezpieczeniowej oraz negocjować najlepsze warunki umowy z dostawcą ochrony, tj. zakładem ubezpieczeń. Dla zapewnienia realizacji tych celów działalność brokerska jest regulowana, a zwłaszcza w sposób szczególny – niezależność od zakładów ubezpieczeń.

Dla zapewnienia niezależności brokerów względem zakładów ubezpieczeń nie mogą oni, zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym:

- wykonywać działalności agencyjnej ani czynności agencyjnych na podstawie umowy zawartej z zakładem ubezpieczeń,
- pozostawać w żadnym stałym stosunku umownym z zakładem ubezpieczeń (nie dotyczy umowy ubezpieczenia, na podstawie której broker ubezpieczeniowy jest ubezpieczonym lub ubezpieczającym, ani umowy zawartej przez brokera ubezpieczeniowego z zakładem ubezpieczeń dotyczącej sposobu wzajemnego rozliczania się z tytułu wykonywania czynności brokerskich),
- być członkiem organów nadzorczych lub zarządzających zakładu ubezpieczeń,
- posiadać akcje zakładu ubezpieczeń, z wyjątkiem akcji dopuszczonych do publicznego obrotu (w przypadku posiadania powyższych akcji broker ubezpieczeniowy obowiązany jest powiadomić organ nadzoru).

W praktyce jednak to nie klient płaci za korzystanie z usług brokera – głównym źródłem przychodu przedsiębiorcy wykonującego działalność brokerską jest tzw. kurtaż czyli opłata prowizyjna ponoszona przez zakład ubezpieczeń. Taka konstrukcja, w której broker, zgodnie z art. 4 pkt 2 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, powinien działać w interesie klienta poszukującego ochrony ubezpieczeniowej, podczas gdy wynagrodzenie otrzymuje od dostawcy tej ochrony, może prowadzić do konfliktu zapisów ustawowych z ekonomicznym interesem brokera. Poza prowizjami wypłacanymi przez zakłady ubezpieczeń z tytułu składek ulokowanych za ich pośrednictwem, brokerzy mogą również osiągać przychody z innej działalności gospodarczej. Według danych za 2011 r. co czwarty broker korzystał z możliwości prowadzenia innej działalności gospodarczej.

Tabela 36 przedstawia wysokość przychodów uzyskanych przez brokerów z tytułu prowizji od zakładów ubezpieczeń w latach 2008–2011. Mimo, że przychody te rosły w średniorocznym tempie 10,2%, to wzrost ten nie był jednostajny w tym okresie, jak również nie rozkładał się równomiernie pomiędzy przedsiębiorstwa brokerskie o różnej wielkości. Tempo wzrostu przychodów brokerów z tytułu prowizji od zakładów ubezpieczeń spadło w 2010 r. do 4,3% (co oznacza, po uwzględnieniu inflacji, wzrost w ujęciu realnym o 1,7%). Jednocześnie widoczna jest wyraźna różnica stóp wzrostu przychodów pomiędzy przedsiębiorstwami brokerskimi posiadającymi osobowość prawną oraz prowadzonymi przez osoby fizyczne – podczas gdy przychody osób prawnych rosły w tym okresie średnio o 12,7%, to w przypadku osób fizycznych średnioroczne tempo zmiany przychodów w latach 2008–2011 wyniosło zaledwie 0,5% (co oznacza spadek

przychodów w ujęciu realnym). Postępującą konsolidację branży obrazuje wzrost udziału 25 największych brokerów (które w 2011 r. stanowiły ok. 2,5% ogólnej liczby podmiotów), w przychodach z tytułu prowizji całego sektora brokerów, która wzrosła z poziomu 52,2% w 2008 r. do 59,1% w 2011 r.

Tabela 36. Przychody uzyskane przez brokerów z tytułu prowizji od zakładów ubezpieczeń w latach 2008–2011

	2008	2009	2010	2011
Ogółem (tys. zł)	492 084,3	558 544,6	582 756,3	657 687,1
dynamika zmian rok do roku	10,5%	13,5%	4,3%	12,9%
w tym: osoby fizyczne (tys. zł)	112 212,7	91 431,9	87 764,6	106 076,9
dynamika zmian rok do roku	8,1%	-18,5%	-4,0%	20,9%
osoby prawne (tys. zł)	379 871,6	467 112,7	494 991,7	551 610,2
dynamika zmian rok do roku	11,3%	23,0%	6,0%	11,4%
25 brokerów o najwyższych przychodach (tys. zł)	256 705,5	307 840,5	321 528,4	388 743,2
udział 25 brokerów o najwyższych przychodach w rynku	52,2%	55,1%	55,2%	59,1%

Źródło: obliczenia własne na podstawie „Raportu o stanie rynku brokerskiego w 2011 roku”, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, 2012.

Przeciętnie przedsiębiorstwa brokerskie prowadzone przez osoby fizyczne doświadczyły nie tylko realnego, ale również nominalnego spadku przychodów z tytułu prowizji od zakładów ubezpieczeń (w przeliczeniu na jednego brokera). W latach 2008–2011 średnioroczny spadek przychodów na przedsiębiorstwo brokerskie prowadzone przez osobę fizyczną wyniósł 10,2%. Natomiast przedsiębiorstwa brokerskie posiadające osobowość prawną zanotowały w tym samym okresie średnioroczną stopę wzrostu przychodów w wysokości 6,9%. Odpowiednie dane liczbowe przedstawia Tabela 37.

Tabela 37. Średnie przychody uzyskiwane w latach 2008–2011 z tytułu prowizji od zakładów ubezpieczeń (w przeliczeniu na jednego brokera)

	2008	2009	2010	2011
Ogółem (tys. zł)	742,2	833,6	707,2	715,3
dynamika zmian rok do roku	5,4%	12,3%	-15,2%	1,1%
w tym: osoby fizyczne (tys. zł)	258,6	211,2	154,8	164,7
dynamika zmian rok do roku	2,1%	-18,3%	-26,7%	6,4%
osoby prawne (tys. zł)	1 658,8	1 970,9	1 948,8	2 009,4
dynamika zmian rok do roku	7,9%	18,8%	-1,1%	3,1%

Źródło: obliczenia własne na podstawie „Raportu o stanie rynku brokerskiego w 2011 roku”, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, 2012.

Zasady odpowiedzialności brokera ubezpieczeniowego za szkody powstałe w związku z wykonywaniem działalności brokerskiej wprowadza przepis art. 22 ustawy,

a szczegółowy zakres obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej określa rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 czerwca 2005 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania działalności brokerskiej (Dz. U. Nr 122, poz. 1028).

Zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy broker ubezpieczeniowy z tytułu wykonywania działalności brokerskiej podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej obejmującemu szkody wyrządzone osobie poszukującej ochrony ubezpieczeniowej, ubezpieczającemu, ubezpieczonemu lub osobie uprawnionej z umowy ubezpieczenia, w tym także szkody wyrządzone przez osoby fizyczne, przez które broker ubezpieczeniowy wykonuje czynności brokerskie oraz podmioty, o których mowa w art. 25.

Minimalna suma gwarancyjna ubezpieczenia OC, zgodnie z § 4 ust. 1 ww. rozporządzenia, w odniesieniu do jednego zdarzenia, którego skutki są objęte umową ubezpieczenia OC wynosi równowartość w złotych 1 mln euro oraz 1,5 mln euro w odniesieniu do wszystkich takich zdarzeń.

Proponowane zmiany nie spowodują zmniejszenia bezpieczeństwa obrotu, natomiast mogą przyczynić się do zwiększenia liczby osób uzyskujących uprawnienia do samodzielnego wykonywania czynności brokerskich i zmniejszenia ich wynagrodzeń realnych. Efektem tego może wzrost liczby brokerów i spowolnienie tempa procesu koncentracji branży.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. do rejestru brokerów wpisanych było 710 osób fizycznych oraz 315 osób prawnych. Zdawalność egzaminu przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych w latach 2009–2011 rosła od 36% do 69%, jednak liczba wydanych zezwoleń na wykonywanie działalności brokerskiej była około sześciokrotnie mniejsza od liczby osób, które zdały egzamin. Rozpoczęcie działalności brokerskiej wymaga poniesienia dodatkowych kosztów – wniesienia opłaty skarbowej w wysokości 1087 zł za wydanie zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej oraz wykupienia ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej o minimalnej sumie gwarancyjnej 1 mln euro w odniesieniu do jednego roszczenia oraz 1,5 mln euro rocznie w stosunku do wszystkich roszczeń za szkody powstałe z tytułu wykonywania czynności brokerskich⁷⁴. Poza tym, zgodnie z przepisem art. 23 ustawy o pośrednictwie

⁷⁴ Wysokość sum gwarancyjnych określona jest w art. 4 ust. 3 dyrektywy 2002/92/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego.

ubezpieczeniowym do wykonywania przez osoby fizyczne czynności brokerskich⁷⁵ w ramach przedsiębiorstwa brokerskiego potrzebne jest spełnienie tych samych wymogów, co do uzyskania zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej (w tym zdanie egzaminu przed Komisją Egzaminacyjną), za wyjątkiem warunku dotyczącego doświadczenia zawodowego w dziedzinie ubezpieczeń oraz ubezpieczenia odpowiedzialności zawodowej.

Zdecydowana większość brokerów, tj. 99%, ubezpieczyło w 2011 r. swoją działalność na kwotę minimalną. Mimo niewielkiego poziomu szkodowości brokerów (w 2011 r. jedynie 8 brokerów stwierdziło, że klienci zgłosili wobec nich roszczenia o naprawienie szkody z ubezpieczenia OC) koszt nabycia polisy – w zależności od udziału własnego oraz wysokości obrotów – może wynieść nawet kilkanaście tysięcy złotych (np. przy udziale własnym na poziomie 2% i wysokości obrotów na poziomie 500 tys. zł). Przepisy § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania działalności brokerskiej⁷⁶ umożliwiają umowne ograniczenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń o kwotę nieprzekraczającą 10% wartości należnego odszkodowania (czyli pozwalają na udział własny brokera nie wyższy niż 10%). Z możliwości tej w 2011 r. skorzystało 62% brokerów⁷⁷. Tabela 38 przedstawia statystyki dotyczące liczby osób zdających egzamin przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych, uzyskujących zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej i wykreślonych z listy brokerów w latach 2009–2011 oraz zgłoszonych do rejestru osób wykonujących czynności brokerskie.

Tabela 38. Liczba osób fizycznych zdających egzamin przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych, uzyskujących wpis na listę brokerów, wykreślonych z listy brokerów oraz stan rejestru brokerów w latach 2009–2011

Rok	2009	2010	2011
Liczba osób zdających egzamin	450	592	694
Liczba osób, które zdały egzamin	164	268	478
Liczba wydanych zezwoleń brokerskich	34	44	79
Liczba wykreśleń z rejestru brokerów	19	36	27
Stan rejestru brokerów na koniec roku	650	658	710
Liczba osób wykonujących czynności brokerskie	1 700	1 842	2 068

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego.

⁷⁵ Należy odróżnić pojęcie „czynności brokerskich” od pojęcia „działalności brokerskiej”.

⁷⁶ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 czerwca 2005 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania działalności brokerskiej (Dz. U. Nr 122, poz. 1028).

⁷⁷ „Raport o stanie rynku brokerskiego w 2011 roku”, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2012, s. 14.

Jednym z warunków wykonywania działalności brokerskiej przez osobę prawną jest zdanie egzaminu przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych przez co najmniej połowę osób wchodzących w skład zarządu. Tabela 39 przedstawia dane dotyczące liczebności osób prawnych wykonujących działalność brokerską w latach 2009–2011, jak również zmian tej liczebności.

Tabela 39. Liczba osób prawnych, które uzyskały wpis na listę brokerów, zostały wykreślone z listy brokerów w poszczególnych latach oraz stan rejestru brokerów w okresie 2009–2011

Rok	2009	2010	2011
Liczba wydanych zezwoleń brokerskich	24	26	33
Liczba wykreśleń z rejestru brokerów	12	9	14
Stan rejestru brokerów na koniec roku	279	296	315

Źródło: obliczenia własne na podstawie „Raportu o stanie rynku brokerskiego w 2011 roku”, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, 2012.

Zdecydowana większość, tj. 83% ogólnej liczby wykreśleń z rejestru brokerów w roku 2011 została dokonana na skutek cofnięcia zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej na wniosek brokera. Przyczyną 10% wykreśleń było wygaśnięcie zezwolenia, zaś w 7% przypadków wykreśleń dokonano na skutek cofnięcia zezwolenia z powodu niespełnienia wymogów niezbędnych do wykonywania działalności brokerskiej.

Oczekiwanym efektem wprowadzenia zmian proponowanych w projekcie ustawy będzie wzrost zainteresowania wykonywaniem czynności brokerskich.

Agenci ubezpieczeniowi

Agentami ubezpieczeniowymi są przedsiębiorcy, którzy podpisali umowy agencyjne z zakładami ubezpieczeń i zostali wpisani do rejestru agentów ubezpieczeniowych. Agent wykonuje czynności wyłącznie przy pomocy osób fizycznych, które odbyły szkolenie prowadzone przez zakład ubezpieczeń zakończone zdaniem egzaminem. W latach 2008–2012 do rejestru agentów ubezpieczeniowych wpisywanych było corocznie ok. 50 tys. osób, a szacunkowy koszt ich szkoleń w tym okresie wynosił od 74 mln zł do 128 mln zł rocznie. Tabela 40 przedstawia odpowiednie dane liczbowe.

Tabela 40. Liczba wpisów do rejestru agentów ubezpieczeniowych oraz szacunkowy koszt szkoleń w okresie 2008–2012

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Agenci ubezpieczeniowi	12 090	12 008	12 320	9 626	11 866
Osoby wykonujące czynności agencyjne	47 534	51 008	45 853	51 761	55 657
Szacunkowy koszt szkoleń (tys. zł)	74 147,6	102 371,6	113 248,0	128 325,2	121 816,1

Źródło: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego oraz Polska Izba Ubezpieczeń.

Proponowana rezygnacja z obligatoryjnego szkolenia dla kandydatów na agentów ubezpieczeniowych jest zgodna z postulatem ubezpieczycieli, zwracających uwagę na wysokie koszty szkoleń, które nie są potrzebne w przypadku osób posiadających już odpowiednią wiedzę (np. nabytą w czasie aktywności zawodowej na rynku ubezpieczeń). Pozwoli to na uzyskanie znacznych oszczędności przez zakłady ubezpieczeń, które można liczyć w milionach złotych. Odpowiedni poziom wiedzy osób dopuszczonych do wykonywania czynności agencyjnych zapewni sprawdzian wiedzy w formie egzaminu organizowany przez zakład ubezpieczeń, zaś szkolenia wstępne będą miały charakter dobrowolny.

Dzięki obniżeniu kosztów związanych z rozpoczęciem działalności agencyjnej można oczekiwać zwiększonej skłonności zakładów ubezpieczeń do angażowania nowych agentów ubezpieczeniowych. Liczba osób wykonujących czynności agencyjne rosła w latach 2009–2012 w średniorocznym tempie ok. 1,6%, zaś liczba agentów ubezpieczeniowych w tym samym okresie – systematycznie malała (zob. Tabela 41). Po wprowadzeniu proponowanych zmian można oczekiwać zwiększenia dynamiki wzrostu liczby agentów ubezpieczeniowych.

Tabela 41. Liczba agentów ubezpieczeniowych oraz osób przy pomocy których agenci wykonują czynności agencyjne na koniec poszczególnych lat w okresie 2008–2012

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Agenci ubezpieczeniowi (w tys.)	38,6	39,8	37,8	35,4	34,3
Osoby wykonujące czynności agencyjne (w tys.)	127,5	142,8	144,2	148,8	152,2

Źródło: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

Aktuariusze

Do rejestru aktuariuszy wpisanych było, według stanu na dzień 31.12.2012 r., 246 osób. Każdy zakład ubezpieczeń, zgodnie z ustawą z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej ma obowiązek powołania aktuarium. W przypadku ubezpieczeń na życie (tzw. Dział I) aktuarium jest odpowiedzialny za kalkulację rezerw techniczno-

-ubezpieczeniowych, zaś w przypadku ubezpieczeń majątkowych i osobowych (Dział II), konieczne jest zamieszczenie jego opinii w sprawozdaniu rocznym.

W związku z tym, że wpis aktuarusza do rejestru obejmuje datę urodzenia, możliwe jest uzyskanie informacji o liczbie aktuaruszy w poszczególnych przedziałach wiekowych oraz dynamiki zmian w czasie. Tabela 42 przedstawia odpowiednie dane liczbowe przekazane przez Urząd KNF.

Tabela 42. Liczba aktuaruszy według wieku, zgodnie ze stanem na lata 2002, 2007 i 2012

przedział wiekowy	2002 r.	zmiana netto w okresie od 2003 r. do 2007 r.	2007 r.	zmiana netto w okresie od 2008 r. do 2012 r.	2012 r.
poniżej 25 lat	8	0	-	0	-
25-29 lat	43	27	35	36	36
30-34 lat	28	12	55	30	65
35-39 lat	23	6	34	9	64
40-44 lat	11	1	24	0	34
45-49 lat	8	0	11	1	25
50-54 lat	1	1	9	1	12
55-59 lat	-	0	1	0	9
powyżej 59 lat	-	0	-	0	1
łącznie	122	47	169	77	246

Źródło: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

Przyrost liczby aktuaruszy w okresie ostatnich 5 lat (2008–2012) był o ponad 60% większy niż w poprzednim okresie (2003–2007). Największa liczba osób, które zostały wpisane do rejestru aktuaruszy w latach 2008–2012, była w 2012 r. w wieku 25–29 lat (46,8%). Prawie równie duża liczba takich osób była w 2012 r. w wieku 30–34 lat (40,0%), zaś ostatnia istotna liczebnie grupa była w tym samym roku w wieku 35–39 lat (11,7%).

Proponowane zmiany umożliwią uzyskanie tytułu aktuarusza przez osoby, które ukończyły studia wyższe uznane przez Komisję Egzaminacyjną dla Aktuaruszy za równorzędne (obejmujące zakres egzaminu aktuarialnego) oraz spełnią pozostałe wymagania przewidziane w ustawie. Polskie Stowarzyszenie Aktuaruszy szacuje, że wszystkich osób wykonujących czynności aktuarialne w Polsce (włączając osoby wpisane do rejestru aktuaruszy) jest ok. 600. Ze względu na wymogi określone w proponowanej dodatkowej ścieżce uzyskania wpisu do rejestru aktuaruszy można oczekiwać, że zwiększy się liczba osób uzyskujących wpis do rejestru aktuaruszy, w szczególności w przedziale wiekowym 25–29 lat.

Proponowane zmiany nie będą miały wpływu na bezpieczeństwo obrotu. W obecnym stanie prawnym nie są przewidziane sankcje w postaci zawieszenia uprawnień do wykonywania zawodu aktuarium (a w związku z tym – nie jest przewidziane prowadzenie postępowań dyscyplinarnych wobec aktuarium przez organ nadzoru), natomiast aktuarium może być skreślony przez Komisję Nadzoru Finansowego z rejestru w następujących przypadkach⁷⁸:

- 1) na wniosek aktuarium;
- 2) zaprzestania wykonywania zawodu aktuarium przez okres dłuższy niż 6 lat;
- 3) utraty pełnej zdolności do czynności prawnych;
- 4) prawomocnego orzeczenia utraty praw publicznych;
- 5) skazania aktuarium prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwa, o których mowa w art. 161 ust. 1 pkt 6;
- 6) orzeczenia prawomocnym wyrokiem sądu o pozbawieniu prawa do wykonywania zawodu aktuarium;
- 7) śmierci aktuarium.

W okresie ostatnich 10 lat wystąpił przypadek skreślenia jednej osoby z rejestru aktuarium z powodu jej śmierci.

Ponadto, warto zwrócić uwagę, że o ile w przypadku zakładów ubezpieczeń aktuarium podlega licencjonowaniu, to w bankach nie obowiązują żadne wymogi w zakresie konieczności wydania zgody czy licencji na zatrudnienie określonej osoby na danym stanowisku⁷⁹. Przepisy Rekomendacji H Komisji Nadzoru Finansowego stanowią, iż zatrudniani w bankach „audytorzy wewnętrzni powinni posiadać odpowiednie kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności do wykonywania powierzonych im zadań oraz cechować się odpowiednią postawą etyczną”. Wytyczne Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego określają pewne cechy (w tym odnoszące się do reputacji i doświadczenia), które powinny posiadać osoby mające znaczący wpływ na działalność instytucji finansowej. W przypadku naruszenia przez banki wymogów zatrudniania osób o określonych kwalifikacjach lub doświadczeniu, Komisja Nadzoru Finansowego może zastosować środki zmierzające do usunięcia nieprawidłowości. Jest to jednak działanie *ex post*, niemające charakteru zgody czy licencji na zatrudnienie na określonym stanowisku w banku.

⁷⁸ Art. 162 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej.

⁷⁹ Akceptacji Komisji Nadzoru Finansowego wymagają jedynie osoby zarządzające działalnością przedsiębiorstwa – w przypadku zarówno banku, jak i zakładu ubezpieczeń.

Aktywa sektora bankowego w Polsce osiągnęły na koniec 2011 r. wartość 1 294 mld zł, podczas gdy aktywa sektora ubezpieczeniowego wyniosły 146 mld złotych, co świadczy o tym, że sektor bankowy ma znacznie większe znaczenie dla gospodarki krajowej, a mimo to nie zdecydowano się na licencjonowanie pracowników banków. Mimo kryzysu finansowego z lat 2007–2009 polski sektor bankowy pozostawał rentowny, a żaden z banków nie wymagał pomocy ze środków publicznych – co było raczej wyjątkiem na tle innych państw członkowskich UE. Świadczy to, że przyjęty w Polsce model nadzoru bankowego, w którym nie przewidziano licencjonowania pracowników banków, okazał się skuteczny.

Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Działalność pośredników ubezpieczeniowych reguluje dyrektywa 2002/92/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 9 grudnia 2002 r. w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego (Insurance Mediation Directive – IMD). Artykuł 4 wspomnianej dyrektywy przewiduje stosowanie wymogów zawodowych wobec pośredników ubezpieczeniowych w obszarze wiedzy i umiejętności (ustalone przez państwo członkowskie pochodzenia pośrednika) oraz nieposzlakowanej opinii (niekaralności za ciężkie przestępstwa przeciwko mieniu ani za przestępstwa finansowe, jak również brak orzeczeń o upadłości), jak również wprowadza obowiązek posiadania ubezpieczenia od odpowiedzialności zawodowej o wartości co najmniej 1 mln euro w odniesieniu do pojedynczego roszczenia oraz 1,5 mln euro rocznie w stosunku do wszystkich roszczeń. W odniesieniu do zależnych pośredników finansowych (którzy nie pobierają składek od klientów ani kwot przeznaczonych dla klientów oraz za działalność których pełną odpowiedzialność ponosi zakład ubezpieczeń) obowiązek sprawdzenia ich wiedzy i umiejętności może być przeniesiony na zakład ubezpieczeń. Natomiast w przypadku odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń za działania pośrednika ubezpieczenie odpowiedzialności zawodowej nie jest wymagane.

Zgodnie z postanowieniami art. 3 wspomnianej dyrektywy pośrednicy ubezpieczeniowi i reasekuracyjni podlegają obowiązkowi rejestracji we właściwym organie publicznym lub instytucji uznanej przez prawo krajowe. W odniesieniu do pośredników ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych posiadających osobowość prawną obowiązek rejestracji dotyczy przedsiębiorstwa (osoby prawnej) oraz osób fizycznych wchodzących w skład zarządu, odpowiedzialnych za działalność w zakresie pośrednictwa.

W dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (tzw. dyrektywa Solvency II – Wyłagalność II) nie występuje pojęcie aktuarium jako oddzielnego zawodu. W art. 42–49 wspomnianej dyrektywy mowa jest jedynie o „czynnościach aktuarialnych”.

Analiza prawno-porównawcza rozwiązań stosowanych w innych krajach

Sposób wdrożenia przewidzianych w dyrektywie IMD wymogów wobec pośredników ubezpieczeniowych w 8 państwach członkowskich UE, jak również wymogi wobec brokerów obowiązujące w Szwajcarii, USA i Japonii był przedmiotem analizy KNF. W pismach rozesłanych do organów nadzoru finansowego pytano również o wymogi wobec osób wykonujących czynności aktuarialne.

W analizowanych krajach nie ma jednego modelu nadzoru nad pośrednikami ubezpieczeniowymi. Spośród 11 krajów poddanych analizie w 6 (Niemcy, Włochy, Finlandia, Czechy, Słowacja i Stany Zjednoczone) brokerzy ubezpieczeniowi są zobowiązani do zdania egzaminu potwierdzającego ich wiedzę, przy czym w czterech krajach są to egzaminy państwowe (Włochy, Finlandia, Czechy i Stany Zjednoczone), a w dwóch z nich (Niemcy i Słowacja) organizacja tych egzaminów jest scedowana na organizacje branżowe. W kolejnych dwóch krajach (Hiszpania i Szwajcaria) kandydat do zawodu brokera w celu potwierdzenia swoich kompetencji może zdać egzamin przeprowadzany przez stowarzyszenie branżowe lub wykazać się ukończeniem odpowiedniego programu (szkoleń – w przypadku Hiszpanii, studiów wyższych – w przypadku Szwajcarii). W Belgii obowiązuje wymóg wykształcenia i doświadczenia zawodowego, zaś we Francji – wykształcenia wyższego albo ukończenia szkolenia albo doświadczenia zawodowego. W Japonii nie ma żadnych wymogów poza złożeniem depozytu oraz wykazaniem rękopisem właściwego wykonywania zawodu. Wyniki analizy przedstawia Tabela 43.

Tabela 43. Porównanie uregulowań w zakresie dostępu i sposobu nadzoru nad działalnością brokerów ubezpieczeniowych w wybranych krajach

Lp.	Kraj	Wymogi dostępu i sposób nadzoru nad działalnością brokerów ubezpieczeniowych
1.	Niemcy	Egzamin organizowany przez stowarzyszenie branżowe (niemiecką izbę przemysłowo-handlową), odpowiedzialne również za licencjonowanie, prowadzenie rejestru i bezpośredni nadzór nad pośrednikami ubezpieczeniowymi (niemiecki organ nadzoru finansowego sprawuje nadzór pośredni, wykonywany przy okazji kontroli zakładów ubezpieczeń)
2.	Francja	<p>Wymóg tzw. I poziomu kompetencji, który może być spełniony przez ubiegających się o wykonywanie zawodu brokera w jeden z trzech alternatywnych sposobów (wymienionych w art. R.512-9 kodeksu ubezpieczeniowego):</p> <ul style="list-style-type: none"> – szkolenie zawodowe w wymiarze co najmniej 150 godz. obejmujące zagadnienia prawne, handlowe, techniczne i administracyjne, albo – dwa lata doświadczenia zawodowego na stanowisku kierowniczym (którego zakres odpowiedzialności obejmuje zarządzanie lub konstruowanie ubezpieczeń lub produktów inwestycyjnych) w zakładzie ubezpieczeń lub w przedsiębiorstwie prowadzącym działalność pośrednictwa ubezpieczeniowego albo cztery lata doświadczenia na stanowisku związanym z wykonywaniem wspomnianych czynności w zakładzie ubezpieczeń lub w przedsiębiorstwie prowadzącym działalność pośrednictwa ubezpieczeniowego, albo – posiadanie tytułu magistra (bez wymogów odnośnie kierunku studiów), licencjata albo świadectwa ukończenia programu zaakceptowanego przez francuskie Ministerstwo Edukacji, które obejmuje zagadnienia z zakresu ubezpieczeń, finansów i bankowości. <p>Rejestr pośredników finansowych prowadzi francuskie stowarzyszenie ORIAS (Organisme pour le Registre des Intermédiaires en assurance), które zapewnia pierwszą weryfikację spełnienia wymogów wobec brokerów. Francuski organ nadzoru finansowego (Autorité de Contrôle Prudentiel – ACP) weryfikuje dokumenty potwierdzające kompetencje zawodowe pracowników oraz osób upoważnionych do rozpowszechniania polis podczas kontroli brokerów prowadzących już działalność. Nadzór nad pośrednikami ubezpieczeniowymi nie ma charakteru bieżącego – na podstawie decyzji Sekretarza Generalnego ACP każdy pośrednik ubezpieczeniowy może zostać poddany kontroli, niezależnie od wielkości czy przychodów. Decyzja podejmowana jest w oparciu o kilka kryteriów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba skarg wniesionych przez klientów, – informacje przekazane przez inne organy państwowe, – wnioski z kontroli przeprowadzonych u innych pośredników. <p>Ponadto, każdego roku ustalana jest problematyka, która ma być skontrolowana, a następnie identyfikowani są pośrednicy, których charakterystyka działalności najlepiej odpowiada tej problematyce.</p>

3.	Włochy	Egzamin organizowany przez organ nadzoru finansowego, prowadzący również rejestr osób wykonujących działalność brokerską (działających na rzecz klienta, bez prawa reprezentowania zakładu ubezpieczeń lub reasekuracji). Nadzorca ma również prawo okresowej weryfikacji rejestru, a także nadzoruje zgodność działalności brokerów ubezpieczeniowych z zasadami dobrych praktyk i posiada prawo nakładania sankcji za postępowanie wbrew obowiązującym zasadom.
4.	Hiszpania	Kandydaci do zawodu brokera mają obowiązek zdania egzaminu z zakresu finansów i ubezpieczeń organizowanego przez stowarzyszenie branżowe lub ukończenia szkoleń organizowanych przez uczelnie wyższe i stowarzyszenia branżowe. Licencjonowanie i rejestr prowadzone przez organ nadzoru finansowego.
5.	Belgia	Kandydat na brokera ubezpieczeniowego musi spełnić następujące wymogi: – posiadać wykształcenie wyższe w zakresie ubezpieczeń lub wykształcenie średnie uzupełnione specjalistycznymi kursami zakończonymi egzaminem (organizowanymi przez szkoły, zakłady ubezpieczeń, organizacje branżowe i licencjonowanych pośredników w porozumieniu z Financial Services and Market Authority – organ nadzoru finansowego), – posiadać roczne lub dwuletnie doświadczenie (w zależności od wykształcenia) pod kierunkiem licencjonowanego pośrednika lub zakładu ubezpieczeń.
6.	Finlandia	Osoby ubiegające się o wykonywanie zawodu brokera ubezpieczeniowego muszą zdać egzamin organizowany przez Radę ds. Pośrednictwa Ubezpieczeniowego przy Ministerstwie Spraw Socjalnych i Zdrowia.
7.	Czechy	Egzaminy sprawdzające kwalifikacje kandydatów na brokerów ubezpieczeniowych przeprowadzane przez organ nadzoru finansowego. Brokerzy mają możliwość pobierania składek od ubezpieczających i pośredniczenia w wypłacie świadczenia przez zakład ubezpieczeń – ich zakres działalności zależy od rodzaju umów, jakie zawierają.
8.	Słowacja	Na Słowacji funkcjonują instytucje agentów finansowych i doradców finansowych. Wiedza agentów i doradców finansowych weryfikowana jest poprzez egzamin z zakresu finansów. Istnieją cztery poziomy egzaminów (w zależności od rodzaju agenta czy doradcy). Organizacja egzaminów na doradców jest scedowana na organizacje branżowe, natomiast organ nadzoru przeprowadza egzamin na poziomie najwyższym (obowiązującym doradców finansowych). Doradcy nie mogą sprzedawać produktów i mogą pobierać wynagrodzenie tylko od klientów, którym dostarczają niezależnych porad odnośnie do produktów finansowych.
9.	Szwajcaria	Pośrednicy ubezpieczeniowi, którzy nie są powiązani prawnie, finansowo ani w jakikolwiek inny sposób z zakładem ubezpieczeń i odpowiadają za swoje działania przed klientem, muszą wykazać się posiadaniem odpowiednich kwalifikacji: – świadectwem ukończenia określonych studiów lub – zdaniem egzaminu organizowanego przez szwajcarskie stowarzyszenie szkoleń

		zawodowych sektora ubezpieczeń (Insurance Industry Vocational Training Association – VBV); organ nadzoru finansowego monitoruje treść i sposób przeprowadzania egzaminu.
10.	Stany Zjednoczone	<p>Licencjonowanie pośredników ubezpieczeniowych uregulowane zostało w Jednolitych Standardach Licencjonowania (ang. Uniform Licensing Standards — ULS) z 2002 r., które znajdują odzwierciedlenie w regulacjach przyjmowanych w poszczególnych stanach. Termin insurance producer używany jest w odniesieniu do agentów i brokerów ubezpieczeniowych, jednak regulacje obowiązujące w poszczególnych stanach mogą wprowadzać rozróżnienie pomiędzy tymi dwiema kategoriami pośredników.</p> <p>Zgodnie z treścią ULS, wszyscy brokerzy ubezpieczeniowi muszą zdać egzamin organizowany przez stanowy organ nadzoru ubezpieczeniowego. Opracowywanie pytań egzaminacyjnych i faktyczne przeprowadzanie egzaminów jest najczęściej zlecane przez organ nadzoru firmie zewnętrznej.</p> <p>Zezwolenie na wykonywanie czynności pośrednictwa może być przyznane na każdy z obszarów ubezpieczeń, np. ubezpieczenia na życie; ubezpieczenia zdrowotne, chorobowe i wypadkowe; ubezpieczenia majątkowe. Stany muszą umożliwić przystąpienie do egzaminu dla każdej z ww. grup oddzielnie, jednak możliwe jest organizowanie egzaminów wspólnych dla wszystkich obszarów.</p>
11.	Japonia	<p>Nie ma egzaminu na brokera ubezpieczeniowego. Czynności brokera ubezpieczeniowego mogą być wykonywane przez osobę wpisaną do rejestru brokerów, prowadzonego przez organ nadzoru finansowego. Odmowa wpisania do rejestru następuje w przypadku spełnienia przesłanek wskazanych w ustawie (np. bankructwo, wyrok skazujący na karę więzienia czy wyrok za naruszenie przepisów ustawy o działalności ubezpieczeniowej). Japońskie Stowarzyszenie Brokerów Ubezpieczeniowych wydaje certyfikat stwierdzający, że dana osoba daje rękojmię wykonywania zawodu brokera ubezpieczeniowego we właściwy sposób. Dodatkowo broker ubezpieczeniowy zobowiązany jest do złożenia depozytu.</p>

W krajach objętych badaniem występuje również znaczne zróżnicowanie liczby brokerów ubezpieczeniowych w odniesieniu do liczby mieszkańców. Jako przyczyny tego zjawiska można wskazać różnice w poziomie rozwoju rynku ubezpieczeniowego oraz w strukturze dystrybucji produktów ubezpieczeniowych, jak również w wymogach dostępu do zawodu brokera. Polska jest krajem o jednym z najniższych wskaźników brokerów na 100 tys. mieszkańców spośród państw objętych analizą (niższa wartość występuje jedynie w Japonii). Odpowiednie dane przedstawia Tabela 44.

Tabela 44. Liczba osób posiadających uprawnienia brokera ubezpieczeniowego z podziałem na państwa

Lp.	Kraj	Liczba brokerów ubezpieczeniowych	Liczba brokerów na 100 tys. mieszkańców
1.	Niemcy	300 000	366,6
2.	Francja	20 675	31,8
3.	Włochy	4 459 (w tym 3 251 osób fizycznych i 1 208 osób prawnych)	7,3
4.	Hiszpania	4 693	10,2
5.	Belgia	8 229	74,5
6.	Finlandia	199	3,7
7.	Polska	1 101	2,9
8.	Czechy	760	7,2
9.	Słowacja*	28 000	518,1
10.	Szwajcaria**	13 911	174,9
11.	Stany Zjednoczone	2 200 000 (w tym ok. 2 000 000 osób fizycznych i 193 500 osób prawnych)	709,5
12.	Japonia	354 (w tym 319 osób fizycznych i 35 osób prawnych)	0,3

* dotyczy agentów finansowych

** obejmuje wszystkich rejestrowanych pośredników, podlegających obowiązkowej rejestracji oraz dokonujących dobrowolnej rejestracji

Źródło: UKNF.

Tabela 45. Struktura dystrybucji ubezpieczeń na życie i pozostałych ubezpieczeń w wybranych krajach UE w 2010 r.

	sprzedaż bezpośrednia		agenci ubezpieczeniowi		brokerzy ubezpieczeniowi		bancassurance		pozostałe kanały dystrybucji	
	ubezp. na życie	pozostałe ubezpiec.	ubezp. na życie	pozostałe ubezpiec.	ubezp. na życie	pozostałe ubezpiec.	ubezp. na życie	pozostałe ubezpiec.	ubezp. na życie	pozostałe ubezpiec.
Belgia	18,2	20,4	5,2	10,5	32,8	61,3	43,2	6,9	0,6	0,8
Francja	16,0	35,0	7,0	34,0	13,0	18,0	61,0	11,0	3,0	2,0
Niemcy	2,6	4,2	48,3	60,9	23,2	25,0	23,6	6,2	2,3	3,7
Polska*	32,5	19,9	28,8	58,5	4,7	16,5	32,6	3,5	1,4	1,6
Włochy	7,4	6,3	15,3	82,4	1,0	7,7	76,3	3,6	0,0	0,0

* dotyczy 2009 r.

Źródło: Polski rynek ubezpieczeniowy 2011, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2012.

Krajowe stowarzyszenia aktuariuszy państw-członków Unii Europejskiej (oraz Islandii, Norwegii i Szwajcarii) współpracują ze sobą w ramach organizacji zwanej Groupe Consultatif Actuariel Européen (GCAE). Organizacja ta zajmuje się między innymi realizowaniem

w odniesieniu do aktuariuszy postanowień dyrektywy UE nr 89/48/EEC (zmienionej dyrektywą nr 2001/19/EC) o wzajemnej uznawalności uprawnień zawodowych. W praktyce wygląda to tak, iż aktuariusz uprawniony do wykonywania zawodu w jednym z krajów Unii Europejskiej (a także w: Islandii, Norwegii i Szwajcarii) może nabyć pełne uprawnienia zawodowe w innym z ww. krajów, pod warunkiem:

- zgłoszenia się aktuariusza do krajowego stowarzyszenia w kraju docelowym, oraz
- odbycia 12-miesięcznego stażu aktuarialnego w kraju docelowym, albo
- zdania dodatkowych egzaminów lub testów w kraju docelowym.

Krajowe stowarzyszenia aktuarialne same określają dokładne reguły postępowania w zakresie wszystkich powyższych punktów.

Spośród państw, członków Unii Europejskiej:

- w 23 państwach występuje wymóg zatwierdzenia kwalifikacji przez odpowiednie instytucje/ministerstwa,
- w 14 państwach występuje wymóg członkostwa w stowarzyszeniu/samorządzie zawodowym,
- w 8 państwach występuje wymóg odpowiedniego stażu/doświadczenia zawodowego,
- w 18 państwach występuje wymóg posiadania odpowiedniego wykształcenia⁸⁰.

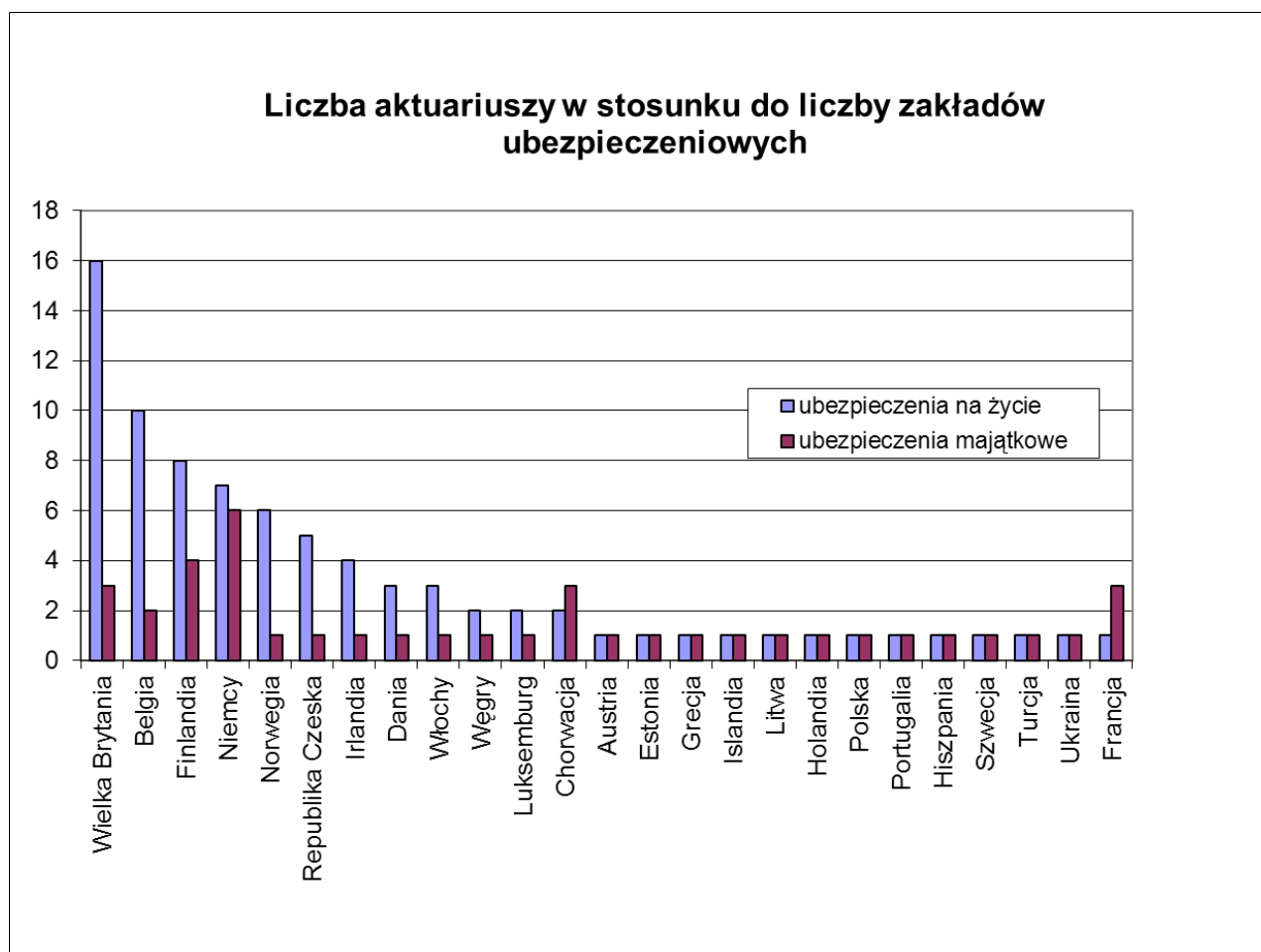
Wielka Brytania: W Wielkiej Brytanii wymagane jest wykształcenie wyższe, najlepiej na kierunku: nauki aktuarialne, matematyka, statystyka, ekonomia, inżynieria, chemia lub fizyka. W kraju tym istniały dwa stowarzyszenia aktuarialne – Institute of Actuaries i Faculty of Actuaries (od 2010 r. połączone w Institute and Faculty of Actuaries), zajmujące się między innymi rozwojem i administracją systemu egzaminacyjnego dla kandydatów na aktuariuszy. Financial Services Authority (brytyjski organ nadzoru finansowego) nakazuje, aby funkcje aktuarialne pełnili wyłącznie członkowie stowarzyszenia o statusie „fellow”. Aby uzyskać ten status i zostać aktuariuszem uprawnionym do wykonywania czynności regulowanych przez FSA należy zdać szereg egzaminów potwierdzających kwalifikacje oraz mieć co najmniej 3 lata stażu zawodowego. Alternatywną metodą jest posiadanie odpowiednich kwalifikacji potwierdzonych uzyskaniem odpowiednich certyfikatów: Certificate in financial mathematics lub Chartered Enterprise Risk Actuary.

⁸⁰ dane pochodzą z: *THE ACTUARIAL FUNCTION UNDER SOLVENCY II: SURVEY ON THE ROLE OF THE ACTUARY IN INSURANCE*, Groupe Consultatif Actuariel Européen, June 2011.

Ośrodkiem oferującym dodatkowe uprawnienia z zakresu aktuarialnego jest zaprzysiężony Instytut Aktuariuszy The Institute and Faculty of Actuaries (IFA). Zdobyć uprawnień do wykonywania tego zawodu, w przypadku absolwentów wyższych uczelni wymaga zwykle przystąpienia do treningów i staży w organizacjach, posiadających komórkę aktuarialną. Po pomyślnie odbytym stażu często dochodzi do zatrudnienia aplikantów, którzy wykazali się posiadaniem niezbędnych umiejętności.

Celem otrzymania dodatkowych uprawnień zawodowych z zakresu aktuarialnego, tzw. Diploma in Actuarial Techniques, należy posiadać 3 lata doświadczenia praktycznego i przystąpić do 15 egzaminów organizowanych przez instytut aktuarialny (pracownicy otrzymują preferencyjnie kilka tygodni wolnych od pracy, umożliwiających przygotowanie do egzaminów). Alternatywną formą potwierdzenia kwalifikacji zawodowych jest otrzymanie niezależnego certyfikatu z matematyki i rachunkowości finansowej CT1 (Core Technical 1 – wymóg posiadania umiejętności z zakresu matematyki finansowej w najwyższym stopniu).

Instytut IFA nawiązał współpracę z blisko 30 uniwersytetami w Wielkiej Brytanii, oferującymi specjalizację z zakresu aktuarialnego, co oznacza, że absolwenci tych wydziałów posiadają po zakończeniu studiów odpowiednie przygotowanie teoretyczne. Absolwenci studiów kierunkowych bez wcześniejszego doświadczenia zawodowego również mogą otrzymać stałe zatrudnienie w zawodzie, ale praktyka wskazuje, że pracownikom o krótkim stażu przydzielany jest mentor do momentu osiągnięcia przez nich odpowiednich umiejętności, zdobycia doświadczenia.

Wymogi obowiązujące w innych krajach, które odpowiedziały na ankietę rozesłaną przez KNF, podsumowuje Tabela 46.

Tabela 46. Porównanie uregulowań w zakresie obowiązków aktuariuszy i warunków dostępu do zawodu w wybranych krajach

Lp.	Kraj	Zakres obowiązków aktuariuszy i warunki dostępu do zawodu
1.	Niemcy	Zatrudnienie tzw. aktuariusza odpowiedzialnego jest obowiązkowe jeśli zakład ubezpieczeń prowadzi działalność w zakresie ubezpieczeń życiowych, zdrowotnych oraz niektórych majątkowo-osobowych. Aktuariusz odpowiada za prawidłowe wyznaczenie składek i rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, biorąc pod uwagę sytuację finansową zakładu i jego zdolność do pokrycia zobowiązań. W razie zagrożenia sytuacją, w której zakład nie będzie w stanie kontynuować działalności, aktuariusz jest obowiązany zawiadomić zarząd i organ nadzoru. Na stanowisku aktuariusza może być zatrudniona osoba będąca członkiem niemieckiego stowarzyszenia aktuariuszy (wymagane jest ukończenie studiów matematycznych lub pokrewnych, trzy lata praktyki zawodowej i zdanie egzaminu organizowanego przez stowarzyszenie), która otrzymała akceptację organu nadzoru.

		Nadzór ma również prawo wymagać zmiany aktuarusza w uzasadnionych przypadkach.
2.	Francja	<p>Aktuarusz jest osobą odpowiedzialną w zakładzie ubezpieczeń za wycenę ryzyka, wyliczanie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i kalkulację stawek ubezpieczeniowych. Osoby wykonujące czynności aktuarialne nie podlegają wpisowi do rejestru ani nie muszą posiadać dyplomu ukończenia studiów aktuarialnych lub certyfikatu wydanego przez jedno ze stowarzyszeń aktuaruszy.</p> <p>Poświadczenia kompetencji przez upoważniony do tego francuski Instytut Aktuaruszy (Institut des Actuares) wymaga wykonywanie zaledwie kilku szczególnych czynności, takich jak wyznaczanie własnych tablic aktuarialnych dla zakładu ubezpieczeń (zamiast posługiwania się standardowymi tablicami) czy wyliczanie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla określonego rodzaju dobrowolnych, indywidualnych planów emerytalnych (plan d'épargne retraite populaire – PERP). Również kontrola właściwego poziomu funduszu gwarancyjnego na ryzyko pożyczkowe jest wykonywana przez aktuarusza z jednego ze stowarzyszeń zawodowych zaakceptowanych przez ACP. Nieliczni spośród aktuaruszy posiadających tytuł nadany przez jedno ze stowarzyszeń zawodowych są certyfikowani do wykonywania tych czynności.</p> <p>Za weryfikację umiejętności, wiedzy i kompetencji zawodowych aktuarusza odpowiedzialny jest zarząd zakładu ubezpieczeń lub reasekuracji.</p>
3.	Włochy	<p>Aktuarusze zajmują się wyznaczeniem trendów demograficznych, ekonomicznych i finansowych w krótkim, średnim i długim horyzoncie czasowym, konstrukcją i oceną zabezpieczenia finansowego, ubezpieczeniowego i socjalnego, analizą statystyczną, wyceną rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz podpisywaniem sprawozdań finansowych zakładów ubezpieczeń i funduszy emerytalnych.</p> <p>Włoskie prawo reguluje wykonywanie zawodu aktuarusza, a także skład, system wyborów i funkcje Zarządu Narodowej Rady Aktuaruszy i Instytutu Aktuaruszy. W celu uzyskania wpisu do rejestru aktuaruszy kandydat musi zdać specjalny egzamin państwowy.</p>
4.	Hiszpania	<p>Zawód aktuarusza nie podlega żadnym regulacjom ani rejestracji przez organ nadzoru. Wystarczy posiadać wykształcenie wyższe w zakresie nauk aktuarialnych. Jedyne wymaganie dotyczy niezależności aktuarusza oceniającego plan emerytalny – oceny tej powinna dokonywać inna osoba niż tworząca dany plan, jednak czynność ta nie podlega żadnym wymogom autoryzacji przez nadzór (wystarczy być członkiem organizacji branżowej).</p>
5.	Belgia	<p>Zawód aktuarusza nie jest regulowany. Zakłady ubezpieczeń są jedynie zobowiązane do zapewnienia wykonywania tzw. funkcji aktuarialnej przez osobę posiadającą wiedzę w zakresie aktuariatu i matematyki finansowej odpowiednią do skali, natury i stopnia skomplikowania prowadzonej działalności.</p>

6.	Finlandia	<p>Aktuariusz jest odpowiedzialny za adekwatność metod aktuarialnych stosowanych przez zakład ubezpieczeń oraz zgodność metod służących do wyznaczania składek i rezerw techniczno-ubezpieczeniowych z aktami prawnymi. Fakt zatrudnienia aktuarusza lub zaprzestania wykonywania przez niego pracy na rzecz danego zakładu ubezpieczeń powinien być zgłoszony do organu nadzoru finansowego. Kwalifikacje aktuaruszy są weryfikowane przez Radę Aktuarialną, której członkowie są powoływani przez Ministerstwo Spraw Socjalnych i Zdrowia.</p>
7.	Czechy	<p>Regulowane jest stanowisko tzw. aktuarusza odpowiedzialnego, które powinno istnieć w każdym zakładzie ubezpieczeń. Rejestr aktuaruszy odpowiedzialnych prowadzi organ nadzoru finansowego. Uzyskanie wpisu do rejestru wymaga posiadania wyższego wykształcenia matematycznego, min. trzech lat praktyki w zakresie matematyki ubezpieczeniowej oraz certyfikatu wydawanego przez Czeskie Stowarzyszenie Aktuaruszy.</p> <p>W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w pracy aktuarusza, organ nadzoru ma prawo wymagać od zakładu ubezpieczeń zmiany osoby pełniącej tę funkcję, a jeśli nieprawidłowości w odniesieniu do konkretnej osoby powtarzają się – organ nadzoru może wykreślić ją z rejestru. Kwalifikacje pozostałych aktuaruszy sprawdzane są przez organ nadzoru w trakcie procedowania wniosku o nadanie licencji zakładowi ubezpieczeń oraz inspekcji (w ramach oceny procesów zarządzania wewnętrznego).</p>
8.	Słowacja	<p>Przepisy regulują działalność tzw. aktuarusza odpowiedzialnego. Do jego zadań należy potwierdzanie adekwatności obliczonych składek ubezpieczeniowych i rezerw zgodnie z zasadami aktuarialnymi, marginesu wypłacalności, a także podziału zysku z inwestycji między świadczeniobiorcę a zakład ubezpieczeń w ubezpieczeniach życiowych.</p> <p>Rejestr aktuaruszy prowadzi organ nadzoru finansowego. Do rejestru może być wpisana osoba, która jest wiarygodna, posiada wykształcenie wyższe w zakresie ekonomii, nauk ścisłych lub technicznych, min. trzy lata praktyki zawodowej w zakresie matematyki ubezpieczeniowej oraz zdała egzamin organizowany przez Instytut Edukacji Bankowej przy organie nadzoru. Słowackie stowarzyszenie aktuaruszy ma własny system weryfikacji umiejętności i kwalifikacji aktuaruszy.</p>
9.	Szwajcaria	<p>Zakres działalności aktuaruszy obejmuje ocenę, mierzenie i zarządzanie ryzykami finansowymi, przy wykorzystaniu szacunków prawdopodobieństw przyszłych zdarzeń i ich potencjalnych kosztów. Aktuarusze odpowiadają za wyznaczanie stawek ubezpieczeniowych, rezerw oraz ogólnie za wypłacalność zakładu ubezpieczeń.</p> <p>Nadzór uznaje za aktuarusza osobę będącą członkiem Szwajcarskiego Stowarzyszenia Aktuaruszy lub innego równoważnego stowarzyszenia z innego kraju. Możliwe jest również uznanie uprawnień na wniosek zainteresowanej osoby posiadającej wykształcenie w zakresie nauk technicznych, posiadającej</p>

		<p>min. pięcioletnią praktykę.</p> <p>Członkostwo Szwajcarskiego Stowarzyszenia Aktuariuszy wymaga spełnienia trzech warunków:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wykształcenia wyższego w zakresie matematyki lub nauk aktuarialnych uzyskanego na jednej z trzech wskazanych wyższych uczelni szwajcarskich (absolwenci innych uczelni powinni odbyć specjalne kursy; dla absolwentów innych kierunków dodatkowe egzaminy ustalane są indywidualnie), – minimum trzyletniego doświadczenia zawodowego w zakresie aktuariatu, – zdania końcowego egzaminu organizowanego przez Stowarzyszenie na temat jednego z tematów aktuarialnych i ze znajomości kodeksu dobrych praktyk. <p>Mianowanie i odwołanie danej osoby ze stanowiska aktuarusza powinno być zgłoszone do organu nadzoru.</p>
10.	Stany Zjednoczone	<p>Zasady dotyczące wykonywania zawodu aktuarusza zawarte są w Kodeksie postępowania dla aktuaruszy (Code of professional conduct), wydanym przez pięć działających w Stanach Zjednoczonych stowarzyszeń aktuaruszy. Dodatkowo, dokument pt. „Standardy dotyczące kwalifikacji aktuaruszy sporządzających opinie aktuarialne w Stanach Zjednoczonych” (Qualification Standards for Actuaries Issuing Statements of Actuarial Opinion in the United States, Including Continuing Education Requirements), zatwierdzony przez Amerykańską Akademię Aktuariuszy, określa wymogi dla aktuaruszy wydających opinie aktuarialne. Aktuariusz wydający opinie aktuarialne musi spełnić następujące wymogi: członkostwo w jednym ze stowarzyszeń zrzeszających aktuaruszy; trzy lata doświadczenia w wykonywaniu pracy aktuarialnej; znajomość wymogów prawnych dot. wydawania opinii aktuarialnych, potwierdzona odpowiednim egzaminem albo udokumentowanym doświadczeniem zawodowym.</p> <p>Aktuariusz świadczący usługi aktuarialne musi spełnić wymogi obowiązujące w jednym z działających w Stanach Zjednoczonych stowarzyszeń aktuaruszy (Society of Actuaries, Casualty Actuarial Society, Conference of Consulting Actuaries, American Society of Pension Professionals and Actuaries, American Academy of Actuaries). Standardem jest wymóg posiadania odpowiedniego wykształcenia oraz konieczność zdania serii egzaminów organizowanych przez stowarzyszenie. Po spełnieniu wszystkich wymogów, kandydat staje się członkiem stowarzyszenia (na mocy decyzji odpowiedniego organu stowarzyszenia) i tym samym nabywa uprawnienia do świadczenia usług aktuarialnych. Członkowie stowarzyszeń podlegają obowiązkowi ustawicznego kształcenia.</p>
11.	Japonia	<p>W Japonii zawód aktuarusza może wykonywać osoba, która zdała egzamin organizowany i przeprowadzany przez Japoński Instytut Aktuariuszy. Termin aktuariusz mianowany odnosi się do osób mianowanych na stanowisko aktuarusza w zakładzie ubezpieczeń przez zarząd tego zakładu, na podstawie japońskiej ustawy</p>

		<p>o działalności ubezpieczeniowej. Instytut jest nadzorowany przez organ nadzoru finansowego, który może nakazać Instytutowi podjęcie odpowiednich kroków w celu ulepszenia systemu szkoleniowego zarządzanego przez Instytut. Organ nadzoru finansowego nie uczestniczy jednak bezpośrednio w procesie egzaminowania. Wymogi, jakie musi spełniać aktuariusz mianowany, określone są w japońskiej ustawie o działalności ubezpieczeniowej. Zakład ubezpieczeń powinien powiadomić organ nadzoru o mianowaniu aktuarium. Organ nadzoru finansowego może podjąć odpowiednie środki w stosunku do aktuarium, który nie przestrzega odpowiednich przepisów prawa.</p>
--	--	---

4.7. Deregulacja dostępu do zawodu agenta celnego

Ubiegać się o wpis na listę agentów celnych może osoba spełniająca następujące wymagania:

- 1) posiada miejsce zamieszkania we Wspólnocie;
- 2) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
- 3) korzysta z pełni praw publicznych;
- 4) posiada co najmniej średnie wykształcenie;
- 5) nie została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, przestępstwo gospodarcze lub za przestępstwo skarbowe;
- 6) daje swoim postępowaniem rękojmię prawidłowego wykonywania czynności agenta celnego;
- 7) złożyła z wynikiem pozytywnym egzamin na agenta celnego przed komisją egzaminacyjną, powoływaną przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych, lub otrzymała decyzję o uznaniu kwalifikacji do wykonywania zawodu agenta celnego wydaną na podstawie przepisów odrębnych;
- 8) wystąpiła z wnioskiem o wpis na listę agentów celnych, nie później niż w okresie 2 lat od dnia spełnienia warunku określonego w pkt 7.

Tabela 47. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu agenta celnego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
posiadanie co najmniej wykształcenia średniego	wprowadzenie kryterium posiadania wykształcenie wyższego na poziomie co najmniej studiów pierwszego stopnia, studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich na kierunkach w dziedzinie nauk ekonomicznych, prawnych lub technicznych, w toku których studenci mają możliwość zapoznania się ze szczegółowymi zagadnieniami z zakresu prawa administracyjnego i finansowego, w szczególności prawa celnego ALBO świadectwo ukończenia studiów podyplomowych z wymienionego zakresu. Jako alternatywę w zakresie poziomu posiadanego wykształcenia proponuje się wprowadzenie możliwości wpisu na listę agentów celnych osób posiadających trzyletnie doświadczenie w zakresie obsługi celnej podmiotów gospodarczych
– zdany egzamin kwalifikacyjny na agenta celnego lub decyzja o uznaniu kwalifikacji do wykonywania zawodu agenta celnego wydana na podstawie odrębnych przepisów, – wpis na listę agentów celnych nie później niż w okresie 2 lat od złożenia egzaminu kwalifikacyjnego na agenta celnego,	rezygnacja z egzaminu, w zamian dodanie wymogu posiadania kwalifikacji albo doświadczenia w zakresie obsługi celnej podmiotów gospodarczych (warunek ten byłby spełniony w przypadku gdy wnioskodawca posiada ukończone co najmniej studia pierwszego stopnia (tytuł licencjata) na kierunkach w dziedzinie nauk ekonomicznych, prawnych lub technicznych, w toku których studenci mają możliwość zapoznania się ze szczegółowymi zagadnieniami z zakresu prawa administracyjnego i finansowego, w szczególności prawa albo co najmniej trzyletnie doświadczenie w sprawach celnych)
wymóg korzystania w pełni z praw publicznych	zniesienie wymogu
wymóg dawania rękojmi prawidłowego wykonywania czynności agenta celnego	zniesienie wymogu
miejsce zamieszkania we Wspólnocie Europejskiej	zniesienie wymogu
pełna zdolność do czynności prawnych	bez zmian
brak skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo gospodarcze lub za przestępstwo skarbowe	bez zmian

Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych

Proponowane zmiany w zakresie rezygnacji z egzaminu państwowego uprawniającego do wykonywania czynności agenta celnego powodują likwidację kosztów ponoszonych w związku z jego organizacją dla sektora finansów publicznych ale jednocześnie zlikwidują również obowiązek opłaty za ten egzamin przez przystępujące do niego osoby.

Zgodnie z danymi Ministerstwa Finansów wpływy z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu w poprzednich latach przeważnie przewyższały koszty z tytułu przeprowadzania egzaminów (w tym wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnej, układania pytań, wynajęcia odpowiedniej sali, obsługi egzaminu etc.). W okresie od 2005 r. do roku bieżącego tylko w 2010 r. koszty nieznacznie przewyższały wpływy z opłat za przystąpienie do egzaminu.

Tabela 48. Podstawowe dane dotyczące egzaminów na agenta celnego w okresie od 2005 r. do maja 2012 r

Rok	Wysokość opłaty egzaminacyjnej (w zł)**	Wpływy z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo w zł)	Koszty z tytułu przeprowadzania egzaminów, w tym wynagrodzenia komisji egzaminacyjnej, układania pytań, wynajęcia sali, obsługi egzaminu (memoriałowo w zł)	Saldo
2005	327,67	55 248,00	54 557,68	690,32
2006	520,50	119 827,00	104 378,31	15 448,69
2007	374,33	173 090,15	171 181,95	1 908,20
2008	467,25	155 666,40	137 091,05	18 575,35
2009	490,75	211 304,00	207 873,25	3 430,75
2010	507,00	219 891,00	233 545,46	-13 654,46
2011	531,75	282 336,80	237 366,96	44 969,84
2012*	367,00	159 482,00	150 671,90	8 810,10

Źródło: Ministerstwo Finansów, Departamentu Polityki Celnej

*stan na koniec maja 2012 r.

**średnioroczna wysokość opłaty – wysokość zmienia się w okresach kwartalnych

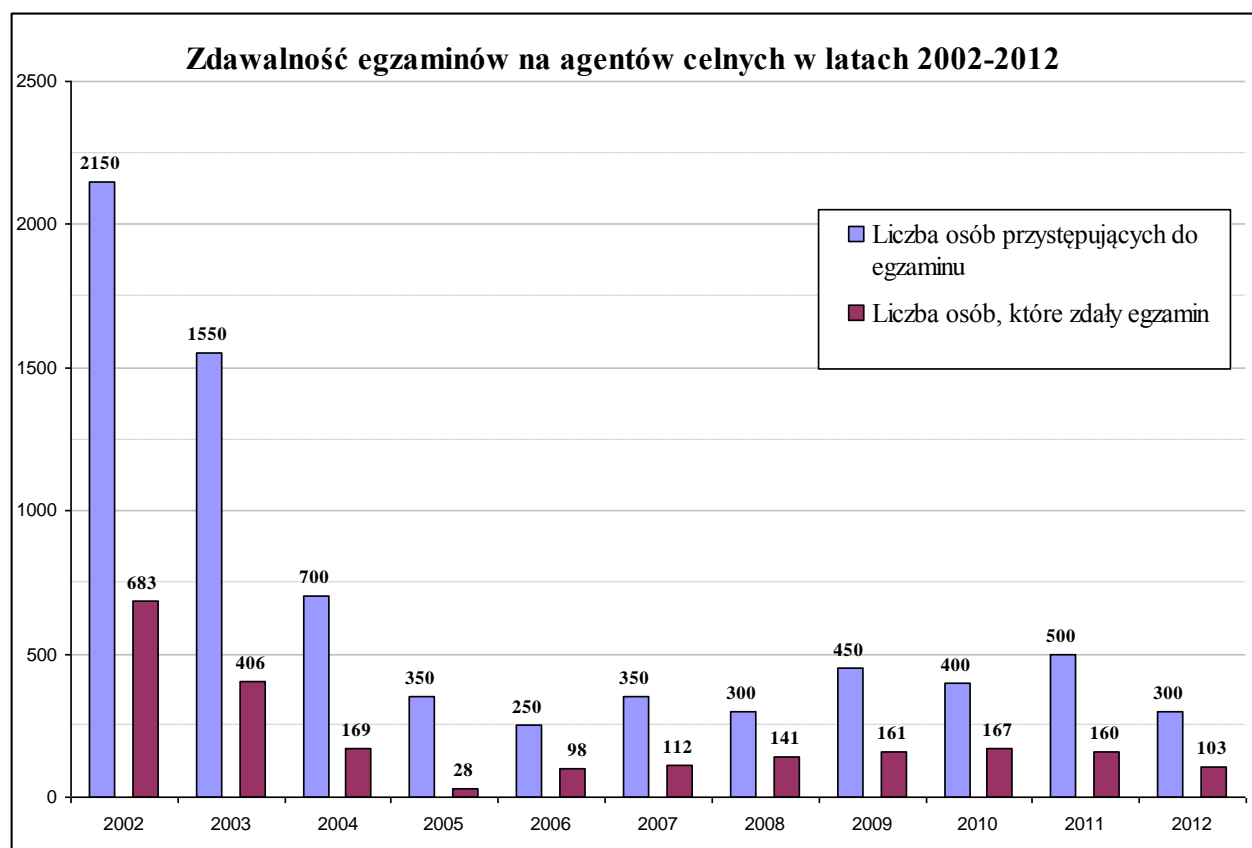
Planowana zmiana dotycząca wymogu zdania egzaminu państwowego i zastąpienia go wymogiem posiadania wykształcenia wyższego na poziomie co najmniej studiów pierwszego stopnia, tj. tytułu licencjata, (związana z pojawianiem się coraz większych wymagań dla dokonywania sprawnej obsługi obrotu towarowego) lub alternatywnie posiadania trzyletniego doświadczenia w zakresie obsługi celnej podmiotów gospodarczych, zlikwiduje barierę finansową, jaką dla niektórych chętnych mogła być opłata za egzamin. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 17 maja 2004 r. w sprawie egzaminu kwalifikacyjnego na agenta celnego oraz wpisu na listę agentów celnych (§ 12) opłata egzaminacyjna ustalana jest kwartalnie w wysokości 20%

przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, z kwartału poprzedzającego kwartał, w którym został złożony wniosek o przystąpienie do egzaminu, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Wpływ regulacji na rynek pracy

W latach 1998–2001 na listę agentów celnych wpisano 8198 osób. W latach 2002–2012 na listę agentów celnych wpisano 2159 osób, natomiast uprawnienia do wykonywania zawodu straciły 1364 osoby. Ogółem w latach 1998 – 2012 na listę agentów celnych wpisano 10 357 osób (stan na dzień 18.07.2012 r.). Do egzaminu kwalifikacyjnego na agenta celnego w latach 2002–2012 przystąpiło 7300 osób, natomiast zdało go pomyślnie zaledwie 2228, co stanowi 31,23%. Dane o zdawalności egzaminu kwalifikacyjnego w latach 2002–2012 prezentuje poniższy wykres.

Biorąc pod uwagę bardzo niską zdawalność egzaminu można go uznać za znaczącą przeszkodę w dostępie do wykonywania zawodu, zwłaszcza jeżeli równocześnie występuje bariera finansowa w postaci opłaty za egzamin. Likwidacja wymogu zdania egzaminu państwowego i wprowadzenie umożliwiającego dostęp do zawodu agenta celnego kryterium posiadania wyższego wykształcenia na poziomie studiów co najmniej pierwszego stopnia, tj. tytułu licencjata wydaje się więc zasadne w związku z pojawianiem się coraz większych wymagań dla dokonywania sprawnej obsługi obrotu towarowego. Wymóg ten zgodnie z założeniami projektu miałby być spełniony w przypadku posiadania dyplomu ukończenia studiów wyższych pierwszego stopnia, studiów wyższych drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich albo studiów podyplomowych na kierunku studiów w dziedzinie nauk prawnych, ekonomicznych lub technicznych, obejmującym wiedzę, umiejętności i kompetencje gospodarcze zakresu prawa administracyjnego i finansowego, w szczególności prawa celnego. Alternatywną ścieżką dostępu do zawodu agenta celnego i uzyskania wpisu na ich listę miałyby być posiadanie co najmniej trzyletniego doświadczenia w zakresie obsługi celnej podmiotów gospodarczych.

Źródło: Dane otrzymane z Ministerstwa Finansów, Departamentu Polityki Celnej.

Dane za rok 2012 – stan na dzień 30.06.2012 r.

Proponuje się wprowadzenie przepisu przejściowego, stanowiącego o utrzymaniu wpisów na liście agentów celnych ważnych w dniu wejścia w życie zmian do ustawy. Tym samym dla osób będących agentami celnymi w tym dniu, wejście w życie nowej regulacji z wyższymi wymaganiami nie spowoduje zmiany ich dotychczasowego statusu zawodowego.

Porównanie regulacji dostępu do zawodu w innych państwach

Zakres regulacji dostępu do wykonywania zawodu agenta celnego w poszczególnych państwach UE, określa ustawodawstwo krajowe tych państw. Wspólnotowy Kodeks Celny w art. 5 umożliwia państwom członkowskim zastrzeżenie jednej z form przedstawicielstwa na rzecz agentów celnych.

Zawód agenta celnego jest regulowany w niektórych państwach członkowskich UE, m.in. w Hiszpanii, Francji, Włoszech, Grecji, Bułgarii, Portugalii, Litwie, Łotwie, Belgii.

Przykładowe szczegółowe wymogi⁸¹:

Hiszpania – obowiązkowa przynależność do samorządu gospodarczego, wykształcenie na poziomie uniwersytetu, ukończony kurs organizowany przez krajowe władze podatkowe (State Tax Authority – AEAT), egzamin, wpis do rejestru.

Francja – akredytacja przez Ministerstwo Finansów, wymóg wypłacalności, odpowiedniego stażu/doświadczenia, niekaralność.

Grecja – zdany egzamin, 2-letni staż (osoby z wykształceniem wyższym 6 miesięcy), po ukończeniu stażu wnioski o nadanie licencji.

Portugalia – obowiązkowa przynależność do samorządu gospodarczego, egzamin.

Litwa – wpis do rejestru, ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej.

Łotwa – pozwolenie wydawane przez Krajową Służbę Podatkową (State Revenue Service), wpis do rejestru prowadzonego przez ten organ; warunki: m.in. niekaralność za przestępstwa przeciwko gospodarce narodowej (absence of convictions for crimes against the national economy), umowa z bankiem lub towarzystwem ubezpieczeniowym o pokryciu ewentualnych należności, posiadanie świadectwa potwierdzającego specjalistyczne wykształcenie z zakresu odpraw celnych (Customs Clearance Specialist) – aby uzyskać takie świadectwo należy zdać egzamin w instytucji edukacyjnej, która prowadzi szkolenia ekspertów celnych zgodnie z zatwierdzonym, specjalistycznym programem.

Belgia – wpis do rejestru prowadzonego przez Ministra Finansów, wymóg niekaralności m.in. za oszustwa podatkowe, kradzież, paserstwo, korumpowanie urzędników państwowych, defraudację.

Zawód agenta celnego jest zawodem zderegulowanym w Holandii, gdzie warunki działalności agentów celnych określa organizacja the Dutch Forwarding Agents Organisation (FENEX).

⁸¹ Dane nt. Belgii, Francji, Łotwy, Litwy, Holandii i Hiszpanii: Explanatory memorandum „The impact of the customs representation on the EU’s competitiveness and security” CNF/S.C./02/07 CONFIAD Steering Committee for the Modernisation of the CCC materiał powielany.

4.8. Deregulacja dostępu do zawodu przyjmujący zakłady wzajemne oraz zawodu prowadzący kolektury gier liczbowych

Zgodnie z ustawą o grach hazardowych osoby przyjmujące zakłady wzajemne oraz prowadzące kolektury gier liczbowych są zobowiązane posiadać świadectwo zawodowe wydane przez Ministra Finansów. W zakresie gier objętych monopolem państwa minister właściwy do spraw finansów publicznych może uznać za równoważne ze świadectwami zawodowymi świadectwa wydane przez wyspecjalizowaną organizację prowadzącą szkolenia w zakresie gier hazardowych. Podmiot wykonujący monopol jest obowiązany przedłożyć ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych program tych szkoleń. Obecnie obowiązuje 4177 świadectw na stanowisko przyjmujący zakłady wzajemne oraz około 50 000 świadectw zawodowych uznanych za równoważne ze świadectwami zawodowymi⁸². W 2011 r. wydano 1517 świadectw na stanowisko przyjmujący zakłady wzajemne. W 2011 r. uznano 16 244 świadectwa Totalizatora Sportowego za równoważne ze świadectwami zawodowymi.

Tabela 49. Liczba przyjmujących zakłady wzajemne i liczba prowadzących kolektury gier liczbowych w latach 2009–2011 (według stanu na koniec roku)

	2009	2010	2011	01.01.2012 r. – 31.05.2012 r.
Przyjmujący zakłady wzajemne: Liczba osób, które przystąpiły do egzaminu zawodowego	1 427	1 663	1 590	545
Liczba osób, którym wydano świadectwa zawodowe	1 391	1 507	1 517	526
Prowadzący kolektury gier liczbowych: Liczba osób, którym uznano za równoważne ze świadectwami zawodowymi świadectwa wydane przez wyspecjalizowaną organizację prowadzącą szkolenia w zakresie gier hazardowych	14 695	19 868	16 244	5 863

⁸² Według danych Ministerstwa Finansów.

Krupierzy, przyjmujący zakłady wzajemne i prowadzący kolektury gier liczbowych są, zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o grach hazardowych osobami bezpośrednio prowadzącymi gry hazardowe. Osoby te obowiązane są posiadać świadectwo zawodowe.

Świadectwo zawodowe upoważniające do wykonywania zawodu wydaje minister właściwy do spraw finansów publicznych osobie, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) ma nienaganną opinię;
- 2) posługuje się językiem polskim w stopniu wystarczającym do pełnienia funkcji lub zajmowania stanowiska, o które się ubiega;
- 3) nie była skazana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 4) posiada wiedzę potwierdzoną egzaminem zawodowym.

Tabela 50. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodów związanych z grami hazardowymi

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
<p>– w przypadku bezpośrednio prowadzących gry hazardowe objęte monopolem państwa (prowadzący kolektury gier liczbowych) Minister Finansów może uznać za równoważne ze świadectwami zawodowymi świadectwa wydane przez wyspecjalizowaną organizację prowadzącą szkolenia w zakresie gier hazardowych. Podmiot wykonujący monopol państwa jest obowiązany przedłożyć Ministrowi Finansów program tych szkoleń.</p>	<p>Proponuje się zwolnić z obowiązku uzyskania świadectwa zawodowego prowadzących kolektury gier liczbowych i zobowiązać podmiot wykonujący monopol państwa do zapewnienia osobom prowadzącym kolektury gier liczbowych szkolenia z przepisów o grach hazardowych w zakresie niezbędnym do zajmowanego stanowiska (w celu zapewnienia jakości usług). Podmiot wykonujący monopol państwa byłby obowiązany wydać uczestnikowi szkolenia pisemne zaświadczenie o odbyciu szkolenia. Natomiast osoby, które ukończyły szkolenie, byłyby obowiązane umieścić zaświadczenie o odbyciu szkolenia, w widocznym miejscu, w kolekturze gier liczbowych.</p>
<p>– w przypadku pozostałych osób bezpośrednio prowadzących gry hazardowe przeprowadzany jest egzamin państwowy. Obecnie brak wymogów prawnych dotyczących ukończenia szkolenia zawodowego.</p>	<p>Proponuje się zwolnić z obowiązku uzyskania świadectwa zawodowego przyjmujących zakłady wzajemne i zobowiązać podmiot zarządzający zakłady wzajemne do zapewnienia osobom przyjmującym zakłady wzajemne szkolenia z przepisów o grach hazardowych w zakresie niezbędnym do zajmowanego stanowiska (w celu zapewnienia jakości usług). Podmiot zarządzający zakłady wzajemne byłby obowiązany wydać uczestnikowi szkolenia pisemne zaświadczenie o odbyciu szkolenia. Natomiast osoby, które ukończyły szkolenie, byłyby obowiązane umieścić zaświadczenie o odbyciu szkolenia, w widocznym miejscu, w punkcie przyjmowania zakładów wzajemnych.</p>
	<p>W przypadku pozostałych bezpośrednio prowadzących gry hazardowe bez zmian.</p>

<p>– w przypadku prowadzących kolektury gier liczbowych Minister Finansów może uznać za równoważne ze świadectwami zawodowymi świadectwa wydane przez wyspecjalizowaną organizację prowadzącą szkolenia w zakresie gier hazardowych. Podmiot wykonujący monopol państwa jest obowiązany przedłożyć Ministrowi Finansów program tych szkoleń.</p>	<p>Proponuje się zobowiązać podmiot wykonujący monopol państwa do zapewnienia osobom prowadzącym kolektury gier liczbowych szkolenia z przepisów o grach hazardowych w zakresie niezbędnym do zajmowanego stanowiska.</p>
<p>– w przypadku pozostałych osób bezpośrednio prowadzących gry hazardowe przeprowadzany jest egzamin państwowy. Obecnie brak wymogów prawnych dotyczących ukończenia szkolenia zawodowego.</p>	<p>Proponuje się zobowiązać podmiot urządzający zakłady wzajemne do zapewnienia osobom przyjmującym zakłady wzajemne szkolenia z przepisów o grach hazardowych w zakresie niezbędnym do zajmowanego stanowiska.</p>
	<p>W przypadku pozostałych bezpośrednio prowadzących gry hazardowe bez zmian.</p>

Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych

Proponowane zmiany w zakresie rezygnacji z egzaminu państwowego, którego zdanie uprawnia do otrzymania świadectwa zawodowego i wykonywania zawodu przyjmujący zakłady wzajemne oraz zawodu prowadzący kolektury gier liczbowych powodują likwidację kosztów ponoszonych w związku z organizacją tego egzaminu ale jednocześnie likwidują obowiązek opłaty za ten egzamin.

Porównanie międzynarodowe

W Unii Europejskiej sektor gier hazardowych stanowi obszar niezharmonizowany, nie ma regulacji prawnych UE, które nakładają obowiązek regulowania zawodu/działalności w sposób pośredni.

Tabela 51. Wymogi dostępu i sposób nadzoru nad działalnością brokerską w wybranych krajach UE

Lp.	Kraj	Wymogi dostępu i sposób nadzoru nad działalnością brokerską
1.	Szwecja	Nie są wymagane świadectwa zawodowe. Niemniej osoba, która planuje zajmować się grami hazardowymi powinna przedstawić dokumenty dotyczące jej niekaralności oraz raport kredytowy.
2.	Wielka Brytania	Świadectwa zatwierdzające (certificates of approval) właściwe kompetencje powinny posiadać osoby, które chciałyby zostać zatrudnione przy obsłudze, nadzorze albo zarządzaniu kasynami albo przy zarządzaniu grami bingo. Są one również niezbędne dla osób, które chciałyby się zajmować sprzedażą, dostarczaniem i/lub utrzymywaniem automatów do gier oraz, które chciałyby funkcjonować jako niezależni menadżerowie loterii.
3.	Belgia	<u>Prowadzący kolektury gier liczbowych:</u> Organ nadzorujący: Komisja Gier Hazardowych (Commission des Jeux de

	<p>Hasard) przyznaje odpłatną licencję F1 dla organizatorów zakładów. W przypadku działalności internetowej, potrzebna jest licencja F1+. Ponadto w wielu gminach potrzebna jest pozytywna opinia burmistrza. Wniosek o przyznanie licencji „prowadzącego kolektury gier liczbowych” musi zostać wysłany listem poleconym wraz z wymaganymi zaświadczeniami i dokumentami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • deklaracja podatkowa z aneksami osoby fizycznej, • zaświadczenie z Ministerstwa Finansów (SPF Finances) o wywiązaniu się przez petenta z długów fiskalnych niespornych, • lista precyzująca naturę oraz rodzaje organizowanych zakładów, • w przypadku podatników podlegających opodatkowaniu w Walonii za gry i zakłady, dwie atestacje muszą być dostarczone: jedna od podatków federalnych oraz jedna za podatek od gier i zakładów w Walonii, • dokument potwierdzający wypłacalność oraz możliwości finansowe petenta, zwłaszcza dowód posiadania możliwości potrzebnych do pokrycia kaucji 10 000 EUR, • regulamin zakładów, • lista biur, w których zakłady będą zawierane. <p>W przypadku, gdy wnioskodawca pochodzi z kraju Unii Europejskiej, musi złożyć podobne dokumenty dot. sytuacji fiskalnej i prawnej z kraju pochodzenia (np. wypis z Rejestru Karnego) w jednym z trzech państwowych języków Belgii).</p> <p><u>Przyjmujący zakłady wzajemne:</u></p> <p>Organ nadzorujący: Komisja Gier Hazardowych (Commission des Jeux de Hasard) przyznaje odpłatną licencję F2 dla prowadzących kolektury zakładów. Ponadto w wielu gminach potrzebna jest pozytywna opinia burmistrza. Wniosek o przyznanie licencji „przyjmującego zakłady wzajemne” musi zostać wysłany listem poleconym wraz z wymaganymi zaświadczeniami i dokumentami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaświadczenie z Ministerstwa Finansów (SPF Finances) o wywiązaniu się przez petenta z długów fiskalnych niespornych, • regulamin zakładów, • w przypadku podatników podlegających opodatkowaniu w Walonii za gry i zakłady, dwie atestacje muszą być dostarczone: jedna od podatków federalnych oraz jedna za podatek od gier i zakładów w Walonii. <p>W przypadku, gdy wnioskodawca pochodzi z kraju Unii Europejskiej, musi złożyć podobne dokumenty dot. sytuacji fiskalnej i prawnej z kraju pochodzenia (np. wypis z Rejestru Karnego) w jednym z trzech państwowych języków Belgii).</p>
--	---

Francja, Włochy, Dania, Norwegia, Bułgaria – nie są wymagane świadectwa zawodowe.

Portugalia – świadectwa zawodowe są wymagane dla krupierów i osób prowadzących turniej pokera.

4.9. Deregulacja dostępu do zawodu rzeczoznawcy samochodowego

Rzeczoznawcą samochodowym, zgodnie z ustawą z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym – art. 79a, jest osoba, która:

- posiada wyższe wykształcenie,
- posiada 5-letnią praktykę zawodową w dziedzinie związanej z motoryzacją,
- posiada prawo jazdy kategorii A, B oraz C1 lub C,
- nie była karana wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne,
- posiada certyfikat w zakresie rzeczoznawstwa samochodowego wydany przez jednostkę akredytowaną w polskim systemie akredytacji⁸³,
- została wpisana na listę rzeczoznawców samochodowych.

Minister właściwy do spraw transportu wpisuje na listę rzeczoznawców samochodowych osobę, która spełnia wymagania określone w ust. 1 pkt 2–6, i potwierdza wpis, wydając zaświadczenie.

Tabela 52. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu rzeczoznawcy samochodowego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie wyższe	wykształcenie średnie
5-letnia praktyka w dziedzinie związanej z motoryzacją,	2-letnia praktyka* w dziedzinie związanej z motoryzacją, <u>Zniesienie wymogu odbycia obowiązkowej praktyki w przypadku osób, które ukończyły studia wyższe pierwszego stopnia na kierunku studiów technicznych w specjalności samochodowej, lub osób, które ukończyły studia wyższe drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie na kierunku w obszarze nauk technicznych o specjalności samochodowej</u>

⁸³ Minister właściwy do spraw transportu, prowadzący listę rzeczoznawców samochodowych, nie przeprowadza egzaminów sprawdzających kwalifikacje osób ubiegających się o wpis na omawianą listę. Kwalifikacje te są sprawdzane przez jednostkę akredytowaną w polskim systemie akredytacji w procesie uzyskiwania przez wnioskującego certyfikatu w zakresie rzeczoznawstwa samochodowego. Certyfikaty wydawane przez jednostki akredytowane w polskim systemie akredytacji posiadają określony termin ważności. Po upływie tego okresu w celu aktualizacji uprawnień osoba zainteresowana przechodzi ponownie proces certyfikacji.

prawo jazdy kategorii A, B oraz C1 lub C,	bez zmian
posiadanie certyfikatu w zakresie rzeczoznawstwa samochodowego wydanego przez jednostkę akredytowaną w polskim systemie akredytacji ⁸⁴ ,	bez zmian
niekaralność wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne	bez zmian
wpis na listę rzeczoznawców samochodowych prowadzoną przez ministra właściwego do spraw transportu.	bez zmian

Dane dotyczące liczby osób posiadających uprawnienia rzeczoznawcy samochodowego (na podstawie danych Departamentu Transportu Drogowego MTBiGM) prezentuje Tabela 53.

Tabela 53. Liczba osób posiadających uprawnienia rzeczoznawcy samochodowego według stanu na koniec lat 2007–2011 oraz na koniec lipca 2012 r.

Rok	Liczba osób posiadających uprawnienia rzeczoznawcy samochodowego wg stanu na dzień 31 grudnia danego roku (listy rzeczoznawców samochodowych dostępne na stronie internetowej jako zarchiwizowane od 2007 r.)
2007	698
2008	584
2009	626
2010	639
2011	687
do lipca 2012	705

Na podstawie ww. dostępnych archiwizacji można szacunkowo przyjąć, że w latach 2002–2006 średnio w końcu roku liczba osób posiadających uprawnienia rzeczoznawcy samochodowego wynosiła 645.

Wpisu na listę rzeczoznawców samochodowych dokonuje się na podstawie dołączonych do wniosku dokumentów potwierdzających spełnienie wymagań, o których mowa w art. 79a ust. 1 pkt 2–6 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908, z późn. zm.). W świetle powyższego przepisów wnioskujący przedkłada:

- dokument potwierdzający posiadanie wyższego wykształcenia,

⁸⁴ Jednostki akredytowane wydające certyfikaty w zakresie rzeczoznawstwa samochodowego:

1. Stowarzyszenie Rzeczoznawców Techniki Samochodowej i Ruchu Drogowego, Centrum Certyfikacji Rzeczoznawców Samochodowych;
2. Polski Związek Motorowy, Centrum Certyfikacji Rzeczoznawców;
3. TÜVPOL Sp. z o.o., Europejskie Centrum Certyfikacji Rzeczoznawców i Specjalistów Techniki Samochodowej.

- dokument (dokumenty) potwierdzający posiadanie 5-letniej praktyki zawodowej w dziedzinie związanej z motoryzacją,
- kopię prawa jazdy kategorii A, B oraz C1 lub C,
- zaświadczenie o niekaralności lub kopię tego zaświadczenia,
- kopię certyfikatu w zakresie rzeczoznawstwa samochodowego, o którym mowa w art. 79a ust. 1 pkt. 6 ww. ustawy.

Nadesłanie wymaganych dokumentów skutkuje wydaniem zaświadczenia i dokonaniem wpisu na listę rzeczoznawców samochodowych. Liczba składanych wniosków pokrywa się z liczbą osób, które uzyskały zaświadczenia potwierdzające wpis na listę rzeczoznawców samochodowych (nowe wnioski i aktualizacje niektórych wcześniejszych uprawnień). Nadesłanie wymaganych dokumentów skutkuje wydaniem zaświadczenia i dokonaniem wpisu na listę rzeczoznawców samochodowych.

Zgodnie z art. 79 ust. 3 ustawy – Prawo o ruchu drogowym wpis dokonywany jest za opłatą, na okres wynikający z terminu ważności certyfikatu, o którym mowa w art. 79a ust. 1 pkt. 6 tej ustawy. Stosownie do § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 10 stycznia 2002 r. w sprawie opłaty za wpis na listę rzeczoznawców samochodowych oraz dokumentów z tym związanych (Dz. U. Nr 5, poz. 52, z późn. zm.) opłata za dokonanie wpisu na listę rzeczoznawców samochodowych wynosi 100 zł. Opłata ta nie uległa zmianie i obowiązuje w tej wysokości od 6 lutego 2002 r.

Koszty związane z prowadzeniem spraw rzeczoznawców samochodowych przez właściwą komórkę organizacyjną Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej to szacunkowy koszt 1/4 etatu na stanowisku pracy, czyli około 2000 zł miesięcznie, uwzględniając wynagrodzenie, utrzymanie stanowiska pracy, koszty zakupu blankietów zaświadczeń potwierdzających wpis na listę rzeczoznawców samochodowych. Czynności dokonywane przez pracownika to:

- weryfikacja wniosków o wpis na listę rzeczoznawców samochodowych,
- dokonywanie wpisów i skreśleń na przedmiotowej liście,
- wydawanie zaświadczeń potwierdzających wpis na listę rzeczoznawców samochodowych,
- prowadzenie listy i ewidencji rzeczoznawców samochodowych, o których mowa w art. 79a ust. 6 ustawy – Prawo o ruchu drogowym.

Informację o liczbie wpływających wniosków o wpis na listę rzeczoznawców samochodowych prezentuje Tabela 54.

Tabela 54. Liczba wniosków o wpis na listę rzeczoznawców samochodowych w okresie od 2002 r. do lipca 2012 r.

Rok	Liczba wniosków
2002	267
2003	237
2004	163
2005	400
2006	148
2007	187
2008	299
2009	121
2010	169
2011	376
do lipca 2012	111

Bezpieczeństwo obywateli

Obniżenie wymagań w zakresie wykształcenia i praktyki zawodowej dla osób ubiegających się o wpis na listę rzeczoznawców samochodowych nie wpłynie negatywnie na poziom kwalifikacji i wiedzę rzeczoznawców samochodowych. Nadal zostaje zachowany wymóg uzyskania certyfikatu w zakresie rzeczoznawstwa samochodowego wydanego przez jednostkę akredytowaną w polskim systemie akredytacji. Wymóg pozwala na sprawdzenie kwalifikacji i poświadczenie kompetencji, wiedzy i zrozumienia kwestii związanych z motoryzacją i konstrukcją pojazdów. Certyfikaty są wydawane na określony czas przez jednostkę certyfikującą i ww. sprawdzenie kompetencji i kwalifikacji wiedzy następuje nie tylko przed pierwszym uzyskaniem uprawnień przez rzeczoznawcę samochodowego, ale również ma miejsce weryfikacja okresowa powyższego.

Porównanie międzynarodowe w zakresie wymogów związanych z dostępem do zawodu rzeczoznawcy samochodowego w niektórych krajach Unii Europejskiej przedstawia Tabela 55.

Tabela 55. Uregulowania prawne dotyczące zawodu rzeczoznawcy samochodowego w niektórych krajach UE

Lp.	Kraj	Wymogi dostępu i sposób nadzoru
1.	Francja	<p>Zawód reguluje kodeks drogowy oraz ustawa z dnia 25 kwietnia 1995 r. Zawód rzeczoznawcy samochodowego mogą wykonywać osoby, które spełniają warunki:</p> <ol style="list-style-type: none"> posiadają państwowy dyplom rzeczoznawcy samochodowego – zgodnie z dekretem z dnia 25.04.1995 jest to dyplom wydawany przez ministra właściwego ds. edukacji, będący odpowiednikiem dyplomu III stopnia wg klasyfikacji ustanowionej przez ustawę z dnia 16.07.1991 r. (wyższe wykształcenie). Egzamin prowadzący do uzyskania dyplomu składa się z części pisemnej, ustnej oraz praktycznej. Do egzaminu dopuszczone mogą być osoby, które spełniają trzy warunki: <ul style="list-style-type: none"> – mają dyplom ukończenia szkoły IV stopnia (szkoły średniej) lub równorzędny, zatwierdzony przez komisję certyfikacyjną utworzoną na mocy ustawy, jako dyplom stopnia IV, – posiadają trzyletnie doświadczenie w zakresie działalności związanej z naprawą samochodów. Okres ten może być skrócony do roku dla osób posiadających dyplomy, figurujące w wykazie publikowanym przez ministerstwo właściwe ds. edukacji, – odbyły trwający co najmniej dwa lata płatny staż u dyplomowanego rzeczoznawcy samochodowego; są wpisane na krajową listę rzeczoznawców samochodowych. <p>Na listę tę, oprócz obywateli francuskich, mogą także wpisywać się obywatele państw UE i EOG posiadający dyplom uprawniający do wykonywania zawodu eksperta samochodowego. Są oni wpisywani na listę tymczasowo. Obywatele państw, w których zawód rzeczoznawcy samochodowego nie należy do zawodów reglamentowanych, muszą udokumentować posiadanie dwuletniego doświadczenia zdobytego w okresie 10 lat bezpośrednio poprzedzających datę złożenia wniosku o rozpoczęcie świadczenia usług.</p> <p>Wg stanu na dzień 10 września 2009 r. na krajową listę rzeczoznawców samochodowych wpisane były 2674 osoby.</p>
2.	Niemcy	<p>Zawód rzeczoznawcy samochodowego wymaga ukończenia mechanicznej szkoły zawodowej (tytuł majstra lub technika), bądź też studiów wyższych na kierunku budowa maszyn lub elektrotechnika. Technicy samochodowi mogą pracować jako diagności, natomiast inżynierowie – w instytutach zajmujących się badaniem i zwiększaniem standardów bezpieczeństwa użytkowników pojazdów lub prowadzić własną działalność jako rzeczoznawcy. Do pracy jako rzeczoznawca potrzebna jest 1,5-rocza praktyka w stacji diagnostycznej. W przeciwnym razie, po zakończeniu studiów należy ukończyć dodatkowe kursy/szkolenie. Diagności potrzebują co najmniej 1,5-rocznego doświadczenia w pracy w warsztacie samochodowym. Kandydaci na diagnostów poddani są 6-8 miesięcznemu szkoleniu (teoria i praktyka) zakończonemu egzaminem (również praktycznym) przed komisją pod kierownictwem instytucji nadzorującej (np. landowe ministerstwo ds. transportu). Obecnie w RFN pracuje ok. 14 tys. diagnostów i rzeczoznawców samochodowych.</p>
3.	Wielka Brytania	<p>Przepisy obowiązujące rzeczoznawców samochodowych i diagnostów uprawnionych do wykonywania badań technicznych pojazdów wymagają kwalifikacji potwierdzonych w centrach egzaminacyjnych, wykształcenia technicznego</p>

		(sugerowana specjalność samochodowa) i udokumentowanych 4 lat doświadczenia zawodowego w stacji obsługi pojazdów lub w zakładzie (warsztacie) naprawy pojazdów na stanowisku naprawy lub obsługi pojazdów (wymagana jest praca przy pojazdach, jakie później mają podlegać kontroli diagnostycznej – np. samochody osobowe, samochody ciężarowe itd.). Polacy posiadający stosowne doświadczenie, uprawnienia krajowe mogą się zwracać do NARIC z wnioskiem o ich uznanie.
4.	Kraje nadbałtyckie (Litwa, Łotwa, Estonia)	Zgodnie z informacjami posiadanymi przez Ministerstwo Sprawiedliwości zawód rzeczoznawcy samochodowego nie jest regulowany.

4.10. Deregulacja dostępu do zawodu diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów

Do wykonywania zawodu diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów, zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań w stosunku do diagnostów, niezbędne jest spełnienie jednego z następujących wymagań dotyczących wykształcenia i praktyki:

- posiadanie wyższego wykształcenia technicznego o specjalności samochodowej i udokumentowane 2 lata praktyki w stacji obsługi pojazdów lub w zakładzie (warsztacie) naprawy pojazdów albo
- posiadanie średniego wykształcenia technicznego o specjalności samochodowej i udokumentowane 4 lata praktyki w stacji obsługi pojazdów lub zakładzie (warsztacie) naprawy pojazdów, albo
- posiadanie wyższego wykształcenia technicznego o specjalności innej niż samochodowa i udokumentowane 4 lata praktyki w stacji obsługi pojazdów lub zakładzie (warsztacie) naprawy pojazdów, albo
- posiadanie średniego wykształcenia technicznego o specjalności innej niż samochodowa i udokumentowane 8 lat praktyki w stacji obsługi pojazdów lub zakładzie (warsztacie) naprawy pojazdów.

Ponadto wymagane jest odbycie odpowiedniego szkolenia oraz zdanie egzaminu.

Szkolenie osób ubiegających się o uprawnienia diagnostów i diagnostów uzupełniających swoje uprawnienia odbywa się według programu szkolenia określonego w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań w stosunku do diagnostów. Koszt podstawowego⁸⁵ 5-dniowego szkolenia przed egzaminem na diagnostę jest zróżnicowany i waha się w zależności od podmiotu prowadzącego szkolenie. Koszt szkolenia prowadzonego przez Centralny Ośrodek Szkolenia Diagnostów Automobilklubu Radomskiego wynosi 800 zł⁸⁶ natomiast prowadzonego przez Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Białymstoku nawet 2600 zł⁸⁷.

Egzamin kwalifikacyjny dla osób ubiegających się o uprawnienia diagnosty obejmuje:

a) część teoretyczną (pisemną) składającą się odpowiednio z:

- trzydziestu pytań zawierających tematykę pierwszej części szkolenia w formie testu jednokrotnego wyboru,
- pięciu pytań dla każdej z pozostałych czterech części szkolenia specjalistycznego w formie testu jednokrotnego wyboru,
- jednego pytania opisowego obejmującego swoim zakresem program szkolenia,

b) część praktyczną polegającą na przeprowadzeniu badania technicznego pojazdu, wydaniu oceny z zakresu stanu technicznego badanego pojazdu i wypełnieniu dokumentów stosowanych przy tych badaniach.

Opłata za egzamin państwowy wynosi odpowiednio 100 zł dla każdej części egzaminu, a w przypadku egzaminu składającego się z więcej niż dwóch części opłata nie może być wyższa niż 210 zł.

W celu wydania uprawnień diagnosty należy złożyć:

1. wniosek o wydanie uprawnień diagnosty;
2. odpowiednie dokumenty stwierdzające posiadanie wymaganego wykształcenia technicznego;
3. odpowiednie dokumenty stwierdzające posiadanie wymaganej praktyki zawodowej;
4. zaświadczenia o odbytych wszystkich szkoleniach;

⁸⁵ tj. w zakresie przeprowadzania okresowych badań technicznych pojazdów oraz pojazdu zabytkowego, taksówki osobowej lub bagażowej, pojazdu uprzywilejowanego oraz pojazdu przeznaczonego do nauki jazdy i przeprowadzania egzaminu państwowego.

⁸⁶ http://www.automobilklub.radom.pl/www15/index.php?option=com_content&view=article&id=83&Itemid=63

⁸⁷ <http://app.computerplus.com.pl/app/RynekPracy/rpedukacja.nsf/20670d409947fb67c12572260042939c/e6e0a0c2c4197010c125798f002cf1fd?OpenDocument>

5. zaświadczenie o zdany egzaminie.

Starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania wydaje uprawnienie do wykonywania badań technicznych, jeżeli osoba ubiegająca się o jego wydanie zdała egzamin przed komisją powołaną przez dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego.

Tabela 56. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie wyższego wykształcenia technicznego (o specjalności samochodowej) i • udokumentowane <u>2 lata praktyki</u> w stacji obsługi pojazdów lub zakładzie (warsztacie) naprawy pojazdów 	<ul style="list-style-type: none"> • bez zmian • skrócenie praktyki do sześciu miesięcy*
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie średniego wykształcenia technicznego (o specjalności samochodowej) i • udokumentowane <u>4 lata praktyki</u> w stacji obsługi pojazdów lub zakładzie (warsztacie) naprawy pojazdów 	<ul style="list-style-type: none"> • bez zmian • skrócenie praktyki do jednego roku*
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie wyższego wykształcenia technicznego (o specjalności innej niż samochodowa) i • udokumentowane <u>4 lata praktyki</u> w stacji obsługi pojazdów lub zakładzie (warsztacie) naprawy pojazdów 	<ul style="list-style-type: none"> • bez zmian • skrócenie praktyki do jednego roku*
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie średniego wykształcenia technicznego (o specjalności innej niż samochodowa) i • udokumentowane <u>8 lat praktyki</u> w stacji obsługi pojazdów lub zakładzie (warsztacie) naprawy pojazdów 	<ul style="list-style-type: none"> • bez zmian • skrócenie praktyki do dwóch lat*
<ul style="list-style-type: none"> • ukończenie szkolenia dla osób ubiegających się o uprawnienia diagnosty 	<ul style="list-style-type: none"> • zwolnienie z obowiązku odbycia szkolenia osób ubiegających się o wydanie uprawnienia do wykonywania badań technicznych, które ukończyły studia wyższe na kierunku studiów w obszarze nauk technicznych obejmującym wiedzę i umiejętności dotyczące diagnostyki samochodowej
<ul style="list-style-type: none"> • zdanie egzaminu państwowego przed Komisją powołaną przez dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • bez zmian

* Zgodnie z propozycją do okresu praktyki wlicza się praktykę objętą programem studiów, pod warunkiem że odbywana jest na podstawie umowy między uczelnią a stacją kontroli pojazdów lub innym podmiotem zajmującym się diagnostyką samochodową.

Bezpieczeństwo obywateli

Obniżenie wymagań w zakresie wykształcenia i praktyki zawodowej dla osób ubiegających się o wpis na listę rzeczoznawców samochodowych nie wpłynie negatywnie na poziom

kwalifikacji i wiedzę rzeczoznawców samochodowych. Nadal zostaje zachowany wymóg uzyskania certyfikatu w zakresie rzeczoznawstwa samochodowego wydanego przez jednostkę akredytowaną w polskim systemie akredytacji. Pozwala to na sprawdzenie kwalifikacji i poświadczenie kompetencji, wiedzy i zrozumienia kwestii związanych z motoryzacją i konstrukcją pojazdów. Certyfikaty są wydawane na określony czas przez jednostkę certyfikującą i ww. sprawdzenie kompetencji i kwalifikacji następuje nie tylko przed pierwszym uzyskaniem uprawnień przez rzeczoznawcę samochodowego ale również ma miejsce weryfikacja okresowa powyższego.

Tabela 57. Podstawowe dane dotyczące egzaminów na diagnostę uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów w latach 2004–2012

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Wysokość opłaty egzaminacyjnej* w zł	Wpływy z opłat ponoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo)	Koszty przeprowadzenia egzaminów (memoriałowo)		
					koszty z tytułu wynagrodzenia komisji egzaminacyjnej	koszty wynajęcia sali	inne koszty
2004	34	17	210 / 100	6350,00	729,99	b.d.	233,64
2005	1077	430	210 / 100	221370,00	27882,53	4653,08	9917,12
2006	1974	670	210 / 100	384110,00	52706,01	8321,04	27235,97
2007	2252	626	210 / 100	447540,00	61397,01	11235,92	41806,34
2008	2402	506	210 / 100	469540,00	69279,53	6064,26	45489,89
2009	3064	613	210 / 100	607850,00	97866,76	11565,61	57810,49
2010	3257	479	210 / 100	605760,00	109492,65	15550,89	52622,40
2011	5324	852	210 / 100	875940,00	184373,42	15156,12	70214,47
2012	3191	527	210 / 100	461200,00	116987,31	9504,08	53640,58

* Wysokość opłaty egzaminacyjnej zależy od tego, czy jest to opłata za jedną część egzaminu, czy za całość.

Dane dotyczące liczby osób przystępujących do egzaminu na diagnostę uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów przedstawia Tabela 57.

Porównanie międzynarodowe w zakresie wymogów związanych z dostępem do zawodu diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów w niektórych krajach Unii Europejskiej przedstawia Tabela 58.

Tabela 58. Uregulowania prawne dotyczące zawodu diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów w niektórych krajach UE

Lp.	Kraj	Wymogi dostępu i sposób nadzoru
1.	Francja	<p>Zawód diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów może wykonywać osoba, która:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiada tytuł licencjonowanego przez władze państwowe diagnosty oraz • nie była karana za czyny określone w biuletynie nr 2 rejestru karnego. <p>Wykonywanie zawodu diagnosty wyklucza możliwość równoczesnego wykonywania jakiegokolwiek innej działalności związanej z naprawą lub handlem samochodowym.</p> <p>Zawód diagnosty mogą wykonywać tymczasowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obywatele państw UE i EOG, posiadający dyplom uprawniający do wykonywania tego zawodu. Muszą oni także posiadać odpowiednią znajomość języka francuskiego, w tym znajomość słownictwa technicznego z zakresu motoryzacji, • obywatele państw, w których zawód diagnosty nie należy do zawodów reglamentowanych, którzy udokumentują posiadanie dwuletniego lub trzyletniego (w zależności od wybranej dziedziny działalności) doświadczenia zdobytego w okresie 10 lat bezpośrednio poprzedzających datę złożenia wniosku o rozpoczęcie świadczenia usług. <p>Licencja diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów nadawana jest przez prefekta departamentu właściwego dla siedziby stacji kontroli pojazdów, do której przypisany jest diagnosta. Decyzja o przyznaniu uprawnień jest komunikowana jednocześnie diagnostykowi oraz osobie eksploatującej stację kontroli pojazdów, do której został on przypisany, lub w przypadku braku przypisania do Centralnej Jednostki Technicznej.</p> <p>Diagnosta może prowadzić działalność w innej niż stacja przypisania jednostce pod warunkiem iż posiada on odpowiednią znajomość znajdujących się w tej stacji aplikacji informatycznych oraz narzędzi służących przeprowadzaniu kontroli.</p> <p>Zawód diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów regulują przepisy kodeksu drogowego (art. L323-1). Szczegółowe wymagania dotyczące uprawnień do wykonywania zawodu diagnostyka dla poszczególnych kategorii pojazdów regulowane są dekretem państwa (dekret z 18.06.1991 r. dla pojazdów lekkich i dekret z 27.07.2004 r. dla pojazdów ciężkich).</p> <p>1. Zawód diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych <u>pojazdów lekkich</u> mogą wykonywać osoby, które spełniają przynajmniej jeden z następujących warunków:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadają co najmniej 5 lat doświadczenia zawodowego w zakresie działalności związanej z naprawą samochodów (mechanika samochodowa, mechanika nadwozia, elektronika samochodowa, blacharstwo) oraz dyplom ukończenia specjalistycznego kursu

		<p>uzupełniającego obejmującego 175 godzin wykładowych – w przypadku osób nieposiadających dyplomu ukończenia szkoły podstawowej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadają dyplom ukończenia szkoły IV stopnia (wg francuskiej klasyfikacji stopni kształcenia) ze specjalizacją w zakresie określonego zawodu (mechaniki lub konserwacji samochodowej, mechaniki nadwozia, elektroniki samochodowej, blacharstwa) lub w zakresie określonego sektora przemysłu motoryzacyjnego (mechaniki, produkcji, automatyki elektronicznej, elektromechaniki) lub sektora konserwacji lotniczej oraz dyplom ukończenia specjalistycznego kursu uzupełniającego obejmującego 175 godzin wykładowych lub posiadają dyplom ukończenia szkoły V stopnia w zakresie mechaniki samochodowej (bez względu na specjalizację), mechaniki nadwozia, elektryki samochodowej, blacharstwa, włączając w to przynajmniej 2-letnie doświadczenie w zakresie naprawy lub konserwacji samochodów, • posiadają dyplom ukończenia szkoły V stopnia w zakresie mechaniki samochodowej (bez względu na specjalizację), mechaniki nadwozia, elektryki samochodowej, blacharstwa, oraz dyplom ukończenia specjalistycznego kursu uzupełniającego obejmującego 900 godzin wykładowych. <p>2. Zawód diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych <u>pojazdów ciężkich</u> mogą wykonywać osoby, które spełniają przynajmniej jeden z następujących warunków:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadają dyplom ukończenia szkoły V stopnia, uznany (honorowany) przez ministerstwo właściwe ds. edukacji narodowej lub równorzędny uznany przez ministerstwo właściwe ds. transportu w zakresie przynajmniej jednej z następujących dziedzin: mechaniki samochodowej, mechaniki nadwozia, naprawy nadwozia, konserwacji samochodowej oraz ukończony specjalistyczny uzupełniający kurs w zakresie kontroli technicznej samochodów ciężkich obejmujący przynajmniej 900 godzin wykładowych, • posiadają dyplom ukończenia szkoły V stopnia, uznany przez ministerstwo właściwe ds. edukacji narodowej lub równorzędny uznany przez ministerstwo właściwe ds. transportu w zakresie przynajmniej jednej z następujących dziedzin: mechaniki samochodowej, mechaniki nadwozia, naprawy nadwozia, konserwacji samochodowej oraz przynajmniej trzy lata doświadczenia w zakresie ww. dziedzin lub w zakresie kontroli technicznej samochodów lekkich, a także ukończony specjalistyczny uzupełniający kurs w zakresie kontroli technicznej samochodów ciężkich obejmujący przynajmniej 280 godzin wykładowych, w tym 175 godzin zajęć teoretycznych oraz 105 godzin zajęć praktycznych, • posiadają dyplom ukończenia szkoły IV stopnia uznany (honorowany) przez ministerstwo właściwe ds. edukacji narodowej lub równorzędny uznany przez ministerstwo właściwe ds. transportu w zakresie przynajmniej jednej z następujących dziedzin: mechaniki samochodowej, mechaniki nadwozia, naprawy nadwozia, konserwacji samochodowej oraz ukończony specjalistyczny uzupełniający kurs w zakresie kontroli technicznej samochodów ciężkich obejmujący przynajmniej 280 godzin wykładowych, w tym 175 godzin zajęć teoretycznych oraz 105 godzin zajęć praktycznych,
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • posiadają certyfikat kwalifikacji zawodowych CQP (certificat de qualification professionnelle) lub tytuł zawodowego diagnosty samochodowego.
2.	Belgia	Zgodnie z informacjami posiadanymi przez Ministerstwo Sprawiedliwości nie jest to zawód regulowany.
3.	Wielka Brytania	<p>Przepisy obowiązujące rzeczoznawców samochodowych i diagnostów uprawnionych do wykonywania badań technicznych pojazdów wymagają:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kwalifikacji potwierdzonych w centrach egzaminacyjnych, wykształcenia technicznego (sugerowana specjalność samochodowa) <p>oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> • udokumentowanych 4 lat doświadczenia zawodowego w stacji obsługi pojazdów lub w zakładzie (warsztacie) naprawy pojazdów na stanowisku naprawy lub obsługi pojazdów (wymagana jest praca przy pojazdach, jakie później mają podlegać kontroli diagnostycznej – np. samochody osobowe, samochody ciężarowe itd.). <p>Polacy posiadający stosowne doświadczenie i uprawnienia krajowe mogą się zwracać do NARIC z wnioskiem o ich uznanie.</p>
4.	Włochy	Diagnosta uprawniony do wykonywania badań technicznych pojazdów podlega biurom terenowym Departamentu Lądowego Ministerstwa Transportu, które określa wymagania. Bezpośrednio nadzorują jego pracę autoryzowane warsztaty samochodowe.
5.	Niemcy	<p>Zawód diagnosty samochodowego wymaga ukończenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mechanicznej szkoły zawodowej (tytuł majstra lub technika) <p> bądź</p> <ul style="list-style-type: none"> • studiów wyższych na kierunku budowa maszyn lub elektrotechnika. <p>Technicy samochodowi mogą pracować jako diagności, natomiast inżynierowie - w instytutach zajmujących się badaniem i zwiększaniem standardów bezpieczeństwa użytkowników pojazdów lub prowadzić własną działalność jako rzeczoznawcy.</p> <p>Diagności potrzebują co najmniej 1,5-letniego doświadczenia w pracy w warsztacie samochodowym.</p> <p>Kandydaci na diagnostów poddani są 6–8-miesięcznemu szkoleniu (teoria i praktyka) zakończonemu egzaminem (również praktycznym) przed komisją pod kierownictwem instytucji nadzorującej (np. landowe ministerstwo ds. transportu).</p>
6.	Kraje nadbałtyckie (Litwa, Łotwa, Estonia)	Zgodnie z informacjami posiadanymi przez Ministerstwo Sprawiedliwości zawód rzeczoznawcy samochodowego nie jest regulowany.

4.11. Deregulacja dostępu do zawodu zwrotniczego, mostowniczego, dróżnika obchodowego

Zawody związane z prowadzeniem i bezpieczeństwem ruchu kolejowego oraz prowadzeniem określonych pojazdów kolejowych wymienione są w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie pracowników zatrudnionych na stanowiskach bezpośrednio związanych z prowadzeniem i bezpieczeństwem ruchu kolejowego, prowadzeniem określonych rodzajów pojazdów kolejowych oraz pojazdów metra (Dz. U. Nr 59, poz. 301, z późn. zm.), zwanym dalej rozporządzeniem w sprawie pracowników kolei i metra. Spośród 14 zawodów wskazanych we wspomnianym rozporządzeniu, deregulacji podlegają 3, dla których wymagania kwalifikacyjne, sposób egzaminowania oraz zasady oceny zdolności fizycznych i psychicznych będzie określał pracodawca. Obecne wymogi dostępu do zawodu zawiera Tabela 59.

Kandydat na zwrotniczego, mostowniczego lub dróżnika obchodowego musi być najpierw zatrudniony przez pracodawcę (w rozumieniu art. 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie pracowników kolei i metra), aby następnie rozpocząć przygotowanie zawodowe. Przygotowanie zawodowe obejmuje:

- staż stanowiskowy i szkolenie praktyczne, realizowane według programu pracodawcy,
- szkolenie teoretyczne – według programu pracodawcy, dla osób, które nie posiadają tytułu zawodowego technika o odpowiednim kierunku albo dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe technika o odpowiednim kierunku.

Egzamin kwalifikacyjny, który przeprowadza się na wniosek pracodawcy, składa się z części:

- a) praktycznej,
- b) teoretycznej,
- c) z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, poprzedzone szkoleniem realizowanym według programu opracowanego przez pracodawcę zgodnie z przepisami ustawy – Kodeks pracy.

Tabela 59. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu zwrotniczego/mostowniczego/dróżnika obchodowego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
Złożenie egzaminu kwalifikacyjnego przed komisją kwalifikacyjną powoływaną przez dyrektora oddziału terenowego Urzędu Transportu Kolejowego.	Wykreślenie zawodu regulowanego z rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie pracowników zatrudnionych na stanowiskach bezpośrednio związanych z prowadzeniem i bezpieczeństwem ruchu kolejowego, oraz prowadzeniem określonych rodzajów pojazdów kolejowych oraz pojazdów metra. Warunki jakie powinni spełniać pracownicy zatrudnieni na tym stanowisku, zasady oceny zdolności fizycznych i psychicznych oraz sposób szkolenia i egzaminowania określi pracodawca w przepisach wewnętrznych.
Odbycie szkolenia teoretycznego według programu pracodawcy, za wyjątkiem: <ul style="list-style-type: none"> • kandydatów z tytułem zawodowym technik o specjalności związanej z budową i utrzymaniem dróg i mostów – w przypadku mostowniczego, • kandydatów z tytułem zawodowym technik o specjalności związanej z budową i utrzymaniem dróg kolejowych – w przypadku dróżnika obchodowego. 	
Odbycie stażu stanowiskowego i szkolenia praktycznego według programu pracodawcy (w przypadku zwrotniczego długość stażu stanowiskowego została określona na 10 dni, natomiast w przypadku dróżnika obchodowego określono, iż staż i szkolenie praktyczne ma się odbywać na odcinkach linii kolejowych)	
Zdolność fizyczna i psychiczna stwierdzona zaświadczeniem lekarskim	
Znajomość specyficznych warunków wykonywania pracy u danego pracodawcy.	
<ul style="list-style-type: none"> • w przypadku zwrotniczego – odbycie pod nadzorem 3 dni zajęć próbnych, • w przypadku mostowniczego – 5 lat stażu pracy, • w przypadku dróżnika obchodowego – 1 rok pracy przy robotach torowych. 	

Zakres przedmiotowy szkolenia, jak i późniejszego egzaminu kwalifikacyjnego na stanowisko mostowniczego określa załącznik nr 3 do rozporządzenia w sprawie pracowników kolei i metra. Kandydaci na stanowiska zwrotniczego, mostowniczego i dróżnika obchodowego, przystępujący do egzaminów kwalifikacyjnych, nie ponoszą z tego tytułu opłat egzaminacyjnych. Koszty pracy komisji egzaminacyjnych powołanych przy jednostkach organizacyjnych spółek kolejowych pokrywane są przez pracodawcę. Liczbę osób posiadających uprawnienia do wykonywania zawodu zwrotniczego, mostowniczego i dróżnika obchodowego oraz statystykę egzaminów w ostatnich latach (na podstawie danych Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej) prezentuje Tabela 60.

Tabela 60. Liczba osób posiadających uprawnienia do wykonywania zawodu zwrotniczego oraz statystyka egzaminów w latach 2002–2012

Rok	Liczba osób posiadających uprawnienia do wykonywania zawodu*	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Wpływ z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo)	Koszty z tytułu wynagrodzenia komisji egzaminacyjnej
zwrotniczy				Kandydaci na stanowiska: zwrotniczy, mostowniczy, dróżnik obchodowy, przystępujący do egzaminów kwalifikacyjnych nie ponoszą z tego tytułu opłat egzaminacyjnych. Koszty pracy komisji egzaminacyjnych powołanych przy jednostkach organizacyjnych spółek kolejowych pokrywane są przez pracodawcę.	
2002	1544	374	374		
2003	1503	47	47		
2004	1442	55	55		
2005	1490	50	32		
2006	1494	308	308		
2007	1497	135	135		
2008	1546	114	114		
2009	1560	129	128		
2010	1541	276	275		
2011	1530	157	157		
2012	1562	94	94		
mostowniczy					
2002	2	0	0		
2003	2	0	0		
2004	20	0	0		
2005	20	0	0		
2006	16	0	0		
2007	17	0	0		
2008	14	0	0		
2009	12	0	0		
2010	11	0	0		
2011	11	0	0		
2012	11	0	0		
dróżnik obchodowy					
2002	1184	86	86		
2003	1170	155	155		
2004	1154	52	50		
2005	1183	172	172		
2006	1182	68	68		
2007	1160	141	141		
2008	1145	32	32		
2009	1114	82	82		
2010	1086	66	65		
2011	1053	126	126		
2012	1020	63	62		

* Według stanu na 31 grudnia każdego roku, w przypadku 2012 r. – stan na 30.06.2012.

Wpływa projektowanej regulacji na bezpieczeństwo

Proponowane w projekcie zmiany nie wpłyną na poziom bezpieczeństwa w zakresie transportu kolejowego. Spośród 14 zawodów regulowanych związanych z prowadzeniem i bezpieczeństwem ruchu kolejowego oraz prowadzeniem pojazdów kolejowych do deregulacji zakwalifikowano 3. W przypadku tych zawodów, tj. zwrotniczego, mostowniczego i dróżnika obchodowego, określenie wymagań kwalifikacyjnych, sposobu egzaminowania oraz zasady oceny zdolności fizycznych i psychicznych zostały przeniesione na pracodawcę.

Regulacja zawodów kolejowych w wybranych krajach Unii Europejskiej

W Unii Europejskiej bezpieczeństwo kolei harmonizuje dyrektywa 2004/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. Przewiduje ona ustanowienie zharmonizowanych warunków wydawania odpowiednich licencji dla maszynistów i personelu pokładowego wykonującego zadania związane z bezpieczeństwem. W szczególności art. 13 ust. 3 wspomnianej dyrektywy w sprawie bezpieczeństwa kolei stanowi, że „podczas rekrutacji nowych maszynistów, personelu pokładowego oraz personelu zajmującego się istotnymi zadaniami w dziedzinie bezpieczeństwa, przedsiębiorstwa kolejowe muszą brać pod uwagę wszystkie szkolenia, kwalifikacje i doświadczenie zdobyte wcześniej w innym przedsiębiorstwie kolejowym”. Implementując dyrektywę, państwa członkowskie UE określają, na których stanowiskach wykonywane są istotne zadania w dziedzinie bezpieczeństwa.

Porównanie międzynarodowe w zakresie regulacji dostępu do zawodów kolejowych w wybranych krajach UE wskazuje, że istnieją kraje, w których zawody zwrotniczego, mostowniczego i dróżnika obchodowego nie są regulowane (np. Belgia, Litwa). W niektórych krajach warunki dostępu do wykonywania zawodu określa pracodawca (np. Wielka Brytania). Porównanie międzynarodowe w zakresie wymogów związanych z dostępem do zawodów związanych z kolejnictwem w niektórych krajach Unii Europejskiej przedstawia Tabela 61.

Tabela 61. Uregulowania prawne dotyczące zawodów związanych z kolejnictwem w niektórych krajach UE

Lp.	Kraj	Wymogi dostępu i sposób nadzoru
1.	Belgia	Zawody zwrotniczego i dróżnika nie są regulowane
2.	Niemcy	Zgodnie z informacją Deutsche Bahn AG, w wymienionych w zapytaniu zawodach kolejowych wymagania w stosunku do kandydatów sprowadzają się najczęściej do wysokiej odpowiedzialności, odporności na sytuacje stresowe, posiadania pozwolenia na prowadzenie pociągów, czy gotowości do podjęcia pracy w godzinach nocnych. Specjalista od utrzymania wagonów (Wagenmeister) musi posiadać wykształcenie elektryczne i 3-miesięczną praktykę w pracy związanej z utrzymaniem sprawności taboru kolejowego lub 5-letni staż pracy bez wymogu wykształcenia. Nadzorca infrastruktury kolejowej powinien być elektrykiem, posiadać odpowiednio długie doświadczenie na podobnym stanowisku oraz uprawnienia do prowadzenia szynowych pojazdów technicznych.
3.	Wielka Brytania	Zawody kolejowe nie znajdują się na liście zawodów regulowanych w WB – o wymaganiach wstępnych przy przyjęciu do pracy decydują indywidualne kryteria pracodawcy. W związku z prywatyzacją brytyjskiego systemu transportu kolejowego, na rynku działa kilku operatorów, podlegających krajowym przepisom bezpieczeństwa transportu kolejowego i eksploatacji linii kolejowych. Przedsiębiorstwa i spółki współpracują z Ministerstwem ds. Transportu (DoT) w zakresie zapewniania spójności systemu krajowych przepisów bezpieczeństwa; w stosunku jednak do zatrudnianych pracowników mogą stosować różne kryteria kwalifikacyjne. W zależności od specyfiki etatu, pracodawca może wymagać posiadania specyficznych uprawnień, np. certyfikatu z bezpieczeństwa i higieny pracy – NEBOSH (National Examination Board in Occupational Safety and Health) lub IOSH (Institution of Occupational Safety and Health). W większości specjalizacji wymagane jest także potwierdzenie posiadanych kwalifikacji w postaci indywidualnej karty pracy w zakresie bezpieczeństwa – Personal Track Safety Cards. Każda osoba, starająca się o pracę w tym sektorze musi znaleźć sponsora, który pokryje koszty szkolenia, treningu i sesji egzaminacyjnych. Szkolenia i warsztaty przyuczające do zawodu organizowane są przez szereg państwowych i półprywatnych szkół; zarówno szkolenia jak i egzaminowanie należy co kilka lat powtarzać. Brak informacji nt. możliwości uzyskania karty PTS bez odbycia szkolenia w WB – przepisy o konieczności uzyskania karty obowiązują każdego, kto rozpoczyna pracę / przenosi się z działu kolejowego nieobjętego dotąd koniecznością posiadania tej karty, w związku z czym obowiązywać będą również pracowników z Polski, którzy chcieliby podjąć pracę w odniesieniu do tych specjalizacji, w których ona obowiązuje.

		<p>Karta PTS jest wymogiem potwierdzającym zdobycie kwalifikacji w zakresie następujących specjalizacji: (i) Persona! Track Safety for non-electrified lines; (ii) Controller of site safety; (iii) Personal Track Safety for AC electrified lines; (iv) Protection; (v) Personal Track Safety for DC electrified lines; (vi) Engineering supervisor; (vii) Lookout and site warden; (viii) Person in charge of possession; (ix) Lookout trained to use Pee Wee; (x) Senior PICOP; (xi) Lookout trained to use kango warning equip; (xii) Hand signaler (odpowiednik dróżnika); (xiii) Level crossing attendant; (xiv) Rail Incident officer; (xv) Points operator, (xvi) Bridge strike examining engineer.</p>
4.	Francja	<p>Zasady dotyczące wykonywania funkcji związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa ruchu kolejowego reguluje ustawa z dnia 30 lipca 2003 r. Organizacja bezpieczeństwa ruchu kolejowego we Francji ustalona jest wg funkcji. Oprócz niektórych funkcji znajdujących bezpośrednie przełożenie na zawody kolejowe funkcjonujące w terminologii polskiej (np. funkcja konduktora), przepisy prawa francuskiego regulują w sposób odmienny zasady wykonywania zawodów kolejowych (w niektórych wypadkach są to warunki zbiorcze ustalone dla kilku funkcji). W związku z powyższym zawody kolejowe nie znajdują się na liście zawodów reglamentowanych we Francji.</p> <p>Zgodnie z obowiązującą obecnie ustawą, do wykonywania funkcji związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa ruchu kolejowego konieczne jest spełnienie następujących kryteriów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W zakresie stanu zdrowia fizycznego, wymagane jest uzyskanie pozytywnej oceny w zakresie 5 rodzajów badań lekarskich (badanie ogólne, optyczne, kardiologiczne, pomiar słuchu, test na obecność substancji psychoaktywnych) oraz innych ewentualnych badań zleconych przez lekarza medycyny pracy. Powyższe badania muszą być aktualizowane co trzy lata. Dla każdej z funkcji kolejowych określone są szczegółowe parametry dotyczące dopuszczalnej wady wzroku, słuchu, itp; 2. W zakresie stanu zdrowia psychicznego - wymagane jest uzyskanie pozytywnej oceny badania obejmującego trzy elementy: cechy poznawcze, psychomotoryczne oraz reagowanie w sytuacjach stresowych; 3. W zakresie kwalifikacji zawodowych: <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie znajomości języka francuskiego w stopniu pozwalającym na wdrożenie procedur pisemnych, jak i ustnych, związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa ruchu kolejowego oraz wymianę informacji, w tym w sytuacjach trudnych oraz nagłych, • ogólna znajomość zasad eksploatacji sieci kolejowej pod kątem wykonywanych funkcji (zasad funkcjonowania systemu bezpieczeństwa, ryzyk kolejowych, roli pełnionych przez poszczególne osoby), • ogólna znajomość regulacji dotyczących bezpieczeństwa oraz regulacji i wymogów dotyczących wykonywania poszczególnych funkcji związanych z zapewnieniem

		<p>bezpieczeństwa ruchu kolejowego.</p> <p>Kształcenie odbywa się w ośrodkach autoryzowanych przez ministra właściwego ds. transportu. Autoryzacja udzielana jest na 5 lat, a następnie odnawiana na okresy pięcioletnie. Nowe ośrodki otrzymują w okresie początkowym autoryzację próbną trwającą 2 lata.</p> <p>Osoby wykonujące funkcje związane z zapewnieniem bezpieczeństwa ruchu kolejowego odbywają kurs kształcenia początkowego, w zakresie wybranej funkcji oraz narzędzi i materiałów wykorzystywanych przy jej wykonywaniu. Ponadto osoby te podlegają kształceniu ustawicznemu, mającemu na celu zachowanie odpowiedniego poziomu posiadanych kwalifikacji, zwłaszcza pod kątem ewentualnych zmian zasad dotyczących bezpieczeństwa ruchu kolejowego.</p>
5.	Włochy	<p>Uregulowania wewnętrzne dla zawodów transportu morskiego i kolejowego tworzone są na podstawie dyrektyw unijnych. Są to obszary nadzorowane przez Ministerstwo Transportu, które stosuje bezpośrednio przepisy zawarte w dyrektywach unijnych.</p> <p>Na bazie dyrektywy unijnej 2004/49 opracowano we Włoszech trzy akty prawne (ustawę 162/2007, ustawę 188/2003 oraz dekret prezydenta 1980/753). Na ich podstawie Narodowa Agencja Bezpieczeństwa Kolejowego (Agenzia Nazionale Sicurezza Ferroviaria) opracowała normy techniczne, w których określa się m.in. wymagane dla danych zawodów kwalifikacje. Obecnie trwają prace nad kolejnym pakietem norm w tej sprawie.</p>
6.	Hiszpania	<p>Zgodnie z informacją przedstawioną przez Ambasadę RP w Madrycie, wymogi, które musi spełnić personel sektora kolejowego wykonujący zadania związane z bezpieczeństwem, są ustanowione w zarządzeniu FOM/2872/2010 z 5 listopada 2010 r. Dokument określa warunki dot. uzyskania odpowiednich tytułów pozwalających na wykonywanie określonych funkcji w zakresie zawodów sektora kolejowego związanych z bezpieczeństwem.</p> <p>Niemniej jednak, strona hiszpańska zwraca uwagę na brak harmonizacji prawa europejskiego w zakresie kategorii zawodowych w sektorze kolejowym, w związku z powyższym, aby mieć pewność, że hiszpańskie nazwy zawodów odpowiadają nazwom polskim należałoby w pierwszej kolejności określić zakres kompetencji odpowiadających każdej z wymienionych kategorii zawodowych.</p> <p>Wymogi podstawowe na podstawie zarządzenia FOM/2872/2010:</p> <ul style="list-style-type: none"> • akademickie (np. tytuł upoważniający do wykonywania określonego zawodu), • w niektórych przypadkach, wymogi określonej kondycji psychofizycznej (zaświadczenie lekarskie o stanie fizycznym i psychicznym), • uprawnienie wystawione przez Administratora Infrastruktury Kolejowej (ADIF), wręczane po ukończeniu odpowiednich kursów szkoleniowych organizowanych przez homologowane ośrodki szkoleniowe.

		<p>Art. 3. Licencja, certyfikaty i uprawnienia wymagane w celu wykonywania zadań związanych z bezpieczeństwem ruchu kolejowego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • uprawnienia przyznawane w celu wykonywania zadań związanych z bezpieczeństwem ruchu kolejowego wydawane są przez ADIF, który jest odpowiedzialny za następujące działania: <ol style="list-style-type: none"> a. proponuje rodzaj i zakres przyznawanych uprawnień, b. sprawdza spełnienie minimalnych wymogów pozwalających na odbycie właściwego szkolenia, c. określa zakres programów szkoleniowych pozwalających na uzyskanie i odnowienie uprawnień, d. akceptuje zakres programu oraz egzaminów przygotowywanych przez dany ośrodek szkoleniowy po ukończeniu danego kursu. <p>Następnie ADIF przedstawia odpowiedni raport Dyrekcji Generalnej ds. Infrastruktury Kolejowej.</p> <p><u>Wymogi dostępu do kursów szkoleniowych:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ukończone 18 lat, • dyplom ukończenia szkoły średniej lub zawodowej, • w przypadku stanowisk kierowniczych 4 lata doświadczenia zawodowego w branży, • Zaświadczenie lekarskie o zdolności fizycznej i psychicznej do wykonywania zawodu. <p>Programy kształcenia powinien trwać min. 100 godzin, z czego 80 godzin powinno zostać przeznaczone na zajęcia praktyczne. Otrzymane uprawnienia należy odnawiać co 3 lata.</p>
7.	Litwa	Zgodnie z informacją uzyskaną z Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Wilnie, żaden zawód kolejowy nie znajduje się na liście zawodów regulowanych na Litwie.
8.	Bułgaria	<p>Warunki do wykonywania zawodów zwrotniczego i dróżnika reguluje bułgarskie rozporządzenie nr 56 z 14 lutego 2003 r. dotyczące wymogów, zasad i uregulowań odnośnie szkolenia kandydatów w celu uzyskania zdolności kwalifikacyjnych, wymaganych od personelu odpowiedzialnego za bezpieczeństwo przewozów transportem kolejowym lub przyznania takich uprawnień oraz zasad przeprowadzania egzaminów kontrolnych dla personelu odpowiedzialnego za bezpieczeństwo przewozów – wydane przez Ministerstwo Transportu i Łączności (opublikowane 4 marca 2003 r. z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami – ostatnie z 11 stycznia 2013 r.). Rozporządzenie to zostało wydane na podstawie ustawy o transporcie kolejowym.</p> <p>Zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia osoby kandydujące na stanowisko w transporcie kolejowym, które związane jest z bezpieczeństwem transportu, muszą posiadać świadectwo potwierdzające odpowiednie kwalifikacje.</p> <p>Osoby te zdają egzamin z następujących tematów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady ruchu pociągów, prace manewrowe i sygnalizacja stosowana w transporcie kolejowym, • bezpieczeństwo i eksploatacja techniczna infrastruktury

		<p>kolejowej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • sygnalizacje, centralizacje, blokady i połączenia informacyjne w transporcie kolejowym, • eksploatacja przejazdów kolejowych. <p>Egzaminy przeprowadzane są raz na cztery lata. Zdolność do zajmowania odpowiednich stanowisk jest stwierdzana na podstawie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • świadectwa ukończenia szkoły średniej lub wyższej, • świadectwa posiadania kwalifikacji zawodowych, • świadectwa posiadania zdolności kwalifikacyjnych, wydanego dla zawodu, którego wykonywanie tego wymaga.
--	--	---

4.12. Deregulacja dostępu do zawodów związanych z prowadzeniem ruchu na liniach metra oraz pojazdów kolejowych metra

Zawodami związanymi z prowadzeniem ruchu na liniach metra oraz prowadzeniem pojazdów kolejowych metra, wymienionymi w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie pracowników zatrudnionych na stanowiskach bezpośrednio związanych z prowadzeniem i bezpieczeństwem ruchu kolejowego, prowadzeniem określonych rodzajów pojazdów kolejowych oraz pojazdów metra (Dz. U. Nr 59, poz. 301, z późn. zm.), zwanego dalej rozporządzeniem ws. pracowników kolei i metra, są:

- 1) dyspozytor ruchu metra;
- 2) dyżurny ruchu i stacji metra;
- 3) manewrowy metra;
- 4) monter urządzeń sterowania ruchem pociągów metra;
- 5) monter urządzeń zdalnego sterowania i kontroli dyspozytorskiej metra;
- 6) prowadzący pociąg metra;
- 7) prowadzący pomocnicze pojazdy kolejowe metra.

Wspomniane rozporządzenie ws. pracowników kolei i metra w art. 4 ust. 1 określa warunki, jakie muszą spełniać kandydaci na stanowiska wymienione w pkt 1–7 – każda osoba, chcąc uzyskać uprawnienia, musi spełniać następujące warunki:

- być pełnoletnia,
- posiadać zdolność fizyczną i psychiczną, potwierdzoną orzeczeniem lekarskim,
- zdać egzamin kwalifikacyjny przed komisją, potwierdzony świadectwem złożenia egzaminu kwalifikacyjnego,

- zdać inny egzamin kwalifikacyjny, wymagany przy dodatkowych czynnościach na danym stanowisku, potwierdzony odpowiednim świadectwem,
- znać specyficzne warunki wykonywania pracy na danym stanowisku pracy,
- uzyskać autoryzację do pracy na danym stanowisku,
- posiadać wydane przez pracodawcę upoważnienie do wykonywania czynności na danym stanowisku potwierdzające znajomość specyficznych warunków pracy na tym stanowisku.

Tabela 62. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodów związanych z prowadzeniem ruchu na liniach metra oraz pojazdów kolejowych metra

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
Ukończone 18 lat	Wykreślenie zawodów regulowanych z rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie pracowników zatrudnionych na stanowiskach bezpośrednio związanych z prowadzeniem i bezpieczeństwem ruchu kolejowego, oraz prowadzeniem określonych rodzajów pojazdów kolejowych oraz pojazdów metra. Warunki, jakie powinni spełniać pracownicy zatrudnieni na tym stanowisku, zasady oceny zdolności fizycznych i psychicznych oraz sposób szkolenia i egzaminowania określi pracodawca w przepisach wewnętrznych
Wykształcenie: <ul style="list-style-type: none"> • dla manewrowego metra – zasadnicze zawodowe oraz tytuł zawodowy robotnika wykwalifikowanego albo dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe na poziomie zasadniczym, • dla maszynisty pomocniczych pojazdów kolejowych metra – wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz tytuł zawodowy robotnika wykwalifikowanego w zawodach i specjalnościach z dziedziny elektrycznej lub mechanicznej albo dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe na poziomie zasadniczym w zawodach w dziedzinie elektrycznej lub mechanicznej, • dla maszynisty pociągu metra, dyżurnego ruchu i stacji metra oraz dyspozytora ruchu metra – wykształcenie średnie oraz tytuł zawodowy technika albo dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe na poziomie technika, • dla montera urządzeń sterowania ruchem pociągów metra – wykształcenie średnie oraz tytuł zawodowy technika w zawodach i specjalnościach z dziedziny elektrycznej albo dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe na poziomie technika w zawodach w dziedzinie elektrycznej, • dla montera urządzeń zdalnego sterowania i kontroli dyspozytorskiej metra – wykształcenie średnie oraz tytuł zawodowy technika w zawodach i specjalnościach z dziedziny elektronicznej albo dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe na poziomie technika w zawodach w dziedzinie elektronicznej. 	
Zaświadczenie lekarskie potwierdzające zdolność fizyczną i psychiczną	
Świadectwo złożenia egzaminu kwalifikacyjnego z wynikiem pozytywnym	
Świadectwo potwierdzające zdanie egzaminu kwalifikacyjnego wymaganego przy dodatkowych czynnościach na danym stanowisku	
Autoryzacja do pracy na danym stanowisku	
Upoważnienie (wydane przez pracodawcę) do wykonywania czynności na danym stanowisku potwierdzające znajomość specyficznych warunków pracy na tym stanowisku	
Staż pracy w metrze (za wyjątkiem maszynistów): <ul style="list-style-type: none"> • dla manewrowego metra – 2 lata, • dla dyżurnego ruchu i stacji metra – 6 miesięcy, • dla dyspozytora ruchu metra – 1 rok na stanowisku dyżurnego ruchu i stacji metra, • dla montera urządzeń sterowania ruchem pociągów metra oraz montera urządzeń zdalnego sterowania i kontroli dyspozytorskiej metra – 3 miesiące na stanowisku praktykanta, odpowiednio, na montera urządzeń sterowania ruchem pociągów albo montera urządzeń zdalnego sterowania i kontroli dyspozytorskiej. 	
Odbycie przygotowania zawodowego, obejmującego szkolenie teoretyczne, praktyczne oraz zajęcia próbne (zróżnicowane w zależności od stanowiska)	

Poza tymi wymogami kandydat musi posiadać również odpowiedni okres praktyki i wykształcenie. Wymogi w zakresie praktyki i wykształcenia w poszczególnych zawodach związanych z prowadzeniem pociągów metra i obsługą metra wraz z proponowanymi zmianami prezentuje Tabela 62.

Kandydat do pracy na stanowisku związanym z prowadzeniem ruchu na liniach metra lub pojazdów kolejowych metra musi być najpierw zatrudniony przez pracodawcę (w rozumieniu rozporządzenia ws. pracowników kolei i metra – art. 2 pkt 2), aby następnie rozpocząć przygotowanie zawodowe.

Przygotowanie zawodowe obejmuje:

- szkolenie praktyczne,
- szkolenie teoretyczne, realizowane według programu pracodawcy,
- zajęcia próbne, polegające na wykonywaniu czynności na odpowiednim stanowisku pod nadzorem wykwalifikowanego pracownika metra.

Egzamin kwalifikacyjny, który przeprowadza się na wniosek pracodawcy, składa się z części:

- praktycznej,
- teoretycznej,
- z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, poprzedzonej szkoleniem odbywającym się według programu opracowanego przez pracodawcę zgodnie z przepisami ustawy – Kodeks pracy.

Zakres przedmiotowy szkolenia, jak i późniejszego egzaminu kwalifikacyjnego określa załącznik nr 4 do rozporządzenia ws. pracowników kolei i metra.

Wpływ proponowanych zmian na bezpieczeństwo

Proponowane w projekcie zmiany nie będą miały negatywnego wpływu na poziom bezpieczeństwa w zakresie transportu wykonywanego metrem oraz bezpieczeństwo eksploatacji pojazdów metra. W wyniku wprowadzonych zmian dopuszczenie do wykonywania przewozów i zarządzania infrastrukturą w metrze będzie wymagało uzyskania przez przedsiębiorcę świadectwa bezpieczeństwa (przewidzianego w ustawie z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym), przyznawanego przez Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego po pozytywnej weryfikacji posiadanych przez przedsiębiorcę świadectw dopuszczenia, a także akceptacji przygotowanych przez przedsiębiorcę

przepisów wewnętrznych dotyczących właściwego przygotowania pracowników metra. Podejście takie umożliwia przedsiębiorcy bieżące podejmowanie działań w odpowiedzi na innowacje technologiczne w zakresie prowadzenia ruchu metra, identyfikowane na bieżąco obszary ryzyka itp. Prezes UTK sprawuje także nadzór nad bezpiecznym wykonywaniem przewozów przez metro i posiada możliwość przedłużenia, zmiany lub cofnięcia świadectwa bezpieczeństwa, kontroli ruchu metra, a także wydawania decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Regulacja zawodu maszynisty metra w wybranych stolicach państw UE

Do analizy porównawczej w zakresie warunków dostępu do zawodu maszynisty metra wybrano największe sieci metra w Unii Europejskiej pod względem liczby przewożonych pasażerów, tj. podziemne koleje miejskie Paryża, Londynu i Madrytu. Roczna liczba przewozów pasażerskich metrem w tych miastach wynosi, odpowiednio, 1,5 mld osób, 1,2 mld osób oraz 0,6 mld osób (dla porównania, w Warszawie liczba przewozów metrem to 140 mln osób rocznie). W żadnym z tych miast warunki dostępu do kierowania pociągów metra nie są regulowane przez państwo ani przez samorząd.

Paryż

Operatorem metra jest Autonomiczny Zarząd Transportu Paryskiego (RATP). Metro paryskie jest największym w UE pod względem liczby przewozów – blisko 1,5 mld rocznie. Sieć składa się z 14 linii, liczy 213 km łącznej długości i ma największą gęstość na świecie – w Paryżu nie ma miejsca, które znajdowałoby się w odległości większej niż 500 m od najbliższej stacji metra.

Operator metra samodzielnie kształci przyszłych maszynistów, przy czym rekrutowane są osoby, które ukończyły 21 lat. Opis profilu poszukiwanych kandydatów zawiera cechy takie jak: sumienność, poszanowanie przepisów i wskazówek bezpieczeństwa, znajomość działania urządzeń technicznych, zdolność do rozwiązywania problemów, komunikatywność, usłużność. Pracodawca nie określa żadnych wymagań niezbędnych w zakresie wykształcenia, jednak pożądane jest wykształcenie zawodowe lub średnie techniczne obejmujące mechanikę lub elektrykę (zwiększa to szanse kandydata na zatrudnienie w charakterze maszynisty). Niezbędnym warunkiem zatrudnienia jest natomiast pozytywny wynik badań lekarskich i testu psychotechnicznego. Wybrani

kandydaci podejmują trwający 12 tygodni staż szkoleniowy, w trakcie którego pobierają wynagrodzenie. Staż kończy się egzaminem złożonym z części pisemnej i ustnej. Pomyślne zdanie egzaminu kończącego szkolenie uprawnia do kierowania pociągami metra.

Londyn

Spółka Metro Londyńskie (London Underground Ltd) jest częścią grupy Transport for London (TfL) utworzonej w 2000 r. w celu zarządzania transportem publicznym w Londynie. Transport for London jest samorządowym przedsiębiorstwem publicznym. Prezesem zarządu jest burmistrz Londynu. Metro obsługuje 270 stacji.

Zgodnie z obowiązującymi w Wielkiej Brytanii przepisami, Railways and Other Guided Transport Systems Regulations, spółka Metro Londyńskie musi uzyskać świadectwo i autoryzację bezpieczeństwa. Wniosek o nadanie wspomnianego dokumentu musi zawierać m.in. opis sposobu szkolenia i nadzoru nad pracownikami, których zadania mają wpływ na bezpieczeństwo metra. Spółka wypełnia te obowiązki poprzez utworzony w przedsiębiorstwie system zarządzania kwalifikacjami. Ponadto rolą systemu analizy ryzyka jest identyfikacja krytycznych obszarów ryzyka, w odpowiedzi na które podejmowane są odpowiednie działania korygujące i mitygujące, w tym w obszarze zarządzania kwalifikacjami personelu.

Rekrutacja na stanowiska maszynisty odbywa się w oparciu o procedurę kwalifikacyjną opracowaną przez przedsiębiorstwo. Proces selekcji obejmuje ocenę znajomości języka angielskiego, wiedzy technicznej, predyspozycji fizycznych i komputerowych. Następnie kandydat odbywa rozmowę kwalifikacyjną i w przypadku jej pomyślnego wyniku zostaje zatrudniony, a następnie przechodzi organizowane przez pracodawcę szkolenie zakończone testem. Podobnie, zatrudnienie na inne stanowiska techniczne (np. Train Service Technician) odbywa się w oparciu o wymogi sformułowane przez pracodawcę, oceniającego spełnienie wymagań wskazanych jako niezbędne i/lub doświadczenie zawodowe.

Madryt

Właścicielem przedsiębiorstwa publicznego Madryckie Metro (Metro de Madrid S.A.) jest Region Autonomiczny Madryt – jednostka samorządu terytorialnego, odpowiednik województwa. Sieć metra składa się z 13 linii. Ze względu na efektywność zarządzania

i dynamiczny rozwój sieci, zwłaszcza po roku 1995, madryckie metro stanowi wzór w tym sektorze, świadcząc odpowiednie usługi consultingowe w kraju i na świecie.

Rekrutacja na stanowiska maszynisty odbywa się na podstawie wymogów określonych w przepisach wewnętrznych przedsiębiorstwa. Wymogi dotyczące zawodu nie są regulowane przez państwo ani przez właściwą jednostkę samorządu terytorialnego. Proces rekrutacji rozpoczyna publikacja ogłoszenia przez Państwową Służbę Zatrudnienia. Ogłoszenie zawiera ogólne wymogi dotyczące wykształcenia: średnie techniczne z dziedziny elektroniki, elektryki, mechaniki lub mechaniki przemysłowej, jak również określa odpowiednie dla kandydata cechy psychologiczne – np. umiejętność utrzymania koncentracji w toku powtarzających się czynności. Kandydaci przechodzą trzyetapową procedurę selekcji, na którą składa się test psychotechniczny, badanie lekarskie oraz udział w kursie z zakresu przepisów bezpieczeństwa i charakterystyki poszczególnych rodzajów pociągów metra, kończącym się egzaminem.

4.13. Deregulacja dostępu do zawodów związanych z wykonywaniem prac podwodnych

Praca nurka wykonywana jest samodzielnie bądź w zespole. Z racji niebezpieczeństw związanych z zawodem zawsze powinna być nadzorowana. Ze względu na zmiany we właściwościach gazów wchodzących w skład powietrza w zależności od ciśnienia tych gazów regulacje przewidują podział na klasy wykonywania prac podwodnych w zależności od głębokości zanurzenia. Na przykład, tlen o ciśnieniu parcjalnym powyżej 1,7 atm objawia silne właściwości toksyczne (tzw. zatrucie tlenem) – może spowodować utratę przytomności, a nawet śmierć. Azot pod zwiększonym ciśnieniem ma działanie narkotyczne na organizm ludzki (tzw. narkoza azotowa lub narkoza głębin), powodując stopniową utratę koncentracji, zdolności kojarzenia itp. Prowadzi to do konieczności stosowania różnych metod nurkowania (związanych ze stosowaniem różnych mieszanek gazowych) w zależności od głębokości zanurzenia.

Nurkowie poszukują w wodzie osób, przedmiotów, przeprowadzają badania dna. Dokonują również przeglądu, bieżących konserwacji i napraw sprzętu, urządzeń znajdujących się pod powierzchnią (np. części kadłubów statków, wież wiertniczych), instalacji podwodnych. Pracują również przy pomiarach i badaniach środowiska podwodnego; są jedynymi osobami, które mogą penetrować wraki statków. Bezpieczeństwo pracy nurka wymaga

odpowiednich kwalifikacji – w klimacie polskim wykonywana jest często przy niesprzyjających warunkach.

Warunkiem uzyskania dyplomu jest złożenie z wynikiem pozytywnym egzaminu praktycznego i teoretycznego z zakresu szkolenia. Egzamin przeprowadza Komisja Kwalifikacyjna dla Nurków, działająca przy dyrektorze Urzędu Morskiego w Gdyni. Egzamin składa się z dwóch etapów: teoretycznego i praktycznego. Egzamin teoretyczny składa się z części pisemnej i ustnej. Część pisemna jest oceniana według skali: bardzo dobra, dobra, dostateczna, niedostateczna. Uzyskanie oceny minimum dobrej zwalnia z części ustnej egzaminu. Egzamin teoretyczny jest oceniany jako zdany lub niezdany. Wymagania egzaminacyjne i ramowy program szkolenia i dla nurków określone są w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2010 r. w sprawie szkolenia i egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do wykonywania prac podwodnych.

Tabela 63. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu nurka (wszystkich klas i nurka saturowanego)

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
Średnie albo zasadnicze zawodowe w zakresie zawodów morskich albo żeglugi śródlądowej, budownictwa wodnego lub zawodów mechanicznych lub elektrycznych.	Zniesienie wymagań dotyczących wykształcenia
Złożenie z wynikiem pozytywnym egzaminu praktycznego i teoretycznego z zakresu wymaganej wiedzy i umiejętności,	Zniesienie egzaminu praktycznego w ramach egzaminu na nurka II klasy, I klasy i nurka saturowanego
<ul style="list-style-type: none"> • w przypadku nurka III klasy (tj. wykonującego czynności na głębokości do 20 m) – zaświadczenie o ukończeniu szkolenia dla nurków III klasy, • w przypadku nurka II klasy (tj. wykonującego czynności na głębokości do 50 m) – zaświadczenie o ukończeniu szkolenia dla nurków II klasy i co najmniej dwuletnia praktyka zawodowa w charakterze nurka III klasy (500 godzin*), • w przypadku nurka I klasy (tj. wykonującego czynności na głębokości większej niż 50 m) – zaświadczenie o ukończeniu szkolenia dla nurków I klasy i co najmniej dwuletnia praktyka zawodowa w charakterze nurka II klasy (500 godzin*), • w przypadku nurka saturowanego (tj. do wykonującego wszelkie prace podwodne bez ograniczeń; w tym prace niebezpieczne, z użyciem materiałów wybuchowych, na dużych głębokościach) – zaświadczenie o ukończeniu szkolenia dla nurków saturowanych i roczna praktyka zawodowa w charakterze nurka I klasy (250 godzin*). 	<ul style="list-style-type: none"> • bez zmian, • zmniejszenie wymiaru wymaganej praktyki zawodowej w charakterze nurka III klasy do 200 godzin, • zmniejszenie wymiaru wymaganej praktyki zawodowej w charakterze nurka II klasy do 200 godzin, • zmniejszenie wymiaru wymaganej praktyki zawodowej w charakterze nurka I klasy do 100 godzin.

Ukończone 18 lat,	bez zmian
Ważne orzeczenie lekarza o braku przeciwwskazań do wykonywania prac podwodnych	bez zmian

* Roczna praktyka to okres co najmniej 250 godzin łącznego przebywania nurka pod powierzchnią wody i w warunkach sztucznie wytworzonego podwyższonego ciśnienia atmosferycznego.

Dyplom, świadectwo i książeczka nurka są wydawane na wniosek zainteresowanej osoby przez dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni. Uzyskany dyplom zachowuje ważność przez 5 lat. Opłaty za wydanie dokumentów i przeprowadzanie egzaminów zawiera załącznik do ustawy z dnia 17 października 2003 r. o wykonywaniu prac podwodnych. Wysokość opłat za egzamin określa się w ilości jednostek taryfowych, tj. wielokrotności 0,2 SDR. Kształtowanie się opłat za egzamin w ostatnich latach przedstawia Tabela 64.

Tabela 64. Podstawowe dane o egzaminach na nurków

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Wysokość opłaty egzaminacyjnej (w zł)	Wpływ z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo)	Koszty z tytułu wynagrodzenia komisji egzaminacyjnej
nurek III klasy					
2005	35	35	169,20	5 922,00	6 750,14
2006	54	54	166,42	8 987,00	10 120,83
2007	56	56	152,87	8 560,80	9 600,46
2008	71	71	130,38	9 257,40	8 856,25
2009	53	53	169,33	8 974,80	8 012,70
2010	15	15	175,80	2 637,00	2 136,96
2011	55	55	169,85	9 342,00	7 892,30
2012	22	22	182,53	4 015,80	3 224,45
nurek II klasy					
2010	1	1	174,60	174,60	88,27
2011	2	2	167,40	334,80	149,08
2012	2	2	178,20	356,40	109,89
nurek I klasy					
2008	6	6	246	1476	1 006,13
2009	-	-	-	-	-
2010	-	-	-	-	-
2011	-	-	-	-	-
2012	-	-	-	-	-
nurek saturowany					
2008	1	1	327	327	190,75
2009	1	1	300	300	91,00
2010	9	9	268	2412	1 632,76
2011	-	-	-	-	-
2012	1	1	327	327	190,75

Kolejnym zawodem regulowanym związanym z wykonywaniem prac podwodnych jest kierownik prac podwodnych, który jest odpowiedzialny m.in. za bezpieczeństwo pracy nurków. Obecne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu kierownika prac podwodnych zawiera Tabela 65.

Tabela 65. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu kierownika prac podwodnych

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
<p>Obecnie nie występuje instytucja kierownika prac podwodnych III klasy – do kierowania pracami podwodnymi na głębokości do 20 m potrzebny jest dyplom kierownika prac podwodnych II klasy (kierowania pracami podwodnymi na głębokości do 50 m).</p> <p>Kierownik prac podwodnych II klasy (kierowanie pracami podwodnymi na głębokości do 50 m):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ posiadanie dyplomu nurka II klasy, ▪ roczna praktyka zawodowa w charakterze nurka II klasy (250 godzin). <p>Kierownik prac podwodnych I klasy (kierowanie pracami podwodnymi bez ograniczeń):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ posiadanie dyplomu kierownika prac podwodnych II klasy, ▪ 3-letnia praktyka zawodowa w charakterze kierownika prac podwodnych II klasy*. 	<p>Kierownik prac podwodnych III klasy (kierowanie pracami podwodnymi na głębokości do 20 m):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ posiadanie dyplomu nurka III klasy, ▪ posiadanie 2-letniej praktyki zawodowej w charakterze nurka III klasy (200 godzin). <p>Kierownik prac podwodnych II klasy (kierowanie pracami podwodnymi na głębokości do 50 m):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ posiadanie dyplomu nurka II klasy lub dyplomu kierownika prac podwodnych III klasy, ▪ roczna praktyka zawodowa w charakterze nurka II klasy (100 godzin) lub 3-letnia praktyka zawodowa w charakterze kierownika prac podwodnych III klasy (3 x 150 godzin). <p>Kierownik prac podwodnych I klasy (kierowanie pracami podwodnymi bez ograniczeń):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ bez zmian. <p>3-letnia praktyka zawodowa w charakterze kierownika prac podwodnych II klasy (3 x 150 godzin).</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ w przypadku kierownika prac podwodnych II klasy - wykształcenie wyższe albo średnie w zakresie zawodów morskich albo żeglugi śródlądowej, budownictwa wodnego lub zawodów mechanicznych lub elektrycznych, ▪ w przypadku kierownika prac podwodnych I klasy - wykształcenie wyższe. 	Wykształcenie średnie
Zaświadczenie o ukończeniu szkolenia dla kierowników prac podwodnych odpowiedniej klasy	Bez zmian
Złożenie z wynikiem pozytywnym egzaminu praktycznego i teoretycznego	Zniesienie egzaminu praktycznego w ramach egzaminu na kierownika prac podwodnych II klasy i I klasy

* Przyjmuje się, że 1 rok praktyki to 50 dni kierowania pracami podwodnymi.

Wysokość opłat za egzamin na kierownika prac podwodnych określa się w ilości jednostek taryfowych, tj. wielokrotności 0,2 SDR (podobnie jak w przypadku nurków). Kształtowanie się opłat za egzamin w ostatnich latach przedstawia Tabela 66.

Tabela 66. Podstawowe dane o egzaminach na kierownika prac podwodnych

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Wysokość opłaty egzaminacyjnej (w zł)	Wpływ z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo)	Koszty z tytułu wynagrodzenia komisji egzaminacyjnej
kierownik prac podwodnych II klasy					
2005	-	-	-	-	-
2006	1	1	235,00	235,00	247,22
2007	-	-	-	-	-
2008	1	1	192,50	192,50	72,38
2009	-	-	-	-	-
2010	-	-	-	-	-
2011	-	-	-	-	-
2012	-	-	-	-	-
kierownik prac podwodnych I klasy					
2005	-	-	-	-	-
2006	-	-	-	-	-
2007	-	-	-	-	-
2008	-	-	-	-	-
2009	-	-	-	-	-
2010	1	1	250,00	250,00	91,00
2011	-	-	-	-	-
2012	-	-	-	-	-

Operator systemów nurkowych zapewnia stałą obsługę urządzeń doprowadzających czynnik oddechowy. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w dostępie do zawodu operatora systemów nurkowych przedstawia Tabela 67.

Tabela 67. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu operatora systemów nurkowych

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	brak wymagań dotyczących wykształcenia
złożenie z wynikiem pozytywnym egzaminu praktycznego i teoretycznego z zakresu wymaganej wiedzy i umiejętności	zniesienie egzaminu praktycznego
zaświadczenie o ukończeniu szkolenia dla operatorów systemów nurkowych	bez zmian

Statystykę egzaminów na operatora systemów nurkowych w ostatnich latach (na podstawie danych Urzędu Morskiego w Gdyni) prezentuje Tabela 68.

Tabela 68. Podstawowe dane o egzaminach na operatora systemów nurkowych w latach 2005–2012

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Wysokość opłaty egzaminacyjnej	Wpływ z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo)	Koszty z tytułu wynagrodzenia komisji egzaminacyjnej
2005	-	-	-	-	-
2006	47	47	139,53	6558	7651
2007	8	8	126	1008	1176
2008	-	-	-	-	-
2009	1	1	163,50	163,50	190,75
2010	-	-	-	-	-
2011	-	-	-	-	-
2012	-	-	-	-	-

Wpływ proponowanych zmian na bezpieczeństwo wykonywania prac podwodnych

Kwalifikacje do wykonywania czynności na różnych głębokościach pod powierzchnią wody mają wpływ na bezpieczeństwo samego nurka, natomiast – ze względu na charakter prac podwodnych – nie wpływają na bezpieczeństwo innych osób. Zgodnie z opinią Komisji Kwalifikacyjnej dla Nurków, wiedza i doświadczenie zdobywane przez nurków w trakcie pracy zawodowej, wzmocnione właściwie przeprowadzonym szkoleniem, jest wystarczające dla uzyskania uprawnień do wykonywania kolejnych stopni zawodowych. Ponadto, zgodnie z informacją zamieszczoną w powyższej tabeli, najwięcej osób przystępuje do egzaminu na nurka III klasy, a w wyższych klasach liczba kandydatów nie przekracza średnio 3 osób w skali roku (często zdarza się, że do egzaminów przystępują pojedyncze osoby). Przeprowadzanie egzaminów praktycznych dla pojedynczych osób powodowałoby koszty niewspółmierne do oczekiwanych korzyści.

Kwalifikacje do kierowania pracami podwodnymi oraz obsługi urządzeń oddechowych mają wpływ na bezpieczeństwo nurków wykonujących czynności pod powierzchnią wody. Proponowane zmiany dla zawodów związanych z wykonywaniem prac podwodnych nie będą miały wpływu na poziom bezpieczeństwa i standardy bezpiecznego wykonywania prac podwodnych.

Porównanie międzynarodowe

W większości analizowanych systemów certyfikacji nurków zawodowych (prezentowanych w tabeli poniżej), a także w standardach międzynarodowych organizacji nurkowych, występuje gradacja stopni nurkowych na poziomach: 20/30 metrów oraz 50/60 metrów.

Tabela 69. Porównanie międzynarodowe regulacji dostępu do zawodu nurka zawodowego

Lp.	Kraj	Regulacje
1.	Wielka Brytania	<p>W Wielkiej Brytanii wykonywanie zawodu nurka, podobnie jak wykonywanie innych rodzajów nurkowania reguluje rozporządzenie z dnia 24 października 1997 r. – The Diving at Work Regulations (Statutory Instruments 1997 No. 2776). Rozporządzenie to dotyczy wszystkich nurków wykonujących czynności nurkowe zawodowo, niezależnie czy są oni pracownikami, czy są samozatrudnieni, i określa odpowiednie kwalifikacje, kompetencje do bezpiecznego wykonywania czynności oraz wymogi medyczne.</p> <p>Nadzór nad bezpieczeństwem wykonywania prac podwodnych sprawuje Health and Safety Executive (dalej HSE)⁸⁸ – inspekcja zdrowia i bezpieczeństwa pracy.</p> <p>Podział na klasy nurków w Wielkiej Brytanii obejmuje 4 klasy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • HSE Part IV – upoważnia do nurkowania do głębokości 30 metrów, • HSE Part III – upoważnia do nurkowania do głębokości 50 metrów, • HSE Part II – upoważnia do nurkowań w dzwonie nurkowym oraz nurkowań saturowanych, • HSE Part I - nurkowie szkoleni są w zakresie nurkowania niesaturowanego i saturowanego do głębokości nieprzekraczających 50 metrów. <p>Przepisy brytyjskiego HSE nie przewidują odrębnego stopnia kierownika prac podwodnych, każdy nurek jest wyszkolony w zakresie działania jako kierownik ekipy, co oczywiście nie znaczy, że każdy nurek w ekipie jest kierownikiem pracy – regulacje wymagają, żeby dla konkretnej pracy organizator prac podwodnych powierzył funkcję kierownika nurkowi na piśmie za pomocą tzw. Listu nominacyjnego - Letter of Appointment⁸⁹. IMCA stwierdziła, że takie wyszkolenie to jednak za mało, przynajmniej do pracy offshore i wprowadziła dwa dodatkowe szkolenia i certyfikaty kierownika prac podwodnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Air Diving Supervisor⁹⁰, kierującego powietrznymi pracami nurkowymi do głębokości 50 m, oraz • Bell Diving Supervisor⁹¹ częściej potocznie nazywany Sat Supervisor⁹² - kierownik kierujący pracami z wykorzystaniem zamkniętego dzwonu nurkowego, sztucznych mieszanin oddechowych oraz nurkowaniem saturowanymi⁹³. <p>Bell Diving Supervisor odpowiada za nurkowania prowadzone z saturacji,</p>

⁸⁸ Agencja rządowa w Wielkiej Brytanii zajmująca się nadzorem nad warunkami bezpieczeństwa i higieny pracy.

⁸⁹ Health and Safety Executive: Diving at Work Regulations 1997 No. 2776, pkt. 6(2)b, ISBN 0 11 065170 7, The Stationery Office Limited, London 1997.

⁹⁰ Air Diving Supervisor (ang.) kierownik prac prowadzonych z użyciem powietrza jako mieszaniny oddechowej.

⁹¹ Bell Diving Supervisor (ang.) kierownik prac prowadzonych z dzwonu (zamkniętego).

⁹² Sat Supervisor (ang.) saturation supervisor – kierownik prowadzący prace nurkowe z użyciem technik nurkowań saturowanych.

⁹³ International Marine Contractors Association: Certification for Diving Supervisors, <http://www.imca-int.com>

		natomiast dla nadzorowania i obsługi nurków znajdujących się w saturacji przygotowano odrębną ścieżkę certyfikacji, tak zwanych techników podtrzymania życia LST, posiadającą 3 stopnie - Assistant Life Support Technician (ALST), Life Support Technician (LST) oraz Life Support Supervisor (LSS), który to właśnie jest odpowiedzialny za nurków pozostających w komorze hiperbarycznej ⁹⁴ .
2.	Niemcy	Zawód nurka (zarobkowego) wymaga posiadania dobrego stanu zdrowia, brązowej karty ratownictwa pływackiego wystawionej przez Niemieckie Towarzystwa Ratowania Życia, odpowiedniego wykształcenia zawodowego lub przynajmniej 4-letniego doświadczenia zawodowego (np. nurek wykonujący podwodne spawania musi posiadać normalne uprawnienia spawalnicze potrzebne do pracy na lądzie), ukończenie specjalistycznego kursu teoretycznego (320 godz. nauki) oraz kursu nurkowania (200 godzin). Szczegóły dostępu do zawodu i zakresu ww. kursu uregulowane są w rozporządzeniu federalnego Ministra Edukacji i Badań o egzaminie na nurka zawodowego ⁹⁵ .
3.	Hiszpania	Nurek Zawodowy Małych Głębokości (kl. trzecia). Głębokość operacyjna do 30 m. Dotyczy nurkowania autonomicznego oraz zaopatrzenia w tlen z powierzchni. Wymogi: wiek 18 lat, zaświadczenie lekarskie, test psychologiczny, egzamin pływacki, test kompresji, szkolenie. Nurek Zawodowy Średnich Głębokości (kl. druga). Głębokość operacyjna do 50 lub 60 m w zależności od stosowanej techniki. Dotyczy nurkowania autonomicznego, dostarczania tlenu z powierzchni oraz dzwonu. Wymogi: wykształcenie technika nurkowania średnich głębokości, wiek 18 lat, test psychologiczny, test fizyczny i pływacki, test kompresji, zaświadczenie lekarskie. <u>Uprawnia do kierowania pracami podwodnymi.</u> Nurek Zawodowy Dużych Głębokości (kl. pierwsza). Głębokość operacyjna do 90 m. Wymogi: tytuł zawodowy nurka zawodowego średnich głębokości, odpowiednie szkolenie, poświadczony doświadczenie zawodowe, test psychologiczny, test fizyczny i pływacki, odpowiedni test kompresji, zaświadczenie lekarskie. Dzieli się na: Nurka Zawodowego Dużych Głębokości Interwencyjnego przewiduje stosowanie czterech technik nurkowania oraz Nurka Zawodowego Dużych Głębokości Saturacyjnego – do saturacji (odpowiednik litery Z w US Navy).
4.	Portugalia	Wydzielone klasy uprawnień do nurkowania: <ul style="list-style-type: none"> • Mergulhador – 3a Classe [SCUBA & Surface Supplied to 20 m] • Mergulhador – 2a Classe [SCUBA & Surface Supplied to 40 m] • Mergulhador – 1a Classe [SCUBA & Surface Supplied to 60 m] • Mergulhador – Chefe [SCUBA & Surface Supplied to 60 m].
5.	Francja	Wydzielone klasy uprawnień do nurkowania: <ul style="list-style-type: none"> • Classe 1 mention B, sous classe 1A – [SCUBA to 12 m], • Classe 1 mention B – [SCUBA to 40 m], • Classe 2 mention B – [SCUBA to 60 m].
6.	Norwegia	W Norwegii uprawnienia nurka zawodowego dzielą się na dwie klasy (Part I i Part

⁹⁴ International Marine Contractors Association: Certification for Life Support Technicians, <http://www.imca-int.com>

⁹⁵ Informacja na stronie Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Berlinie: http://berlin.trade.gov.pl/pl/prawne/article/detail,9385,Informacja_o_warunkach_dostepu_do_wykonywania_niektorych_zawodow_finansowych_budowlanych_i_transportowych_w_Niemczech

		<p>2). Szkolenia przeprowadza Norsk Yrkesdykkerskole (NYD).</p> <ul style="list-style-type: none"> • uprawnienia nurka 1 klasy upoważniają do nurkowań do głębokości 50 metrów, • uprawnienia nurka 2 klasy upoważniają do nurkowań saturowanych na głębokości poniżej 50 metrów. <p>Kurs na nurka 1 klasy trwa 16 tygodni, podczas których odbywa się średnio 50 nurkowań, podczas których nauczane są różne metody nurkowań. Uprawnienie nadane przez NYD jest uznawane na całym świecie.</p> <p>Aby otrzymać uprawnienia nurka 2 klasy, należy posiadać uprawnienia nurka 1 klasy, tj. przejść szkolenie oraz 12 miesięcy praktyki jako nurek 2 klasy (doświadczenie musi obejmować minimum 50 godzin nurkowań, w tym 10 godzin na głębokości większej niż 20 metrów i 6 godzin na głębokości większej niż 30 metrów).</p> <p>Regulacje przewidują również następujące uprawnienia kierowników robót podwodnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierownik prac podwodnych (Diving Supervisor Air) – minimum 24 lata, dwa lata praktyki jako nurek 1 klasy, minimum 100 nurkowań, przejście specjalnego 5-dniowego szkolenia, • kierownik prac podwodnych z wykorzystaniem dzwonu nurkowego (Diving Supervisor Bell), minimum 24 lata, 3 lata praktyki jako nurek 2 klasy, minimum 400 godzin nurkowania w dzwonie nurkowym, 9-dniowe szkolenie.
7.	Australia	<p>Australijski System Certyfikacji Nurków (Australian Diver Accreditation Scheme – ADAS) obowiązujący również w Nowej Zelandii przewiduje 4 podstawowe stopnie nurkowe:</p> <p>Part 1 – nurkowie szkoleni są w zakresie nurkowania niesaturowanego z użyciem prostych narzędzi do głębokości nieprzekraczających 30 metrów (stopień równoważny brytyjskiemu poziomowi – HSE Part IV diver),</p> <p>Part 2 – nurkowie szkoleni są w zakresie nurkowania niesaturowanego do głębokości nieprzekraczających 30 metrów z użyciem skomplikowanych narzędzi a także cięcia i spawania (stopień równoważny brytyjskiemu poziomowi – HSE Part III diver),</p> <p>Part 3 – nurkowie szkoleni są w zakresie nurkowania niesaturowanego i saturowanego do głębokości nieprzekraczających 50 metrów (stopień równoważny brytyjskiemu poziomowi – HSE Part I diver). Kwalifikacja ta pozwala na nurkowania offshore⁹⁶ i dla przemysłu petrochemicznego,</p> <p>Part 4 – nurkowie szkoleni są w zakresie nurkowania niesaturowanego i saturowanego na każdej głębokości, także z wykorzystaniem dzwonu (stopień równoważny brytyjskiemu poziomowi – HSE Part II diver).</p> <p>Australijski system przewiduje osobne uprawnienia dla kierowników prac podwodnych:</p> <p>Onshore:</p> <ul style="list-style-type: none"> – do głębokości 30 metrów, – do głębokości 50 metrów, – do głębokości poniżej 50 metrów (na mieszance gazów).

⁹⁶ Offshore (ang.) przybrzeżny – nazwa sektora przemysłu operującego w strefie szelfu kontynentalnego oraz na pełnym morzu.

	Offshore: – kierownik prac podwodnych, – kierownik prac podwodnych z wykorzystaniem dzwonu nurkowego.
--	---

Zawód nurka nie jest regulowany w państwach bałtyckich (Litwa, Łotwa i Estonia).

4.14. Deregulacja dostępu do zawodu oficer mechanik

Tabela 70. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu oficer mechanik

Stan obecny:	Stan postulowany:
wykształcenie średnie	zniesienie wymogu posiadania wykształcenia średniego
posiadanie świadectwa motorzysty wachtowego,	bez zmian
posiadanie dodatkowej praktyki pływania na stanowisku motorzysty wachtowego na statkach morskich w wymiarze: <ul style="list-style-type: none"> • 4 miesiące – przy spełnieniu wymagań określonych w § 17 ust. 1 pkt 1–4 rozporządzenia, • 6 miesięcy – przy spełnieniu wymagań określonych w § 17 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia, • 12 miesięcy – przy spełnieniu wymagań określonych w § 17 ust. 1 pkt 6–11 rozporządzenia. 	bez zmian
złożenie egzaminu na dyplom oficera mechanika	bez zmian

W przypadku dostępu do zawodu oficera mechanika przewiduje się zniesienie wymogu w zakresie wykształcenia. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu przedstawia Tabela 70. Ponadto kandydat musi przejść obowiązkowe przeszkolenia w zakresie bezpieczeństwa, które są wymagane dla każdego członka załogi w zależności od pełnionych funkcji:

- świadectwo przeszkolenia w zakresie wykorzystania radaru i ARPA na poziomie operacyjnym,
- odpowiednie świadectwo operatora urządzeń radiowych w służbie radiokomunikacyjnej morskiej,
- świadectwo przeszkolenia w zakresie indywidualnych technik ratunkowych, świadectwo przeszkolenia w zakresie ochrony przeciwpożarowej stopnia wyższego,
- świadectwo przeszkolenia w zakresie elementarnych zasad udzielania pierwszej pomocy medycznej,
- świadectwo przeszkolenia w zakresie bezpieczeństwa własnego i odpowiedzialności wspólnej,
- świadectwo ratownika,
- ważne świadectwo zdrowia.

Podstawowe dane dotyczące egzaminów na oficera mechanika w ostatnich latach (na podstawie informacji przekazanych przez Urzędy Morskie w Gdyni, Szczecinie i Słupsku) prezentuje Tabela 71.

Tabela 71. Statystyka egzaminów na oficera mechanika w latach 2002–2012

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Wysokość opłaty egzaminacyjnej*	Wpływ z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu	Koszty przeprowadzenia egzaminów
2002	7	7	100 j.t.	539	439
2003	14	11	100 j.t.	1393	1295
2004	8	8	100 j.t.	996	617
2005	10	9	100 j.t.	863	762
2006	8	8	100 j.t.	728	590
2007	8	8	100 j.t.	720	558
2008	3	3	100 j.t.	249	187
2009	19	18	100 j.t.	1832	1518
2010	12	12	100 j.t.	1335	881
2011	10	10	100 j.t.	1425	713
2012	5	5	200 j.t.	970	681
RAZEM	104	99	-	-	-

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Morskich w Gdyni, Szczecinie i Słupsku.

* Wysokość opłaty za egzamin wyznaczana jest jako iloczyn liczby jednostek taryfowych odpowiedniego egzaminu i wartości jednostki taryfowej. Wartość złotowa jednostki taryfowej stanowi równowartość 0,2 SDR (specjalnych praw ciągnięcia) liczona według średniego kursu walutowego z poprzedniego tygodnia podanego w tabelach kursowych Narodowego Banku Polskiego. Wartość jednostki taryfowej w dniu 21 stycznia 2012 r. wynosiła 0,95 zł⁹⁷

4.15. Deregulacja dostępu do zawodu szypra 2 klasy w żegludze krajowej oraz zawodu szypra 1 klasy w żegludze krajowej

Proponowana zmiana polega na połączeniu dwóch zawodów regulowanych: zawodu szypra 2 klasy w żegludze krajowej oraz zawodu szypra 1 klasy w żegludze krajowej. W wyniku połączenia powstanie bardziej uniwersalny zawód – szyper żeglugi krajowej (z podziałem na klasę 1 i klasę 2), charakteryzujący się takim samym zakresem obowiązków i uprawnień, przy pozostawieniu dotychczasowych wymogów kwalifikacyjnych w zakresie wykształcenia, praktyk oraz posiadanych świadectw.

⁹⁷ <http://www.umgdy.gov.pl/pium/jednostka?menuId=3423&kodJednostki=6sazx2jur2.2d0ikujur1&id=39829>

Dyplom szypra 2 klasy żeglugi krajowej

- a) dyplom uprawnia do zajmowania stanowiska oficera wachtowego na każdym statku o pojemności brutto poniżej 3000 w żegludze krajowej,
- b) kapitana na statku bez własnego napędu o pojemności brutto poniżej 3000 w żegludze krajowej,
- c) kapitana na statku o pojemności brutto poniżej 200 w żegludze krajowej.

Dyplom uprawnia do weryfikacji na stopień sternika motorowodnego.

Dyplom szypra 1 klasy w żegludze krajowej

Dyplom uprawnia do zajmowania stanowiska kapitana na każdym statku w żegludze krajowej, w tym na statku pasażerskim o pojemności brutto poniżej 750, pod warunkiem odbycia 6-miesięcznej praktyki pływania na statkach pasażerskich w charakterze dublera na stanowisku kapitana, albo 12-miesięcznej praktyki pływania jako oficer wachtowy na statkach pasażerskich.

Dyplom uprawnia do weryfikacji na stopień sternika motorowodnego.

Tabela 72. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu szypra 1 i 2 klasy w żegludze krajowej

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
SZYPER 2 KLASY W ŻEGLUDZE KRAJOWEJ	
<p>wykształcenie średnie</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukończenie uczelni morskiej na kierunku nawigacyjnym lub ukończenie nauki w zakresie nawigacji w ośrodku szkoleniowym (policealnej szkole morskiej lub technikum morskim) kształcącym co najmniej na poziomie operacyjnym oraz posiadanie 12-miesięcznej praktyki pływania w dziale pokładowym na statkach morskich <p>albo</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie świadectwa starszego marynarza, dodatkowej 12-miesięcznej praktyki pływania na stanowisku starszego marynarza na statkach morskich oraz ukończenie szkolenia w ośrodku szkoleniowym i złożenie egzaminu na ten dyplom, <p>albo</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie stopnia podoficera Marynarki Wojennej albo Straży Granicznej, dodatkowej 24-miesięcznej praktyki pływania w dziale pokładowym na statkach morskich oraz ukończenie szkolenia w ośrodku szkoleniowym i złożenie egzaminu na ten dyplom, <p>albo</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie stopnia chorążego Marynarki Wojennej albo Straży Granicznej, wykształcenia średniego w specjalności nawigacyjnej, dodatkowej 24-miesięcznej praktyki pływania w dziale pokładowym na statkach morskich, <p>albo</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie patentu żeglarskiego kapitana żeglugi śródlądowej, dodatkowej 12-miesięcznej praktyki pływania na stanowisku kapitana w żegludze śródlądowej na statku o pojemności brutto powyżej 200 oraz złożenie egzaminu na ten dyplom. 	<p>wprowadzenie jednego zawodu – szypra żeglugi krajowej z podziałem na klasy (klasy 1 oraz klasy 2)</p>
<p>ważne świadectwo zdrowia</p>	
SZYPER 1 KLASY W ŻEGLUDZE KRAJOWEJ	
<p>wykształcenie średnie</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie dyplomu szypra klasy 2 w żegludze krajowej, dodatkowej 18-miesięcznej praktyki pływania na stanowisku oficerskim na statkach morskich 	<p>wprowadzenie jednego zawodu – szypra żeglugi krajowej z podziałem na klasy (klasy 1 oraz klasy 2)</p>

o pojemności brutto powyżej 100 lub 12-miesięcznej praktyki pływania na stanowisku kapitana na statkach morskich o pojemności brutto powyżej 100 oraz ukończenie szkolenia w ośrodku szkoleniowym i złożenie egzaminu na ten dyplom	
SZYPER 2 KLASY I SZYPER 1 KLASY (WYMOGI DODATKOWE DLA OBU KLAS)	
<ul style="list-style-type: none"> • świadectwo przeszkolenia w zakresie wykorzystania radaru i ARPA na poziomie operacyjnym, odpowiednie świadectwo operatora urządzeń radiowych w służbie radiokomunikacyjnej morskiej, • świadectwo o przeszkoleniu w zakresie indywidualnych technik ratunkowych, • świadectwo ochrony przeciwpożarowej stopnia podstawowego, • świadectwo pierwszej pomocy medycznej, • świadectwo ratownika. 	

Praktyka pływania nabyta na statkach morskich bez własnego napędu zalicza się do praktyki wymaganej do uzyskania dyplomu szypra 2 klasy w wymiarze: 2 miesiące tej praktyki liczone jako 1 miesiąc praktyki wymaganej, w ilości nie większej niż 1/3 wymiaru wymaganej praktyki.

Statystykę egzaminów na **szypra 2 klasy żeglugi krajowej** w ostatnich latach (na podstawie danych Urzędów Morskich w Gdyni, Szczecinie i Słupsku) prezentuje Tabela 73.

Tabela 73. Statystyka egzaminów na szypra 2 klasy żeglugi krajowej w latach 2002–2012

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Wysokość opłaty egzaminacyjnej*	Wpływ z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu	Koszty przeprowadzenia egzaminów
2002	32	32	150 j.t.	5077	3999
2003	31	31	150 j.t.	5070	3955
2004	12	12	150 j.t.	1947	1374
2005	17	17	150 j.t.	2437	1960
2006	19	19	150 j.t.	2603	1911
2007	16	16	150 j.t.	2040	1407
2008	16	15	150 j.t.	1822	1281
2009	16	13	150 j.t.	2261	1531
2010	14	14	150 j.t.	1932	1323
2011	3	2	150 j.t.	420	270
2012	11	10	300 j.t.	3293	2769
RAZEM	187	181	-	-	-

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Morskich w Gdyni, Szczecinie i Słupsku.

* Wysokość opłaty za egzamin wyznaczana jest jako iloczyn liczby jednostek taryfowych odpowiedniego egzaminu i wartości jednostki taryfowej. Wartość złotowa jednostki taryfowej stanowi równowartość 0,2 SDR (specjalnych praw ciągnięcia) liczona według średniego kursu walutowego z poprzedniego tygodnia podanego w tabelach kursowych Narodowego Banku Polskiego. Wartość jednostki taryfowej w dniu 21 stycznia 2012 r. wynosiła 0,95 zł

Statystykę egzaminów na **szypra 1 klasy żeglugi krajowej** w ostatnich latach (na podstawie danych z Urzędów Morskich w Gdyni, Szczecinie i Słupsku) prezentuje Tabela 74.

Tabela 74. Statystyka egzaminów na szypra 1 klasy żeglugi krajowej w latach 2002–2012

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Wysokość opłaty egzaminacyjnej*	Wpływ z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu	Koszty przeprowadzenia egzaminów
2002	4	4	150 j.t.	635	512
2003	4	4	150 j.t.	654	512
2004	1	1	150 j.t.	162	128
2005	3	3	150 j.t.	430	371
2006	6	6	150 j.t.	822	702
2007	2	2	150 j.t.	254	231
2008	3	2	150 j.t.	342	306
2009	2	1	150 j.t.	288	266
2010	4	4	150 j.t.	558	432
2011	5	4	150 j.t.	653	483
2012	5	4	300 j.t.	1352	1286
RAZEM	39	35	-	-	-

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Morskich w Gdyni, Szczecinie i Słupsku.

* Wysokość opłaty za egzamin wyznaczana jest jako iloczyn liczby jednostek taryfowych odpowiedniego egzaminu i wartości jednostki taryfowej. Wartość złotowa jednostki taryfowej stanowi równowartość 0,2 SDR (specjalnych praw ciągnięcia) liczona według średniego kursu walutowego z poprzedniego tygodnia podanego w tabelach kursowych Narodowego Banku Polskiego. Wartość jednostki taryfowej w dniu 21 stycznia 2012 r. wynosiła 0,95 zł

Deregulacja zawodów szypra 1 klasy żeglugi krajowej oraz szypra 2 klasy żeglugi krajowej polega na wprowadzeniu jednego zawodu szypra żeglugi krajowej z określonymi uprawnieniami. Zaproponowane w projekcie zmiany nie będą miały negatywnego wpływu na poziom bezpieczeństwa w żegludze krajowej.

4.16. Deregulacja dostępu do zawodu szypra klasy 2 rybołówstwa morskiego oraz zawodu szypra klasy 1 rybołówstwa morskiego

Proponowana zmiana polega na połączeniu dwóch zawodów regulowanych: zawodu szypra 2 klasy rybołówstwa morskiego oraz zawodu szypra 1 klasy rybołówstwa morskiego. W wyniku połączenia powstanie bardziej uniwersalny zawód – szyper rybołówstwa morskiego (z podziałem na klasy), charakteryzujący się takim samym zakresem obowiązków i uprawnień, przy pozostawieniu dotychczasowych wymogów kwalifikacyjnych w zakresie wykształcenia, praktyk oraz posiadanych świadectw.

Do uzyskania dyplomu **szypra klasy 2 rybołówstwa morskiego** wymagane jest:

- 1) posiadanie świadectwa starszego marynarza, dodatkowej 12-miesięcznej praktyki pływania na statkach rybackich w dziale pokładowym oraz ukończenie szkolenia w ośrodku szkoleniowym i złożenie egzaminu na ten dyplom albo
- 2) posiadanie świadectwa starszego rybaka rybołówstwa morskiego, dodatkowej 12-miesięcznej praktyki pływania na statkach rybackich w dziale pokładowym oraz ukończenie szkolenia w ośrodku szkoleniowym i złożenie egzaminu na ten dyplom, albo
- 3) posiadanie dyplomu szypra 2 klasy żeglugi krajowej, dodatkowej 6-miesięcznej praktyki pływania na statkach rybackich w dziale pokładowym oraz złożenie egzaminu z zakresu wiedzy rybackiej, albo
- 4) ukończenie uczelni morskiej na kierunku nawigacyjnym w specjalności połowy morskie oraz posiadanie 12-miesięcznej praktyki pływania na statkach rybackich w dziale pokładowym.

Tabela 75. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu szypra 2 klasy rybołówstwa morskiego i szypra 1 klasy rybołówstwa morskiego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
SZYPER 2 KLASY RYBOŁÓWSTWA MORSKIEGO	
<p>posiadanie wykształcenia podstawowego</p> <p>wiek 18 lat</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie świadectwa starszego marynarza, dodatkowej 12-miesięcznej praktyki pływania na statkach rybackich w dziale pokładowym oraz ukończenie szkolenia w ośrodku szkoleniowym i złożenie egzaminu na ten dyplom <p>albo</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie świadectwa starszego rybaka rybołówstwa morskiego, dodatkowej 12-miesięcznej praktyki pływania na statkach rybackich w dziale pokładowym oraz ukończenie szkolenia w ośrodku szkoleniowym i złożenie egzaminu na ten dyplom, <p>albo</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie dyplomu szypra 2 klasy żeglugi krajowej, dodatkowej 6-miesięcznej praktyki pływania na statkach rybackich w dziale pokładowym oraz złożenie egzaminu z zakresu wiedzy rybackiej, <p>albo</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukończenie uczelni morskiej na kierunku nawigacyjnym w specjalności połowy morskie oraz posiadanie 12-miesięcznej praktyki pływania na statkach rybackich w dziale pokładowym 	<p>wprowadzenie jednego zawodu szypra rybołówstwa morskiego z podziałem na różne uprawnienia (klasy 1, klasy 2 oraz nieograniczony)</p>
SZYPER 2 KLASY RYBOŁÓWSTWA MORSKIEGO	
posiadanie wykształcenia średniego	
wiek 18 lat	
posiadanie dyplomu szypra klasy 2 rybołówstwa morskiego, dodatkowej 12-miesięcznej praktyki pływania na stanowisku kapitana lub 18-miesięcznej praktyki pływania na stanowisku oficera wachtowego na statkach rybackich oraz ukończenie szkolenia w ośrodku szkoleniowym i złożenie egzaminu na ten dyplom	
SZYPER 2 KLASY I SZYPER 1 KLASY (WYMOGI DODATKOWE DLA OBU KLAS)	
<p>Obowiązkowe przeszkolenia w zakresie bezpieczeństwa dla każdego członka załogi w zależności od pełnionych funkcji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • świadectwo przeszkolenia w zakresie wykorzystania radaru i ARPA na poziomie operacyjnym, • odpowiednie świadectwo operatora urządzeń radiowych w służbie radiokomunikacyjnej morskiej, • świadectwo przeszkolenia w zakresie indywidualnych technik ratunkowych, • świadectwo przeszkolenia w zakresie ochrony przeciwpożarowej stopnia wyższego, • świadectwo przeszkolenia w zakresie elementarnych zasad udzielania pierwszej pomocy medycznej, • świadectwo przeszkolenia w zakresie bezpieczeństwa własnego i odpowiedzialności wspólnej, • świadectwo ratownika, • ważne świadectwo zdrowia. 	

Statystykę egzaminów na **szypra 2 klasy rybołówstwa morskiego** w ostatnich latach (na podstawie danych Urzędu Morskiego w Słupsku) prezentuje Tabela 76.

Tabela 76. Statystyka egzaminów na szypra 2 klasy rybołówstwa morskiego w Urzędach Morskich w Słupsku i w Gdyni w latach 2002–2012

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Wysokość opłaty egzaminacyjnej	Wpływ z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo)	Koszty przeprowadzenia egzaminów
2002	17	17	150 j.t.	2697	1821
2003	55	54	150 j.t.	8995	5297
2004	21	18	150 j.t.	3407	2410
2005	11	10	150 j.t.	1577	1092
2006	7	7	150 j.t.	959	649
2007	23	22	150 j.t.	2919	1822
2008	3	3	150 j.t.	342	225
2009	23	21	150 j.t.	3309	2064
2010	4	3	150 j.t.	834	322
2011	24	24	150 j.t.	4021	2585
2012	1	1	360 j.t.	514	230
RAZEM	189	180	-	-	-

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Morskich w Gdyni, Szczecinie i Słupsku.

Sposób obliczania opłat: Ilość jednostek taryfowych odpowiedniego egzaminu × wartość jednostki taryfowej = WARTOŚĆ ZŁOTOWA. Wartość złotowa jednostki taryfowej stanowi równowartość 0,2 SDR (specjalnych praw ciągnienia), liczona według średniego kursu walutowego z poprzedniego tygodnia podanego w tabelach kursowych Narodowego Banku Polskiego. Wartość jednostki taryfowej z dniem 21 stycznia 2012 r. wynosi 0,95 zł⁹⁸

Do uzyskania **dyplomu szypra klasy 1 rybołówstwa morskiego** wymagane jest posiadanie dyplomu szypra klasy 2 rybołówstwa morskiego, dodatkowej 12-miesięcznej praktyki pływania na stanowisku kapitana lub 18-miesięcznej praktyki pływania na stanowisku oficera wachtowego na statkach rybackich oraz ukończenie szkolenia w ośrodku szkoleniowym i złożenie egzaminu na ten dyplom.

⁹⁸ <http://www.umgdy.gov.pl/pium/jednostka?menuId=3423&kodJednostki=6sazx2jur2.2d0ikujur1&id=39829>

Statystykę egzaminów na **szypra 1 klasy rybołówstwa morskiego** w ostatnich latach (na podstawie danych Urzędu Morskiego w Słupsku i w Gdyni) prezentuje tabela 77.

Tabela 77. Statystyka egzaminów na szypra 1 klasy rybołówstwa morskiego w Urzędach Morskich w Słupsku i w Gdyni w latach 2002–2012

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Wysokość opłaty egzaminacyjnej	Wpływ z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo)	Koszty przeprowadzenia egzaminów
2002	17	17	150 j.t.	159	116
2003	55	54	150 j.t.	1799	1286
2004	21	18	150 j.t.	649	454
2005	11	10	150 j.t.	573	428
2006	7	7	150 j.t.	548	468
2007	23	22	150 j.t.	889	666
2008	3	3	150 j.t.	228	212
2009	23	21	150 j.t.	144	133
2010	4	3	150 j.t.	276	215
2011	24	24	150 j.t.	1825	1335
2012	1	1	360 j.t.	0	0
RAZEM	189	180	-	-	-

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Morskich w Gdyni, Szczecinie i Słupsku

Sposób obliczania opłat: Ilość jednostek taryfowych odpowiedniego egzaminu × wartość jednostki taryfowej = WARTOŚĆ ZŁOTOWA. Wartość złotowa jednostki taryfowej stanowi równowartość 0,2 SDR (specjalnych praw ciągnienia), liczona według średniego kursu walutowego z poprzedniego tygodnia podanego w tabelach kursowych Narodowego Banku Polskiego. Wartość jednostki taryfowej z dniem 21 stycznia 2012 r. wynosi 0,95 zł⁹⁹.

Deregulacja zawodów szypra 1 klasy rybołówstwa morskiego oraz szypra 2 klasy rybołówstwa morskiego polega na wprowadzeniu jednego zawodu szypra rybołówstwa morskiego z określonymi uprawnieniami. Zaproponowane w projekcie zmiany nie będą miały negatywnego wpływu na poziom bezpieczeństwa w rybołówstwie morskim. W wyniku proponowanych zmian odpowiedzialność za standard wykonywania wspomnianych zawodów spoczywać będzie na pracodawcy, a nie na organach

⁹⁹ <http://www.umgdy.gov.pl/pium/jednostka?menuId=3423&kodJednostki=6sazx2jur2.2d0ikujur1&id=39829>

administracji publicznej, których kompetencje w tej dziedzinie są rozwiązaniem archaicznym, a zarazem kosztownym.

4.17. Deregulacja dostępu do zawodu pilota morskiego oraz zawodu pilota pełnomorskiego

Proponowana zmiana polega na połączeniu dwóch zawodów regulowanych: zawodu pilota morskiego oraz zawodu pilota pełnomorskiego. W wyniku połączenia powstanie bardziej uniwersalny zawód – pilot morski (z uprawnieniami do świadczenia usług pilotowych na dany rejon pilotowy) charakteryzujący się takim samym zakresem obowiązków i uprawnień, przy pozostawieniu dotychczasowych wymogów kwalifikacyjnych w zakresie wykształcenia, praktyk oraz posiadanych świadectw.

Do uzyskania dyplomu pilota morskiego uprawniającego do świadczenia usług pilotowych w pilotażu morskim w portach: Gdańsku, Gdyni, Świnoujściu, Szczecinie oraz na redach tych portów, a także na torze wodnym Świnoujście-Szczecin wymagane jest posiadanie:

- 1) dyplomu kapitana żeglugi wielkiej;
- 2) 12-miesięcznej praktyki pływania na stanowisku kapitana na morskich statkach handlowych o pojemności brutto 3000 i powyżej w żegludze międzynarodowej;
- 3) praktyki w pilotowaniu statków odbytej w charakterze kandydata na pilota morskiego;
- 4) świadectwa ukończenia kursu manewrowania statkami na symulatorze manewrowym;
- 5) świadectwa złożenia egzaminu kwalifikacyjnego.

Praktyka polega na uczestniczeniu w realizacji co najmniej 150 usług pilotowych wykonywanych w pilotażu morskim przez pilotów wyznaczonych przez szefa pilotów właściwego dla rejonu pilotowego, w którym kandydat na pilota morskiego odbywa praktykę. Praktyka powinna trwać przez okres co najmniej 6 miesięcy i zostać odbyta nie wcześniej niż w roku poprzedzającym wydanie dyplomu pilota morskiego.

Tabela 78. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota morskiego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wyszkolenie średnie	wprowadzenie jednego zawodu pilota morskiego z określonymi uprawnieniami do świadczenia usług pilotowych na dany rejon pilotowy
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie stopnia kapitana żeglugi przybrzeżnej oraz 12-miesięcznej praktyki pływania na stanowisku kapitana <p>albo</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie dyplomu starszego oficera na statkach o pojemności brutto od 500 do 3000 lub dyplomu wyższego oraz 12-miesięcznej praktyki pływania na stanowisku starszego oficera lub kapitana, • posiadanie praktyki w pilotowaniu statków odbytej w charakterze kandydata na pilota morskiego, polegającej na uczestniczeniu w realizacji co najmniej 10 usług pilotowych wykonywanych w pilotażu morskim przez pilotów wyznaczonych przez szefa pilotów właściwego dla rejonu pilotowego, • posiadanie świadectwa ukończenia kursu manewrowania statkami na symulatorze manewrowym, • posiadanie świadectwa złożenia egzaminu kwalifikacyjnego. 	
przechodzenie co 2 lata okresowych sprawdzianów kwalifikacji pilotów i aktualności ich wiedzy w zakresie wykonywanych obowiązków oraz stanu zdrowia	
ważne świadectwo zdrowia	

Statystykę egzaminów na **pilota morskiego** w ostatnich latach (na podstawie danych Urzędu Morskiego w Gdyni) prezentuje Tabela 79.

Tabela 79. Statystyka egzaminów na pilota morskiego w Urzędach Morskich w Gdyni, Słupsku i Szczecinie w latach 2002–2012

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Wysokość opłaty egzaminacyjnej j.t.	Wpływ z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo) zł	Koszty z tytułu wynagrodzenia komisji egzaminacyjnej
2002	1	1	0	0,00	b.d.
2003	0	0	0	0,00	b.d.
2004	2	2	150	324,44	21,20 zł
2005	14	14	150	2 007,14	74,20 zł
2006	42	42	150	5 755,05	322,00 zł
2007	11	11	150	1 396,26	69,60 zł
2008	42	42	150	4 781,83	238,70 zł
2009	16	16	150	2 302,18	120,90 zł
2010	35	35	150	4 829,69	272,80 zł
2011	23	23	150	3 228,10	139,50 zł
2012	28	28	150	4 190,59	370,80 zł

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Morskich w Gdyni, Szczecinie i Słupsku.

Sposób obliczania opłat: Ilość jednostek taryfowych odpowiedniego egzaminu × wartość jednostki taryfowej = WARTOŚĆ ZŁOTOWA. Wartość złotowa jednostki taryfowej stanowi równowartość 0,2 SDR (specjalnych praw ciągnięcia), liczona według średniego kursu walutowego z poprzedniego tygodnia podanego w tabelach kursowych Narodowego Banku Polskiego. Wartość jednostki taryfowej z dniem 21 stycznia 2012 r. wynosi 0,95 zł¹⁰⁰

Tabela 80. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota pełnomorskiego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	wprowadzenie jednego zawodu pilota morskiego z określonymi uprawnieniami do świadczenia usług pilotowych na dany rejon pilotowy
posiadanie dyplomu kapitana żeglugi wielkiej na statkach o pojemności brutto 3000 i powyżej oraz 36-miesięcznej praktyki pływania na stanowisku kapitana na morskich statkach handlowych o pojemności brutto 3000 i powyżej w żegludze międzynarodowej, w tym 12 miesięcy praktyki na statkach o długości całkowitej powyżej 180 m	
posiadanie praktyki w pilotowaniu statków, polegającej na uczestniczeniu w realizacji co najmniej 3 usług pilotowych w pilotażu pełnomorskim na Morzu Bałtyckim wykonywanych przez pilotów pełnomorskich wyznaczonych przez dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni lub Szczecinie	

¹⁰⁰ <http://www.umgdy.gov.pl/pium/jednostka?menuId=3423&kodJednostki=6sazx2jur2.2d0ikujur1&id=39829>

posiadanie świadectwa ukończenia kursu manewrowania dużymi statkami na modelach pływających – redukcyjnych	
posiadanie świadectwa złożenia egzaminu kwalifikacyjnego	
przechodzenie co 2 lata okresowych sprawdzianów kwalifikacji pilotów i aktualności ich wiedzy w zakresie wykonywania obowiązków oraz stanu zdrowia	
ważne świadectwo zdrowia	

Statystykę egzaminów na **pilota pełnomorskiego** w ostatnich latach (na podstawie danych Urzędu Morskiego w Gdyni) prezentuje Tabela 81.

Tabela 81. Statystyka egzaminów na pilota pełnomorskiego w Urzędzie Morskim w Gdyni w latach 2002–2012

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Wysokość opłaty egzaminacyjnej	Wpływ z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo)	Koszty z tytułu wynagrodzenia komisji egzaminacyjnej	Koszty obsługi egzaminu (personel dodatkowy)
2002	3	3	150 j.t.	450 j.t.	170,10 zł	-
2003	3	3	150 j.t.	450 j.t.	170,10 zł	-
2004	-	-	-	-	-	-
2005	-	-	-	-	-	-
2006	-	-	-	-	-	-
2007	-	-	-	-	-	-
2008	-	-	-	-	-	-
2009	5	5	150 j.t.	750 j.t.	244,80 zł	51,00 zł
2010	-	-	-	-	-	-
2011	1	1	150 j.t.	150 j.t.	42,24 zł	8,80 zł
2012	-	-	-	-	-	-

Deregulacja zawodów pilota morskiego oraz pilota pełnomorskiego polega na wprowadzeniu jednego zawodu pilota morskiego z określonymi uprawnieniami do świadczenia usług pilotowych na dany rejon pilotowy.

Zaproponowane w projekcie zmiany nie będą miały negatywnego wpływu na poziom bezpieczeństwa oraz jakość wykonywania usług pilotowych. W wyniku proponowanych zmian odpowiedzialność za standard wykonywania wspomnianych zawodów spoczywać będzie na pracodawcy, a nie na organach administracji publicznej, których kompetencje w tej dziedzinie są rozwiązaniem archaicznym, a zarazem kosztownym.

4.18. Deregulacja dostępu do zawodów związanych z obsługą i konserwacją dźwignic

Rejestr wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych zarówno dla maszynistów specjalistycznych dźwignic kolejowych jak i dla konserwatorów specjalistycznych dźwignic kolejowych prowadzą oddziały terenowe Transportowego Dozoru Technicznego (TDT) zgodnie z procedurą PJ-06-10 „Kwalifikowanie osób obsługujących i konserwujących urządzenia techniczne”.

Obecnie szkolenia są prowadzone przez podmioty, które wykazują się odpowiednim doświadczeniem oraz wiedzą techniczną, posiadają wykwalifikowany personel do ich prowadzenia oraz posiadają program szkolenia zatwierdzony przez TDT. Konieczne jest posiadanie odpowiedniego okresu praktyki, przejście specjalistycznego szkolenia oraz zdanie egzaminu państwowego potwierdzającego teoretyczną wiedzę i praktyczną znajomość wykonywania czynności obsługi.

Proponowana zmiana, polega na połączeniu dwóch zawodów regulowanych, charakteryzujących się zbliżonym zakresem obowiązków i uprawnień, przy pozostawieniu dotychczasowych wymogów kwalifikacyjnych w zakresie wykształcenia, praktyk oraz złożonych egzaminów.

Tabela 82. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu maszynisty specjalistycznych dźwignic kolejowych

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
ukończone 18 lat	Połączenie zawodu maszynisty specjalistycznych dźwignic kolejowych z zawodem maszynisty specjalistycznych dźwignic portowych i urządzeń specjalistycznych w portowych technologicznych ciągach przeładowniczych. W wyniku połączenia powstanie bardziej uniwersalny zawód – maszynista specjalistycznych dźwignic i urządzeń w portowych technologicznych ciągach przeładowniczych.
wykształcenie zasadnicze zawodowe	
1 miesiąc praktyki w zakresie zawodu regulowanego	
szkolenie specjalistyczne	
złożenie z pozytywnym rezultatem przed komisją egzaminacyjną egzaminu potwierdzającego teoretyczną wiedzę i praktyczną znajomość wykonywania czynności obsługi. Dla maszynisty samojezdnych żurawi kolejowych – dodatkowe wymagania posiadania uprawnień kolejowych do kierowania pojazdem szynowym, wydane przez władze kolejowe	
zdolność fizyczna i psychiczna stwierdzona zaświadczeniem lekarskim	

dla żurawi kolejowych z własnym napędem konieczne uprawnienia jak dla maszynisty pojazdu trakcyjnego	
--	--

Reglamentacja dostępu do zawodu w ramach krajów Unii Europejskiej występuje w Wielkiej Brytanii, Niemczech, Włoszech, Szwecji, Danii i Francji. W Polsce nie są prowadzone szczegółowe ewidencje dla poszczególnych maszyn specjalistycznych, w związku z czym niemożliwe jest ustalenie konkretnej liczby osób posiadających uprawnienia, a tym bardziej wykonujących dany zawód¹⁰¹.

Tabela 83. Statystyka egzaminów na maszynistę specjalistycznych dźwignic kolejowych w latach 2002–2012

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Zdawalność egzaminu w %	Wysokość opłaty egzaminacyjnej w zł	Wpływy z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo)	Koszty z tytułu wynagrodzenia komisji egzaminacyjnej
2002	227	226	99,56	152,00	34 504,00	21 016,20
2003	223	209	93,72	152,00	33 896,00	16 795,69
2004	317	315	99,37	152,00	48 184,00	35 404,72
2005	296	296	100,00	152,00	44 992,00	30 896,86
2006	356	351	98,60	152,00	54 112,00	28 349,44
2007	333	258	77,48	152,00	50 616,00	53 722,38
2008	458	455	99,34	152,00	69 616,00	42 000,71
2009	319	312	97,81	152,00	48 488,00	27 345,13
2010	381	370	97,11	152,00	57 912,00	61 714,04
2011	255	250	98,04	152,00	38 760,00	34 124,36
2012	149	144	96,64	152,00	22 648,00	13 879,85

(Przedstawione w załączonych tablicach dane dotyczące kosztów są jedynie szacunkowe, gdyż Transportowy Dozór Techniczny nie prowadzi ewidencji rozliczeń kosztów dotyczących przeprowadzania egzaminów w powyższym zakresie)

Proponowana zmiana polega na połączeniu dwóch zawodów regulowanych, charakteryzujących się zbliżonym zakresem obowiązków i uprawnień, przy pozostawieniu dotychczasowych wymogów kwalifikacyjnych w zakresie wykształcenia, praktyk oraz złożonych egzaminów.

¹⁰¹ Na podstawie informacji Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej.

Tabela 84. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu konserwatora specjalistycznych dźwignic kolejowych

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
ukończone 18 lat	Połączenie zawodu konserwatora specjalistycznych dźwignic kolejowych z zawodem konserwatora specjalistycznych dźwignic portowych i urządzeń specjalistycznych w portowych technologicznych ciągach przeladowniczych. W wyniku połączenia powstanie bardziej uniwersalny zawód – konserwator specjalistycznych dźwignic i urządzeń w portowych technologicznych ciągach przeladowniczych
wykształcenie: – średnie techniczne, – zasadnicze zawodowe.	
6 miesięcy praktyki w zakresie zawodu regulowanego przy wykształceniu średnim technicznym albo 12 miesięcy praktyki w zakresie zawodu regulowanego przy wykształceniu zasadniczym zawodowym	
szkolenie specjalistyczne	
złożenie z pozytywnym rezultatem przed komisją egzaminacyjną egzaminu potwierdzającego teoretyczną wiedzę i praktyczną znajomość wykonywania czynności obsługi	
dla konserwatora elektryka – dodatkowo wymagane jest posiadanie uprawnień do wykonywania czynności obsługi i konserwacji urządzeń elektroenergetycznych	

Reglamentacja dostępu do zawodu w ramach krajów Unii Europejskiej występuje w Wielkiej Brytanii, Niemczech, Włoszech, Szwecji, Danii i Francji. W Polsce nie są prowadzone szczegółowe ewidencje dla poszczególnych maszyn specjalistycznych w związku z czym niemożliwe jest ustalenie konkretnej liczby osób posiadających uprawnienia, a tym bardziej wykonujących dany zawód¹⁰².

Zdawalność egzaminów na uprawnienia konserwatora specjalistycznych dźwignic kolejowych przedstawia Tabela nr 85.

Tabela 85. Statystyka egzaminów na konserwatora specjalistycznych dźwignic kolejowych w latach 2002–2012

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu	Liczba osób, które zdały egzamin	Zdawalność egzaminu w %	Wysokość opłaty egzaminacyjnej w zł	Wpływy z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo)	Koszty z tytułu wynagrodzenia komisji egzaminacyjnej
2002	96	96	100,00	152,00	14 592,00	25 150,54
2003	169	169	100,00	152,00	25 688,00	174 651,56
2004	172	172	100,00	152,00	26 144,00	19 709,85
2005	238	238	100,00	152,00	36 176,00	19 969,92
2006	163	163	100,00	152,00	24 776,00	20 363,69

¹⁰² Na podstawie informacji Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej.

2007	406	395	97,29	152,00	61 712,00	30 698,51
2008	159	154	96,86	152,00	24 168,00	26 412,82
2009	116	114	98,28	152,00	17 632,00	12 473,21
2010	232	230	99,14	152,00	35 264,00	24 387,00
2011	169	159	94,08	152,00	25 688,00	11 714,33
2012	58	54	93,10	152,00	8 816,00	14 375,56

(Przedstawione w załączonych tablicach dane dotyczące kosztów są jedynie szacunkowe, gdyż Transportowy Dozór Techniczny nie prowadzi ewidencji rozliczeń kosztów dotyczących przeprowadzania egzaminów w powyższym zakresie)

4.19. Deregulacja dostępu do zawodu pilota samolotowego zawodowego i pilota samolotowego liniowego (+ pilot samolotowy w załodze wieloosobowej)

Do wykonywania czynności lotniczych są uprawnieni wyłącznie członkowie personelu lotniczego. Członkiem personelu lotniczego jest osoba, która posiada ważną licencję lub świadectwo kwalifikacji i jest wpisana do państwowego rejestru personelu lotniczego. Licencje wydaje się odrębnie dla każdego rodzaju specjalności członków personelu lotniczego.

Licencja pilota samolotowego zawodowego lub liniowego, zgodnie z ustawą z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, może być udzielona osobie:

- korzystającej z pełni praw publicznych,
- posiadającej pełną zdolność do czynności prawnych,
- w stosunku do której nie zastosowano, decyzją prokuratora, środka zapobiegawczego polegającego na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której nie orzeczono prawomocnym wyrokiem sądu zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu,
- odpowiadającej wymaganiom w zakresie sprawności psychicznej i fizycznej, określonym na podstawie art. 104 ust. 2 ustawy – Prawo lotnicze, potwierdzonym orzeczeniem o braku przeciwwskazań do wykonywania funkcji członka personelu lotniczego. Sprawność psychiczną i fizyczną członka oraz kandydata na członka personelu lotniczego sprawdza się w trakcie badań lotniczo-lekarskich,
- spełniającej wymogi w zakresie wieku i wykształcenia:

- a) na pilota zawodowego – bez względu na kategorię statku powietrznego, którego dotyczy licencja – ma ukończone 18 lat oraz co najmniej średnie wykształcenie,
- b) na pilota liniowego – ma ukończone 21 lat oraz co najmniej średnie wykształcenie,
- spełniającej wymagania i warunki dotyczące ukończenia szkolenia lotniczego, praktyki lotniczej oraz posiadania wiedzy i umiejętności, potwierdzone zdaniem egzaminu państwowego.

Aby uzyskać licencję pilota zawodowego należy zdać przed komisją egzaminacyjną egzamin kwalifikacyjny składający się z części teoretycznej i praktycznej. Egzamin podlega opłacie lotniczej.

Licencje wydaje się po sprawdzeniu, czy kandydat spełnia określone prawem wymagania. Ważność licencji jest uzależniona od wyniku okresowego sprawdzenia sprawności psychicznej i fizycznej członka personelu lotniczego. Licencja jest świadectwem stwierdzającym posiadanie określonych kwalifikacji oraz dowodem upoważnienia do wykonywania określonych czynności lotniczych. Licencjonowanych członków personelu lotniczego obowiązuje wpis do rejestru prowadzonego przez Urząd Lotnictwa Cywilnego.

Oplata za egzamin teoretyczny wynosi w przypadku pilota zawodowego 400 zł, a za praktyczny 2000 zł, natomiast w przypadku pilota zawodowego 1000 zł za egzamin teoretyczny i 3000 zł za praktyczny. Oplata za wydanie licencji wynosi 100 zł (wydanie po raz pierwszy/przywrócenie) lub 100 zł (każde następne wydanie).

Tabela 86. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota samolotowego zawodowego i pilota zawodowego liniowego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
<ul style="list-style-type: none"> • pilot zawodowy i liniowy – wykształcenie średnie 	rezygnacja z wymogu posiadania odpowiedniego wykształcenia do wydania licencji w obu przypadkach
wiek: <ul style="list-style-type: none"> • pilot zawodowy – ukończone 18 lat • pilot liniowy – ukończone 21 lat 	bez zmian
korzystanie w pełni z praw publicznych	bez zmian
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych 	bez zmian
<ul style="list-style-type: none"> • niekaralność za przestępstwo skutkujące orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od 	bez zmian

prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym ¹⁰³	
świadectwo radiotelefonisty w służbie lotniczej	bez zmian
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 1	bez zmian
<ul style="list-style-type: none"> ukończenie i zaliczenie szkolenia teoretycznego i praktycznego w ośrodku szkolenia lotniczego, potwierdzone odpowiednimi świadectwami 	bez zmian
<ul style="list-style-type: none"> w przypadku pilota zawodowego – zdanie teoretycznego i praktycznego egzaminu państwowego na licencję pilota zawodowego w przypadku pilota liniowego – posiadanie licencji pilota zawodowego oraz zdanie egzaminu teoretycznego i praktycznego na licencję pilota liniowego 	

Zgodnie z danymi Urzędu Lotnictwa Cywilnego, według stanu na dzień 31.12.2012 r., wydane były 1032 ważne licencje pilota samolotowego zawodowego – CPL(A)¹⁰⁴. W 2012 r. wydano łącznie 127 takich licencji, w tym 2 kobietom, a 125 mężczyznom. Ważnych licencji pilota liniowego ATPL(A)¹⁰⁵ w tym czasie wydanych było 961. W 2012 r. wydano w sumie 36 takich licencji, w tym 1 kobiecie i 35 mężczyznom.

Wpływ na bezpieczeństwo obywateli

W kwestii ogólnej (kompleksowej) deregulacji należy stwierdzić, iż obecnie, zgodnie z brzmieniem art. 96 ust. 2 ustawy – Prawo lotnicze, wymóg wykształcenia jest jednym z wymogów podstawowych, obligatoryjnych do wydania licencji lotniczej.

Ze względu na fakt, iż w dniu 25 listopada 2011 r. Komisja Europejska opublikowała rozporządzenie WE nr 1178/2011 z dnia 3 listopada 2011 r. ustanawiające wymagania techniczne i procedury administracyjne odnoszące się do załóg w lotnictwie cywilnym zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 216/2008 (Dz. Urz. UE L 311 z 25.11.2011, str. 1) sytuacja w tym zakresie ulegnie zasadniczej zmianie od dnia 8 kwietnia 2013 r. (data rozpoczęcia obowiązywania rozporządzenia WE

¹⁰³ Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1a ustawy – Prawo lotnicze: licencja nie może być wydana osobie, w stosunku do której prokurator postanowił zastosować środek zapobiegawczy polegający na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu.

¹⁰⁴ Raport dotyczący ważnych licencji na dzień 31.12.2012 r., Rejestr Personelu Lotniczego, Urząd Lotnictwa Cywilnego.

¹⁰⁵ Raport dotyczący ważnych licencji na dzień 31.12.2012 r., Rejestr Personelu Lotniczego, Urząd Lotnictwa Cywilnego.

nr 1178/2011 w Polsce – po zgłoszeniu przez RP stosownej notyfikacji do KE oraz Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Lotniczego (EASA)). Wspomniane rozporządzenie zawiera bowiem nowe, wspólne dla wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej wymagania z zakresu szkolenia, licencjonowania i badań lotniczo-lekarskich pilotów w lotnictwie cywilnym, które w ramach licencji wskazanych w art. 94 ust. 6 pkt 1 lit. a–g, j–p ustawy – Prawo lotnicze, które to regulacje nie zawierają w swoich wymaganiach warunku posiadania sprecyzowanego poziomu wykształcenia. Mając to na uwadze, postanowiono zrezygnować z warunkowania wydawania licencji lotniczych (oraz świadectw kwalifikacji) wymogiem wykształcenia kandydata, w celu dostosowania przepisów krajowych (ustawy – Prawo lotnicze) do hierarchicznie wyższych przepisów rozporządzenia unijnego.

Jednocześnie postanowiono zastosować tzw. deregulację systemową w zakresie wykształcenia, w myśl zasady *argumentum a maiori ad minus*. W innym przypadku, częściowa deregulacja wykształcenia, wobec specjalności wyższych rangą, tj. dotyczących licencji m.in. zawodowych, przy pozostawieniu warunku wykształcenia do wydania np. świadectw kwalifikacji skoczkom spadochronowym (które regulowane są jedynie przepisami krajowymi) prowadziłaby do niezrozumiałej sytuacji, w której dla specjalności niższej rangi stawiane są bardziej rygorystyczne wymagania.

Zniesienie wymogu wykształcenia do wydawania licencji zostało zaproponowane w pełnym zakresie, za wyjątkiem specjalności: praktykant-kontroler oraz kontroler ruchu lotniczego, gdzie wymóg taki określony jest bezpośrednio w art. 8 ust. 2 lit. b rozporządzenia Komisji (UE) nr 805/2011 z dnia 10 sierpnia 2011 r. ustanawiającego szczegółowe zasady licencjonowania kontrolerów ruchu lotniczego oraz wydawania określonych certyfikatów na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 216/2008 (Dz. Urz. UE L 206 z 11.08.2011, str. 21).

Należy zauważyć, że wymagane do tej pory wykształcenie na określonym poziomie nie było wykształceniem kierunkowym. Natomiast szkolenie na przykład na licencję pilota samolotowego liniowego ATPL(A), analogicznie do innych licencji objętych projektem, poprzedzone jest długotrwałym szkoleniem, które realizują ośrodki szkolenia lotniczego. Zdobywanie licencji pilota samolotowego liniowego ATPL(A), wiąże się z przejściem dwóch etapów – teoretycznego oraz praktycznego, i spełnieniem ściśle określonych wymogów.

Etap teoretyczny to łącznie 650 godzin wykładów obejmujących wiedzę z przedmiotów takich jak:

- prawo lotnicze oraz procedury kontroli ruchu lotniczego,
- przyrządy pokładowe,
- płatowiec i instalacje,
- masa i wyważanie samolotu,
- osiągi samolotów,
- monitorowanie i planowanie lotu,
- człowiek – możliwości i ograniczenia,
- nawigacja ogólna,
- meteorologia,
- radionawigacja,
- procedury operacyjne,
- zasady lotu,
- łączność w lotach IFR,
- łączność w lotach VFR.

Po odbyciu wykładów kandydat musi zdać egzaminy z poszczególnych przedmiotów i uzyskać zaświadczenia o pozytywnym przejściu etapu teoretycznego, które pozwalają na rozpoczęcie praktyki.

Tabela 87. Wymogi konieczne do uzyskania licencji pilota samolotowego zawodowego i liniowego

Pilot samolotowy zawodowy:	Pilot samolotowy liniowy:
<p>Co najmniej 150 godzin lotu jako pilot samolotu podczas szkolenia zintegrowanego albo 200 godzin lotu podczas szkolenia modułowego, w tym co najmniej:</p> <p>a) 70 godzin lotu jako pilot dowódca samolotu podczas szkolenia zintegrowanego albo 100 godzin lotu podczas szkolenia modułowego,</p> <p>b) 20 godzin przelotu jako pilot dowódca samolotu, włączając w to przelot na odległość nie mniejszą niż 540 km (300 NM), podczas którego zostały wykonane dwa lądowania z całkowitym zatrzymaniem na dwu różnych lotniskach,</p> <p>c) 10 godzin lotu na dwusterze według wskazań przyrządów, z których nie więcej niż 5 godzin może być czasem ćwiczeń na urządzeniu treningowym,</p> <p>d) 10 godzin lotu w nocy, w tym nie mniej niż: – 5 godzin lotów szkoleniowych na dwusterze, w tym co najmniej 3 godziny przelotu,</p>	<p>Posiadanie licencji pilota samolotowego zawodowego z wpisanymi do niej uprawnieniami:</p> <p>a) do lotów według wskazań przyrządów – IFR,</p> <p>b) uprawnieniem na typ samolotu określony w pkt 2 lit. a, chyba że ubiega się o równoczesne wydanie brakujących mu uprawnień wymienionych pod lit. a oraz b</p> <p>Co najmniej 1.500 godzin lotu jako pilot samolotu, w tym co najmniej:</p> <p>a) 500 godzin lotu na samolotach z załogą wieloosobową certyfikowanych zgodnie z przepisami JAR-25 albo przepisami równoważnymi do kategorii samolotów transportowych lub zgodnie z przepisami JAR-23 albo przepisami równoważnymi do kategorii samolotów transportu lokalnego,</p>

<p>– 5 godzin lotów szkoleniowych samodzielnych, w tym co najmniej 3 godziny przelotu w nocy i 5 samodzielnych startów i lądowań z pełnym zatrzymaniem.</p>	<p>b) 250 godzin lotu jako pilot dowódca samolotu, lub 100 godzin lotu jako dowódca i 150 godzin lotu jako drugi pilot pełniący funkcję dowódcy pod nadzorem przy zachowaniu warunku zatwierdzenia nadzoru przez Prezesa Urzędu,</p> <p>c) 200 godzin przelotów jako pilot dowódca samolotu, w tym nie więcej niż 100 godzin wykonanych w charakterze drugiego pilota, wykonującego czynności dowódcy samolotu pod nadzorem, którego metody są zatwierdzone przez Prezesa Urzędu,</p> <p>d) 75 godzin lotu według wskazań przyrządów, z których nie więcej niż 30 godzin może być czasem ćwiczeń na urządzeniach treningowych,</p> <p>e) 100 godzin lotu w nocy w charakterze dowódcy albo drugiego pilota samolotu.</p>
---	--

Etap praktyczny to nauka latania obejmująca różnego rodzaju elementy, takie jak przygotowanie do lotu, sam lot, start czy lądowanie. Po jego przejściu należy zdać jeszcze egzamin państwowy przed komisją egzaminacyjną Urzędu Lotnictwa Cywilnego.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że system szkolenia i licencjonowania pilotów jest bardzo rozbudowany, a sam proces zdobywania uprawnień długotrwały i z pewnością wystarczający do stwierdzenia, czy kandydat na pilota posiada wystarczające zdolności intelektualne do wykonywania odpowiedzialnej funkcji, jaką jest praca pilota zawodowego czy też liniowego, podczas gdy sam fakt posiadania wykształcenia na określonym poziomie, zdaniem projektodawcy, w żaden sposób o tym nie świadczy.

4.20. Deregulacja dostępu do zawodu pilota śmigłowcowego zawodowego

Licencja pilota śmigłowcowego zawodowego, zgodnie z ustawą z dnia 3 lipca 2002 r.

– Prawo lotnicze, może być udzielona osobie:

- korzystającej w pełni z praw publicznych,
- posiadającej pełną zdolność do czynności prawnych,
- w stosunku do której nie zastosowano, decyzją prokuratora, środka zapobiegawczego polegającego na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której nie orzeczono prawomocnym wyrokiem sądu zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu,

- odpowiadającej wymaganiom w zakresie sprawności psychicznej i fizycznej, określonym na podstawie art. 104 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, potwierdzonym orzeczeniem o braku przeciwwskazań do wykonywania funkcji członka personelu lotniczego. Sprawność psychiczną i fizyczną członka oraz kandydata na członka personelu lotniczego sprawdza się w trakcie badań lotniczo – lekarskich,
- spełniającej wymogi w zakresie wieku i wykształcenia – na pilota zawodowego, bez względu na kategorię statku powietrznego, którego dotyczy licencja – a zatem na pilota śmigłowcowego zawodowego – ukończenia 18 lat oraz co najmniej średnie wykształcenie,
- spełniającej wymagania i warunki dotyczące ukończenia szkolenia lotniczego, praktyki lotniczej oraz posiadania wiedzy i umiejętności, potwierdzonych zdaniem egzaminu państwowego.

Tabela 88. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota śmigłowcowego zawodowego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	rezygnacja z wymogu posiadania odpowiedniego wykształcenia do wydania licencji
wiek: ukończone 18 lat	bez zmian
korzystanie w pełni z praw publicznych	bez zmian
posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych	bez zmian
niekaralność za przestępstwo skutkujące orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym ¹⁰⁶	bez zmian
świadczenie radiotelefonisty w służbie lotniczej	bez zmian
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 1	bez zmian
ukończenie i zaliczenie szkolenia teoretycznego i praktycznego w ośrodku szkolenia lotniczego potwierdzone odpowiednimi świadectwami	bez zmian
wykonanie jako pilot śmigłowca co najmniej 135 godzin lotu, jeżeli ukończył kurs szkolenia zintegrowanego, albo co	bez zmian

¹⁰⁶ Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1a ustawy – Prawo lotnicze: **licencja nie może być wydana osobie**, w stosunku do której prokurator postanowił zastosować środek zapobiegawczy polegający na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo **w stosunku do której prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu.**

<p>najmniej 185godzin lotu podczas szkolenia modułowego, w tym nie mniej niż:</p> <p>a) 35 godzin lotu jako pilot dowódca śmigłowca, jeżeli ukończył kurs szkolenia zintegrowanego albo 50 godzin lotu jako pilot dowódca śmigłowca podczas szkolenia modułowego,</p> <p>b) 10 godzin przelotu jako pilot dowódca śmigłowca, włączając w to przelot na odległość nie mniejszą niż 185 km (100 NM), podczas którego zostały wykonane dwa lądowania z całkowitym zatrzymaniem na dwu różnych lotniskach (10 godzin przelotu, wykonanego w charakterze dowódcy śmigłowca, może mieścić się w ogólnym czasie lotów w charakterze dowódcy śmigłowca, wymienionym pod lit. a),</p> <p>c) 10 godzin lotu na dwusterze według wskazań przyrządów, z których nie więcej niż 5 godzin lotu może być zaliczonych na urządzeniu treningowym,</p> <p>d) 10 godzin lotu w nocy, w tym nie mniej niż:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 5 godzin lotów szkoleniowych na dwusterze, w tym co najmniej 3 godziny przelotu, – 5 godzin lotów szkoleniowych samodzielnych, w tym co najmniej 3 godziny przelotu w nocy i 5 samodzielnych startów i lądowań z pełnym zatrzymaniem 	
zdanie teoretycznego i praktycznego egzaminu państwowego	bez zmian

W celu uzyskania licencji pilota śmigłowcowego zawodowego należy zdać przed komisją egzaminacyjną egzamin kwalifikacyjny składający się z części teoretycznej i praktycznej. Egzamin podlega opłacie lotniczej.

Licencje wydaje się po sprawdzeniu, czy kandydat spełnia określone prawem wymagania. Ważność licencji jest uzależniona od wyniku okresowego sprawdzenia sprawności psychicznej i fizycznej członka personelu lotniczego. Licencja jest świadectwem stwierdzającym posiadanie określonych kwalifikacji oraz dowodem upoważnienia do wykonywania określonych czynności lotniczych. Licencjonowanych członków personelu lotniczego obowiązuje wpis do rejestru prowadzonego przez Urząd Lotnictwa Cywilnego. Opłata za egzamin teoretyczny wynosi 400 zł, a za praktyczny 2000 zł. Opłata za wydanie licencji wynosi 100 zł (wydanie po raz pierwszy/przywrócenie) lub 100 zł (każde następne wydanie).

Zgodnie z danymi Urzędu Lotnictwa Cywilnego, według stanu na dzień 31.12.2012 r., wydane były 254 ważne licencje pilota śmigłowcowego zawodowego – CPL(H)¹⁰⁷. W 2012 r. wydano w sumie 21 takich licencji (wszystkie otrzymali mężczyźni).

¹⁰⁷ Raport dotyczący ważnych licencji na dzień 31.12.2012 r., Rejestr Personelu Lotniczego, Urząd Lotnictwa Cywilnego.

4.21. Deregulacja dostępu do zawodu pilota śmigłowcowego liniowego

Licencja pilota śmigłowcowego liniowego, zgodnie z ustawą z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, może być udzielona osobie:

- korzystającej w pełni z praw publicznych,
- posiadającej pełną zdolność do czynności prawnych,
- w stosunku do której nie zastosowano, decyzją prokuratora, środka zapobiegawczego polegającego na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której nie orzeczono prawomocnym wyrokiem sądu zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu,
- odpowiadającej wymaganiom w zakresie sprawności psychicznej i fizycznej, określonym na podstawie art. 104 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2002 roku. – Prawo lotnicze, potwierdzonym orzeczeniem o braku przeciwwskazań do wykonywania funkcji członka personelu lotniczego. Sprawność psychiczną i fizyczną członka oraz kandydata na członka personelu lotniczego sprawdza się w trakcie badań lotniczo-lekarskich,
- spełniającej wymogi w zakresie wieku i wykształcenia – na pilota zawodowego, bez względu na kategorię statku powietrznego, którego dotyczy licencja – a zatem na pilota śmigłowcowego zawodowego – ukończenie 18 lat oraz co najmniej średnie wykształcenie,
- spełniającej wymagania i warunki dotyczące ukończenia szkolenia lotniczego, praktyki lotniczej oraz posiadania wiedzy i umiejętności, potwierdzone zdaniem egzaminu państwowego.

Aby uzyskać licencję pilota śmigłowcowego liniowego należy zdać przed komisją egzaminacyjną egzamin kwalifikacyjny składający się z części teoretycznej i praktycznej. Egzamin podlega opłacie lotniczej.

Licencje wydaje się po sprawdzeniu, czy kandydat spełnia określone prawem wymagania. Ważność licencji jest uzależniona od wyniku okresowego sprawdzenia sprawności psychicznej i fizycznej członka personelu lotniczego. Licencja jest świadectwem

stwierdzającym posiadanie określonych kwalifikacji oraz dowodem upoważnienia do wykonywania określonych czynności lotniczych. Licencjonowanych członków personelu lotniczego obowiązuje wpis do rejestru prowadzonego przez Urząd Lotnictwa Cywilnego. Opłata za egzamin teoretyczny wynosi 1000 zł, a za praktyczny 3000 zł. Opłata za wydanie licencji wynosi 200 zł (wydanie po raz pierwszy/przywrócenie) lub 150 zł (każde następne wydanie).

Tabela 89. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota śmigłowcowego liniowego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	rezygnacja z wymogu posiadania odpowiedniego wykształcenia do wydania licencji
wiek: ukończone 21 lat	bez zmian
korzystanie w pełni z praw publicznych	bez zmian
posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych	bez zmian
niekaralność za przestępstwo skutkujące orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym ¹⁰⁸	bez zmian
świadczenie radiotelefonisty w służbie lotniczej	bez zmian
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 1	bez zmian
ukończenie i zaliczenie szkolenia teoretycznego i praktycznego w ośrodku szkolenia lotniczego potwierdzone odpowiednimi świadectwami	bez zmian
posiadanie licencji pilota śmigłowcowego zawodowego z wpisanym do niej uprawnieniem na typ śmigłowca, bez ograniczenia do wykonywania wyłącznie czynności drugiego pilota	bez zmian
wykonanie co najmniej 1 000 godzin jako pilot śmigłowca, w tym co najmniej: a) 350 godzin na śmigłowcach certyfikowanych do lotów IFR z załogą wieloosobową zgodnie z przepisami JAR-27 i 29 albo przepisami równoważnymi lub na śmigłowcach certyfikowanych w tych kategoriach według innych równoważnych przepisów, bądź też na śmigłowcach, na których zgodnie z przepisami JAR-OPS lub zgodnie	bez zmian

¹⁰⁸ Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1a ustawy Prawo lotnicze: **licencja nie może być wydana osobie**, w stosunku do której prokurator postanowił zastosować środek zapobiegawczy polegający na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo **w stosunku do której prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu.**

<p>z innymi równoważnymi przepisami wymagana jest załoga wieloosobowa,</p> <p>b) 250 godzin lotu jako pilot dowódca śmigłowca, w tym nie więcej niż 150 godzin lotu jako drugi pilot pełniący funkcję dowódcy pod nadzorem, przy zachowaniu warunku zatwierdzenia nadzoru przez Prezesa Urzędu,</p> <p>c) 200 godzin przelotu jako pilot dowódca śmigłowca, w tym nie więcej niż 100 godzin lotu jako drugi pilot pełniący funkcję dowódcy pod nadzorem, przy zachowaniu warunku zatwierdzenia nadzoru przez Prezesa Urzędu; wymagany czas 200 albo odpowiednio 100 godzin przelotu może być zawarty w ogólnym czasie lotów,</p> <p>d) 70 godzin lotu według wskazań przyrządów, z których nie więcej niż 30 godzin może być wykonanych na urządzeniu treningowym,</p> <p>e) 100 godzin lotu w nocy w charakterze dowódcy albo drugiego pilota śmigłowca.</p>	
zdanie teoretycznego i praktycznego egzaminu państwowego	bez zmian

Statystykę egzaminów na pilota śmigłowcowego liniowego prezentuje Tabela 90.

Tabela 90. Statystyka egzaminów na pilota śmigłowca liniowego w latach 2002–2012

Rok	Liczba osób przystępujących do egzaminu (dotyczy państwowego egzaminu teoretycznego/egzaminu praktycznego)	Liczba osób, które zdały egzamin (dotyczy państwowego egzaminu teoretycznego)	Wysokość opłaty egzaminacyjnej (opłata za państwowy egzamin teoretyczny/egzamin praktyczny)	Wpływ z opłat wnoszonych przez osoby przystępujące do egzaminu (memoriałowo)
2002	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2003	b.d.	b.d.	1000/3000	b.d.
2004	b.d.	b.d.	1000/3000	b.d.
2005	0/b.d.	0	1000/3000	b.d.
2006	0/b.d.	0	1000/3000	b.d.
2007	0/b.d.	0	1000/3000	b.d.
2008	0/b.d.	0	1000/3000	b.d.
2009	1/b.d.	1	1000/3000	b.d.
2010	1/0	1	1000/3000	b.d.
2011	2/0	2	1000/3000	b.d.
2012	1/b.d.	1	1000/3000	b.d.

Na podstawie danych Urzędu Lotnictwa Cywilnego.

4.22. Deregulacja dostępu do zawodu pilota wiatrakowcowego zawodowego

Licencja pilota wiatrakowcowego zawodowego, zgodnie z ustawą z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, może być udzielona osobie:

- korzystającej w pełni z praw publicznych,
- posiadającej pełną zdolność do czynności prawnych,
- w stosunku do której nie zastosowano, decyzją prokuratora, środka zapobiegawczego polegającego na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której nie orzeczono prawomocnym wyrokiem sądu zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu,
- odpowiadającej wymaganiom w zakresie sprawności psychicznej i fizycznej, określonym na podstawie art. 104 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2002 roku. – Prawo lotnicze, potwierdzonym orzeczeniem o braku przeciwwskazań do wykonywania funkcji członka personelu lotniczego. Sprawność psychiczną i fizyczną członka oraz kandydata na członka personelu lotniczego sprawdza się w trakcie badań lotniczo-lekarskich,
- spełniającej wymogi w zakresie wieku i wykształcenia – na pilota zawodowego, bez względu na kategorię statku powietrznego, którego dotyczy licencja – a więc na pilota wiatrakowcowego zawodowego – ukończenie 18 lat oraz posiadanie co najmniej średniego wykształcenia,
- spełniającej wymagania i warunki dotyczące ukończenia szkolenia lotniczego, praktyki lotniczej oraz posiadania wiedzy i umiejętności, potwierdzone zdaniem egzaminu państwowego.

Aby uzyskać licencję pilota wiatrakowcowego zawodowego należy zdać przed komisją egzaminacyjną egzamin kwalifikacyjny składający się z części teoretycznej i praktycznej. Egzamin podlega opłacie lotniczej.

Licencje wydaje się po sprawdzeniu, czy kandydat spełnia określone prawem wymagania. Ważność licencji jest uzależniona od wyniku okresowego sprawdzenia sprawności psychicznej i fizycznej członka personelu lotniczego. Licencja jest świadectwem

stwierdzającym posiadanie określonych kwalifikacji oraz dowodem upoważnienia do wykonywania określonych czynności lotniczych. Licencjonowanych członków personelu lotniczego obowiązuje wpis do rejestru prowadzonego przez Urząd Lotnictwa Cywilnego. Opłata za egzamin teoretyczny wynosi 400 zł, a za praktyczny 1000 zł. Opłata za wydanie licencji wynosi 100 zł (wydanie po raz pierwszy/przywrócenie) lub 100 zł (każde następne wydanie).

Tabela 91. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota wiatrakowcowego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	rezygnacja z wymogu posiadania odpowiedniego wykształcenia do wydania licencji
wiek: ukończone 18 lat	bez zmian
korzystanie w pełni z praw publicznych	bez zmian
posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych,	bez zmian
niekaralność za przestępstwo skutkujące orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym ¹⁰⁹	bez zmian
świadczenie radiotelefonisty w służbie lotniczej	bez zmian
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy I	bez zmian
ukończenie i zaliczenie szkolenia teoretycznego i praktycznego w ośrodku szkolenia lotniczego potwierdzone odpowiednimi świadectwami	bez zmian
wykonanie co najmniej 150 godzin lotu na wiatrakowcu, w tym co najmniej: a) 50 godzin jako dowódca wiatrakowca, b) 10 godzin przelotu jako dowódca wiatrakowca, c) co najmniej 10 godzin lotu na dwusterze według wskazania przyrządów, d) 10 godzin lotu w nocy.	bez zmian
zdanie teoretycznego i praktycznego egzaminu państwowego	bez zmian

¹⁰⁹ Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1a ustawy – Prawo lotnicze: licencja nie może być wydana osobie, w stosunku do której prokurator postanowił zastosować środek zapobiegawczy polegający na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu.

4.23. Deregulacja dostępu do zawodu pilota sterowcowego zawodowego

Licencja pilota sterowcowego zawodowego, zgodnie z ustawą z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, może być udzielona osobie:

- korzystającej w pełni z praw publicznych,
- posiadającej pełną zdolność do czynności prawnych,
- w stosunku do której nie zastosowano, decyzją prokuratora, środka zapobiegawczego polegającego na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której nie orzeczono prawomocnym wyrokiem sądu zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu,
- odpowiadającej wymaganiom w zakresie sprawności psychicznej i fizycznej, określonym na podstawie art. 104 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, potwierdzonym orzeczeniem o braku przeciwwskazań do wykonywania funkcji członka personelu lotniczego. Sprawność psychiczną i fizyczną członka oraz kandydata na członka personelu lotniczego sprawdza się w trakcie badań lotniczo-lekarskich,
- spełniającej wymogi w zakresie wieku i wykształcenia – na pilota zawodowego, bez względu na kategorię statku powietrznego, którego dotyczy licencja – a zatem na pilota sterowcowego zawodowego – ukończenie 18 lat oraz co najmniej średnie wykształcenie,
- spełniającej wymagania i warunki dotyczące ukończenia szkolenia lotniczego, praktyki lotniczej oraz posiadania wiedzy i umiejętności, potwierdzone zdaniem egzaminu państwowego.

Aby uzyskać licencję pilota sterowcowego zawodowego należy zdać przed komisją egzaminacyjną, egzamin kwalifikacyjny składający się z części teoretycznej i praktycznej. Egzamin podlega opłacie lotniczej. Licencje wydaje się po sprawdzeniu, czy kandydat spełnia określone prawem wymagania. Ważność licencji jest uzależniona od wyniku okresowego sprawdzenia sprawności psychicznej i fizycznej członka personelu lotniczego. Licencja jest świadectwem stwierdzającym posiadanie określonych kwalifikacji oraz dowodem upoważnienia do wykonywania określonych czynności lotniczych.

Licencjonowanych członków personelu lotniczego obowiązuje wpis do rejestru prowadzonego przez Urząd Lotnictwa Cywilnego.

Opłata za egzamin teoretyczny wynosi 400 zł, a za praktyczny 1000 zł. Opłata za wydanie licencji wynosi 100 zł (wydanie po raz pierwszy/przywrócenie) lub 100 zł (każde następne wydanie).

Tabela 92. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota sterowcowego zawodowego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	rezygnacja z wymogu posiadania odpowiedniego wykształcenia do wydania licencji
wiek: ukończone 18 lat	bez zmian
korzystanie w pełni z praw publicznych	bez zmian
posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych	bez zmian
niekaralność za przestępstwo skutkujące orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym ¹¹⁰	bez zmian
świadectwo radiotelefonisty w służbie lotniczej	bez zmian
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 1	bez zmian
ukończenie i zaliczenie szkolenia teoretycznego i praktycznego w ośrodku szkolenia lotniczego potwierdzone odpowiednimi świadectwami	bez zmian
wykonanie co najmniej 60 lotów w łącznym czasie 40 godzin na sterowcu, w tym co najmniej: a) 40 lotów w łącznym czasie 25 godzin jako pilot dowódca sterowca, b) godziny przelotów samodzielnych w charakterze dowódcy sterowca, włączając w to jeden lot na odległość nie mniejszą niż 50 km (jeżeli kandydat posiada licencję pilota balonu wolnego i wykonał co najmniej 60 godzin lotu na balonach jako pilot dowódca, powyższe wymagania może spełnić po wykonaniu nie mniej niż 6 godzin lotu jako dowódca sterowca, przy zachowaniu wymagań określonych w lit. b).	bez zmian
zdanie teoretycznego i praktycznego egzaminu państwowego	bez zmian

¹¹⁰ Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1a ustawy – Prawo lotnicze: licencja nie może być wydana osobie, w stosunku do której prokurator postanowił zastosować środek zapobiegawczy polegający na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu.

4.24. Deregulacja dostępu do zawodu pilota balonu wolnego

Licencja pilota balonu wolnego, zgodnie z ustawą z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, może być udzielona osobie:

- korzystającej w pełni z praw publicznych,
- posiadającej zdolność do czynności prawnych,
- w stosunku do której nie zastosowano, decyzją prokuratora, środka zapobiegawczego polegającego na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której nie orzeczono prawomocnym wyrokiem sądu zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu,
- odpowiadającej wymaganiom w zakresie sprawności psychicznej i fizycznej, określonym na podstawie art. 104 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, potwierdzonym orzeczeniem o braku przeciwwskazań do wykonywania funkcji członka personelu lotniczego. Sprawność psychiczną i fizyczną członka oraz kandydata na członka personelu lotniczego sprawdza się w trakcie badań lotniczo-lekarskich,
- spełniającej wymogi w zakresie wieku i wykształcenia – na pilota balonu wolnego musi mieć ukończone 17 lat oraz posiadać wykształcenie co najmniej gimnazjalne albo równorzędne, a jeżeli z jego licencji wynika uprawnienie do wykonywania zawodowej czynności pilota – ukończone 18 lat oraz co najmniej średnie wykształcenie,
- spełniającej wymagania i warunki dotyczące ukończenia szkolenia lotniczego, praktyki lotniczej oraz posiadania wiedzy i umiejętności, potwierdzone zdaniem egzaminu państwowego.

Aby uzyskać licencję pilota balonu wolnego należy zdać przed komisją egzaminacyjną egzamin kwalifikacyjny składający się z części teoretycznej i praktycznej. Egzamin podlega opłacie lotniczej.

Licencje wydaje się po sprawdzeniu, czy kandydat spełnia określone prawem wymagania. Ważność licencji jest uzależniona od wyniku okresowego sprawdzenia sprawności psychicznej i fizycznej członka personelu lotniczego. Licencja jest świadectwem stwierdzającym posiadanie określonych kwalifikacji oraz dowodem upoważnienia do

wykonywania określonych czynności lotniczych. Licencjonowanych członków personelu lotniczego obowiązuje wpis do rejestru prowadzonego przez Urząd Lotnictwa Cywilnego. Opłata za egzamin teoretyczny wynosi 300 zł, a za praktyczny 500 zł. Opłata za wydanie licencji wynosi 60 zł (wydanie po raz pierwszy/przywrócenie) lub 40 zł (każde następne wydanie).

Tabela 93. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota balonu wolnego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	rezygnacja z wymogu posiadania odpowiedniego wykształcenia do wydania licencji
wiek: ukończone 18 lat	bez zmian
korzystanie w pełni z praw publicznych	bez zmian
posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych	bez zmian
niekaralność za przestępstwo skutkujące orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym ¹¹¹	bez zmian
świadczenie radiotelefonisty w służbie lotniczej	bez zmian
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy I	bez zmian
ukończenie i zaliczenie szkolenia teoretycznego i praktycznego w ośrodku szkolenia lotniczego potwierdzone odpowiednimi świadectwami	bez zmian
wykonanie co najmniej 60 lotów w łącznym czasie 40 godzin na sterowcu, w tym co najmniej: a) 40 lotów w łącznym czasie 25 godzin jako pilot dowódca sterowca, b) godziny przelotów samodzielnych w charakterze dowódcy sterowca, włączając w to jeden lot na odległość nie mniejszą niż 50 km (jeżeli kandydat posiada licencję pilota balonu wolnego i wykonał co najmniej 60 godzin lotu na balonach jako pilot dowódca, powyższe wymagania może spełnić po wykonaniu nie mniej niż 6 godzin lotu jako dowódca sterowca, przy zachowaniu wymagań określonych w lit. b).	bez zmian
zdanie teoretycznego i praktycznego egzaminu państwowego	bez zmian

¹¹¹ Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1a ustawy – Prawo lotnicze: licencja nie może być wydana osobie, w stosunku do której prokurator postanowił zastosować środek zapobiegawczy polegający na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu.

Zgodnie z danymi Urzędu Lotnictwa Cywilnego, według stanu na dzień 31.12.2012 r., wydane były 174 ważne licencje pilota balonu wolnego – PL(FB)¹¹². W 2012 r. wydano w sumie 10 takich licencji, w tym 1 kobiecie i 9 mężczyznom.

4.25. Deregulacja dostępu do zawodu pilota szybowcowego

Licencja pilota szybowcowego, zgodnie z ustawą z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, może być udzielona osobie:

- korzystającej w pełni z praw publicznych,
- posiadającej pełną zdolność do czynności prawnych,
- w stosunku do której nie zastosowano, decyzją prokuratora, środka zapobiegawczego polegającego na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której nie orzeczono prawomocnym wyrokiem sądu zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu,
- odpowiadającej wymaganiom w zakresie sprawności psychicznej i fizycznej, określonym na podstawie art. 104 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, potwierdzonym orzeczeniem o braku przeciwwskazań do wykonywania funkcji członka personelu lotniczego. Sprawność psychiczną i fizyczną członka oraz kandydata na członka personelu lotniczego sprawdza się w trakcie badań lotniczo-lekarskich,
- spełniającej wymogi w zakresie wieku i wykształcenia – na pilota szybowcowego musi mieć ukończone 16 lat oraz wykształcenie co najmniej gimnazjalne albo równorzędne, a jeżeli z licencji wynika uprawnienie do wykonywania zawodowej czynności pilota – ukończone 18 lat oraz co najmniej średnie wykształcenie,
- spełniającej wymagania i warunki dotyczące ukończenia szkolenia lotniczego, praktyki lotniczej oraz posiadania wiedzy i umiejętności, potwierdzone zdaniem egzaminu państwowego.

¹¹² Raport dotyczący ważnych licencji na dzień 31.12.2012 r., Rejestr Personelu Lotniczego, Urząd Lotnictwa Cywilnego.

Aby uzyskać licencję pilota szybowcowego, należy zdać przed komisją egzaminacyjną egzamin kwalifikacyjny składający się z części teoretycznej i praktycznej. Egzamin podlega opłacie lotniczej.

Licencje wydaje się po sprawdzeniu, czy kandydat spełnia określone prawem wymagania. Ważność licencji jest uzależniona od wyniku okresowego sprawdzenia sprawności psychicznej i fizycznej członka personelu lotniczego. Licencja jest świadectwem stwierdzającym posiadanie określonych kwalifikacji oraz dowodem upoważnienia do wykonywania określonych czynności lotniczych. Licencjonowanych członków personelu lotniczego obowiązuje wpis do rejestru prowadzonego przez Urząd Lotnictwa Cywilnego. Opłata za egzamin teoretyczny wynosi 300 zł, a za praktyczny 100 zł. Opłata za wydanie licencji wynosi 60 zł (wydanie po raz pierwszy/przywrócenie) lub 40 zł (każde następne wydanie).

Tabela 94. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota szybowcowego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie co najmniej ponadgimnazjalne lub równorzędne, a jeżeli z licencji wynika uprawnienie do wykonywania zawodowego czynności pilota – średnie	rezygnacja z wymogu posiadania odpowiedniego wykształcenia do wydania licencji
wiek: ukończone 16 lat, a jeżeli z licencji wynika uprawnienie do wykonywania zawodowego czynności pilota – 18 lat	bez zmian
korzystanie w pełni z praw publicznych	bez zmian
posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych	bez zmian
niekaralność za przestępstwo skutkująca orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym ¹¹³	bez zmian
świadectwo radiotelefonisty w służbie lotniczej	bez zmian
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 2	bez zmian
ukończenie i zaliczenie szkolenia teoretycznego i praktycznego w ośrodku szkolenia lotniczego lub	bez zmian

¹¹³ Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1a ustawy Prawo lotnicze: licencja nie może być wydana osobie, w stosunku do której prokurator postanowił zastosować środek zapobiegawczy polegający na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu.

w organizacji wymienionej w § 9 ust. 5 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 września 2003 r. w sprawie licencjonowania personelu lotniczego, potwierdzone odpowiednimi świadectwami	
co najmniej 35 godzin lotu na szybowcach lub na szybowcach z własnym napędem, w tym co najmniej: a) 15 godzin lotu samodzielnego co najmniej w 40 lotach, b) 1 przelot na dwusterze lub samodzielny na odległość nie mniejszą niż 50 km.	bez zmian
zdanie teoretycznego i praktycznego egzaminu państwowego	bez zmian

Zgodnie z danymi Urzędu Lotnictwa Cywilnego, według stanu na dzień 31.12.2012 r., wydanych było 2306 ważnych licencji pilota szybowcowego – PL(G)¹¹⁴. W 2012 r. wydano w sumie 156 takich licencji, w tym 18 kobietom i 138 mężczyznom.

4.26. Deregulacja dostępu do zawodu radiooperatora pokładowego

Licencja radiooperatora pokładowego, zgodnie z ustawą z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, może być udzielona osobie:

- korzystającej w pełni z praw publicznych,
- posiadającej pełną zdolność do czynności prawnych,
- w stosunku do której nie zastosowano, decyzją prokuratora, środka zapobiegawczego polegającego na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której nie orzeczono prawomocnym wyrokiem sądu zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu,
- odpowiadającej wymaganiom w zakresie sprawności psychicznej i fizycznej, określonym na podstawie art. 104 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze, potwierdzonym orzeczeniem o braku przeciwwskazań do wykonywania funkcji członka personelu lotniczego. Sprawność psychiczną i fizyczną członka oraz kandydata na członka personelu lotniczego sprawdza się w trakcie badań lotniczo-lekarskich,
- spełniającej wymogi w zakresie wieku i wykształcenia – ukończenie 18 lat oraz co najmniej średnie wykształcenie,

¹¹⁴ Raport dotyczący ważnych licencji na dzień 31.12.2012 r., Rejestr Personelu Lotniczego, Urząd Lotnictwa Cywilnego.

- spełniającej wymagania i warunki dotyczące ukończenia szkolenia lotniczego, praktyki lotniczej oraz posiadania wiedzy i umiejętności, potwierdzone zdaniem egzaminu państwowego.

Aby uzyskać licencję radiooperatora pokładowego, należy zdać przed komisją egzaminacyjną, egzamin kwalifikacyjny składający się z części teoretycznej i praktycznej. Egzamin podlega opłacie lotniczej. Licencje wydaje się po sprawdzeniu, czy kandydat spełnia określone prawem wymagania. Ważność licencji jest uzależniona od wyniku okresowego sprawdzenia sprawności psychicznej i fizycznej członka personelu lotniczego. Licencja jest świadectwem stwierdzającym posiadanie określonych kwalifikacji oraz dowodem upoważnienia do wykonywania określonych czynności lotniczych. Licencjonowanych członków personelu lotniczego obowiązuje wpis do rejestru prowadzonego przez Urząd Lotnictwa Cywilnego.

Tabela 95. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu radiooperatora pokładowego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wyszkolenie średnie	Usunięcie licencji radiooperatora pokładowego z listy zawodów regulowanych, bowiem jest to uprawnienie wpisywane do poszczególnych licencji pilotów na daną specjalność lotniczą posiadaną przez ww., nie zaś samodzielna licencja. Licencja radiooperatora pokładowego nie jest obecnie wydawana w Rzeczypospolitej Polskiej, ponieważ zgodnie z brzmieniem przepisu 3.4 załącznika 1 (Licencjonowanie Personelu) do Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym, sporządzonej w Chicago dnia 7 grudnia 1944 r. (Dz. U. z 1959 r. Nr 35, poz. 212 i 214, z późn. zm.), w wydawanych w Polsce licencjach lotniczych (oraz świadectwach kwalifikacji) do licencji pilota na daną specjalność lotniczą dokonuje się wpisu potwierdzającego spełnianie przez kandydata/pilota wymagań dotyczących umiejętności i wiedzy w zakresie procedur radiotelefonii i frazeologii lotniczej.
wiek: ukończone 18 lat	
korzystanie w pełni z praw publicznych	
posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych	
niekaralność za przestępstwo skutkujące orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym ¹¹⁵	
świadectwo radiotelefonisty w służbie lotniczej	
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 2	
ukończenie i zaliczenie szkolenia teoretycznego i praktycznego w ośrodku szkolenia lotniczego lub w organizacji wymienionej w § 9 ust. 5 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 września 2003 r. w sprawie licencjonowania personelu lotniczego, potwierdzone odpowiednimi świadectwami,	
wykonanie co najmniej 20 godzin lotu, na statku powietrznym wyposażonym w radiostację łączności radiotelegraficznej i radiotelefonicznej, wykonanie czynności radiooperatora pokładowego pod nadzorem upoważnionego przez ośrodek szkolenia lotniczego radiooperatora posiadającego uprawnienia dotyczące typu (nie więcej niż 10 godzin lotu może być zastąpione lotami na symulatorze albo ćwiczeniami na innym urządzeniu treningowym aprobowanym przez prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego)	
zdanie teoretycznego i praktycznego egzaminu państwowego	

¹¹⁵ Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1a ustawy Prawo lotnicze: licencja nie może być wydana osobie, w stosunku do której prokurator postanowił zastosować środek zapobiegawczy polegający na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu.

4.27. Deregulacja dostępu do zawodu technika mechanika lotniczego

Proponowana zmiana polega na połączeniu dwóch zawodów regulowanych: zawodu technika mechanika lotniczego oraz zawodu technika awionika. W wyniku połączenia powstanie zawód mechanik lotniczy obsługi technicznej charakteryzujący się zakresem obowiązków i uprawnień łączonych zawodów, przy pozostawieniu dotychczasowych wymogów kwalifikacyjnych.

Tabela 96. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu technika mechanika lotniczego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	połączenie zawodów technika mechanika lotniczego oraz zawodu technika awionika w jeden zawód, tj. mechanika lotniczego obsługi technicznej, określonego w art. 94 ust. 6 pkt 3 ustawy – Prawo lotnicze w obecnym brzmieniu
korzystanie w pełni z praw publicznych	
pełna zdolność do czynności prawnych	
zaświadczenie o niekaralności	
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 3	
spełnienie wymagań PART-66	

Technik mechanik lotniczy prowadzi naprawy główne (remonty i naprawy specjalne) oraz modyfikacje statków powietrznych albo ich zespołów i wyposażenia lotniczego; zapewnia wykonywanie tych napraw zgodnie z obowiązującą dokumentacją techniczną i przy użyciu właściwych części i materiałów; utrzymuje w technicznej zdatności do lotu statki powietrzne, ich zespoły lub ich wyposażenie lotnicze.

4.28. Deregulacja dostępu do zawodu technika awionika

Technik awionik wykonuje prace pomiarowe instalacyjno-montażowe, konserwacyjno-naprawcze i renowacyjne samolotowych urządzeń elektrycznych i elektronicznych, posługując się dokumentacją techniczną i instrukcjami przeglądowymi, a także narzędziami

monterskimi, ślusarskimi i specjalnymi oraz elektryczną i elektroniczną aparaturą kontrolno-pomiarową w celu diagnozowania stanu technicznego instalacji i urządzeń awioniki pokładowej.

Tabela 97. Aktualne wymagania i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu technika awionika

Aktualne wymagania:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	połączenie zawodów technika mechanika lotniczego oraz zawodu technika awionika w jeden zawód tj. mechanika lotniczego obsługi technicznej, określonego w art. 94 ust. 6 pkt 3 ustawy – Prawo lotnicze w obecnym brzmieniu
korzystanie w pełni z praw publicznych	
pełna zdolność do czynności prawnych	
zaświadczenie o niekaralności	
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 3	
spełnienie wymagań PART-66	

4.29. Deregulacja dostępu do zawodu dyspozytora lotniczego

Tabela 98. Aktualne wymagania i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu dyspozytora lotniczego

Aktualne wymagania:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	rezygnacja z wymogu posiadania odpowiedniego wykształcenia do wydania licencji.
wiek: ukończone 18 lat	bez zmian
korzystanie w pełni z praw publicznych	bez zmian
posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych,	bez zmian
niekaralność za przestępstwo skutkujące orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym ¹¹⁶	bez zmian
świadczenie radiotelefonisty w służbie lotniczej	bez zmian

¹¹⁶ Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1a ustawy – Prawo lotnicze: licencja nie może być wydana osobie, w stosunku do której prokurator postanowił zastosować środek zapobiegawczy polegający na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu.

orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 3	bez zmian
<ul style="list-style-type: none"> • znajomość języka angielskiego odpowiednia dla wykonywania czynności dyspozytora lotniczego, • posiadanie następującej praktyki lotniczej: <p>1) w okresie 3 lat bezpośrednio poprzedzających ubieganie się o wydanie licencji wykonanie w ciągu 2 lat w przewozie lotniczym czynności na następujących stanowiskach:</p> <p>a) członek załogi lotniczej statku powietrznego w transporcie lotniczym lub</p> <p>b) meteorolog w organizacji wysyłającej statki powietrzne w transporcie lotniczym, lub</p> <p>c) kontroler ruchu lotniczego, lub</p> <p>d) inspektor nadzoru technicznego nad dyspozytorami lotniczym</p> <p>albo</p> <p>2) w okresie 2 lat bezpośrednio poprzedzających ubieganie się o wydanie licencji, wykonanie czynności asystenta dyspozytora lotniczego w ciągu co najmniej roku oraz</p> <p>3) odbycie w ciągu 2 lat od zaliczenia egzaminu praktycznego na licencję dyspozytora lotniczego jednorocznej praktyki w czynnościach dyspozytora lotniczego u przewoźnika lotniczego pod nadzorem upoważnionego dyspozytora lotniczego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • praktyka wykazana nie jest wymagana w przypadku ukończenia odpowiedniego szkolenia teoretycznego i praktycznego w ośrodku przeszkolenia pilotów licencjonowanych na uprawnienia na typ statku powietrznego oraz szkolenia dyspozytorów lotniczych, potwierdzonego odpowiednimi świadectwami, • zdanie teoretycznego i praktycznego egzaminu. 	bez zmian

Zgodnie z danymi Urzędu Lotnictwa Cywilnego, według stanu na dzień 31.12.2012 r., wydanych było 118 ważnych licencji dyspozytora lotniczego – FDL¹¹⁷. W 2012 r. wydano w sumie 9 takich licencji, w tym 5 kobietom i 4 mężczyznom.

¹¹⁷ Raport dotyczący ważnych licencji na dzień 31.12.2012 r., Rejestr Personelu Lotniczego Urząd Lotnictwa Cywilnego.

4.30. Deregulacja dostępu do zawodu mechanika pokładowego

Tabela 99. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu mechanika pokładowego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	rezygnacja z wymogu posiadania odpowiedniego wykształcenia do wydania licencji.
wiek: ukończone 18 lat	bez zmian
korzystanie w pełni z praw publicznych	bez zmian
posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych	bez zmian
niekaralność za przestępstwo skutkujące orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym ¹¹⁸	bez zmian
świadcstwo radiotelefonisty w służbie lotniczej	bez zmian
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 2	bez zmian
<ul style="list-style-type: none"> – szkolenie teoretyczne i praktyczne w ośrodku szkolenia lotniczego, potwierdzone odpowiednimi świadectwami, – wykonanie w trakcie praktycznego szkolenia lotniczego i nadzorowanej praktyki na statku powietrznym jednej z następujących kategorii: samolotowy, śmigłowiec, sterowiec, do której ma się odnosić licencja, ogółem co najmniej 100 godzin lotu w charakterze mechanika pokładowego, w tym nie więcej niż: <ul style="list-style-type: none"> a. 50 godzin lotu może być wykonane na urządzeniu treningowym zaakceptowanym do tego celu przez Prezesa Urzędu, b. 25 godzin lotu może być zaliczone, jeżeli zostało wykonane w charakterze: <ul style="list-style-type: none"> – pilota, na statku powietrznym tej kategorii, do której ma się odnosić licencja, o którą kandydat się ubiega, – mechanika pokładowego, posiadającego licencję uprawniającą do wykonywania tych czynności na statku powietrznym innej kategorii niż ta, do której ma się odnosić licencja, o którą kandydat się ubiega, – posiadanie co najmniej jednego roku praktyki w obsłudze technicznej statków powietrznych tej kategorii, do której ma się odnosić licencja, o którą kandydat się ubiega, w zakresie 	bez zmian

¹¹⁸ Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1a ustawy – Prawo lotnicze: licencja nie może być wydana osobie, w stosunku do której prokurator postanowił zastosować środek zapobiegawczy polegający na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu.

<p>płatowca, zespołu napędowego oraz wyposażenia w przyrządy pokładowe i systemy nawigacyjne oraz kierowania lotem, – zdanie teoretycznego i praktycznego egzaminu państwowego.</p>	
---	--

Zgodnie z danymi Urzędu Lotnictwa Cywilnego, według stanu na dzień 31.12.2012 r., wydanych było 95 ważnych licencji mechanika pokładowego – FEL¹¹⁹.

4.31. Deregulacja dostępu do zawodu skoczek spadochronowego

Tabela 100. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu skoczka spadochronowego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	rezygnacja z wymogu posiadania odpowiedniego wykształcenia do wydania świadectwa kwalifikacji
wiek: ukończone 16 lat	bez zmian
korzystanie w pełni z praw publicznych	bez zmian
posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych	bez zmian
niekaralność za przestępstwo skutkujące orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym ¹²⁰	bez zmian
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 2	zniesienie wymogu posiadania orzeczenia lotniczo-lekarskiego klasy 2 (nie dotyczy wykonujących czynności lotnicze na podstawie posiadanego uprawnienia instruktorskiego, uprawnienia do lotów lub skoków z pasażerem oraz uczestniczących we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy)
<ul style="list-style-type: none"> • ukończenie i zaliczenie szkolenia teoretycznego i praktycznego w ośrodku szkolenia lotniczego (szkolenie to musi być prowadzone równoległe lub w połączeniu ze szkoleniem do jednego z uprawnień lotniczych wpisywanych do licencji skoczka spadochronowego zawodowego), • wykonanie co najmniej takiej liczby i rodzajów skoków spadochronowych, jakie są wymagane dla uprawnienia wydawanego łącznie z licencją, • zdanie teoretycznego i praktycznego egzaminu 	bez zmian

¹¹⁹ Raport dotyczący ważnych licencji na dzień 31.12.2012 r., Rejestr Personelu Lotniczego, Urząd Lotnictwa Cywilnego.

¹²⁰ Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1a ustawy – Prawo lotnicze: licencja nie może być wydana osobie, w stosunku do której prokurator postanowił zastosować środek zapobiegawczy polegający na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu.

państwowego.	
--------------	--

Zgodnie z danymi Urzędu Lotnictwa Cywilnego, według stanu na dzień 31.12.2012 r., wydanych było 149 ważnych licencji skoczka spadochronowego zawodowego – CDL(P)¹²¹.

4.32. Deregulacja dostępu do zawodu nawigatora lotniczego:

Tabela 101. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu nawigatora lotniczego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	rezygnacja z wymogu posiadania odpowiedniego wykształcenia do wydania licencji
wiek: ukończone 18 lat	bez zmian
korzystanie w pełni z praw publicznych	bez zmian
posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych	bez zmian
niekaralność za przestępstwo skutkujące orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym ¹²²	bez zmian
świadczenie radiotelefonisty w służbie lotniczej	bez zmian
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 2	bez zmian
<ul style="list-style-type: none"> • szkolenie teoretyczne i praktyczne w ośrodku szkolenia lotniczego, potwierdzone odpowiednimi świadectwami, w trakcie praktycznego szkolenia lotniczego i nadzorowanej praktyki wykonanie na statku powietrznym ogółem co najmniej 200 godzin lotu w charakterze nawigatora lotniczego, w tym co najmniej 30 godzin w nocy (w czasie lotu nie więcej niż 100 godzin lotu może być wykonane na urządzeniu treningowym zaakceptowanym do tego celu przez Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego, 50 godzin lotu może być zaliczone, jeżeli zostało wykonane w charakterze pilota), • zdanie teoretycznego i praktycznego egzaminu państwowego. 	bez zmian

¹²¹ Raport dotyczący ważnych licencji na dzień 31.12.2012 r., Rejestr Personelu Lotniczego, Urząd Lotnictwa Cywilnego.

¹²² Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1a ustawy – Prawo lotnicze: licencja nie może być wydana osobie, w stosunku do której prokurator postanowił zastosować środek zapobiegawczy polegający na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu.

Zgodnie z danymi Urzędu Lotnictwa Cywilnego, według stanu na dzień 31.12.2012 r., wydanych było 11 ważnych licencji nawigatora lotniczego – FNL¹²³.

4.33. Deregulacja dostępu do zawodu mechanika poświadczenia obsługi technicznej statku powietrznego

Tabela 102. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu mechanika poświadczenia obsługi technicznej statku powietrznego

Aktualne wymogi:	Proponowane zmiany:
wykształcenie średnie	rezygnacja z wymogu posiadania odpowiedniego wykształcenia do wydania świadectwa kwalifikacji
wiek: ukończone 18 lat (w przypadku uprawnienia do poświadczenia obsługi technicznej, wykonanej przez inną osobę – wiek: ukończone 21 lat)	bez zmian
korzystanie w pełni z praw publicznych	bez zmian
posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych	bez zmian
niekaralność za przestępstwo skutkujące orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym ¹²⁴	bez zmian
świadectwo radiotelefonisty w służbie lotniczej	bez zmian
orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 3	zniesienie obowiązku
<ul style="list-style-type: none"> • szkolenie teoretyczne i praktyczne w ośrodku szkolenia lotniczego, potwierdzone odpowiednimi świadectwami, • posiadanie praktyki w obsłudze: <ol style="list-style-type: none"> 1. poszczególnych zespołów samolotów albo śmigłowców i wiatrakowców o maks. ciężarze do startu nieprzekraczającym 5700 kg, jeżeli ma być uprawniony do poświadczenia obsługi wykonywanej: <ol style="list-style-type: none"> a) wyłącznie osobiście – 1 rok, b) wykonywanej przez inne osoby pod nadzorem – 2 lata; 2. statku powietrznego jako całości: samolotu albo śmigłowca i wiatrakowca o maks. ciężarze do startu 	bez zmian

¹²³ Raport dotyczący ważnych licencji na dzień 31.12.2012 r., Rejestr Personelu Lotniczego, Urząd Lotnictwa Cywilnego.

¹²⁴ Zgodnie z treścią art. 96 ust. 1a ustawy – Prawo lotnicze: licencja nie może być wydana osobie, w stosunku do której prokurator postanowił zastosować środek zapobiegawczy polegający na obowiązku powstrzymania się od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów mechanicznych lub od prowadzenia wszelkiego rodzaju pojazdów w ruchu powietrznym albo w stosunku do której prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, w okresie obowiązywania tego środka lub zakazu.

<p>przekraczającym 5700 kg – 4 lata w charakterze mechanika poświadczenia obsługi wszystkich zespołów statku powietrznego, a jeżeli ukończył szkolenie teoretyczne i praktyczne w tym zakresie – 2 lata;</p> <p>3. statku powietrznego jako całości: sterowca, balonu wolnego i szybowca, jeżeli ma być uprawniony do poświadczenia obsługi wykonywanej:</p> <p>a) wyłącznie osobiście – 2 lata,</p> <p>b) wykonywanej przez inne osoby pod nadzorem – 4 lata.</p> <p>• zdanie teoretycznego i praktycznego egzaminu państwowego</p>	
--	--

Zgodnie z danymi Urzędu Lotnictwa Cywilnego, według stanu na dzień 31.12.2012 r., wydanych było 256 ważnych licencji mechanika poświadczenia obsługi statku powietrznego – PL(FB)¹²⁵.

4.34. Zmiana w dostępie do zawodów, w przypadku których wymagane jest zdanie egzaminu, którego zakres potencjalnie nakłada się na program studiów wyższych (zmiana o charakterze horyzontalnym)

W trakcie koordynowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości prac nad ułatwieniem dostępu do wykonywania niektórych zawodów wielokrotnie napotkano problem „podwójnego egzaminowania”. Absolwenci uczelni wyższych, którzy starają się o uzyskanie uprawnień do wykonywania danego zawodu, w znacznej części przypadków zmuszeni są do ponownego zdawania egzaminów z tego samego zakresu tematycznego, z jakiego zdawali już egzaminy na studiach. Sytuacja taka nie jest efektywna z ekonomicznego punktu widzenia. Wydatki na działalność dydaktyczną uczelni wyższych wyniosły w 2011 r. 15,8 mld zł (z czego 9,5 mld zł to wysokość dotacji z budżetu państwa) i mimo tak wysokich nakładów na kształcenie (przeciętnie blisko 9 tys. zł rocznie na każdego studenta), wiedza absolwentów nie jest honorowana przez państwowe komisje egzaminacyjne, sprawdzające przygotowanie do wykonywania zawodu¹²⁶. Konieczność ponownego przystępowania do egzaminów oznacza nie tylko konieczność poniesienia kosztów pieniężnych w postaci opłat egzaminacyjnych, ale również przeznaczenia

¹²⁵ Raport dotyczący ważnych licencji na dzień 31.12.2012 r., Rejestr Personelu Lotniczego, Urząd Lotnictwa Cywilnego.

¹²⁶ Źródło danych: Szkoły wyższe i ich finanse w 2011 r., GUS, 2012.

dotkowego czasu na przygotowanie się do określonych egzaminów, co opóźnia rozpoczęcie pracy zawodowej i oznacza koszt w postaci utraconych wynagrodzeń.

Warto zwrócić też uwagę na fakt, że zarówno nad studiami wyższymi, jak i nad egzaminami dopuszczającymi do zawodu, sprawowany jest państwowy nadzór, co jednak nie skutkuje dwustronną uznawalnością – należy uznać to za sytuację strukturalnie niewłaściwą. Poza nielicznymi wyjątkami (np. w przypadku biegłych rewidentów) regulacje prawne nie przewidują obecnie nawet opcji zwolnienia/zaliczenia tego typu egzaminów na podstawie egzaminów zdanych w trakcie studiów. Argumentem podnoszonym przeciwko takiej możliwości przez urzędników nadzorujących dostęp do danego zawodu jest niespełnianie przez uczelnie wyższe pewnych warunków, które wydają się łatwe do usunięcia przy niewielkich nakładach. Inną przeszkodą do wprowadzenia zmian jest podejście mentalne, które można streścić słowami „uczelnie wyższe nie uczą tego, co jest potrzebne do wykonywania zawodu”.

Tworzenie kierunków i kształtowanie programów studiów zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji, począwszy od bieżącego roku akademickiego, powinno dodatkowo sprzyjać przygotowaniu działań, dzięki którym absolwent mógłby uzyskać zwolnienie z części lub całości egzaminów wymaganych do uzyskania dostępu do zawodu.

Proponowana regulacja tworzy możliwość zawarcia porozumienia pomiędzy uczelniami a podmiotami nadającymi uprawnienia zawodowe (lub innymi podmiotami reprezentowanymi przez osoby posiadające uprawnienia zawodowe) w zakresie podejścia do uznawania egzaminów odbywanych podczas studiów praktycznych przy nadawaniu uprawnień zawodowych. Zakłada się, że w pozytywny sposób wpłynie to na liczbę zawieranych umów tego typu, a co za tym idzie spowoduje ułatwienie wejścia do poszczególnych zawodów absolwentom studiów praktycznych.

5. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej, a wymogi wpływające z niego w zakresie minimalnych standardów wymaganych do wykonywania zawodu zostają utrzymane.

Spis tabel

Tabela 1. Wykaz czynności zastrzeżonych dla licencjonowanych doradców podatkowych przed i po wejściu w życie proponowanych zmian.....	15
Tabela 2. Siatka uprawnień i specjalności budowlanych w zależności od kierunku ukończonych studiów – stan obecny	16
Tabela 3. Aktualne wymogi odnośnie do wykształcenia i praktyki, w zależności od rodzaju uprawnień budowlanych	28
Tabela 4. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do wykonywania zawodu urbanisty	87
Tabela 5. Liczba osób posiadających uprawnienia do wykonywania zawodu urbanisty w okresie 2002–2012.....	88
Tabela 6. Wartość majątku trwałego i oprogramowania komputerowego poszczególnych izb urbanistów	89
Tabela 7. Aktualne wymogi odnośnie do wykształcenia i praktyki, w zależności od rodzaju uprawnień budowlanych	90
Tabela 8. Proponowane wymogi odnośnie do wykształcenia i praktyki, w zależności od rodzaju uprawnień budowlanych	91
Tabela 9. Proponowane wymogi odnośnie do wykształcenia i praktyki przy ubieganiu się o łączne uprawnienia budowlane do projektowania i kierowania robotami w danej specjalności	92
Tabela 10. Liczba członków Izby Architektów RP w latach 2002–2009	97
Tabela 11. Liczba czynnych zawodowo inżynierów budowlanych z kategorii budownictwo ogólne w latach 2004–2009	98
Tabela 12. Liczba członków Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa z podziałem na kategorie uprawnień według stanu na 2011 r.....	99
Tabela 13. Liczba uprawnień budowlanych w poszczególnych specjalnościach w latach 2009–2011	103
Tabela 14. Porównanie wymogów dostępu do zawodu architekta w państwach członkowskich UE	105
Tabela 15. Podstawowe dane dotyczące egzaminów w zakresie zawodów architekta	109
Tabela 16. Podstawowe dane dotyczące egzaminów w zakresie zawodów architekta i inżyniera budownictwa	110
Tabela 17. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu biegłego rewidenta	111
Tabela 18. Liczba biegłych rewidentów według wieku w latach 2009–2011 (według stanu na koniec roku).....	114
Tabela 19. Liczba podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz podstawowe informacje o ich działalności w latach 2009–2011	116
Tabela 20. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych	120
Tabela 21. Zakres czynności z zakresu doradztwa podatkowego zastrzeżonych dla określonych grup podmiotów w obecnym stanie prawnym oraz proponowane zmiany	127
Tabela 22. Udział pełnomocników stron w postępowaniach przed Izbą Finansową i Izbą Gospodarczą Naczelnego Sądu Administracyjnego w latach 2007–2011	128
Tabela 23. Aktualne regulacje i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu doradcy podatkowego	130

Tabela 24. Zdawalność egzaminów na doradcę podatkowego w okresie od 2002 r. do maja 2012 r.	132
Tabela 25. Przychody netto z doradztwa podatkowego oraz liczba osób uprawnionych do doradztwa w 49 firmach objętych rankingiem firm doradztwa podatkowego według danych za 2011 r.	136
Tabela 26. Liczba doradców podatkowych w Polsce i w innych państwach UE, w których zawód ten jest regulowany, według stanu na 30 września 2010 r.	139
Tabela 27. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie wykonywania działalności brokera ubezpieczeniowego lub reasekuracyjnego	142
Tabela 28. Wpływy i wydatki z tytułu organizacji egzaminów przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych w okresie od 2009 r. do I półrocza 2012 r. ...	143
Tabela 29. Liczba kontroli przeprowadzonych w miejscu prowadzenia działalności brokerskiej oraz działania podjętej w ich następstwie w latach 2009–2011	144
Tabela 30. Szacunek opłat skarbowych za wydanie zezwolenia na wykonywanie działalności brokerskiej oraz przychody budżetu państwa z tytułu kar nałożonych na brokerów w latach 2009–2011	145
Tabela 31. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie wykonywania działalności agenta ubezpieczeniowego	147
Tabela 32. Liczba czynności dokonanych w rejestrze agentów ubezpieczeniowych oraz dochody sektora finansów publicznych z opłaty skarbowej w latach 2009–2011	148
Tabela 33. Liczba przeprowadzonych kontroli działalności w zakresie działalności agencyjnej w latach 2009–2011	148
Tabela 34. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu aktuariusza	150
Tabela 35. Wpływy i wydatki z tytułu organizacji egzaminów przed Komisją Egzaminacyjną dla Aktuariuszy w okresie od 2009 r. do I półrocza 2012 r.	151
Tabela 36. Przychody uzyskane przez brokerów z tytułu prowizji od zakładów ubezpieczeń w latach 2008–2011	154
Tabela 37. Średnie przychody uzyskiwane w latach 2008–2011 z tytułu prowizji od zakładów ubezpieczeń (w przeliczeniu na jednego brokera)	154
Tabela 38. Liczba osób fizycznych zdających egzamin przed Komisją Egzaminacyjną dla Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych, uzyskujących wpis na listę brokerów, wykreślonych z listy brokerów oraz stan rejestru brokerów w latach 2009–2011	156
Tabela 39. Liczba osób prawnych, które uzyskały wpis na listę brokerów, zostały wykreślone z listy brokerów w poszczególnych latach oraz stan rejestru brokerów w okresie 2009–2011	157
Tabela 40. Liczba wpisów do rejestru agentów ubezpieczeniowych oraz szacunkowy koszt szkoleń w okresie 2008–2012	158
Tabela 41. Liczba agentów ubezpieczeniowych oraz osób przy pomocy których agenci wykonują czynności agencyjne na koniec poszczególnych lat w okresie 2008–2012	158
Tabela 42. Liczba aktuariuszy według wieku, zgodnie ze stanem na lata 2002, 2007 i 2012	159
Tabela 43. Porównanie uregulowań w zakresie dostępu i sposobu nadzoru nad działalnością brokerów ubezpieczeniowych w wybranych krajach	163
Tabela 44. Liczba osób posiadających uprawnienia brokera ubezpieczeniowego z podziałem na państwa	166
Tabela 45. Struktura dystrybucji ubezpieczeń na życie i pozostałych ubezpieczeń w wybranych krajach UE w 2010 r.	166

Tabela 46. Porównanie uregulowań w zakresie obowiązków aktuariuszy i warunków dostępu do zawodu w wybranych krajach	169
Tabela 47. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu agenta celnego	174
Tabela 48. Podstawowe dane dotyczące egzaminów na agenta celnego w okresie od 2005 r. do maja 2012 r.	175
Tabela 49. Liczba przyjmujących zakłady wzajemne i liczba prowadzących kolektury gier liczbowych w latach 2009–2011 (według stanu na koniec roku)	179
Tabela 50. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodów związanych z grami hazardowymi	180
Tabela 51. Wymogi dostępu i sposób nadzoru nad działalnością brokerską w wybranych krajach UE.....	181
Tabela 52. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu rzeczoznawcy samochodowego	183
Tabela 53. Liczba osób posiadających uprawnienia rzeczoznawcy samochodowego według stanu na koniec lat 2007–2011 oraz na koniec lipca 2012 r.	184
Tabela 54. Liczba wniosków o wpis na listę rzeczoznawców samochodowych w okresie od 2002 r. do lipca 2012 r.	186
Tabela 55. Uregulowania prawne dotyczące zawodu rzeczoznawcy samochodowego w niektórych krajach UE.....	187
Tabela 56. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów	190
Tabela 57. Podstawowe dane dotyczące egzaminów na diagnostę uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów w latach 2004–2012	191
Tabela 58. Uregulowania prawne dotyczące zawodu diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów w niektórych krajach UE.....	192
Tabela 59. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu zwrotniczego/mostowniczego/dróżnika obchodowego.....	196
Tabela 60. Liczba osób posiadających uprawnienia do wykonywania zawodu zwrotniczego oraz statystyka egzaminów w latach 2002–2012	197
Tabela 61. Uregulowania prawne dotyczące zawodów związanych z kolejnictwem w niektórych krajach UE.....	199
Tabela 62. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodów związanych z prowadzeniem ruchu na liniach metra oraz pojazdów kolejowych metra	204
Tabela 63. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu nurka (wszystkich klas i nurka saturowanego).....	209
Tabela 64. Podstawowe dane o egzaminach na nurków	210
Tabela 65. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu kierownika prac podwodnych	211
Tabela 66. Podstawowe dane o egzaminach na kierownika prac podwodnych.....	212
Tabela 67. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu operatora systemów nurkowych.....	212
Tabela 68. Podstawowe dane o egzaminach na operatora systemów nurkowych w latach 2005–2012.....	213
Tabela 69. Porównanie międzynarodowe regulacji dostępu do zawodu nurka zawodowego	214
Tabela 70. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu oficer mechanik	217

Tabela 71. Statystyka egzaminów na oficera mechanika w latach 2002–2012	218
Tabela 72. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu szypra 1 i 2 klasy w żegludze krajowej	220
Tabela 73. Statystyka egzaminów na szypra 2 klasy żeglugi krajowej w latach 2002–2012	221
Tabela 74. Statystyka egzaminów na szypra 1 klasy żeglugi krajowej w latach 2002–2012	222
Tabela 75. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu szypra 2 klasy rybołówstwa morskiego i szypra 1 klasy rybołówstwa morskiego	224
Tabela 76. Statystyka egzaminów na szypra 2 klasy rybołówstwa morskiego w Urzędach Morskich w Słupsku i w Gdyni w latach 2002–2012	225
Tabela 77. Statystyka egzaminów na szypra 1 klasy rybołówstwa morskiego w Urzędach Morskich w Słupsku i w Gdyni w latach 2002–2012	226
Tabela 78. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota morskiego	228
Tabela 79. Statystyka egzaminów na pilota morskiego w Urzędach Morskich w Gdyni, Słupsku i Szczecinie w latach 2002–2012	229
Tabela 80. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota pełnomorskiego	229
Tabela 81. Statystyka egzaminów na pilota pełnomorskiego w Urzędzie Morskim w Gdyni w latach 2002–2012	230
Tabela 82. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu maszynisty specjalistycznych dźwignic kolejowych	231
Tabela 83. Statystyka egzaminów na maszynistę specjalistycznych dźwignic kolejowych w latach 2002–2012	232
Tabela 84. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu konserwatora specjalistycznych dźwignic kolejowych	233
Tabela 85. Statystyka egzaminów na konserwatora specjalistycznych dźwignic kolejowych w latach 2002–2012	233
Tabela 86. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota samolotowego zawodowego i pilota zawodowego liniowego	235
Tabela 87. Wymogi konieczne do uzyskania licencji pilota samolotowego zawodowego i liniowego	238
Tabela 88. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota śmigłowcowego zawodowego	240
Tabela 89. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota śmigłowcowego liniowego	243
Tabela 90. Statystyka egzaminów na pilota śmigłowca liniowego w latach 2002–2012	244
Tabela 91. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota wiatrakowcowego	246
Tabela 92. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota sterowcowego zawodowego	248
Tabela 93. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota balonu wolnego	250
Tabela 94. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu pilota szybowcowego	252
Tabela 95. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu radiooperatora pokładowego	255

Tabela 96. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu technika mechanika lotniczego	256
Tabela 97. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu technika awionika	257
Tabela 98. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu dyspozytora lotniczego	257
Tabela 99. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu mechanika pokładowego	259
Tabela 100. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu skoczka spadochronowego	260
Tabela 101. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu nawigatora lotniczego	261
Tabela 102. Aktualne wymogi i proponowane zmiany w zakresie dostępu do zawodu mechanika poświadczenia obsługi technicznej statku powietrznego	262

Spis rysunków

Rysunek 1. Indeks konkurencyjności gospodarek opracowany przez Światowe Forum Ekonomiczne	7
Rysunek 2. Poziom regulacji dostępu do grup niektórych zawodów objętych drugą transzą deregulacji (wartości indeksów OECD z 2008 r., gdzie wyższa wartość indeksu oznacza wyższy poziom regulacji).....	8
Rysunek 3. Porównanie wartości indeksu konkurencyjności gospodarek (Światowe Forum Ekonomiczne) oraz poziomu regulacji dostępu do zawodów związanych z rachunkowością, zawodów inżynierskich i architekta (OECD).....	9
Rysunek 4. Wyniki badania ankietowego dotyczącego sposobów wykrycia nadużyć gospodarczych w polskich przedsiębiorstwach przeprowadzonego przez firmę konsultingową Deloitte w 2008 r. 14	

Spis treści

UZASADNIENIE	1
1. Część ogólna – uzasadnienie deregulacji dostępu do wykonywania zawodów	1
2. Uzasadnienie zmian w poszczególnych ustawach	21
2.1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm.)	27
2.2. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r. poz. 330 i 613)	34
2.3. Ustawa z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (Dz. U. z 2011 r. Nr 41, poz. 213)	36
2.4. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 1137, z późn. zm.)	38
2.5. Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 42, z późn. zm.)	39
2.6. Ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze (Dz. U. z 2012 r. poz. 933, z późn. zm.)... ..	48

2.7.	Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 16, poz. 94, z późn. zm.)	53
2.8.	Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz. U. Nr 124, poz. 1154, z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 2010 r. Nr 11, poz. 66, z późn. zm.)	55
2.9.	Ustawa z dnia 17 października 2003 r. o wykonywaniu prac podwodnych (Dz. U. Nr 199, poz. 1936, z późn. zm.).....	58
2.10.	Ustawa z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne (Dz. U. Nr 68, poz. 622, z późn. zm.)	60
2.11.	Ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. Nr 77, poz. 649, z późn. zm.).....	62
2.12.	Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540, z późn. zm.).....	70
2.13.	Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz. U. Nr 228, poz. 1368, z późn. zm.)	72
2.14.	Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.)	73
3.	Uznawanie kwalifikacji zawodowych w Unii Europejskiej.....	78
II.	OCENA SKUTKÓW REGULACJI.....	80
1.	Cel wprowadzenia nowelizacji.....	80
2.	Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje ustawa.....	80
3.	Konsultacje społeczne	80
4.	Skutki społeczno-gospodarcze oraz finansowe ustawy.....	84
4.1.	Deregulacja dostępu do zawodu urbanisty	84
4.2.	Deregulacja dostępu do zawodu architekta i inżyniera posiadających uprawnienia budowlane.....	90
4.3.	Deregulacja dostępu do zawodu biegłego rewidenta	111
4.4.	Dereglamentacja dostępu do zawodu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych	120
4.5.	Deregulacja dostępu do zawodu doradcy podatkowego	126
4.6.	Deregulacja dostępu do zawodów brokera ubezpieczeniowego, agenta ubezpieczeniowego i aktuarusza.....	140
4.7.	Deregulacja dostępu do zawodu agenta celnego	173
4.8.	Deregulacja dostępu do zawodu przyjmujący zakłady wzajemne oraz zawodu prowadzący kolektury gier liczbowych	179
4.9.	Deregulacja dostępu do zawodu rzeczoznawcy samochodowego	183
4.10.	Deregulacja dostępu do zawodu diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów	188
4.11.	Deregulacja dostępu do zawodu zwrotniczego, mostowniczego, dróżnika obchodowego	195
4.12.	Deregulacja dostępu do zawodów związanych z prowadzeniem ruchu na liniach metra oraz pojazdów kolejowych metra.....	203
4.13.	Deregulacja dostępu do zawodów związanych z wykonywaniem prac podwodnych	208
4.14.	Deregulacja dostępu do zawodu oficer mechanik	217
4.15.	Deregulacja dostępu do zawodu szypra 2 klasy w żegludze krajowej oraz zawodu szypra 1 klasy w żegludze krajowej.....	218
4.16.	Deregulacja dostępu do zawodu szypra klasy 2 rybołówstwa morskiego oraz zawodu szypra klasy 1 rybołówstwa morskiego	223
4.17.	Deregulacja dostępu do zawodu pilota morskiego oraz zawodu pilota pełnomorskiego... ..	227

4.18.	Deregulacja dostępu do zawodów związanych z obsługą i konserwacją dźwignic	231
4.19.	Deregulacja dostępu do zawodu pilota samolotowego zawodowego i pilota samolotowego liniowego (+ pilot samolotowy w załodze wieloosobowej)	234
4.20.	Deregulacja dostępu do zawodu pilota śmigłowcowego zawodowego	239
4.21.	Deregulacja dostępu do zawodu pilota śmigłowcowego liniowego.....	242
4.22.	Deregulacja dostępu do zawodu pilota wiatrakowcowego zawodowego	245
4.23.	Deregulacja dostępu do zawodu pilota sterowcowego zawodowego.....	247
4.24.	Deregulacja dostępu do zawodu pilota balonu wolnego	249
4.25.	Deregulacja dostępu do zawodu pilota szybowcowego	251
4.26.	Deregulacja dostępu do zawodu radiooperatora pokładowego	253
4.27.	Deregulacja dostępu do zawodu technika mechanika lotniczego	256
4.28.	Deregulacja dostępu do zawodu technika awionika.....	256
4.29.	Deregulacja dostępu do zawodu dyspozytora lotniczego.....	257
4.30.	Deregulacja dostępu do zawodu mechanika pokładowego	259
4.31.	Deregulacja dostępu do zawodu skoczka spadochronowego	260
4.32.	Deregulacja dostępu do zawodu nawigatora lotniczego:	261
4.33.	Deregulacja dostępu do zawodu mechanika poświadczenia obsługi technicznej statku powietrznego	262
4.34.	Zmiana w dostępie do zawodów, w przypadku których wymagane jest zdanie egzaminu, którego zakres potencjalnie nakłada się na program studiów wyższych (zmiana o charakterze horyzontalnym)	263
5.	Zgodność z prawem Unii Europejskiej	264
	Spis tabel	265
	Spis rysunków	269